

† Petroniu Florea

EPISCOPIA SĂLAJULUI - ÎNCEPUTURI

Editura Episcopiei Sălajului
„Credință și viață în Aristo”,
Zalău, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETRONIU FLOREA, episcopul Sălajului

Episcopia Sălajului : începuturi / Petroniu Florea. - Zalău :
Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, 2013
ISBN 978-606-93296-2-7

262.12:281.95(498-35 Sălaj)

Motto:

Sfântul Apostol Pavel a afirmat: *„Vrednic de crezare este cuvântul: De poftește cineva Episcopie, bun lucru dorește”* (I Timotei 3,1).

Cuvânt înainte

În Sfânta Scriptură citim că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul”* (Ioan 3,16-17).

Lucrarea mântuitoare a Domnului Hristos, prin care a răscumpărat lumea din robia diavolului, păcatului și a morții și l-a împăcat pe om cu Dumnezeu s-a realizat prin întreita Sa slujire, de profet, arhiereu și împărat.

Ca profet sau învățător Mântuitorul ne-a descoperit revelația desăvârșită despre Dumnezeu, despre om, despre creație, despre mântuirea, sfințirea și îndumnezeirea omului, confirmând prin faptă învățătura Sa. Domnul Hristos se identifică cu învățătura Sa, pentru că a mărturisit: *„Eu sunt calea, adevărul și viața”* (Ioan 14,6). De asemenea, învățătura Mântuitorului reprezintă revelația supremă, cuvintele Sale fiind veșnice, după cum singur a afirmat: *„Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”* (Matei 24,35).

Slujirea arhierească a Domnului Hristos constă în jertfa Sa, în suferințele îndurate de la întrupare până la moarte, și îndeosebi în moartea Sa pe cruce pentru noi și pentru a noastră mântuire, prin care a înlăturat vina păcatului și a restabilit comuniunea dintre Dumnezeu și om. Sfântul Pavel a scris în acest sens că *„Hristos este pacea noastră, El, Care în trupul Său a făcut din cele două lumi una, adică a surpat peretele cel din mijloc al despărțiturii, ura, desființând legea poruncilor în opreliștile ei, pentru ca să-i clădească întru Sine pe cei doi într-un singur om nou, făcând*

pace, și prin cruce, omorând în ea ura, să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un singur trup” (Efeseni 2,14-16). Același Apostol vorbește despre Mântuitorul ca Arhiereu și despre jertfa Sa pe cruce, zicând: „Un Arhiereu ca Acesta ne și trebuia nouă: sfânt, lipsit de răutate, fără pată, osebit de cei păcătoși și devenit mai înalt decât cerurile, Care nu are nevoie, precum arhieriei, ca în fiecare zi să aducă jertfe, întâi pentru propriile lui păcate și apoi pentru ale poporului, căci El a făcut aceasta o singură dată, aducându-Se jertfă pe Sine Însuși, pentru că Hristos, Arhiereu al bunătaților celor viitoare, venind prin cortul cel mai mare și mai desăvârșit, nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta, a intrat o dată pentru totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, aflându-ne nouă răscumpărare veșnică. Iar lucrul cel mai de seamă în cele spuse este acela că noi un astfel de Arhiereu avem, Care a șezut de-a dreapta tronului Slavei în ceruri” (Evrei 7,26-27; 9,11-12 și 8,1).

Prin slujirile profetică și arhierască Domnul Hristos și-a evidențiat mai mult starea de chenoză, de smerenie, însă El trebuia să își arate și măreția și puterea corespunzătoare însușirilor Sale de Fiu al lui Dumnezeu și de Mântuitor al lumii, „*pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt, și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl*” (Filipeni 2,10-11).

Demnitatea de împărat a Mântuitorului nu se referă doar la firea Sa cea dumnezeiască, pentru că El a primit-o și ca om, căci „*Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume*” (Filipeni 2,9).

Demnitatea împărătească a Domnului Hristos i-a fost anunțată Sfintei Fecioare Maria de către Sfântul Arhanghel Gavriil la bunavestire, când i-a spus: „*Iată, vei zămisli în pântece și vei naște Fiu și numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta va fi mare și Fiul*

Celui-Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit” (Luca 1,31-33). Această demnitate a fost recunoscută de oameni la intrarea triumfală a Mântuitorului în Ierusalim, când mulțimile „au luat ramuri de finic și au ieșit în întâmpinarea Lui și strigau: «Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel!»” (Ioan 12,13). În fața lui Ponțiu Pilat însă Domnul Hristos a mărturisit: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” (Ioan 18,36).

Puterea împărătească și-a dovedit-o Mântuitorul când învăța, „încât toți erau uimiți și ziceau: «De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile?»” (Matei 13,54). De asemenea, și-a manifestat-o prin minunile săvârșite, alungând duhurile necurate din cei posedați de ele, biruind rânduiala firii la prefacerea apei în vin la nunta din Cana Galileii, la umblarea pe mare, la potolirea furtunii pe mare, la înmulțirea celor cinci pâini și doi pești cu care a săturat „ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii” (Matei 14,21), la vindecarea orbului din naștere, dar mai ales atunci când a înviat pe fiica lui Iair, pe fiul văduvei din Nain și pe prietenul Său Lazăr.

În urma morții trupului Mântuitorului pe cruce sufletul Acestuia a coborât la iad, biruind puterea diavolului și eliberând din temnițele iadului sufletele dreptilor din veac adormiți, cu care a intrat în rai, dovedindu-și prin aceasta încă o dată demnitatea împărătească.

Învierea Domnului Hristos din morți însă este cel mai mare act al demnității Sale de împărat, urmat de înălțarea cu trupul la cer și de șederea de-a dreapta Tatălui.

După învierea Sa din morți Mântuitorul și-a descoperit demnitatea împărătească Sfinților Apostoli, zicându-le: „*Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al*

Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28,18-20).

Cel din urmă act al manifestării demnității împărătești a Domnului Hristos în această lume va avea loc la sfârșitul veacurilor, când va veni întru slavă, înconjurat de sfinții îngeri, pentru a judeca toți oamenii.

Misiunea Domnului Hristos, sub cele trei aspecte ale ei, este continuată în Biserică de către slujitorii acesteia, până la sfârșitul veacurilor. Slujirea învățătoarească prin propovăduirea Evangheliei împărăției lui Dumnezeu, cea arhierească prin săvârșirea sfintelor slujbe, în mod special a Sfintei Liturghii, în care jertfa de pe cruce a Domnului Hristos este perpetuată și actualizată, de această dată în chip nesângeros, iar demnitatea împărătească prin conducerea credincioșilor spre împărăția lui Dumnezeu.

Volumul de față cuprinde predici și cuvântări ocazionale rostite pe parcursul mai multor ani, conferințe susținute în țară și în străinătate, articole publicate în diverse reviste bisericești, precum și prefete scrise la anumite cărți, făcând parte din activitatea sau slujirea învățătoarească.

Întrucât marea majoritate a predicilor și a cuvântărilor ocazionale cuprinse între paginile acestei cărți au fost rostite în bisericile și mănăstirile din județul Sălaj, iar foarte multe dintre ele cu ocazia celor mai importante evenimente bisericești de aici, de la înființarea Episcopiei Sălajului în octombrie 2007, până la sfințirea Sediului Eparhial al acesteia de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române în septembrie 2013, iar unele dintre ele constituie mărturii inedite ale vieții eclesiastice sălăjene, care pot deveni cu vremea documente inestimabile, am considerat că cel mai potrivit titlu care poate fi dat acestui volum este: „Episcopia Sălajului - începuturi”.

Autorul

„De poștește cineva Episcopie, bun lucru dorește”¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit,
Preasfințite Părinte Episcop, Preacucernici
și Preacuvioși Părinți, Preacuvioase Maici,
distinse oficialități, iubiți credincioși,**

Astăzi, 18 octombrie, Biserica îl sărbătorește pe Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, autorul inspirat al celei de a treia Evanghelii sinoptice și a cărții Faptele Apostolilor. După cum știm prea bine, în călătoriile lor misionare Sfinții Apostoli așezau episcopi în cetățile prin care treceau, pentru a purta de grijă creștinilor de acolo. Așa Sfântul Pavel l-a rânduit pe Tit episcop în Creta, iar pe Timotei în Efes. Întrucât creștinii din acele cetăți doreau din toată inima să aibă un episcop al lor, iar orașul să devină sediu episcopal, Apostolul neamurilor a făcut următoarea remarcă: *„De poștește cineva Episcopie, bun lucru dorește”* (I Timotei 3,1).

Animați de dragostea față de Dumnezeu și Biserică, dar având în minte și cuvintele Sfântului Apostol Pavel, cu câțiva ani în urmă, un grup de preoți și credincioși din acest județ, însuflețiți de Preacucernicul Părinte Ioan Ghiurco, parohul marelui biserici în care ne aflăm, a avut inițiativa înființării Episcopiei Sălajului, care nu înseamnă în nici un caz separare sau divizare de Episcopia Oradiei, de care aparține canonic județul Sălaj, ci creștere, sporire, fiind dovada unei Biserici dinamice, care înțelege și își asumă responsabil vremurile pe care le trăiește, înmulțindu-și lucrătorii în ogorul Domnului.

¹ Cuvânt rostit în 18 octombrie 2007 în biserica „Înălțarea Domnului” din Zalău, cu prilejul lucrărilor Adunării Eparhiale Extraordinare a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului.

De la venirea la cârma Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, Preasfințitul Părinte Episcop Sofronie a agreat ideea înființării Episcopiei Sălajului, atitudinea Preasfinției Sale fiind capitală în acest sens, pentru care îl felicităm și îi mulțumim.

Anul acesta în ziua de 5 aprilie, în Joia Mare, a avut loc în catedrala patriarhală din București slujba sfințirii Marelui Mir. Când i s-a comunicat regretatului Părinte Patriarh Teoctist dorința conducerii Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului de a înființa o Episcopie în Sălaj, Preafericitul s-a bucurat nespus, afirmând că în comparație cu județul Giurgiu, unde anul trecut a fost întronizat primul episcop, Sălajul este o întreagă țară, care merită cu prisosință să aibă Episcopie, iar în faptul că prima biserică creștină din nordul Dunării de pe teritoriul actual al țării noastre nu a fost la București, Iași, Cluj sau Timișoara, ci în Sălaj, la Porolissum, avem dovada incontestabilă a vechimi creștinismului pe aceste meleaguri.

Adevărata bogăție a unei Biserici nu constă în biserici mărețe, icoane scumpe, vase liturgice de aur, veșminte somptuoase, ci în învățătura ei și în credința puternică a oamenilor, care naște sfinți pe pământ, aceștia devenind protectorii noștri din cer. Credeți că Sălajul nu are sfinți și martiri? Cu siguranță are destui, dar nu-i cunoaștem noi, Dumnezeu însă îi știe prea bine și îi cinstește. Aceștia doresc o Episcopie în acest județ.

În România există în acest moment șase județe Episcopie. Cine iubește Sălajul dorește o Episcopie aici, iar dacă atâta lume dorește acest lucru, eu sunt convins că și Dumnezeu se bucură de aceasta.

Când a fost înființată Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, iar Înaltpreasfințitul Părinte Serafim a fost întronizat mitropolit, primarul Nürenbergului i-a mulțumit, afirmând că prin titulatura structurii eclesiastice bisericești orașul a devenit metropolă, deși Înaltpreasfinția Sa este ierarhul unei minorități etnice și confesionale.

În cele ce urmează voi face o scurtă comparație între Biserica Greciei și Biserica Ortodoxă Română. Vă prezint modelul grecesc pentru că am studiat la Tesalonic cinci ani de zile și cunosc foarte bine realitățile de acolo. De asemenea, trebuie să recunoaștem că Biserica Greciei este cea mai înfloritoare Biserică Ortodoxă din lume, atât între granițele țării, cât și în diaspora, iar noi suntem datori să urmărim exemplele bune.

Astfel, în Grecia la 9 milioane și jumătate de creștini ortodocși există 120 de ierarhi. România, la 18.817.975 de ortodocși (conform recensământului din 2002), are 37 de arhierii între granițele țării. În consecință, dacă la greci un episcop păstorește 80.000 de suflete, în România un ierarh ortodox poartă de grijă de 486.000 de credincioși, deci de șase ori mai mult. Atunci să nu ne mirăm câți sfinți și sfinte moaște are Grecia, pentru că prezența permanentă a arhieriei într-un loc dinamizează viața creștină de acolo.

Voi prezenta acum câteva date statistice legate de județul Sălaj și de viața bisericească din această zonă. Suprafața Sălajului este de 3.864 de km². Conform aceluiași recensământ din 2002, populația județului este de 248.407 locuitori, dintre care 165.097 (deci 66,5%) sunt creștini ortodocși. Dacă Sălajul s-ar afla în Grecia, pe teritoriul lui ar funcționa deja două Episcopii.

Pentru a avea o viziune de ansamblu asupra vieții bisericești din Sălaj în ultima perioadă de timp voi face o comparație între anii 1990 și 2007:

	1990	2007
Protopopiate	două	3
Parohii	140	200
Preoți	143	224
Preoți în Zalău	3	12
Mănăstiri	-	7
Școli Teologice	-	Un Seminar Teologic
Complexe sociale	-	3

Întrucât nu au fost centralizate datele exacte ale tuturor bisericilor nou construite în Sălaj, voi înfățișa situația lăcașurilor de cult din orașele județului în aceeași perioadă:

	1990	2007
Zalău	două	7
Șimleu Silvaniei	două	3
Jibou	una	două
Cehu Silvaniei	una	două

De asemenea, între anii 2001 și 2007 s-au sfințit în Sălaj pietrele de temelie pentru 10 biserici, s-au târnosit 25 lăcașuri de cult noi și s-au resfințit 41 de biserici, iar anul curent încă nu s-a încheiat.

Singurul motiv plauzibil pentru care unele persoane ar putea fi reticente față de ideea înființării unei Episcopii în Sălaj este legat de aspectul financiar, însă din istoria Bisericii cunoaștem faptul că nici o Episcopie din țară sau din străinătate nu a avut o bază materială solidă când a luat ființă, însă pe parcurs toate și-au construit catedrală și sediu eparhial, au dobândit proprietăți, încât în prezent majoritatea dintre ele desfășoară o bogată activitate socială în beneficiul celor lipsiți. De asemenea, ierarhul nu risipește banii Bisericii, ci îi atrage și îi adună în vistierie pentru nevoile Bisericii, el fiind centrul care polarizează toți creștinii din jurul său, căci „unde este episcopul acolo este Biserica”.

Dacă o parohie mică, fostă filie, cu câteva zeci de familii de credincioși, poate ridica biserică și casă parohială, și nu vreau să dau exemple, pentru că sunt prea multe și fiecare cunoaștem cel puțin unul, credeți că un județ în care 66% din populație este ortodoxă nu va fi în stare să poarte de grijă de Episcopia lor?

În plus, cunosc și apreciez deschiderea autorităților județene și locale în sprijinirea inițiativelor Bisericii. Admir dorința sinceră a preoților, a monahilor și a credincioșilor sălăjeni de a avea propria lor Episcopie, încât nu am nici cea mai mică teamă

de faptul că baza materială necesară înființării, dar și ființării acesteia, nu va fi o problemă.

Sunt convins că prin votul exprimat astăzi de membrii clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului aspirația preoților, a monahilor și a credincioșilor sălăjeni de a avea propria lor Episcopie va deveni realitate, iar înființarea Episcopiei Sălajului nu face decât să continue activitatea Sfinților Apostoli. În consecință, ziua de astăzi va fi una memorabilă pentru județul Sălaj, în care noi, cei de față, continuăm activitatea începută în țara noastră în urmă cu 2000 de ani de Sfântul Apostol Andrei, fiind făuritori de istorie sacră. Prin aceasta nu doar asistăm pasivi la modul în care alții fac istorie, ci noi înșine deschidem o pagină importantă de istorie bisericească.

Sălăjenii, care sunt atât de credincioși, merită o Episcopie, iar pentru ca bucuria lor să fie deplină, eu sper ca în viitor ierarhul de aici să fie născut chiar în Sălaj.

În urmă cu patru zile, în 14 octombrie, l-am sărbătorit pe Sfântul Silvan. De vreme ce ne aflăm în Țara Silvaniei, eu nu cred că evenimentul de astăzi este întâmplător.

Aș mai avea multe de spus, însă întrucât vor fi și alte luări de cuvânt mă opresc aici, fiind pe deplin convins că sălăjenii își vor dovedi din plin credința și dragostea față de Dumnezeu și Biserică prin susținerea Episcopiei nou înființate, căreia îi adresez urarea: „Vivat, crescat, floreat”.

Libertate și responsabilitate¹

Prea Cucernici Părinți, distinși membrii mireni ai Adunării Eparhiale ai Episcopiei Sălajului

Ne găsim împreună la cea dintâi ședință a Adunării Eparhiale a Episcopiei Sălajului, care conform statutului, legiurilor și regulamentelor Bisericii Ortodoxe Române este dedicată constituirii acestei Adunări. Cei mai mulți dintre dumneavoastră aveți experiența participării la lucrările Adunării Eparhiale, pentru că ați avut unul sau mai multe mandate în Adunarea Eparhială a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului. Cei noi sunt conștienți că veți deprinde foarte repede ceea ce aveți de făcut. Vă felicit pe toți și vă spun „La mulți ani” pentru 2008, la începutul căruia ne aflăm și vă doresc mult succes în activitatea pe care o începeți astăzi. Actualul mandat va fi de numai doi ani, întrucât Adunările Eparhiale ale celorlalte Arhiepiscopii și Episcopii din țară, precum și Adunarea Națională Bisericească, au fost constituite în 2006, pe o perioadă de 4 ani, urmând ca următoarele alegeri să aibă loc în 2010 pentru întreaga Biserică.

Istoria începută în 18 octombrie 2007, când Adunarea Eparhială a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, întrunită în ședință extraordinară în biserica „Înălțarea Domnului” din Zalău, a înființat prin vot unanim Episcopia Sălajului, își continuă pașii firești, prin constituirea Adunării Eparhiale de astăzi, ultima etapă la nivel local, înainte de alegerea întâistătătorului Eparhiei. Acestea sunt cele mai importante evenimente bisericești pe care

¹ Cuvânt rostit în 10 ianuarie 2008 în biserica „Sfânta Treime” din Zalău, cu prilejul constituirii Adunării Eparhiale a Episcopiei Sălajului.

le-a trăit vreodată Sălajul, de aceea să-I dăm slavă lui Dumnezeu pentru că a rânduit acest mare privilegiu generației noastre, urmând să dovedim în continuare că ne asumăm responsabilitățile ctitoririi Episcopiei Sălajului, cea mai înaltă instituție bisericească pe care a avut-o vreodată acest județ.

Toți cei 30 de membrii aleși în Adunarea Eparhială ați fost considerați cei mai vrednici fii ai Bisericii Ortodoxe din Sălaj, iar astăzi vă găsiți aici pentru a fi investiți oficial în noua calitate, care nu vă oferă numai prilejul unei satisfacții personale, ci și ocazia de a vă implica cât mai activ în sprijinirea noi Episcopii. Ca unii ce suntem ctitori de istorie sfântă trebuie să conștientizăm importanța momentului pe care îl trăim, care implică datoria de a crea un climat cât mai favorabil demersului nostru, așa cum s-a întâmplat și până acum, dar și o bază materială adecvată, precum și toate celelalte condiții necesare bunului mers al unei Eparhii, încât efectul pozitiv al acesteia asupra vieții bisericești din județ să fie cât mai puternic în prezent și în viitor, realizându-se prin aceasta scopul Bisericii pe pământ, care este mântuirea sufletelor credincioșilor, la care se adaugă și purtarea de grijă față de fiii Bisericii aflați în dificultate.

Psalmistul a afirmat: „*Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria*” (Psalmul 18,1), pentru că lucrarea lui Dumnezeu în lume este evidentă. Cu toate acestea, Domnul dorește ca și omul, care a fost rânduit ca stăpân al universului material, cu un rol aparte în istoria lumii, să fie împreună lucrător la opera de mântuire a lumii, el fiind conștiința stăpânitoare și transformatoare a ei. Ar fi foarte ușor pentru Dumnezeu să rezolve orice problemă a lumii în care trăim prin intervenții directe, însă prin aceasta ar fi anulată libertatea cu care El ne-a înzestrat și pe care ne-o respectă, iar lumea ar fi o simplă jucărie teleghidată sau controlată în permanență de un demiurg care nu ar aștepta de la om un răspuns de iubire conștient și

voluntar și nu ar avea în consecință nici o mulțumire în faptul că a adus această lume în existență. De aceea rolul omului în istoria lumii este atât de important, pentru că el poate fi un împreună lucrător al lui Dumnezeu, nu un indiferent din punct de vedere religios sau chiar un dușman al Acestuia.

Dumnezeu a vrut o Episcopie în Sălaj și Și-a realizat planul prin oameni, prin cei de față, însă este deosebit de important ca toți să conștientizăm faptul că rolul nostru nu s-a încheiat, ci abia începe. Episcopia Sălajului există teoretic, însă noi trebuie să o ctitorim din punct de vedere material, pentru a-i putea vedea roadele în timp.

Important este ca toți să ne mobilizăm și să sprijinim prin tot ceea ce putem Episcopia Sălajului, încât aceasta să crească și să fie așa de frumoasă ca și sufletul sălăjenilor, care și-au dorit să aibă propria lor Episcopie.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor și să-Și facă lucrarea prin noi, pentru a putea fi ctitori de istorie sfântă.

„Nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta”¹

**Preafericite Părinte Patriarh,
Înaltpreasfinții și Preasfinții Voastre,**

Sfântul Apostol Pavel a afirmat: *„Vrednic de crezare este cuvântul: De poștește cineva Episcopie, bun lucru dorește”* (I Timotei 3,1), însă același Apostol a mărturisit faptul că *„nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu, după cum și Aaron”* (Evrei 5,4), pentru că locul slujirii noastre în Biserică este rânduit prin chemare de sus, de aceea trebuie să fim conștienți că în momentul alegerii unui episcop nu se realizează voința oamenilor, ci Dumnezeu își împlinește voia Sa în viața Bisericii, trupul tainic al Domnului Hristos.

Cu toate că Dumnezeu rânduește poziția și locul slujirii fiecăruia în Biserică, îndeplinirea atribuțiilor funcției respective depinde numai de persoana rânduită la aceasta, care va da socoteală înaintea Celui de sus pentru tot ceea ce a făcut, dar și pentru ceea ce trebuia să împlinească, dar din diverse motive nu a realizat.

Prin alegerea de astăzi mi se deschide o nouă etapă în viață, însă sunt pe deplin conștient de faptul că nu o funcție pe care o ocupă cineva vremelnic pe fața pământului, oricât de importantă ar fi ea, este cea care dă sens vieții, ci ceea ce contează este modul viețuirii noastre, prin care dobândim sau nu loc în împărăția cerurilor, motiv pentru care Mântuitorul a afirmat: *„Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”* (Matei 6,33).

¹ Cuvânt rostit în 5 martie 2008 la Palatul Patriarhiei din București, cu prilejul alegerii Preasfinției Sale în demnitatea de episcop al Sălajului.

Ca unul care am primit marele dar al arhieriei cu peste șapte ani de zile în urmă știu ce înseamnă să fi ierarh în vremurile pe care le trăim, mai ales în Transilvania, și ce așteaptă Dumnezeu și oamenii de la un episcop. Cu toate acestea realizez faptul că prin alegerea de astăzi mi-a fost încredințată responsabilitatea deplină a turmei cuvântătoare din județul Sălaj, în calitate de episcop titular, care mă obligă la o și mai conștientă și intensă slujire conducătoare, învățătoarească și sfințitoare. Întrucât Episcopia Sălajului este nouă îmi dau seama că organizarea ei va necesita un volum mare de muncă, însă de vreme ce cunosc deja realitatea bisericească din zonă și preoții, mă voi strădui să muncesc cu timp și fără timp, împreună cu colaboratorii pe care îi voi alege, la bunul mers al vieții bisericești.

Îi mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru tot ceea ce mi-a oferit în această viață și pentru înalta demnitate la care m-a chemat prin alegerea de astăzi.

Aduc mulțumirile mele Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Înaltpreasfințiilor și Preasfințiilor Voastre pentru încrederea arătată prin votul acordat, pe care mă voi strădui să nu o înșel niciodată.

Am nevoie de rugăciunile membrilor Sfântului Sinod, dar și de cele ale preoților, monahilor și credincioșilor din Episcopia Sălajului, pentru ca Dumnezeu să-mi ajute să port cu vrednicie sarcinile Eparhiei încredințate. Mă voi ruga și eu în permanență, repetând mereu cuvintele psalmistului: „*Doamne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează via aceasta, pe care a sădit-o dreapta Ta și o desăvârșește pe ea*” (Psalmul 79,15-16).

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Priorități ale slujirii chiriarhale¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit Bartolomeu,
Înaltpreasfințiile și Preasfințiile Voastre,
domnule secretar de Stat în Ministerul Culturii și Cultelor,
domnule consilier al Primului Ministru,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți, Preacuvioase Maici,
distinse autorități, iubiți credincioși,**

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu astăzi a avut loc întronizarea întâistătătorului Episcopiei Sălajului, prin care poporul dreptcredincios de pe aceste meleaguri și-a primit propriul ierarh. Să-i dăm slavă pentru aceasta lui Dumnezeu și să-L rugăm să vegheze în permanență asupra Episcopiei noastre.

Sălajul are o istorie îndelungată și bogată în evenimente și vestigii bisericești, dintre care amintim: templul păgân al cețătii romane Porolissum, datând din veacul al IV-lea d. Hr., refăcut și utilizat ca biserică creștină în perioada postromană, care este cea mai veche bazilică creștină cunoscută la nordul Dunării. În apropierea ruinelor acesteia au fost descoperite vase ceramice și de bronz cu simboluri și inscripții creștine, precum și fragmente dintr-un disc străvechi, pe care apare monograma criptografică a Domnului Hristos și inscripția: „Ego Paulus votum posui”.

Biserica de la Slăveni, cu pandantivul în formă de cruce, datează din secolele V-VI.

În hotarul comunei Jac s-au descoperit chilii și biserițe rupestre din secolele V-VIII.

¹ Cuvânt rostit în 13 aprilie 2008 în catedrala din Zalău, cu prilejul întronizării Preasfinției Sale ca episcop al Sălajului.

Viața bisericească din aceste locuri este atestată de vestigiile arheologice, precum chiliile și bisericuțele rupestre de la Brebi și Buciumi, de mănăstirile de la Sângeorzu de Meseș, Bălan, Brebi, Strâmba, Chechiș, Ciocmani, Dolheni, Cutiș, Popteleac, Staboru, Șimișna și Treznea.

Vrednic de amintit este engolpionul găsit pe dealul Pomet, din Moigrad, în apropierea fostei mănăstiri Meseș, datând din secolele XII-XIII, care dovedește fără echivoc prezența unui ierarh ortodox în zonă în acele vremuri.

Ziua de astăzi însă întrece prin importanță și măreție toate evenimentele bisericești din istoria zonei, iar soborul ierarhilor de față este cel mai numeros care a slujit vreodată pe aceste meleaguri. Ținând cont de acestea, pornim la drum cu încrederea că noua structură eclesastică sălăjană va fi spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea oamenilor. De asemenea, faptul că județul nostru are un număr de 210 parohii, 7 mănăstiri și schituri, ne dă convingerea că activitatea ierarhică, în cele trei laturi ale ei: sfințitoare, conducătoare și învățătoarească, va spori considerabil în folosul clerului și al credincioșilor încredințați spre păstorire.

În calitatea de episcop al Sălajului, dobândită prin alegerea de la București și prin întronizarea de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Bartolomeu, dorim să prezentăm pe scurt programul activității noastre chiriare:

Primul pas va fi cel al alcătuirii unui aparat administrativ bisericesc, în care vor fi cooptați cei mai valoroși preoți ai Sălajului. Respectând în literă și duh poruncile, canoanele și legiurile bisericești vom avea ca mod de lucru în Eparhie coordonarea și conlucrarea, competența și transparența. Având în minte cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *„Orice ați face, lucrați din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni, bine știind că de la Domnul veți primi răsplata*

moștenirii; căci Domnului Hristos slujiți” (Coloseni 3,23-24), le fac cunoscut colaboratorilor faptul că vom munci împreună, la modul cel mai serios, pentru binele Bisericii, de vreme ce Dumnezeu ne-a chemat la această slujire și tot El ne va răsplăti eforturile depuse.

Centrul Eparhial va fi preocupat în permanență de bunul mers al Seminarului Teologic din Zalău, pentru a pregăti buni slujitori ai sfintelor altare, care să înțeleagă semnele vremurilor pe care le trăim.

Ținem să precizăm faptul că vom veghea personal ca activitatea caritativ-filantropică a Eparhiei să sporească.

Din cauza vitregiilor vremurilor de altă dată, mănăstirile și schiturile județului nostru au fost înființate abia după 1990, de aceea suntem datori să acordăm o atenție sporită monahismului, pentru a ființa conform tradiției autentice întemeiate și păstrate în Biserică de Sfinții Părinți.

Îi asigurăm pe Înaltpreasfințirii și Preasfințirii Părinți prezenți că Episcopia Sălajului va avea o bună colaborare cu celelalte Eparhii Ortodoxe din țară și din străinătate.

Ne vom strădui să avem relații cât mai bune cu celelalte culte, precum și cu autoritățile de stat, care au arătat o foarte mare deschidere în sprijinirea inițiativei înființării și buneii funcționări a Episcopiei Sălajului.

Îi mulțumim Bunului Dumnezeu pentru că ne-a adus în existență și ne-a oferit nenumărate binefaceri, dintre care dreapta credință și arhieria le socotim cele mai de preț.

Aducem calde mulțumiri Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu pentru grija deosebită pe care au arătat-o în înființarea Episcopiei noastre.

Le mulțumesc Președintelui țării și Primului Ministru pentru mesajele trimise.

Nu putem trece cu vederea rolul deosebit de important al Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie al Oradiei în înființarea și sprijinirea Episcopiei Sălajului, atitudinea Preasfinției Sale fiind capitală în acest sens, pentru care îi mulțumim în numele clerului, monahilor și credincioșilor din noua Episcopie și regretăm nespus faptul că Preasfinția Sa, deși a dorit foarte mult, din motive obiective nu a putut fi astăzi împreună cu noi.

Nu putem uita demersurile începute cu ani în urmă de preoții și credincioșii sălăjeni în vederea înființării Episcopiei Sălajului, în fruntea cărora s-a aflat, ca purtător de stindard, neobositul părinte Ioan Ghiurco, ctitorul măreței catedrale în care ne aflăm. Bunul Dumnezeu să le răsplătească însutit și înmiit.

Le mulțumim tuturor ierarhilor prezenți, care și-au lăsat la o parte nenumăratele îndatoriri pe care le au, pentru a fi împreună cu noi la bucuria de astăzi.

Adresăm cuvânt de mulțumire Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ambrozio de Helsinki, prieten al nostru, prezent aici ca reprezentant al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic între Biserica Ortodoxă și cea Romano Catolică, în care suntem colegi.

Îmi exprim mulțumirile mele soborului de preoți și diaconi care a slujit la Sfânta Liturghie. Vreau să evidențiez dintre preoții slujitori pe părintele Cornel Avramescu venit tocmai de la Los Angeles pentru a fi împreună cu noi la sărbătoarea de astăzi.

Le mulțumesc distinșelor oficialități centrale și locale, oaspeților de departe sau de aproape, precum și tuturor credincioșilor din oraș și din județ care sunt astăzi martorii celui mai important eveniment bisericesc din istoria Sălajului.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Amin

Instituții ecleziastice: semnificații terminologice și considerații istorice¹

Preacucernici Părinți, distinse autorități, iubiți credincioși,

Ne aflăm la un moment aniversar, doi ani de la înființarea Episcopiei Sălajului, de aceea voi vorbi despre Biserică în această seară.

Biserica este o instituție divino umană, al cărei cap este Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar noi, creștinii, suntem mădulele ale acestui trup tainic al Mântuitorului. Domnul Hristos a afirmat în acest sens: *„Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine se aruncă afară ca mlădița și se usucă; și se adună și se aruncă în foc și arde”* (Ioan 15,5-6).

Nu doresc să vorbesc despre toate sensurile Bisericii, timpul nici nu mi-ar permite să epuizez într-o singură cuvântare acest subiect foarte vast, de aceea mă voi opri doar asupra organizării ei, lămurind niște termeni bisericești, pe care toți îi folosim, dar al căror sens poate nu îl cunoaștem pe deplin. Pe parcursul expunerii mele veți înțelege că cel ce știe limbi străine își cunoaște mai bine propria limbă.

Voi începe cu denumirea de creștin, care vine de la Hristos. Acest nume este o mărturie a credinței noastre în opera de răscumpărare realizată de Fiul lui Dumnezeu întrupat și trebuie să ne conștientizeze de rostul nostru în lume, acela de a

¹ Cuvânt rostit în 18 octombrie 2009 în catedrala episcopală din Zalău, cu prilejul împlinirii a doi ani de la înființarea Episcopiei Sălajului.

vieții conform poruncilor lui Dumnezeu, ferindu-ne de păcat și săvârșind cât mai multe fapte bune, pentru a ajunge în împărăția cerurilor, căci așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel, *„noi nu avem aici (pe pământ) cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie”* (Evrei 13,14).

Noi suntem creștini ortodocși. Termenul „ortodox” este compus din cuvintele grecești „ὀρθος” (orthos), care înseamnă „drept” și „δόξα” (doxa), adică „slavă”, „mărire”, deci noi suntem „dreptmăritori”, în sensul că Biserica noastră păstrează credința cea dreaptă și adevărată propovăduită de Domnul Hristos și răspândită în lume de Sfinții Apostoli și de urmașii lor. Dacă în decursul vremurilor unii creștini au fost înșelați de vrăjmașul și s-au abătut de la adevăr, fie eliminând unele învățături de credință, fie adăugând altele noi, care nu au nici o bază în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, în Biserica noastră se păstrează învățătura de credință nealterată, cum am primit-o de la Mântuitorul și ucenicii Lui, cum a fost formulată la cele șapte sinoade ecumenice din primul mileniu creștin, și cum ne-au transmis-o Sfinții Părinți.

În cele ce urmează voi explica denumirile și atribuțiile celor trei trepte ale preoției.

Diaconul, prima treaptă a preoției, este cel care îl ajută pe episcop și preot în săvârșirea slujbelor, el neputând săvârși singur nici un serviciu religios. Termenul provine din grecește, de la „διάκονος” (diaconos), care înseamnă „slujitor”.

Preotul este săvârșitorul sfintelor slujbe într-o parohie sau mănăstire, în calitate de delegat al episcopului. Prezența permanentă a ierahului în orice biserică din Eparhie se face simțită nu numai prin pomenirea numelui acestuia la sfintele slujbe, ci și prin sfântul antimis, așezat pe masa Sfântului Altar, fără de care nici un preot nu poate săvârși Sfânta Liturghie. Anumite sfinte slujbe nu pot fi săvârșite de către preot.

În limba greacă preotul este numit „ιερέας” (iereas), care vine de la „ιερός” (ieros), adică „sfânt”, pentru a arăta faptul că acesta săvârșește cele sfinte.

În limba greacă veche, în care a fost scris Noul Testament, când se vorbește despre preoți sunt folosiți doi termeni: „ιερείς” (ieris) și „πρεσβύτεροι” (presbiteri). Cei doi termeni sunt utilizați pentru a nu se face vreo confuzie între preoții Vechiului Testament sau cei păgâni, numiți „ιερείς” (ieris), cu cei ai Legii Noi, pentru care a fost creat un termen nou, acela de „πρεσβύτεροι” (presbiteri).

În Grecia și astăzi preoții sunt numiți „πρεσβύτεροι” (presbiteri), iar noi am preluat acest termen, de vreme ce în anumite zone ale țării protopopul este cunoscut și sub numele de „protopresbiter”, iar soția preotului este numită „presbiteră”.

Arhiereul are preoția deplină, el având puterea de a săvârși toate sfintele slujbe. În plus față de preot el hirotonește slujitorii sfintelor altare și îi hirotesește, târnosește bisericile și sfințește în Joia Mare, împreună cu ceilalți ierarhi din Sfântul Sinod, Sfântul și Marele Mir.

Aproape toți termenii românești care îl definesc pe un episcop provin din limba greacă. Voi începe cu arhiereu și ierarh. „Αρχή” (arhi) înseamnă: „început”, „origine”, „autoritate”, „putere”, iar „ιερέας” (iereas) – „preot”. Episcopul este conform acestor doi termeni „cel dintâi dintre preoți”, sau „cel mai însemnat dintre preoți”, indiferent că se pune întâi „αρχή” (arhi) și apoi „ιερέας” (iereas), din care rezultă „arhiereu”, sau invers, întâi „ιερέας” (iereas) și apoi „αρχή” (arhi), din care se formează cuvântul „ierarh”.

Episcop vine din grecescul „ἐπίσκοπος” (episcopos), care înseamnă „păzitor”, „supraveghetor”, în sensul că acesta este garantul păstrării credinței celei adevărate în jurisdicția sa și cel ce veghează asupra modului viețuirii turmei cuvântătoare

încredințate spre păstorire, pentru ca acesta să fie în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu și cu canoanele Bisericii.

„Preasfințit” este traducerea elinescului „Πανιερώτατος” (Panierotatos), care indică faptul că la treapta arhieriei se ajunge prin mai multe hirotonii, mai exact prin trei, și anume, cea întru diacon, preot și episcop.

Termenul de „Stăpân” atribuit episcopului este traducerea grecescului „Δεσπότης” (Despotis), care arată faptul că acesta este mai mare peste clerul și credincioșii încredințați spre păstorire, fiind părintele lor spiritual.

Denumirea de „chiriarh” provine de la termenii grecești „κύριος” (kirios), care se traduce prin „domn” și „αρχή” (arhi), care înseamnă: „început”, „origine”, „autoritate”, „putere”. Deci chiriarh înseamnă „cel dintâi dintre domni” sau „cel mai însemnat dintre domni”.

Termenul „vlădică” a intrat în limba noastră din slavonă.

Voi lămuri în continuare termenii care definesc anumite instituții și așezăminte bisericesti.

Cuvântul „parohie”, care definește cea mai mică unitate administrativ bisericească, este compus din doi termeni grecești: „παρά” (para), care înseamnă „alături”, „pe lângă” și „οικία” (ikia), care se traduce prin „casă”. Astfel înțelegem că parohia este comunitatea credincioșilor care se adună pentru cultul divin public în biserica aflată în apropierea caselor lor, sub conducerea unui preot.

Termenul „biserică” provine din latinescul „basilica”. În vechime, acesta definea un edificiu sau o clădire mare. La originea cuvântului „basilica” stau termenii grecești: „βασιλεύς” (basilevs), care înseamnă „împărat” și „βασιλικός” (basilicos), care se traduce prin „împărătesc”. Ținând cont de faptul că în sfântul lăcaș ne împărtășim cu trupul și sângele Domnului Hristos, care este „Împăratul slavei” (Psalmul 23,9), termenul de biserică ne trimite la Mântuitorul Hristos.

Foarte multă lume consideră că orice biserică de dimensiuni mari este o catedrală. După ce vom analiza cei doi termeni din care este compus acest cuvânt vom înțelege că nu este așa. În limba greacă particula „κατά” (cata) înseamnă „lângă”, iar „ἐδρά” (edra) „reședință”, „sediu”. Așadar, biserica aflată lângă reședința episcopului este singura catedrală dintr-o Episcopie. Există situații în care, din diverse motive, catedrala nu se găsește în imediata apropiere a Centrului Eparhial, însă cu toate acestea, la marile praznice și la momentele deosebite din viața Eparhiei, episcopul slujește în catedrală, chiar dacă o altă biserică se găsește mai aproape de reședința episcopală.

Protopopiatul sau protoieria este o unitate bisericească administrativă care cuprinde mai multe parohii. Termenul „protoiereu” este compus din cuvintele grecești: „πρώτος” (protos), care înseamnă „primul”, „cel dintâi” și „ιερέας” (iereas), adică „preot”, deci protoiereul este „cel dintâi dintre preoți”.

Episcopia este o unitate bisericească constituită dintr-un număr de parohii, grupate în protopopiate, precum și din mănăstirile aflate pe un anumit teritoriu.

Am lămurit deja ce înseamnă cuvântul episcop, așa că nu voi insista pe cel de Episcopie. Vă spun doar că termenul de Eparhie, care este sinonim cu cel de Episcopie, l-am preluat exact așa cum este tot din limba greacă.

O Episcopie cu vechime mare poate fi ridicată la rang de Arhiepiscopie. În fond rămâne tot Episcopie, cu aceleași atribuții, schimbându-i-se doar titlul, care prin traducere din limba greacă înseamnă „prima dintre Episcopii”.

Anul acesta au fost înălțate la rang de Arhiepiscopii mai multe Episcopii de la noi din țară. Principalul criteriu a fost vechimea de peste 300 de ani. Dacă mă gândesc doar la Episcopia Romanului, care a fost înființată de domnitorul Alexandru cel Bun cu peste 600 de ani în urmă, consider că merita pe deplin acest lucru.

Mai multe Episcopii și Arhiepiscopii sunt grupate într-o Mitropolie. Acest termen este compus din cuvintele grecești: „μήτηρ” (mitir), care înseamnă „mamă” și „πόλη” (poli), adică „oraș” și s-ar traduce prin „oraș mamă”, dar a fost preluat în limbile moderne și sub forma de „metropolă”, care desemnează un oraș important, în jurul căruia gravitează viața orașelor mai mici și a satelor din jur. Biserica s-a orientat întotdeauna după organizarea administrativă a țărilor în care își desfășoară activitatea, iar marile orașe au devenit și centre bisericești pentru regiunea respectivă, Mitropolia fiind situată în orașul cel mai important din zonă.

Mitropolitul nu conduce singur treburile Mitropoliei, ci împreună cu ceilalți ierarhi din subordine, cu care formează împreună Sinodul Mitropolitan.

Termenul sinod este compus din cuvintele grecești „συν” (sin), care înseamnă „împreună” și „ὁδός” (odos) - „cale” și a fost creat pentru a arăta că hotărârile ierarhilor trebuie luate de comun acord, în consens.

Când a fost înființată Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei și Europei de Nord, cu sediul la Nürnberg, primarul german al orașului s-a bucurat foarte mult și le-a mulțumit românilor, căci datorită lor orașul său a devenit metropolă.

Mai multe Mitropolii dintr-o țară ortodoxă formează o Patriarhie. Acest termen provine tot din limba greacă, „πατήρ” (patir) însemnând „părinte”, iar „αρχή” (arhi) – „început”, „origine”, „autoritate”, „putere”, după cum am spus și mai înainte. Astfel, patriarh s-ar traduce prin „primul dintre părinți” sau „cel mai însemnat dintre părinți”.

Hotărârile importante pentru viața Bisericii nu le ia patriarhul singur, ci Sfântul Sinod, care este format din toți mitropoliții, arhiepiscopii și episcopii Bisericii respective. Acest model a fost preluat din Noul Testament, de la Sinodul Apostolic de la Ierusalim,

la care au luat parte Sfinții Apostoli și episcopul Ierusalimului, prin care s-a pus capăt unor dispute din veacul primar creștin.

Toate Bisericele Ortodoxe din lume îl recunosc ca întâistător pe patriarhul ecumenic de la Constantinopol. Grecii au doi termeni pentru lume. Prin „κόσμος” (cosmos) ei înțeleg „universul material”, iar prin „οικουμένη” (icumeni) - „lumea locuită”, deci conform titulaturii sale, patriarhul ecumenic este păstorul tuturor oamenilor din lume. Aceasta nu înseamnă că Patriarhia de la Constantinopol are vreo autoritate sau putere asupra celorlalte Biserici, ci numai că ea este recunoscută ca fiind prima în raport cu celelalte. În cazul unor probleme foarte importante apărute în sânul ortodoxiei, rezolvarea lor cade în sarcina sinodului panortodox.

Sinodul știm deja ce este, iar cuvântul „ortodox” de asemenea. În limba greacă „πας (pas), πάσα (pasa), παν (pan)” înseamnă „tot”, deci „panortodox” se traduce prin „toți ortodocșii”. Astfel, sinodul panortodox este organismul bisericesc din care fac parte ierarhi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe din lume, care iau împreună hotărâri valabile pentru întreaga ortodoxie.

Voi trece acum în Transilvania, pentru a prezenta pe scurt istoria Eparhiilor de aici din ultimul secol.

În 1920 a fost reînființată Episcopia Oradiei, care pe la anul 1695 l-a avut episcop pe Efreim Veniamin, iar între 1708 –1712 a fost păstorită de Preasfințitul Petru Hristofor. A fost binevenită această nouă Eparhie pentru a întări românismul și ortodoxia la granița de vest a țării, după ce s-a realizat visul de secole al românilor din cele trei provincii locuite de ei, de a trăi toți într-o singură țară.

În 1921 a fost reînființată Episcopia Clujului, ca succesoare a Episcopiei de la Vad și Feleac, existente din timpul lui Ștefan cel Mare. În 1973 aceasta a fost ridicată la rang de Arhiepiscopie pentru vechimea și importanța ei, iar în 2005-2006 a fost înălțată la treapta de Mitropolie.

În 1975 a fost reînființată Episcopia de Alba Iulia, care fusese desființată abuziv în 1700 de habsburgi. În 1998 a fost ridicată la rang de Arhiepiscopie, ca o reparație morală, întrucât până la 1700 fusese Mitropolie.

În 1990 a fost reînființată Episcopia Maramureșului, care într-o vreme a avut la conducerea ei un Sfânt, pe Iosif Mărturisitorul.

În 1994 a fost înființată Episcopia Covasnei și Harghitei, o Eparhie misionară, într-o zonă în care românii sunt minoritari în propria lor țară.

În 18 octombrie 2007, deci exact cu doi ani în urmă, a avut loc în această catedrală ședința extraordinară a Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, în cadrul căreia a fost adoptată în unanimitate înființarea Episcopiei Sălajului, ca răspuns la numeroasele solicitări ale clerului, credincioșilor și monahilor din acest județ.

La doar doi ani de la înființarea Episcopiei Sălajului suntem tot la început, nu a sosit momentul unui bilanț, însă sunt convins că lucrurile vor merge bine în privința celei mai mari responsabilități care ne stă în față, și anume ridicarea unui sediu propriu. Avem promisiuni în acest sens, însă aștept să le vedem materializate, pentru a putea funcționa la capacitate maximă ca Episcopie, așa cum și-au dorit cei ce au solicitat înființarea ei.

Bunul Dumnezeu să le răsplătească însuțit și înmiit, atât în această viață cât și în veșnicie, celor care au pus umărul la înființarea Episcopiei noastre, prin care și-au realizat un vis, dar și celor care ne-au sprijinit după ce aceasta a luat ființă.

Ținând cont de credința sălăjenilor și de dragostea lor față de Biserică, trag nădejdea că prezența unei Episcopii în acest județ va avea roade duhovnicești tot mai bogate pe an ce trece.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Postul, poruncă dumnezeiască și rânduială bisericească¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne găsim la începutul postului Crăciunului, perioadă deosebită în decursul anului bisericesc. Întrucât am constatat că pe an ce trece, fie din necunoașterea voii lui Dumnezeu, fie din înțelegerea greșită a Sfintei Scripturi, ori din slăbirea credinței, numărul credincioșilor care postesc este tot mai mic, am hotărât să vă adresăm o scrisoare pastorală, în care să vă vorbim despre post.

După cum bine știm prima poruncă a lui Dumnezeu adresată omului, și de fapt singura din rai, a fost aceea de a se abține să mănânce din rodul unui pom, cu alte cuvinte de a posti. Astfel, Dumnezeu i-a zis lui Adam: *„Din toți pomii din rai poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!”* (Facere 2,16-17). Pentru că Adam și Eva au călcat porunca lui Dumnezeu, mâncând din rodul aceluia pom, prin păcatul săvârșit au murit sufletește, căci așa cum a afirmat Sfântul Iacob: *„păcatul, odată săvârșit, aduce moarte”* (Iacob 1,15), au fost alungați din rai, iar după o vreme au murit și cu trupul.

Dintre cele nouă porunci bisericești, patru sunt legate de post. A doua: *„Să ținem toate posturile de peste an”*. A patra: *„Să ne spovedim în fiecare dintre cele patru posturi de peste an sau cel puțin în postul Sfintelor Paști”*. A șasea: *„Să ținem posturile*

¹ Această scrisoare pastorală a fost adresată de către Preasfințitul Părinte Petroniu clerului și credincioșilor Episcopiei Sălajului la începutul postului Crăciunului din anul 2009.

rânduite de episcopul locului în vreme de primejdii, boli sau necazuri”, iar a noua: *„Să nu facem nunți sau ospețe în post”*. Aceste porunci ne conștientizează despre importanța postului în viața Bisericii.

Postul îl întâlnim în aproape toate religiile lumii, sub diverse forme și cu diferite înțelesuri. Din punct de vedere creștin postul înseamnă înfrânarea de bunăvoie de la mâncare și băutură. Această abținere poate fi ajunare sau reținere totală de la orice fel de mâncare și băutură, sau renunțare numai de la anumite mâncări și băuturi, precum și gustarea celor permise cu cumpăt. Cei mai râvnitori creștini își reduc în post și numărul de ore dedicat odihnei, consacrand acest timp rugăciunii.

Postul potolește poftele trupești, înfrângând puterea lor asupra trupului și asupra sufletului. În al doilea rând, el este un exercițiu al voinței, care-și arată dominația asupra instinctului de hrană și asupra poftei și plăcerilor legate de acest instinct. În al treilea rând, postul este expresia pocăinței pentru păcate. În al patrulea rând, el se aduce ca o jertfă bineprimită lui Dumnezeu. Și, în sfârșit, postul sprijină rugăciunea; el face ca spiritul, eliberat de tulburarea poftelor trupești, să se înalțe cu ușurință spre Dumnezeu. La aceasta se adaugă considerația că postul este necesar și indicat și din punct de vedere medical, pentru că el purifică trupul de toxine, îl înnoiește și-l ferește de diferite boli. Postul trupesc trebuie însă completat cu latura sa duhovnicească, ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune.

De postul trupesc sunt scutiți copiii până la 7 ani, vârstniciei de peste 60 de ani, bolnavii, cei ce prestează munci grele, precum și cei ce se află în călătorii lungi și obositoare. Scutirea acestora nu este însă obligatorie; dacă vor, pot și ei să postească. De aspectul duhovnicesc al postului (ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune) nu este scutit nimeni, acesta fiind obligatoriu pentru toți creștinii.

Postul este dovada noastră că putem renunța la lume și la unele bucurii ale ei, pentru a ne deschide lui Dumnezeu și lumii spirituale. Dacă nu suntem în stare să ne lipsim din când în când de unele plăceri ale vieții, cum sunt mâncărurile de dulce, cum vom putea refuza noianul de tentații păcătoase ale lumii? Cel ce nu postește demonstrează că nu se desprinde de lume pentru a împlini porunca lui Dumnezeu. Noi nu putem fi și cu lumea și cu Dumnezeu, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Ioan Evanghelistul: *„Lumea trece, și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac”* (I Ioan 2,17).

Postul este una dintre cele mai puternice arme ale creștinului în lupta cu diavolul. În acest sens citim în Sfânta Scriptură că un om necăjit i-a rugat pe Sfinții Apostoli să alunge duhul necurat care-i poseda fiul, dar aceștia nu au reușit. Marea lor mirare provenea din faptul că Mântuitorul le dăduse puterea de a alunga demonii (Matei 10,1; Marcu 3,15; 6,7; Luca 9,1), încât după ce s-au întors de la propovăduirea de probă, I-au spus Acestuia cu bucurie: *„Doamne, și demonii ni se pleacă în numele Tău”* (Luca 10,17). Contrar așteptărilor, de această dată ei nu au reușit să exorcizeze băiatul, motiv pentru care L-au întrebat nedumeriți pe Domnul Hristos: *„«De ce noi n-am fost în stare să-l scoatem?»». Iar El le-a zis: «Soiul acesta de demoni prin nimic nu poate ieși, decât numai prin rugăciune și prin post»”* (Marcu 9,28-29).

Sfântul Isaac Sirul a spus și el: *„Când diavolul vede pe vreunul dintre oameni că postește, îndată se înfricoșează și își aduce aminte de înfrângerea lui de către Mântuitorul în pustia Carantaniei și puterea lui se frânge și este ars de vederea armei date nouă de către Domnul. Ce armă este mai puternică decât ea? Și ce dă mai multă îndrăzneală inimii în lupta împotriva duhurilor răutății, decât foamea răbdată pentru Hristos?”*.

Postul este obligatoriu pentru toți creștinii, el nu este o simplă recomandare a Bisericii, așa cum consideră unii, care interpretează greșit cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „*Cel ce mănâncă să nu-l disprețuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu-l judece pe cel ce mănâncă*” (Romani 14,3). Pentru a înțelege sensul exact al cuvintelor Apostolului neamurilor, le vom explica în contextul în care au fost scrise.

În perioada apostolică păgânii aduceau diverse ofrande zeilor, printre care și carnea anumitor animale. Ceea ce rămânea din carnea respectivă se consuma la mesele comune de la templu sau din casa familiei care aducea jertfa respectivă, la care luau parte rudele, vecinii și prietenii. Dacă se întâmpla să fie carne de prisos, aceasta se punea în vânzare, fiind cea mai bună din piață, pentru că animalele jertfite zeilor trebuiau să fie fără cusur.

Trăind împreună cu păgânii și fiind invitați la ospetele lor, creștinii primului veac, care proveneau și ei din rândul păgânilor, își făceau procese de conștiință din a accepta sau nu să mănânce la aceste mese ori să cumpere astfel de carne. Unii creștini considerau că de vreme ce zeii nu există, ei fiind simple născociri ale minții omenești, cumpărarea, precum și consumarea acestei cărnii nu înseamnă nimic. Alții argumentau însă că în spatele zeilor stau demoni, care pot exercita o influență negativă asupra cărnii, pângărind-o, de aceea nu este bine ca aceasta să fie consumată.

Carnea jertfită zeilor nu are nici o valoare morală, de aceea cei ce o mănâncă, știind prea bine că zeii nu sunt nimic, prin aceasta nu sporesc duhovnicește, iar cei ce se feresc de ea nu au nimic de pierdut din punct de vedere spiritual. Sfântul Pavel le atrage luarea aminte creștinilor din Corint care au conștiința că zeii nu există, ca nu cumva să devină pietre de poticnire pentru cei slabi în credință, prin faptul că ei consumă carnea jertfită zeilor. Cei neîntăriți duhovnicește, văzându-i că fac acest lucru la masa din templul idolilor, pot să li se alăture, dar ei neavând conștiința clară

că zeii sunt simple plăsmuiri ale minții omenești, și neînțelegând că ceea ce mănâncă este doar o bucată oarecare de carne, pot considera că prin consumarea ei fac un păcat, pentru că ei, care erau păgâni înainte de convertirea la creștinism, *„din obișnuința de până acum cu idolul, mâncând din cărnurile jertfite idolilor și având conștiința slabă, se întinează”* (I Corinteni 8,7). De vreme ce Domnul Hristos S-a jertfit și a murit pe cruce pentru toți oamenii, cei ce prin faptele lor devin pietre de poticnire pentru cei slabi în credință păcătuiesc împotriva Mântuitorului, de aceea Apostolul neamurilor îi îndeamnă pe creștinii din Corint mai înalți din punct de vedere duhovnicesc să nu mai mănânce carnea jertfită idolilor, pentru a nu-i sminti pe cei slabi în credință. În aceeași epistolă către corinteni, Sfântul Pavel îi lămurește pe cititori: *„În ce privește a mânca din cărnurile jertfite idolilor, noi știm că idolul nu este nimic în lume și că nu este alt Dumnezeu decât numai Unul. De aceea, mâncați tot ce se vinde în măcelărie, fără să puneți întrebări pe temei de conștiință, căci al Domnului este pământul și plinirea lui. Dacă cineva dintre necredincioși vă cheamă la masă și vreți să vă duceți, mâncați orice vă este pus înaintea, fără să puneți nici o întrebare pe temei de conștiință. Dar dacă cineva vă va spune: Aceasta este din jertfa idolilor, să nu mâncați, din pricina celui ce v-a spus, pentru ca să nu fiți piatră de poticnire nici iudeilor, nici elinilor, nici Bisericii lui Dumnezeu”* (I Corinteni 8,4; 10, 25-29 și 32). Având în vedere sensibilitatea problemei cărnii jertfite idolilor, Sfinții Apostoli, întruniți în Sinod la Ierusalim, au stabilit că este mai bine pentru creștini să se ferească *„de cele jertfite idolilor”* (Faptele Apostolilor 15,29).

Astfel, cuvintele Sfântului Pavel adresate romanilor: *„Cel ce mănâncă să nu-l disprețuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu-l judece pe cel ce mănâncă”* (Romani 14,3) se referă la carnea jertfită idolilor și nu la faptul că postul este facultativ, acesta fiind obligatoriu pentru toți creștinii.

Sunt unii creștini care nu postesc, având în minte cuvintele Mântuitorului: „Nu ceea ce intră în gură îl spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea îl spurcă pe om” (Matei 15,11). Această afirmație constituie răspunsul pe care Domnul Hristos l-a dat fariseilor și cărturarilor, care „văzându-i pe unii din ucenicii Lui că mănâncă cu mâinile necurate, adică nespălate, căteau; fiindcă fariseii și toți iudeii, ținând datina bătrânilor, nu mănâncă până nu-și spală cu grijă mâinile. Și L-au întrebat pe Iisus: «De ce nu umblă ucenicii Tăi după datina bătrânilor, ci mănâncă pâine cu mâinile necurate?». Iar El le-a răspuns: «Nu este nimic din afara omului care, intrând în el, să-l poată spurca, pentru că nu intră în inimă, ci în pânțe și iese afară. Că bucatele sunt toate curate. Dar ceea ce iese din om, aceea îl spurcă pe om. Căci dinlăuntru, din inima omului, ies cugetele rele, desfrânările, hoțiile, omorurile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, invidia, defăimarea, trufia, ușurătatea. Toate relele acestea ies dinlăuntru, și ele îl spurcă pe om, dar a mânca fără să-și fi spălat mâinile, asta nu-l spurcă pe om»” (Marcu 7,2-3,5,15,19-23 și Matei 15,20). Afirmația Domnului Hristos nu se referă la alimentele de dulce, care de altfel, nu sunt considerate întinate în creștinism, ci la ritualul evreilor de spălare a mâinilor. Deci raționamentul de a nu posti, pornind de la aceste cuvinte, este fals.

În privința călcării sau nerespectării unora dintre poruncile lui Dumnezeu, Sfântul Iacob a scris: „Cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile” (Iacob 2,10), ceea ce arată fără echivoc faptul că cei ce împlinesc toate poruncile lui Dumnezeu, dar calcă una singură, precum aceea de a posti, își agonisesc osândă înaintea Domnului.

La înmormântările care au loc în post sufletul decedatului petrecut pe ultimul drum nu se bucură de o pomană care încalcă porunca lui Dumnezeu, de aceea în miercurile și vinerile de peste an, precum și în cele patru posturi rânduite de Biserică, le

atragem luarea aminte preoților și credincioșilor Eparhiei noastre, că în conformitate cu tradiția Bisericii, orice masă trebuie să fie de post.

Considerăm necesar să mai facem o lămurire. Postul Crăciunului nu se încheie după slujba vecerniei din ajunul praznicului, ci abia după miezul nopții, iar pentru cei ce se cuminecă în ziua nașterii Domnului, după Sfânta Liturghie. De asemenea, postul Sfintelor Paști se termină după slujba învierii de la miezul nopții, iar pentru cei ce se împărtășesc, după Sfânta Liturghie.

Dumnezeu este bun și *„vrea ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (I Timotei 2,4), de aceea ne-a dat poruncile, pe care noi suntem datori să le împlinim. De vreme ce numai de noi depinde dacă vrem sau nu să ajungem în împărăția cerurilor, să ne străduim să postim și să împlinim celelalte porunci ale lui Dumnezeu, pentru a primi *„răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos”*.

Vă dorim din inimă tuturor să aveți parte de un post binecuvântat, plin de roade duhovnicești, spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea oamenilor.

Amin

„Sfântul Ierarh Nicolae”¹

Preacucernici Părinți, distinse oficialități, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu sărbătorim pentru prima dată împreună praznicul „Sfântului Ierarh Nicolae”, hramul parohiei dumneavoastră, care este cea mai nouă din Municipiul Zalău. Anul acesta, din motive pastoral misionare, a luat ființă această parohie, iar în ziua de 26 aprilie, în duminica Tomii, am sfințit piatra de temelie pentru viitoarea biserică ce se va ridica în apropiere. Din întâi august s-a început slujirea în acest paraclis improvizat, care însă corespunde din toate punctele de vedere ca spațiu liturgic pentru nevoile comunității.

Dumnezeu a rânduit ca în anul acesta sărbătoarea „Sfântului Ierarh Nicolae” să cadă în zi de duminică, încât la cel dintâi hram al parohiei să poată lua parte cât mai mulți enoriași.

Sfântul Ierarh Nicolae s-a născut în a doua jumătate a secolului al III-lea în orașul Patara din Asia Mică, un centru maritim și comercial înfloritor la vremea respectivă, situat pe coasta de sud vest a Lichiei. Regiunea se găsește astăzi în Turcia.

Teofan și Nona, părinții Sfântului, erau oameni foarte evlavioși, care și-au crescut copilul în frica lui Dumnezeu, încât acesta a ajuns preot. După ce părinții i s-au mutat la Domnul, tânărul preot și-a împărțit întreaga avere săracilor și s-a retras la Sfânta Mănăstire Sion din Mira Lichiei, unde pentru vrednicia sa a fost ales stareț.

¹ Cuvânt rostit în ziua de 6 decembrie 2009 în paraclisul parohiei „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău, cu prilejul hramului.

Cuprins fiind de dorul de a se închina la locurile sfinte a călătorit la Ierusalim și împrejurimi, unde a petrecut mai multă vreme. La întoarcerea din Țara Sfântă a fost ales Arhiepiscop al Mirelor Lichiei.

A condus cu multă dragoste turma cuvântătoare încredințată lui spre păstorire, însă când împărații Dioclețian și Maximian au declanșat o persecuție anticreștină, Sfântul Nicolae a fost aruncat în temniță, dimpreună cu cei mai buni creștini. Aici, uitând de necazurile lui, și-a continuat misiunea de îmbărbătare a celor aflați în aceeași osândă cu el, repetându-le mereu cuvintele rostite de Domnul Hristos: *„De vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte de voi M-a urât. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al ei; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea vă urăște lumea. Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul ei. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi. Însă, pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri”* (Ioan 15,18-20 și Matei 10,32-33).

După ce împăratul Constantin cel Mare a dat în anul 313 edictul de toleranță de la Milan, toți creștinii din Imperiul Roman au fost eliberați din temnițe. Printre aceștia s-a numărat și Sfântul Nicolae, care revenind la turma cuvântătoare încredințată de Dumnezeu spre păstorire, și-a continuat cu mai multă râvnă misiunea de arhipăstor.

Sfântul Nicolae a fost un ierarh model, care și-a petrecut viața în rugăciune și post, mâncând o singură dată pe zi, la asfințitul soarelui. Era foarte blând, iar din iubire față de semenii mai lipsiți a săvârșit foarte multe fapte de milostenie, încât a

primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni încă din timpul vieții, însă șirul acestora a continuat și după mutarea sa din această viață.

Simțind că i se apropie sfârșitul, Sfântul Nicolae s-a retras la mănăstirea Sion, unde fusese stareț, și acolo a trecut la Domnul, în ziua de 6 decembrie 342, la o vârstă înaintată. Prin darul lui Dumnezeu trupul i-a rămas neputrezit, iar sfintele lui moaște au fost păstrate în biserica din Mira Lichiei până în 9 mai 1087, când au fost strămutate la Bari, în sudul Italiei, într-o mănăstire închinată Sfântului Nicolae, de teama de a nu cădea în mâinile musulmanilor.

Sfântul Ierarh Nicolae ocupă un loc deosebit în conștiința credincioșilor, fapt pentru care Sfânta Biserică, pe lângă ziua de 6 decembrie, i-a rânduit o zi săptămânală de pomenire, joia fiindu-i închinată lui. Mulți credincioși, bărbați și femei, îi poartă numele, iar numeroase biserici îl au ca și ocrotitor. În noaptea din ajunul sărbătorii „Sfântului Nicolae” copiii primesc daruri în amintirea faptelor de milostenie săvârșite de acesta, însă pe ascuns, așa cum obișnuia Sfântul să ofere celor aflați în lipsuri.

Creștinii primesc daruri și în ajunul Crăciunului, însă de această dată în cinstea marelui dar făcut de Dumnezeu omenirii prin trimiterea Fiului Său în lume, pentru că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3,16).

În tradiția poporului nostru există o distincție foarte clară între darurile primite de Moș Nicolae și de Moș Crăciun. La alte popoare nu este așa. În limba engleză Moș Crăciun este numit Santa Claus. Numele acesta a fost preluat însă din olandeză, de la Sinterklaas sau Sante Klaas, care înseamnă Sfântul Nicolae.

La greci darurile sunt primite în ajunul Crăciunului, însă se consideră că ele sunt aduse de Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, care este prăznuit la 1 ianuarie.

În Spania copiii știu că primesc daruri de la cei trei magi: Gașpar, Melchior și Baltazar, care au oferit Pruncului Iisus în Betleem daruri de aur, smirnă și tămâie, iar aceasta se petrece în ajunul zilei de 6 ianuarie, în care pe lângă sărbătoarea celor trei magi este prăznuit și botezul Domnului în râul Iordan.

Indiferent de la cine se consideră că vin aceste daruri, important este că acest frumos obicei există, iar cel care oferă își manifestă iubirea și generozitatea față de cel care primește și îi pare bine de bucuria acestuia, fiind mai câștigat, pentru că „*mai fericit este a da decât a lua*” (Faptele Apostolilor 20,35).

Fiindcă am vorbit despre daruri, care sunt dovada iubirii, vreau să vă relatez cum a ajuns parohia dumneavoastră să îl aibă ca ocrotitor pe Sfântul Ierarh Nicolae.

Eu sunt născut în 30 noiembrie, cu 6 zile înaintea prăznirii Sfântului Nicolae, și am constatat pe parcursul vieții cum acesta mi-a purtat de grijă. Dacă unii consideră că cele ce le-am trăit eu nu sunt minuni, deși Sfântul săvârșește foarte multe miracole, atunci cu siguranță sunt intervenții directe ale Sfântului Nicolae în viața mea, fără să iau aici în calcul binele neconștientizat.

Prima dată am simțit purtarea de grijă a Sfântului Nicolae în anul 1983, când am dat examen de admitere la Seminarul Teologic din Cluj Napoca. În vremea respectivă nu se găseau cărți religioase ca și acum, ci ele se procurau cu foarte mare dificultate. Printre subiectele de admitere se numărau și viețile sfinților, însă eu nu am putut intra nicicum în posesia unei astfel de cărți, dar în schimb m-am pregătit foarte bine atât la religie, cât și la celalalte discipline. Examenul consta în mai multe probe scrise și orale, încât dura mai

multe zile, iar candidații erau cazați în incinta Seminarului, în camere comune. Într-una din seri, un preot din Bihor pe nume Gheorghe, l-a întrebat pe fiul său, care dădea examen de admitere și se găsea în aceeași cameră cu mine, chiar în patul alăturat, ce ar putea spune despre viața Sfântului Ierarh Nicolae, dacă i-ar cădea acest subiect la proba orală. Fiul i-a mărturisit că din păcate nu cunoaște viața Sfântului. Atunci părintele a început să-i vorbească despre Sfântul Nicolae, iar eu ascultam cu mare atenție, pentru că nu cunoșteam amănunte din viața acestuia. În momentul în care părintele Gheorghe relatează faptul că Sfântul Nicolae a fost ales Arhiepiscop al Mirelor Lichiei, un alt preot a intrat în încăpere, i-a spus că este vremea să plece împreună în oraș dacă nu vor să întârzie, iar cei doi au părăsit camera.

A doua zi după amiaza, când am intrat la proba orală de religie, am tras două bilete. Pe unul era trecut Botezul Domnului, iar pe celălalt viața Sfântului Ierarh Nicolae. Primul subiect îl cunoșteam foarte bine, încât l-am prezentat fără probleme. La al doilea am început cu emoții, pentru că știam doar o parte din viața Sfântului. Am relatat cât am auzit de la părintele Gheorghe, iar în momentul în care i-am spus profesorului examinator că Sfântul Nicolae a fost ales Arhiepiscop al Mirelor Lichiei acesta m-a oprit și a trecut la următorul candidat. Am simțit atunci că îmi bătea inima încât să îmi spargă pieptul și am conștientizat pentru prima dată că Sfântul Ierarh Nicolae mă iubește și îmi poartă de grijă.

În cele ce urmează voi relata o înlănțuire de evenimente din viața mea prin care Sfântul Nicolae mi-a purtat de grijă, pe care și eu le-am înțeles doar după un timp, și de care sunt convins că nu sunt simple coincidențe. În toamna anului 1990 eram student în anul II la Facultatea de Teologie din Cluj Napoca, iar în 21 noiembrie, de praznicul „Intrării Maicii Domnului în biserică”,

Preasfințitul Părinte Irineu Bistrițeanul a fost hirotonit Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului în catedrala din Cluj Napoca, iar cu acel prilej veniseră la Cluj mai mulți ierahi, printre care și Înaltpreasfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, actualul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Într-o seară Înaltpreasfinția Sa a adunat studenții în sala festivă a facultății și ne-a vorbit. În încheiere a spus că în anul 1991 va avea loc la Canbera, în Australia, cea de-a șaptea Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la care vor lua parte mai mulți delegați din România, printre care și reprezentanți ai celor două Facultăți de Teologie din București și Sibiu, iar Înaltpreasfinția Sa, în calitate de președinte al Comisiei Sinodale de Învățământ, va propune ca și Facultățile de Teologie de la Cluj Napoca și Iași, care erau nou înființate, să trimită câte un profesor și un student la această întâlnire. Auzind acestea, am gândit în sinea mea: „Relații mari trebuie să aibă studentul de la Cluj care va merge în Australia”.

În 3 decembrie 1990, cu trei zile înaintea prăznuirii sărbătorii „Sfântului Nicolae”, pe când serveam masa de prânz la cantina facultății, a intrat Părintele Decan Alexandru Moraru, întrebând de mine. Eram curios să aflu ce are să îmi comunice, iar dânsul m-a informat că se hotărâse ca Sfinția Sa și cu mine să fim reprezentanții Facultății de Teologie din Cluj Napoca la Adunarea din Australia. Am rămas surprins, dar și încântat, mai ales că eu nu călătorisem până atunci niciodată în afara granițelor țării.

La sfârșitul lunii ianuarie a anului 1991 am plecat la Canbera pentru trei săptămâni. În prima duminică am vrut să mă duc la slujbă la biserica românească din capitala Australiei, însă comunitatea de acolo era mică și nu avea biserică. M-am dus atunci la singura biserică grecească din localitate, care era închinată Sfântului Ierarh Nicolae.

În timpul șederii mele în Australia am cunoscut diverși participanți la Adunarea Ecumenică respectivă, iar de unii chiar m-am apropiat. Unul dintre aceștia a fost Înaltpreasfințitul Părinte Christodoulos, Mitropolit de Dimitriados și Almirou din Grecia, pe care l-am și vizitat ulterior de mai multe ori. În urma acestor vizite Înaltpreasfinția Sa mi-a oferit o bursă de studii postuniversitare la Tesalonic, în Grecia, între anii 1993 și 1998, unde mi-am făcut doctoratul în Patrologie.

În anul 1993, pe când mă găseam la Tesalonic și studiam limba greacă modernă, Înaltpreasfințitul Părinte Christodoulos mi-a adresat rugămintea de a-l vizita la Volos, orașul de reședință al Mitropoliei de Dimitriados și Almirou, în perioada 5-7 decembrie. Am răspuns cu bucurie invitației. Când am ajuns acolo și am aflat că hramul catedralei mitropolitane era Sfântul Ierarh Nicolae, care era și ocrotitorul orașului, mi s-au deschis ochii și am înțeles că tot ce s-a petrecut cu mine de la anunțarea plecării mele în Australia, până la oferirea bursei în Grecia, a fost lucrarea Sfântului Ierarh Nicolae.

Intervențiile Sfântului Nicolae în viața mea însă nu s-au încheiat. Când am fost hirotonit Arhiereu Vicar la Oradea, în 1 octombrie 2000, mi-a fost încredințată spre slujire biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din oraș.

Episcopia Sălajului a fost înființată prin hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului în 18 octombrie 2007, într-o zi de joi, în care se face pomenirea Sfântului Nicolae. De vreme ce eu am ajuns să fiu primul episcop al Sălajului nu cred că ziua aceea a fost aleasă la voia întâmplării pentru ședința respectivă.

În consecință, cunoscând eu cât bine mi-a făcut Sfântul Ierarh Nicolae în viață, fără să știu deocamdată și de cât rău m-a ferit, am dobândit o mare evlavie la el, de aceea, după ce am ajuns Episcop în Sălaj am făgăduit că prima biserică ce se va ridica în Zalău îi va fi închinată Sfântului Nicolae.

Deși sunt încă tânăr, conștientizez faptul că sunt trecător prin această lume, de aceea am hotărât ca biserica „Sfântul Nicolae”, prima mea ctitorie din Zalău, să fie și necropolă chiriarhală, adică să-mi adăpostească mormântul.

Cunoscându-mi evlavia la Sfântul Ierarh Nicolae, un preot vrednic din Episcopia noastră mi-a oferit în dar o părticică din moaștele acestui Sfânt, obținută cu acte în regulă de la mănăstirea din Bari unde se păstrează trupul neputrezit al Sfântului Nicolae. Sunt convins că această relicvă sfântă a ajuns la mine tot prin purtarea de grijă a Sfântului Ierarh Nicolae. Deși această părticică de sfinte moaște este cel mai prețios odor pe care l-am primit vreodată, am înțeles că e mai de folos să fie păstrată într-o biserică și pusă spre închinare credincioșilor, decât să stea în biroul meu, de vreme ce noi nu avem un paraclis la Sediul Eparhial, unde să o păstrăm la loc de cinste. De aceea, după ce am hotărât înființarea unei parohii în Zalău, a cărei biserică să fie închinată Sfântului Ierarh Nicolae, am dăruit cu multă dragoste această părticică de moaște parohiei respective.

Îl cunosc pe Părintele Ionuț Pop, Parohul dumneavoastră, de câțiva ani și am încredere în Preacucernicia Sa datorită frumoaselor realizări de la Ruginoasa și Sălăjeni, unde a fost preot, de aceea l-am și numit în această parohie, unde a început totul de la firul ierbii. Deși este preot în Zalău de doar câteva luni, Părintele Ionuț mi-a mărturisit de mai multe ori că a simțit ajutorul Sfântului Nicolae în nenumărate rânduri în misiunea desfășurată în această parohie. Din acest motiv trag nădejdea că prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, sub oblăduirea Sfântului Ierarh Nicolae, prin hărnicia Părintelui și jertfelnicia dumneavoastră, ritmul lucrărilor la biserica începută va fi unul rapid. De asemenea, mă rog Bunului Dumnezeu ca în urma activității pastorale a Părintelui Ionuț și a succesorilor Preacucerniciei Sale la acest Sfânt Altar un număr cât mai mare de enoriași să sporească duhovnicește și să își găsească loc în rai.

Vă îndemn să contribuiți cu generozitate la ridicarea bisericii din această parohie, având convingerea că răsplata venită din partea lui Dumnezeu și a Sfântului Ierarh Nicolae nu va întârzia pe pământ și veți avea parte de ea și în veșnicie, aceasta fiind cu mult mai mare decât jertfa dumneavoastră oferită acestui sion dumnezeiesc aflat în construcție. De asemenea, credincioșii care contribuie la ridicarea unei biserici devin ctitorii acesteia, pentru care se roagă preoții la Sfântul Altar cât dăinuie biserica respectivă.

Bunul Dumnezeu să primească sfintele rugăciuni înălțate astăzi la tronul slavei Sale, să vă aibă pururea în paza Sa, iar perioada postului rămasă până la sfintele sărbători ale Nașterii Domnului să fie pentru toți una plină cu roade duhovnicești.

Amin

Biserica Ortodoxă Română: Istorie și actualitate, realizări și provocări¹

Preacucernici și Preacuvioși Părinți,

După învierea Sa din morți, Domnul Hristos și-a trimis Sfinții Apostoli la propovăduire, zicându-le: „*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă*” (Matei 28,19-20), de aceea creștinismul nu este o religie a unui grup restrâns de inițiați, ci toate popoarele lumii sunt chemate să îl îmbrățișeze.

Urmând porunca Mântuitorului, Sfinții Apostoli au tras sorți, pentru a ști fiecare dintre ei unde îi este rânduit de Dumnezeu să răspândească cuvântul Evangheliei. În planul lui Dumnezeu și în purtarea Lui de grijă, Sfântul Andrei, cel dintâi chemat la apostolie, a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu în mai multe zone, printre care și în Scythia Minor, sau Dobrogea de astăzi, de aceea primele mărturii creștine din țara noastră sunt legate de această regiune.

Prima biserică de pe teritoriul actual al țării noastre a fost chiar peștera Sfântului Andrei, situată în apropierea localității Ion Corvin, din județul Constanța.

Cea mai veche bazilică la nordul Dunării este cea de la Porolissum, județul Sălaj, care în veacul al IV-lea creștin a fost transformată din templu păgân în biserică.

Primul episcop hirotonit pe teritoriul țării noastre a fost Amplie (sau Ampliat), ucenicul Sfântului Andrei, rânduit de

¹ Cuvânt rostit în ziua de 7 iunie 2011, în catedrala episcopală din Zalău, cu prilejul conferinței preoțești de primăvară.

acesta ca episcop de Odyssos (astăzi Varna, în Bulgaria), trecut în rândul sfinților, cu dată de pomenire la 31 octombrie.

Cel dintâi martir de la noi, despre care avem informații precise, a fost episcopul Efrem, căruia i s-a tăiat capul în ziua de 7 martie 304.

Primul preot daco-roman cunoscut este Montanus, care a fost înecat împreună cu soția sa Maxima, în ziua de 26 martie 304, în râul Sava, pentru că au mărturisit credința creștină.

Cei dintâi ierarhi care au păstorit pe teritoriul țării noastre au fost Evangelicus (în jurul anului 303), Efrem (martirizat în 304) și Tit (cca 319-324), care au avut reședința la Tomis, orașul Constanța de astăzi. Importanța acestui străvechi scaun episcopal constă și în faptul că ierarhii de aici au luat parte la lucrările primelor trei sinoade ecumenice. Astfel, Marcu a fost prezent la sinodul I ecumenic de la Niceea din 325; Gherontie a participat la lucrările sinodului II ecumenic de la Constantinopol din 381; iar Timotei a luat parte la lucrările sinodului III ecumenic de la Efes din 431.

Primul ierarh de la noi, din afara Dobrogei, a fost Ierotei. Acesta, în calitate de monah, l-a însoțit pe la anul 950-951 pe Gyula, conducătorul ungarilor, într-o vizită la Constantinopol. Gyula a fost tatăl Șarlotei, mama lui Ștefan cel Sfânt, primul rege al Ungariei. În capitala Imperiului Bizantin Gyula a fost botezat, avându-l ca naș pe împăratul Constantin VII Porfirogenetul, iar Ierotei a fost hirotonit episcop de către patriarhul ecumenic Teofilact. La revenirea în Transilvania, Ierotei a avut reședința la Alba Iulia, păstorindu-i pe ungurii nou convertiți la ortodoxie, dar și pe românii ortodocși de veacuri. Episcopul Ierotei a fost canonizat în anul 2000 de Sfântul Sinod al Patriarhiei Ecumenice, având ca dată de pomenire ziua de 20 August.

Cel dintâi mitropolit al Țării Românești a fost Iachint de la Vicina, care în anul 1359 își avea sediul la Curtea de Argeș, unde se găsea și curtea domnească. În anul 2008 Iachint de la Vicina a fost declarat sfânt, fiind pomenit pe 28 octombrie.

În a doua jumătate a veacului al XIV-lea, mai exact pe la anul 1377, arhiepiscop al românilor din Transilvania era Ghelasie de la Râmeț. Acesta a fost trecut în rândul sfinților în anul 1992, având ca dată de pomenire ziua de 30 iunie.

Cel dintâi mitropolit al Moldovei a fost Iosif Mușat, hirotonit în 1387 și recunoscut de Patriarhia Ecumenică în anul 1401. Scaunul mitropolitan în vremea sa se găsea la Suceava, unde era și reședința domnitorului Moldovei.

Prima mănăstire atestată documentar de pe teritoriul României a purtat hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” și a fost înființată în anul 1002 de către voievodul Ahtun, nepotul lui Glad, în Morisena, astăzi Cenad, din județul Timiș.

Cea mai veche pictură de pe teritoriul actual al țării noastre este bisericească și a fost realizată în anii 1313-1314 de zugravul Teofil, pe pereții bisericii de piatră din Streisângeorgiu, județul Hunedoara.

Cel mai amplu și mai însemnat ansamblu iconografic din epoca timpurie a artei medievale românești îl constituie frescele din biserica domnească din Curtea de Argeș, realizate în perioada 1352-1377. Acest vast ansamblu pictural urmează, în linii mari, pictura bizantină din epoca Paleologilor, larg răspândită în Balcani.

În anul 1495, pe lângă biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, a fost ridicată prima școală românească. Inițial limba de predare era cea slavonă, iar cărțile folosite erau cele de cult, pentru ca din 1583 cursurile să se țină în limba română.

Cea dintâi carte tipărită pe teritoriul actual al țării noastre a fost una bisericească, și anume Liturghierul lui Macarie, apărut în 1508 la Târgoviște, în limba slavonă.

Prima tipăritură în limba română a fost Catehismul de la Sibiu din 1544, care însă s-a pierdut.

Cea dintâi carte în limba română, care s-a păstrat, este Evangheliarul slavo - român al lui Filip Moldoveanul, tipărit la Sibiu în (1551-1553).

Noul Testament a fost tradus pentru prima dată în limba română și publicat la Bălgrad (Alba Iulia de astăzi), în anul 1648.

Sfânta Scriptură integrală în limba română a apărut la București, în anul 1688, având ca text de bază pentru Noul Testament traducerea de la Bălgrad.

Primele așezăminte de îngrijire medicală din Țara Românească și Moldova au fost bolnițele, care începând cu secolele XV-XVI își desfășurau activitatea pe lângă mănăstirile mai mari.

Cel mai vechi spital din Țara Românească a fost înființat în anul 1704 în curtea mănăstirii Colțea din București, de unde și-a luat și numele, iar „Sfântul Spiridon”, primul spital din Moldova, și-a început activitatea în anul 1757, pe lângă mănăstirea cu același nume. Deși românii au fost întotdeauna majoritari în Transilvania, ei nu au avut drepturi până în 1918, fiind doar tolerați în propria lor țară, de aceea nu s-au putut manifesta liber nici ca nație, nici ca și creștini ortodocși, motiv pentru care primul spital din această provincie a fost întemeiat la Sibiu, în 1292, de către sașii colonizați aici.

Reprezentanții Bisericii Ortodoxe au jucat un rol foarte important atât în unirea Moldovei cu Țara Românească din 24 ianuarie 1859, cât și în realizarea mărețului act al unirii Transilvaniei cu România de la 1 decembrie 1918.

După unirea Principatelor Române din 1859 și a războiului de independență din anii 1877-1878, Biserica Ortodoxă din Regat a fost recunoscută, în 1885, ca autocefală, iar în urma unirii Transilvaniei cu România din 1918, Biserica Ortodoxă Română a fost ridicată, în anul 1925, la rangul de Patriarhie.

În cele ce urmează ne vom opri asupra situației actuale a Bisericii Ortodoxe Române. Conform recensământului din 2002,

populația României este formată din 21.680.974 de locuitori, dintre care 18.817.975, adică 87%, sunt ortodocși. La aceștia se adaugă și cele câteva milioane de români ortodocși din diaspora, care aparțin tot de Patriarhia Română.

Biserica Ortodoxă Română are în prezent 39 de Eparhii (29 în interiorul granițelor țării și 10 în străinătate), precum și 52 de ierarhi (39 în România și 13 în afara țării). Dintre Eparhii, 20 sunt Arhiepiscopii (16 în țară și 4 în afara ei), iar 19 sunt Episcopii (13 în țară și 6 în străinătate). Arhiepiscopiile și Episcopiile sunt grupate în 9 Mitropolii (6 între granițele țării și 3 în străinătate), care aparțin de Patriarhia de la București.

Biserica noastră este deservită de peste 17.000 de preoți și diaconi, precum și de aproximativ 20.000 de salariați neclericali. În România există în acest moment peste 14.500 biserici de parohie, precum și 631 de mănăstiri și schituri, în care viețuiesc 5.000 de maici și 3.500 de călugări.

Patriarhia Română deține canalul de televiziune „TRINITAS” și postul de radio cu același nume, cotidianul „Lumina”, mai multe reviste teologice, ateliere de obiecte bisericești etc. În cadrul Bisericii Ortodoxe Române funcționează mai multe posturi de radio, zeci de edituri și sunt tipărite numeroase cărți, reviste și publicații periodice, iar Eparhiile Bisericii noastre desfășoară o bogată activitate de asistență socială.

Ținând cont de aceste realități și de faptul că Biserica Ortodoxă Română are o influență foarte mare în societatea românească, nu au întârziat să apară tot soiul de potrivnici ai acesteia, care nu cunosc sau nu vor să țină cont de cuvintele rostite de Domnul Hristos, că *„porțile iadului nu vor birui Biserica”* (Matei 16,18).

Mântuitorul însă le-a atras luarea aminte Sfinților Apostoli și urmașilor acestora când le-a spus: *„Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru*

il vor păzi; dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni” (Ioan 15,20).

În ultima vreme constatăm faptul că Biserica Ortodoxă Română este tot mai vânată, hăituită și lovită, încât asistăm la o adevărată campanie de denigrare a acesteia. În anumite emisiuni televizate preoții au fost prezentați ca unii ce înșală lumea, îmbogățindu-se pe seama credulității oamenilor simpli. Pe un canal de televiziune, care a luat în discuție neînțelegerile ivite între Patriarhia Ierusalimului și Patriarhia Română, moderatorul striga cu obstinație: „Prezențați pe generic averea B. O. R.”, dar nu pomenea nimic despre patrimoniul altor culte din România, care este mai mare decât cel al Bisericii noastre, deși numărul credincioșilor acestora este mult mai redus. În aceeași ordine de idei, atunci când s-a lucrat la legea cultelor din România, reprezentanții unei confesiuni de la noi s-au opus vehement ca statul român să sprijine financiar cultele. De vreme ce aceștia practică zeciuiala și primesc constant donații substanțiale din afara țării, este firesc să dorească o independență financiară totală față de stat, pentru a nu da socoteală în fața nimănui de sumele mari de bani pe care le gestionează. Unii politicieni au îmbrățișat această idee, solicitând în parlament încetarea sprijinului financiar din partea statului către culte.

Unele posturi de televiziune și publicații din țara noastră au misiunea precisă, constantă și permanentă de a ponegri Biserica Ortodoxă Română. În consecință, anumite jurnale de știri și editoriale înfățișează mereu negativ construirea Catedralei Mântuirii Neamului din București, care este o necesitate și o datorie de suflet a poporului nostru. Până și lucrările de finalizare ale Catedralei Episcopale din Zalău și cele de ridicare ale sediului Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului au fost prezentate tendențios la unele buletine de știri, afirmându-se neadevărul grosolan că preoții adună bani de la credincioși pentru nevoiași, dar îi utilizează pentru a-și construi palate.

Când sunt prezentate la știri marile hramuri sau sărbători ale Bisericii Ortodoxe Române, sunt evidențiate în general doar aspectele negative, precum îmbulzeala de la slujbe, faptul că unor oameni li se face rău etc., parcă reprezentanții Bisericii ar purta vreo vină pentru toate acestea.

Unii oameni de presă din România sunt deranjați de încrederea mare de care se bucură Biserica în sânul poporului și fac tot ce le stă în putință pentru a o discredita. De vreme ce sistemul românesc de învățământ are probleme mari, cultura pierde teren, sentimentul patriotic a dispărut aproape complet, armata a fost desființată în multe locuri din țară, iar în celelalte regiuni efectivele ei au fost reduse foarte mult, Biserica a rămas singurul sprijin și loc de refugiu al românilor. Această stare de fapt îi deranjează pe oamenii fără Dumnezeu, care vor să compromită Biserica, acest bastion al spiritualității și culturii, încercând în schimb să crească tot mai mult încrederea populației într-o mass-media controlată de grupuri de interese, care doresc să manipuleze oamenii după bunul lor plac.

Dușmanii Bisericii critică foarte dur faptul că statul român sprijină financiar cultele. În unele publicații a apărut chiar informația că acest ajutor s-ar ridica la suma de 60 de milioane de euro anual. Acești oameni neavizați nu vor să țină cont de faptul că proprietățile Bisericii Ortodoxe Române au fost aproape în întregime secularizate în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza ori confiscate de regimul comunist, doar o mică parte fiindu-i retrocedate după 1990, motiv pentru care statul are obligația de a susține din punct de vedere economic Biserica Ortodoxă Română, care este de fapt Biserica națională a poporului român, chiar dacă unii nu-i recunosc această calitate.

Aceiași acuzatori sunt deranjați și atunci când oamenii Bisericii solicită bani de la proprii credincioși în vederea deașurării activităților specifice. Aceștia așteaptă ca Biserica să

presteze servicii sociale, dar nu sunt preocupați de unde ar putea fi procurate fondurile, dacă statul ori credincioșii nu ar contribui cu nimic. Pentru acest gen de oameni singura activitate a Bisericii care merită evidențiată este cea socială, încercându-se, de fapt, prin această manevră abilă, deturnarea Bisericii de la scopul ei principal, care este mântuirea sufletelor oamenilor.

O altă categorie de dușmani ai crucii lui Hristos își varsă veninul asupra Bisericii și a slujitorilor ei pe forumurile de pe internet, unde sub masca anonimatului și a unor nume fictive se cred lei sau zmei. Dacă Biserica desfășoară o activitate, o critică pentru acțiunile ei, dacă nu se implică într-un anumit context, o acuză de indiferentism.

Când acești oameni atacă Biserica, să nu își închipuie ceva că își fac procese de conștiință, ori că se simt vinovați pentru atitudinea lor. Domnul Hristos le-a spus în acest sens Sfinților Apostoli și urmașilor acestora: *„Vă vor scoate din sinagogi; ba chiar va veni vremea când tot cel ce vă va uide va crede că aduce închinare lui Dumnezeu”* (Ioan 16,2). Pentru noi însă este liniștitor faptul că Domnul Hristos este Judecătorul lumii, iar nu oamenii.

Unii creștini mai bigoți se opun acceptării pașapoartelor biometrice și acuză Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române că nu a luat nici o măsură în acest sens. În primul rând, nu Sfântul Sinod a impus aceste acte la noi în țară, iar în al doilea rând Sinodul a cerut reprezentanților autorităților statului să nu oblige poporul să primească astfel de documente, însă parlamentul, guvernul sau președinția nu sunt subordonate Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Statul român este laic și separat de Biserică.

Biserica nu este vânată numai la noi în țară, ci pe plan mondial, pentru că dintre toate religiile lumii doar creștinismul deranjează tot felul de mișcări oculte, aceasta fiind dovada de

netăgăduit că noi deținem adevărul. Toți știu că la sfârșitul lumii va veni antihristul, iar nu antimoise, antibuddha sau antimahomed. Apocalipsa sau parusia, atât de trâmbițată în ultima vreme, a fost vestită de oameni inspirați de Dumnezeu, încât nimeni nu poate să o oprească, ori măcar să prevadă timpul producerii ei, de vreme ce Domnul Hristos Însuși a afirmat: *„Iar despre ziua și ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl”* (Matei 24,36). Vrajmașul știe prea bine că sfârșitul lumii este tot mai aproape, de aceea își înteește lucrarea între oameni, însă Mântuitorul ne-a încurajat când a spus: *„În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea”* (Ioan 16,33), iar Sfântul Apostol Pavel ne face să privim cu alți ochi lumea, dacă știm că *„nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea care va să fie”* (Evrei 13,14).

În ciuda acestor încercări, să fim conștienți că din punct de vedere al credinței trăim vremuri bune, de libertate în România, pe care trebuie să le exploatăm cât mai mult, întrucât se schimbă permanent în rău, devenind tot mai grele. Ceea ce ne cere nouă Dumnezeu este să fim creștini buni, împlinitori ai poruncilor pe care ni le-a lăsat, pentru că înaintea Lui vom da socoteală, iar nu în fața oamenilor. Drept aceea, să nu plecăm urechea la acuzele nedrepte aduse Bisericii de dușmanii ei, dar mai ales să nu ne rușinăm de faptul că suntem creștini, de vreme ce Mântuitorul ne-a atras luarea aminte: *„Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri”* (Matei 10,32-33).

Icoane făcătoare de minuni¹

**Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioasă Maică Stareță,
Preacuvioase Maici, iubiți credincioși,
Hristos a înviat!**

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne aflăm într-o perioadă binecuvântată, între învierea Domnului Hristos din morți și înălțarea Sa cu trupul la cer. Întrucât în acest interval de timp ne găsim între sfințirea pietrei de temelie a bisericii mănăstirii și târnosirea ei, ziua de astăzi reprezintă un moment de încununare a eforturilor depuse până acum și un îndemn de îmbărbătare pentru cele care vor urma.

Sunt de față numeroși binefăcători care au contribuit la ridicarea acestei sfinte mănăstiri, unii cu sume importante de bani, alții cu „bănuțul văduvei”, fiecare după puterea și dispoziția sa. Să fim convinși că de vreme ce Dumnezeu nu lasă nerăsplătit nici un pahar de apă oferit celui care îl cere, cu atât mai mult nu vor fi trecute cu vederea binefacerile celor care au ajutat Sfânta Mănăstire Bic. Celor care Îi ridică lui Dumnezeu casă sau lăcaș de rugăciune pe pământ Împăratul slavei le gătește loc în împărăția lui cea veșnică.

Printre obiectele donate recent mănăstirii Bic se află și o icoană a Maicii Domnului cu pruncul în brațe, despre care se spune că este făcătoare de minuni. Noi nu avem certitudinea acestui fapt, dar de vreme ce nu ne închinăm lemnului, materialului din care este alcătuită icoana, căci în acest fel am deveni idolatri, ci ne închinăm Maicii Domnului, care este

¹ Cuvânt rostit în 8 mai 2004 la mănăstirea „Sfânta Treime” de la Bic - Șimleu Silvaniei.

reprezentată în icoană, iar ea cu siguranță este făcătoare de minuni, nu greșim în credința noastră.

Astăzi sunt pomeniți în calendarul creștin Sfântul Ioan Evanghelistul, ucenicul iubit al Mântuitorului, și Cuviosul Arsenie cel Mare, un călugăr cu viață sfântă. Sfântul Ioan este autorul inspirat al celei de-a patra Evanghelii și a trei epistole în Noul Testament, care a împlinit cu fapta ceea ce a scris, iar Sfântul Arsenie cel Mare a fost un călugăr vestit. Eu consider că prezența noastră astăzi la Sfânta Mănăstire Bic nu este întâmplătoare. Așa cum Sfinții Evangheliști au consemnat în scris viața, minunile și învățătura Mântuitorului, tot de la un Evanghelist avem cele dintâi icoane. Este vorba de Sfântul Luca, iar icoanele pictate de el constituie modelele după care au fost reproduse în tradiția creștină icoanele de mai târziu ale Mântuitorului și ale Sfintei Sale Maici.

Din lucrarea vrăjmașului în veacurile opt și nouă cinstitorii sfințelor icoane au fost persecutați, iar călugării au fost apărătorii icoanelor, plătind uneori chiar cu prețul vieții pentru aceasta.

Toți creștinii știu ce reprezintă icoana, însă pentru a înțelege în profunzime sensul acesteia, astăzi voi vorbi despre icoană.

Reprezentarea chipului Mântuitorului sau icoana Acestuia nu este altceva decât cuvântul dumnezeiesc văzut, căci „Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit întru noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr” (Ioan 1,14), iar icoana ne conduce la credința în Fiul lui Dumnezeu întrupat.

În ochii Bisericii icoana nu este o artă care ilustrează Sfânta Scriptură, ci este un limbaj care îi corespunde, care îi este echivalent, corespunzând nu literei biblice și nici cărții ca obiect, ci propovăduirii evanghelice, adică tocmai cuprinsului Scripturii, sensului ei. De aceea în Biserică icoana are același

rol ca și Scriptura, întrunind aceeași semnificație liturgică, dogmatică și educativă.

Pentru Părinții celui de-al VII-lea sinod ecumenic de la Niceea (787) icoana stă pe aceeași treaptă cu Sfânta Evanghelie. Prin contemplarea icoanei credincioșii ajung, la fel ca și prin ascultarea cuvântului dumnezeiesc, la întărirea credinței. Cuvântul Evangheliei și icoana ne descriu istoria mântuirii noastre în Hristos, căci ceea ce Evanghelia relatează în cuvinte, același lucru îl reprezintă icoana prin imagini. Astfel, a auzi și a vedea merg împreună și amândouă sunt conforme cu voința lui Dumnezeu. Icoanele și viețile sfinților pictate pe pereții bisericilor ne aduc aminte despre istoria mântuirii noastre și ne îndeamnă la imitarea sfinților zugrăviți în icoane, ceea ce ne conduce spre același scop, ca și propovăduirea prin cuvântul Sfintei Scripturi. Cele auzite cu urechile prin citire se transmit duhului, iar când vedem același lucru reprezentat în icoană, în același fel ne luminăm sufletește. Prin două lucruri așezate împreună, și anume citirea și reprezentarea iconografică, câștigăm o singură cunoaștere: aceea că ne amintim de cele petrecute în viața Bisericii.

Icoanele sunt folositoare și chiar necesare pentru toți creștinii, căci tainele credinței se rețin mai ușor prin contemplare decât prin auzire. Cuvântul Scripturii nu este citit în permanență în sfintele biserici, dar reprezentarea prin icoane este asemenea unui amvon perpetuu, care dimineața, ziua și seara ne înfățișează și ne amintește în biserică adevărul celor făcute de Dumnezeu pentru noi, precum și eforturile depuse de sfinți pentru a câștiga împărăția lui Dumnezeu. Icoana este astfel o teologie în imagini, care anunță prin culori și face ceea ce Evanghelia proclamă prin cuvânt. Icoana este, așadar, unul din aspectele revelației divine și ale comuniunii noastre cu Dumnezeu. Credincioșii ortodocși adunați în biserică la Sfânta Liturghie stabilesc legătura cu Biserica cerească prin

intermediul rugăciunilor liturgice și al icoanelor. Astfel putem vorbi de o Evanghelie scrisă și de una pictată.

Una dintre cel mai îndrăgite și răspândite icoane în Biserica Ortodoxă este cea a Maicii Domnului, care apare aproape întotdeauna cu Pruncul Iisus în brațe, excepție făcând reprezentările în care Maica Domnului se află în rugăciune. În icoana Maicii Domnului cu Pruncul în brațe noi nu Îi vedem de fapt numai pe Sfânta Fecioară și pe Iisus prunc, ci în ea este prezentată tema întrupării Fiului lui Dumnezeu, comuniunea dintre Dumnezeu (Iisus Hristos) și om (Maica Domnului). Cu o artă ce nu-și găsește egalul și cu cea mai mare sobrietate icoana descrie astfel tulburătoarea iubire reciprocă, iubirea lui Dumnezeu față de om și, ca răspuns, întâmpinând-o, întreaga pasiune a omului pentru Dumnezeul său.

În icoane Maica Domnului este reprezentată întotdeauna cu părul, partea superioară a frunții și umerii acoperiți de un voal (maforion), semnul femeilor căsătorite, pentru că ea apărea în ochii evreilor ca fiind căsătorită, încât acest voal constituie o trăsătură esențială a reprezentării iconografice a Maicii Preacurate. Maforionul este întotdeauna împodobit cu trei stele: una deasupra frunții și celelalte două pe umeri, reprezentând fecioria înainte de naștere, în timpul ei și după nașterea Pruncului din Sfânta Fecioară.

Maica Domnului are întotdeauna mâna cu care Îl îmbrățișează pe Prunc acoperită în mare parte cu maforionul, în semn de adâncă smerenie și profund respect față de Prunc.

În toate icoanele Maicii Domnului cu Pruncul în brațe chipul Acestuia este matur și serios, reflectând ideea asumării păcatelor omenirii și aceea a înțelepciunii divine. Fiind și Fiul lui Dumnezeu, Pruncul este întotdeauna înveșmântat ca un adult, cu tunică și manta, numai talia ne indică faptul că este vorba despre un copil. Veșmântul Lui este de obicei

țesut din fir de aur, strălucire a neînseratului soare, culoare a demnității dumnezeiești.

În Biserica Ortodoxă icoana este sfințită printr-o slujbă specială, care are rolul de a-i conferi o destinație aparte, adică de a o așeza între lucrurile sacre, devenind un obiect de cult. Astfel, venerarea sfintelor icoane se întemeiază nu numai pe sfințenia persoanelor care sunt înfățișate în ele, ci și pe credința în această prezență plină de har, pe care Biserica o invocă prin puterea sfințirii icoanei. Ritualul binecuvântării icoanei stabilește o legătură între imagine și prototipul ei, între cel ce este înfățișat și înfățișarea însăși. Prin puterea acestei prezențe harice Sfinții Părinți afirmă că orice icoană sfințită este, în principiu, „făcătoare de minuni”.

Din istoria Bisericii cunoaștem faptul că foarte puține icoane au fost făcătoare de minuni din momentul pictării lor, însă avem și astfel de exemple. Un călugăr pictor s-a străduit să reprezinte într-o icoană chipul Mântuitorului, dar nicicum nu-i ieșea pe lemn ceea ce avea el în minte. În această situație, într-o noapte s-a rugat fierbinte Domnului Hristos să-l lumineze, să-i dea priceperea și îndemânarea de a-I putea picta chipul. În următoarea dimineață s-a trezit foarte liniștit, și plin de încredere că rugăciunea i-a fost ascultată, s-a apropiat de icoana la care lucra, și cu mare uimire a constatat că fața Domnului Hristos era deja pictată, având o frumusețe pe care mâna omului nu o poate realiza. Astfel de icoane se numesc „ahiropiito”, adică „nefăcute de mâna omului”.

Majoritatea icoanelor făcătoare de minuni au ajuns să săvârșească minuni după câteva zeci de ani de la pictarea lor, ca răspuns la credința puternică a celor care se rugau în fața lor sau într-un moment în care Biserica trecea prin încercări grele. Să avem convingerea că Maica Domnului săvârșește minuni nenumărate, iar dacă noi vom avea o credință puternică, icoana

Maicii Domnului de la Mănăstirea Bic va deveni făcătoare de minuni, ca răspuns la credința noastră.

Bunul Dumnezeu să răsplătească cu darurile Sale cele îmbelșugate tuturor celor care au ajutat Sfânta Mănăstire Bic, printre care se numără și părintelui Grigore, donatorul icoanei Maicii Domnului.

De asemenea, ne rugăm Atotmilostivului Dumnezeu să dea putere maicii starețe Marina și viețuitorilor mănăstirii Bic de a continua eforturile de ridicare ale acestei mănăstiri, dar și importanta misiune pe care o desfășoară între creștinii din județul Sălaj și chiar din alte zone ale țării.

Aduc mulțumiri impresionantului sobor de preoți care a slujit astăzi aici, precum și tuturor credincioșilor care cu evlavie adâncă au ținut să fie prezenți astăzi la Sfânta Mănăstire Bic.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Amin

Chipul îngeresc¹

Preacuvioși și Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Domnul Hristos a afirmat: „*Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*” (Matei 16,24). Din istoria Bisericii cunoaștem faptul că mulți creștini l-au urmat în această viață Mântuitorului, împlinindu-I poruncile, pentru că în calendarul creștin întâlnim numeroși sfinți, iar fiecare dintre noi cunoaște cel puțin câțiva creștini practicanți. Cu toate acestea, cei care se leapădă definitiv de lume, pentru a-și dedica întreaga viață slujirii lui Dumnezeu, sunt călugării.

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, în această seară, după slujba vecerniei cu litie am fost martorii tunderii în monahism a Preacuviosului Părinte Mihail, ecleziarhul noii catedrale episcopale din Oradea, la subsolul căreia vom începe slujirea în 20 noiembrie.

Deosebirea dintre un călugăr și un mirean este dată de cele trei voturi monahale: fecioria, sărăcia de bunăvoie și ascultarea.

Referindu-se la feciorie, părintele Dumitru Stăniloae vorbește despre caracterul natural al căsătoriei în raport cu existența pământească a firii omenești și despre caracterul natural al fecioriei în raport cu existența veșnică la care este chemată firea noastră. Căsătoria este naturală, dar se potrivește numai unei faze trecătoare a firii. Sfântul Grigorie de Nyssa spune și el că „fecioria este o anticipare a omului fără sex,

¹ Cuvânt rostit în 7 noiembrie 2005 în biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Băile Felix, cu prilejul tunderii în monahism a Preacuviosului Părinte Mihail Tărau.

asemenea îngerilor din ceruri”. Pentru a fi bineplăcută lui Dumnezeu însă, fecioria trebuie însoțită de celelalte virtuți, sau cel puțin de efortul de a ajunge la acestea. În pilda celor zece fecioare rostită de Mântuitorul vedem că doar fecioarele înțelepte, adică virtuozose, au intrat la nuntă cu mirele, pe când cele lipsite de înțelepciune au fost încuiate afară.

Cu părere de rău trebuie să afirm că omul căzut a căutat dintotdeauna să viețuiască în păcat, iar nu în curăție și fecorie. Păcate s-au săvârșit în permanență pe fața pământului, însă în zilele noastre se practică tot felul de păcate contra firii, care nu mai sunt incriminate de legile civile. În anumite țări homosexualii se pot căsători între ei și au chiar dreptul de a înfia copii. În loc să se ascundă, să se rușineze și să se pocăiască pentru păcatul lor, sodomiții au făcut anul acesta paradă în București, afișându-și în public nerușinarea lor. Ne mai mirăm atunci de ce sunt atâtea inundații și calamități în țara noastră creștină, pe care ne place să o numim „Grădina Maicii Domnului”?

Sfântul Apostol Petru i-a îndemnat pe toți creștinii: *„Trăiți ca oameni liberi, dar nu ca și cum ați avea libertatea drept acoperământ al răutății, ci ca robi ai lui Dumnezeu”* (I Petru 2,16). Unii oameni au transformat însă libertatea în libertinaj și democrația în demonocrație. Este tragic și dureros când o lege omenească contrazice poruncile lui Dumnezeu, iar oamenilor li se pare normal acest lucru.

Natura creată este din neant și când cade în păcat tinde iarăși spre neant, numai legătura cu Dumnezeu o menține și o promovează în viață. Când Îl neagă pe Dumnezeu omul se neagă pe sine însuși și se autodistruge. Când viețuiește teocentric el se pune în valoare la infinit pe sine însuși, se dezvoltă și se întregește în veșnicie.

Al doilea vot depus de călugări este cel al sărăciei de bunăvoie.

În zilele noastre oamenii se străduiesc din răspuțeri să adune cât mai multe averi. Bogățiile acestei lumi însă sunt împărțite într-un mod atât de inechitabil, încât conform unei statistici recente, primii 5 oameni, cei mai bogați din lume, au o avere mai mare decât 48 țări, cele mai sărace de pe glob. Din nefericire, de multe ori oamenii își agonisesc averea într-un mod necinstit.

Prin votul sărăciei călugării încearcă să se detașeze de lumea materială și de ispitele legate de aceasta, cu care vrăjmașul îi robește cu multă ușurință pe prea mulți semenii de-ai noștri.

Cel de-al treilea vot monahal este cel al ascultării.

Omul a fost creat de Dumnezeu pentru a trăi în comuniune cu Acesta și a fi fericit. Neascultarea însă l-a îndepărtat pe om de Dumnezeu și l-a făcut să piardă raiul, de aceea pentru a-l redobândi, omul are nevoie de ascultare. Mântuirea neamului omenesc se realizează numai în ascultare de Dumnezeu.

Profeții Vechiului Testament au stat în ascultare de Dumnezeu și au pregătit poporul ales pentru venirea Mântuitorului. Mulți dintre ei au plătit cu viața pentru că și-au îndeplinit misiunea, muștrându-i pe evrei pentru păcatele lor. Din numeroasele exemple de prooroci care au ascultat de Dumnezeu voi prezenta două. Când Dumnezeu i-a cerut profetului Samuel să se predea voii Lui, fără a pregeta, acesta a zis: „*Grăiește, Doamne, robul tău ascultă!*” (I Regi 3,10) Ascultarea aici nu înseamnă simpla auzire, ci împlinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Al doilea exemplu este cel al proorocului Osea, care la porunca lui Dumnezeu s-a căsătorit cu o prostituată. După o vreme Dumnezeu i-a poruncit acestuia să se recăsătorească, tot cu o femeie de moravuri ușoare, iar el s-a supus.

În psalmi găsim un îndemn profetic al lui Dumnezeu către Sfânta Fecioară Maria să stea în ascultare de El: „*Ascultă fică și vezi și pleacă urechea ta*” (Psalmul 44,12). Sfânta Fecioară a ascultat de Dumnezeu, iar când i s-a vestit voia Lui, i-a zis

îngerului: „*Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!*” (Luca 1,38).

Ascultarea de Dumnezeu Tatăl ne-a învățat și Fiul lui Dumnezeu, care S-a întrupat pentru mântuirea noastră, „*S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor; și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce*” (Filipeni 2,7-8).

Dacă Însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat și Maica Domnului au făcut ascultare pentru mântuirea noastră și noi suntem datori să stăm în ascultare. De cine trebuie să facem ascultare ne-a învățat Însuși Dumnezeu Tatăl, care la schimbarea la față a Mântuitorului pe Muntele Tabor le-a poruncit celor trei Apostoli, și prin ei nouă, tuturor: „*Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați!*” (Matei 17,5).

Prin cele trei voturi monahul rează viața omului în hotarele ei paradisiace, pentru că în rai omul trăia în feciorie, nu poseda bogății materiale, neavând nimic al lui, nici măcar haine pentru a-și ascunde goliciunea și viețuia în ascultare de Dumnezeu.

Prin feciorie monahul renunță la plăcerea trupească pentru ca prin viața lui curată să fie bineplăcut lui Dumnezeu. Astfel, călugărul nu mai este al lui, ci al lui Dumnezeu. Prin sărăcia materială de bunăvoie denotă că el nu mai aparține lumii materiale, pentru care este mort, ci lumii spirituale, în care trebuie să se îmbogățească. El nu mai este al lumii acesteia, ci trebuie să devină înger în trup. Prin ascultare dovedește că nu-și împlinește voia proprie, ci voia Bisericii, deci el nu mai este al lui, ci al Bisericii.

La slujba tunderii în monahism de astăzi Preacuviosul Părinte eclesiarh a primit numele de Mihail, care în limba ebraică înseamnă „Cine este ca Dumnezeu”. La începutul creației lumii, când o parte din îngeri, conduși de Lucifer, s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu, ceilalți îngeri, sub conducerea

arhanghelului Mihail, s-au luptat cu ei și i-au biruit în numele Domnului. Preacuvioase Părinte, aveți ca patron spiritual un arhangel și ați depus voturile monahale de sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, într-o biserică închinată acestora. Să vă străduiți în întreaga viață să fiți un adevărat înger în trup, pentru că astăzi, prin călugărie, ați luat chipul îngeresc. Să vă fie pururea vii în memorie cuvintele de la tunderea în monahism care v-au atras luarea aminte că veți da socoteală înaintea Dreptului Judecător „nu după cum ați făgăduit, ci după cum veți împlini cele ce ați făgăduit”. Psalmistul a scris în acest sens: „*Faceți făgăduințe Domnului, Dumnezeului vostru, și împliniți-le!*” (Psalmul 75,11).

Bunul Dumnezeu să vă ajute să vă duceți crucea în această viață spre împărăția cerurilor, unde să Își reverse asupra Preacuvioșiei Voastre darurile Sale cele îmbelșugate.

În cele ce urmează vom trece cu toții prin fața Preacuviosului Părinte Mihail, îi vom adresa întrebarea: „Cum te cheamă frate?”, iar după ce Preacuvioșia Sa ne va răspunde, o să-i zicem: „Să te mântuiești în Domnul și să te rogi și pentru mine”.

Amin

Lucrarea Sfintei Treimi - relația lui Dumnezeu cu lumea¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Ne reîntâlnim la hramul bisericii dumneavoastră, în cea de-a doua zi de Rusalii, care a fost închinată cu multă înțelepciune de Biserică Sfintei Treimi, Dumnezeului nostru. În urma pogorării Sfântului Duh asupra Sfinților Apostoli la Cincizecime în Ierusalim, am constatat că în decursul istoriei toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi au lucrat într-un mod aparte cu lumea. Astfel, Dumnezeu Tatăl a creat-o, Dumnezeu Fiul a coborât din veșnicie în timp, pentru a o mântui, iar la sărbătoarea de ieri am prăznuit pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, dar și peste lumea întreagă, pentru a o sfinți. Deosebit de important este faptul că la praznicul de ieri nu doar o energie dumnezeiască necreată sau un har oarecare s-a pogorât peste lume, ci Duhul Sfânt Însuși, cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi.

În cuvântarea de astăzi nu doresc să vorbesc despre însușirile lui Dumnezeu, ci mă voi opri asupra relației Lui cu lumea. De la bun început trebuie să fim conștienți de faptul că la fiecare dintre lucrările lui Dumnezeu în afara Sa au luat parte toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi, iar uneori Acestea chiar și-au pregătit una alteia lucrarea care urma să fie săvârșită în lume. Întrucât Sfânta Treime este una în ființă, dar întreită în persoane, noi putem face numai din punct de vedere teoretic o separație între lucrările persoanelor Sfintei Treimi. De pildă, Domnul Hristos a afirmat în acest sens: „*Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez*” (Ioan

¹ Cuvânt rostit în 13 iunie 2011, cu prilejul hramului bisericii „Sfânta Treime” din Zalău.

5,17), iar Sfinților Apostoli le-a spus: „*«Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine. Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl Meu L-ați fi cunoscut; dar de acum Îl cunoașteți, și L-ați și văzut»*. Filip I-a zis: «Doamne, arată-ni-L nouă pe Tatăl și ne este de-ajuns». Iisus i-a zis: «De atâta vreme sunt cu voi, Filipe, și nu M-ai cunoscut? Cel ce M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl; și cum de zici tu: Arată-ni-L nouă pe Tatăl? Nu crezi că Eu sunt întru Tatăl și că Tatăl este întru Mine? Cuvintele pe care Eu vi le grăiesc, nu de la Mine le grăiesc, ci Tatăl, Cel ce rămâne întru Mine, Își face lucrurile Sale. Credeți-Mă că Eu sunt întru Tatăl și Tatăl întru Mine; iar de nu, credeți-Mă de dragul acestor lucruri»” (Ioan 14,6-11).

Lumea nu există din veșnicie, asemenea lui Dumnezeu, ci ea a fost gândită, apoi adusă în existență de Dumnezeu. Lumea nu este creată din ființa lui Dumnezeu, nici din vreo materie preexistentă, ci din nimic, exclusiv prin voia lui Dumnezeu, care nu a adus-o în existență dintr-o necesitate, ci din iubire, din dorința de a împărtăși și altora în afară de Sine din preaplinul iubirii Sale.

Deși crearea lumii este atribuită în mod expres lui Dumnezeu Tatăl, toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi au luat parte la ea, pentru că cele două mâini cu care Dumnezeu Tatăl plămădea creația erau Fiul și Sfântul Duh. Sfântul Ioan evanghelistul scrie în acest sens despre Fiul lui Dumnezeu că „*toate printr-Însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut*” (Ioan 1,3), iar în cartea Facerii citim că în prima zi a creației „*Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor*” (Facere 1,2).

Când Dumnezeu a adus lumea materială în existență, a creat aerul, apa, regnurile mineral, vegetal și animal, precum și omul. Diferența dintre ființa umană și restul lumii materiale constă în faptul că omul nu este numai trup, ci el este și suflet, fiind singura

ființă din univers compusă din suflet spiritual și trup material, care unește prin aceasta universul spiritual creat al îngerilor, cu lumea materială.

Deosebiri există și între elementele lumii materiale. Astfel, aerul, apa, precum și componentele regnului mineral există, dar nu ființează. Ele sunt baza existenței întregii creaturi materiale, pentru că plantele, animalele, păsările, peștii și oamenii nu ar putea trăi fără acestea. Viețuitoarele necuvântătoare se hrănesc cu minerale și vegetale, iar după căderea protopărinților în păcat, unele se mănâncă chiar între ele, devenind carnivore. Omul se hrănește și el cu minerale și vegetale, iar după potopul din vremea lui Noe a primit de la Dumnezeu dezlegarea de a consuma carne.

În plus față de regnul mineral, plantele participă la viață. Animalele, păsările, peștii și oamenii se bucură și ei de viață, însă au parte și de suflare și se pot deplasa dintr-un loc într-altul. Deși necuvântătoarele nu au suflet, asemenea omului, cu cele trei însușiri: rațiune, voință și sentiment, totuși Dumnezeu le-a înzestrat și pe acestea cu voință și sentiment și chiar dacă nu au rațiune, unele sunt foarte inteligente. Termenul grecesc „λόγος” (logos) se traduce în limba română prin „cuvânt” și „rațiune”. Adăugându-se la acesta prefixul „α” (a), care înseamnă „fără”, ia naștere cuvântul „άλογος” (alogos), care înseamnă „irațional”, dar și „necuvântător”, arătând că animalele, păsările și peștii nu au parte de rațiune, dar nici nu comunică prin cuvânt.

Spre deosebire de restul lumii materiale, omul a fost creat de Dumnezeu ca ființă rațională și conștientă, pentru că are un rol special și unic în creație.

Deși la crearea lumii Dumnezeu i-a imprimat acesteia niște legi după care să se guverneze, în calitate de Proniator El poartă neîncetat de grijă întregii creații și fiecărei creaturi în parte, îndreptându-le spre scopul lor ultim. Sfântul Pavel a afirmat în acest sens că Dumnezeu „*le dă tuturor viață și suflare și totul, iar*

noi în El trăim și ne mișcăm și suntem” (Faptele Apostolilor 17,25 și 28). Mântuitorul le-a spus și El în predica de pe munte celor ce-L ascultau: *„Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în hambare, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește”* (Matei 6,26). De asemenea, este renumită afirmația psalmistului: *„De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni ziditorii, de n-ar păzi Domnul cetatea, zadarnic ar priveghea cel ce o păzește”* (Psalmul 126,1).

Dumnezeu este și Mântuitorul lumii. Cu toate că opera de răscumpărare a neamului omenesc a fost realizată de Fiul lui Dumnezeu, care la plinirea vremii S-a pogorât din veșnicie și S-a unit cu creatura, la aceasta au luat parte și Tatăl și Duhul Sfânt, pentru că Tatăl L-a trimis pe Fiul în lume, iar Duhul Sfânt S-a pogorât asupra Sfintei Fecioare Maria la bunavestire, pentru ca ea să Îl poată zămisli pe pruncul Iisus. În timpul activității Sale publice, Domnul Hristos a afirmat: *„Eu nu de la Mine am grăit, ci Tatăl, Cel ce M-a trimis, El Mi-a poruncit ce să spun și ce să grăiesc”* (Ioan 12,49). De asemenea, opera mântuitoare a Domnului Hristos este continuată de Duhul Sfânt. Înainte de a-și încheia activitatea publică, Mântuitorul le-a spus în acest sens Sfinților Apostoli: *„Mă duc la Cel ce M-a trimis și vă este de folos ca să mă duc, căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi, iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul”* (Ioan 16,5; 7 și 13). Din cuvintele Domnului Hristos înțelegem și faptul că El a pregătit venirea în lume a Duhului Sfânt.

Lucrarea de sfințire a lumii este atribuită Sfântului Duh, cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi, și ea începe o dată cu pogorârea Acestuia peste Sfinții Apostoli în Ierusalim, în ziua Cincizecimii.

Mulți își închipuie trimiterea Sfântului Duh în lume de către Mântuitorul un act prin care Duhul Sfânt a luat locul lucrării

Domnului Hristos. Conform acestei concepții, Biserica este considerată drept opera Duhului Sfânt, Care a preluat și continuat lucrarea mântuitoare a Domnului Hristos. În realitate, Duhul Sfânt trebuie socotit întotdeauna ca Duhul lui Hristos, deci nu trebuie văzut în nici un fel despărțit de Mântuitorul. Este falsă imaginea lui Iisus Hristos în cer și a Duhului Sfânt în Biserică, pentru că nu ia în serios unitatea persoanelor Sfintei Treimi.

Întrucât la pogorârea Sfântului Duh a fost înființată Biserica, trupul tainic al lui Hristos, lucrarea Sfântului Duh în lume nu poate fi niciodată separată de lucrarea Fiului lui Dumnezeu întrupat, pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli fiind actul de trecere de la lucrarea mântuitoare a Domnului Hristos în umanitatea Sa personală, la extinderea acestei lucrări în celelalte ființe umane.

La opera Sfântului Duh de sfințire a lumii au luat parte toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi. Aceasta o constatăm în cuvintele rostite de către Domnul Hristos despre Duhul Sfânt: *„Acela Mă va slăvi, pentru că dintru al Meu va lua și vă va vesti. Toate câte le are Tatăl, ale Mele sunt; de aceea am zis că dintru al Meu va lua și vă va vesti”* (Ioan 16,14-15).

Dumnezeu este și Judecătorul nostru. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens *„că noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, pentru ca fiecare să primească după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău”* (II Corinteni 5,10). Din afirmația Domnului Hristos: *„Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului”* (Ioan 5,22), înțelegem că aceasta este singura lucrare a lui Dumnezeu în afara Sa la care nu iau parte toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi, ci numai Fiul, pentru că El fiind și Om, cunoaște și înțelege cel mai bine aptitudinile firii umane, dar și slăbiciunile acesteia.

Vrednic de remarcat aici este faptul că deși lumea va fi judecată de Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul Însuși a spus că *„despre ziua aceea și despre ceasul acela nimeni nu știe, nici*

îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Marcu 13,32). De vreme ce Domnul Hristos a afirmat: „*Eu și Tatăl Meu una suntem. Toate Mi-au fost date de către Tatăl Meu și nimeni nu-L cunoaște pe Fiul decât numai Tatăl, și nici pe Tatăl nu-L cunoaște nimeni decât numai Fiul*” (Ioan 10,30 și Matei 11,27), iar noi știm că hotărârile lui Dumnezeu se iau în sfatul Sfintei Treimi și nu numai de către o singură persoană, înțelegem că atunci când vorbește despre ziua judecății universale, Domnul Hristos se referă la faptul că El ca om nu știe când va veni aceasta.

Marea iubire a lui Dumnezeu cel necreat și atotputernic față de om, o simplă creatură, o vedem în aceea că El ne face împreună părtași cu Sine la crearea lumii, la purtarea de grijă față de aceasta, la mântuirea, sfințirea, precum și la judecarea ei.

Unii își vor pune întrebarea firească: „Cum a putut lua omul parte la crearea lumii, de vreme ce el a fost adus în existență ultimul, în cea de-a șasea zi a creației, ca și coroană a întregii creaturi?”. Dumnezeu nu a pus nume animalelor și păsărilor, ci i-a poruncit lui Adam să o facă, acesta fiind un exercițiu de inteligență pentru om, dovada că el era stăpânul lumii materiale, dar în același timp și continuarea operei de creare a lumii adusă până în acest stadiu de către Dumnezeu.

Omul a fost făcut părtaș și la purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume, pentru că „*Domnul l-a luat pe omul pe care-l zidise și l-a pus în rai ca să-l lucreze și să-l păzească*” (Facere 2,15). De asemenea, Dumnezeu a conlucrat cu proorocii Vechiului Testament în vederea pregătirii răscumpărării lumii din robia diavolului, păcatului și a morții. În acest sens Sfântul Apostol Petru a afirmat că „*niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt*” (II Petru 1,21). Din cuvintele Sfântului Petru constatăm și faptul că Sfântul Duh a pregătit venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu ca Mântuitor.

Omul a conlucrat cu Dumnezeu și la mântuirea lumii. În primul rând, atunci când Arhanghelul Gavriil i-a binevestit Sfintei Fecioare Maria că este vrednică să nască pe Fiul lui Dumnezeu, ea a spus: „*Iată, roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău*” (Luca 1,38). Fiul lui Dumnezeu nu se întrupa dacă omul nu accepta acest lucru, de aceea în răspunsul Sfintei Fecioare adresat Arhanghelului, întregul neam omenesc, cuprins tainic în voința Sfintei Fecioare, și-a dat acordul la actul întrupării.

De asemenea, întrucât Domnul nostru Iisus Hristos este Dumnezeu și Om, opera de răscumpărare a lumii săvârșită de El este teandrică sau divino-umană.

Dumnezeu îi face părtași pe oameni la sfințirea lumii prin slujitorii Săi, care săvârșesc slujbe de sfințire a apei, a caselor, a fântânii, a holdelor, a bucatelor, a bisericilor, a obiectelor de cult etc.

Cu toate că preoția Vechiului Testament, cu slujitorii celor trei trepte ale ei: arhieriei, preoții și leviții, a fost instituită de Dumnezeu în timpul lui Moise, iar cel dintâi arhiereu al poporului ales a fost rânduit chiar Aaron, fratele lui Moise, totuși primul arhiereu al Dumnezeului celui adevărat este socotit Melchisedec, pentru că Sfântul Apostol Pavel îl numește pe Domnul Hristos „*Arhiereu în veac, după rânduiala lui Melchisedec*” (Evrei 6,20).

Când patriarhul Avraam, părintele poporului ales, s-a întors biruitor din lupta cu Chedarlaomer și aliații acestuia, Melchisedec, regele Salemului, l-a întâmpinat cu pâine și vin și l-a binecuvântat în numele Dumnezeului Celui Preaînalt, al Cărui arhiereu era, primind în schimb a zecea parte din prada de război luată de acesta (Facere 14,17-20). De vreme ce Sfânta Scriptură îl înfățișează pe regele Salemului „*fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, și, asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, el rămâne arhiereu de-a pururi*” (Evrei 7,3).

Rolul omului în judecarea lumii constă în faptul că Domnul nostru Iisus Hristos este Dumnezeu și Om. La întrupare, Fiul lui Dumnezeu a unit în persoana Sa firea dumnezeiască cu cea omenească, iar de când S-a înălțat cu trupul la cer, atât firea dumnezeiască cât și cea omenească se află pe tronul Sfintei Treimi, încât la parusie va veni Domnul Hristos ca Dumnezeu și om să ne judece pe toți pentru faptele noastre.

Din cele relatate până acum am constatat importanța omului în creație, pentru că acesta nu este un aruncat în lume, cum consideră unii filosofi, nici nu a apărut la voia întâmplării, cum afirmă cei care neagă existența lui Dumnezeu. Chiar dacă unii oameni se declară ateï, Dumnezeu, ca un Părinte iubitor, le poartă și lor de grijă, pentru că *„El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți”* (Matei 5,45). Celor care susțin că nu cred în existența lui Dumnezeu, vreau să le spun ceea ce am auzit, și anume că atunci când un avion se prăbușește nu există vreun pasager care să nu se roage, cerând ajutorul lui Dumnezeu.

Unii oameni cred în Dumnezeu, dar nu Îl acceptă pe Domnul nostru Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu. Mântuitorul însă le-a spus Sfinților Apostoli: *„Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Marcu 16,15-16). Întrucât Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat la plinirea vremii pentru mântuirea tuturor oamenilor, fiindcă *„Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (I Timotei 2,4), tot El îi va judeca pe toți oamenii la sfârșitul veacurilor, indiferent de credința lor. Moise, Mahomed, Buddha, Dalai Lama, ori vreun alt întemeietor de religie sau conducător religios nu vor judeca pe nimeni, ci ei înșiși vor fi judecați de către Dumnezeu Judecătorul.

Alți oameni cred în Domnul nostru Iisus Hristos, dar nu-l împlinesc poruncile, trăind în păcat. Dumnezeu însă îi iubește și pe aceștia, *„pentru că El nu voiește moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu”* (Iezechiel 33,11). Din cuvintele inspirate ale Sfântului Prooroc Iezechiel înțelegem însă că Dumnezeu ne iartă dacă renunțăm la calea păcatului. Să fim conștienți că oricât de mari păcate am săvârși în viață, *„dacă ne mărturisim, Dumnezeu este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea”* (I Ioan 1,9). Așadar, Dumnezeu ne iartă păcatele cu condiția să le mărturisim înaintea preotului duhovnic și să ne căim de ele, dovada concretă a căinței noastre fiind nerepetarea lor.

Unii oameni spun că ei nu au nevoie de duhovnic, pentru că se mărturisesc direct lui Dumnezeu. Sfântul Iacob însă ne-a îndemnat: *„Mărturișiți-vă păcatele unul altuia”* (Iacob 5,16), iar Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli: *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute”* (Ioan 20,21-23). Dacă în urma păcatului strămoșesc Dumnezeu voia ca relația Lui cu omul să fie una directă, nu instituia preoția în Vechiul Testament, iar Domnul Hristos nu și-ar fi ales cei doisprezece Apostoli și șaptezeci de ucenici.

Alți oameni consideră că au săvârșit prea multe păcate, iar Dumnezeu nu îi mai poate ierta. Aceștia nu cunosc iubirea lui Dumnezeu față de om și cât de mult poate să ierte, nici puterea de întoarcere a omului la Dumnezeu, prin pocăință.

Să luăm, de pildă, cazul lui Saul, viitorul Apostol Pavel, care înainte de a-L cunoaște pe Domnul Hristos era un mare prigonitor al creștinilor. Când Sfântul Ștefan a fost martirizat, tânărul Saul păzea hainele celor ce aruncau cu pietre în acesta. De asemenea, lui Saul nu i-a fost de ajuns faptul că îi persecuta

pe creștinii din Ierusalim, ci a cerut de la arhiereu scrisori către sinagogile din Damasc, deci din altă țară, ca și de acolo să-i aducă la Ierusalim pe cei ce credeau în Hristos, pentru a fi pedepsiți. Din acest mare persecutor Domnul Hristos și-a făcut cel mai mare Apostol.

Dacă ar fi să asemănăm un om rău cu un lup, din punct de vedere creștin noi nu avem voie să-l împușcăm, ci trebuie să îl transformăm în miel. Aceasta este dorința lui Dumnezeu. Oricât de rău ar fi cineva, trebuie cucerit, trebuie atras spre credința cea adevărată, pentru ca și el să cunoască și să împlinească poruncile lui Dumnezeu.

Sunt unii păcătoși care din cauza mulțimii păcatelor lor cad în deznădejde. Să fim conștienți că mai mult poate Dumnezeu ierta decât putem noi păcătui.

Voi relata în acest sens o întâmplare. Undeva prin Țara Sfântă, un călugăr a întâlnit într-o zi un om care plângea cu amar. Văzându-l atât de abătut, l-a întrebat ce necaz are. Trecătorul i-a mărturisit că este un tâlhar, care după mulți ani de nelegiuiri și-a dat seama că a păcăuit atât de mult, încât Dumnezeu nu-l mai poate ierta și a hotărât să-și pună capăt zilelor. Monahul i-a răspuns: „Dacă îți iei singur viața îți mai adaugi un păcat și chiar vei pierde pentru totdeauna posibilitatea iertării lui Dumnezeu”. „Oricum pentru mine e prea târziu. La cât am păcăuit nu mai am nici o nădejde”, a ripostat răufăcătorul. Avva însă i-a spus: „Dumnezeu te poate ierta și acum”. Tâlharul a întrebat: „Dacă mă căiesc timp de douăzeci de ani, pot primi iertarea lui Dumnezeu?”. Călugărul i-a răspuns: „Dacă te căiești din inimă, nu ai nevoie de atâția ani”. Răufăcătorul a întrebat: „Îmi sunt de ajuns zece ani de penitență?”. „Nici atât. Chiar mai puțin”, a replicat omul lui Dumnezeu. „Un an poate fi suficient?”, a întrebat nelegiuitul. „Și mai puțin”, i-a răspuns monahul. „O lună?”, a îngăimat tâlharul. „Și mai puțin de-atât”, a răspuns călugărul și

l-a întrebat: „Știi rugăciunea Tatăl nostru?”. „Da, Părinte”, a venit răspunsul. „Atunci rostește-o acum, în fața mea!”. Răufăcătorul a îngenuncheat cu ochii plini de lacrimi și cu glas tremurător a început să spună rugăciunea. Când a ajuns la cuvintele: „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”, a căzut la pământ și a murit pe loc. Monahul a rămas surprins, însă și-a dat seama că pentru acea căință scurtă, dar deosebit de intensă, Dumnezeu i-a iertat toate păcatele.

Din lucrările săvârșite de Dumnezeu în lume, prezentate până acum, am văzut marea Lui iubire față de întreaga creatură și în mod special față de om.

La iubirea lui Dumnezeu noi suntem datori să răspundem cu iubirea noastră, pe care ne-o manifestăm prin ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune. Domnul Hristos a spus în acest sens: „*Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este cel ce Mă iubește*” (Ioan 14,21). Relația noastră de iubire față de Dumnezeu însă nu este numai una directă, pentru că așa cum a constatat Sfântul Ioan Evanghelistul, „*dacă cineva zice: Îl iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăște, mincinos este. Pentru că cel ce nu-și iubește fratele pe care-l vede, nu-L poate iubi pe Dumnezeu pe Care nu-L vede. Și această poruncă o avem de la El: Cel care-L iubește pe Dumnezeu, să-l iubească și pe fratele său*” (I Ioan 4,20-21). Din aceste cuvinte constatăm că relația noastră cu Dumnezeu este condiționată și probată prin raporturile pe care le avem cu semenii noștri.

Cunoscând acestea, să ne străduim pe cât ne stă în putință să fim buni creștini, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel: „*pe cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El*” (I Corinteni 2,9).

Amin

Maica Domnului - protectoarea Zalăului¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
Preacuvioase Maici, distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Domnul Hristos a afirmat: „*Cel ce voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*” (Marcu 8,34), arătând prin aceasta că oricine poate alege sau nu să trăiască o viață autentic creștină, pentru că Dumnezeu respectă libertatea cu care l-a înzestrat pe om atunci când l-a creat. Vedem aici ce mare dar este liberul arbitru, însă și responsabilitățile pe care le implică. Tocmai de aceea, Mântuitorul ne-a îndemnat: „*Intrați pe poarta cea strâmtă; că largă este poarta și lată este calea ce duce la pieire și mulți sunt cei ce intră prin ea; și strâmtă este poarta și îngustă este calea ce duce la viață și puțini sunt cei ce o află*” (Matei 7,13-14). Din aceste cuvinte înțelegem că din nefericire cei care urmează Domnului Hristos sunt puțini în comparație cu cei care refuză să o facă.

Toți suntem datori să conștientizăm faptul că în viața spirituală nu există neutralitate ori o stare de mijloc între bine și rău, ci noi fie împlinim poruncile lui Dumnezeu și ne îndreptăm spre rai, fie nesocotim aceste porunci și ne îndreptăm spre iad. Altă direcție în afară de acestea două nu există.

Creștinii pot fi împărțiți în trei categorii: cei ce împlinesc binele și se feresc de rău, adică sfinții. Cei ce săvârșesc răul, fără să fie preocupați în vreun fel de calea binelui, aceștia fiind

¹ Cuvânt rostit în 11 septembrie 2011, cu ocazia proclamării Maicii Domnului drept protectoarea Zalăului.

păcătoșii, precum și cei care amestecă în viața lor binele cu răul. Celor din urmă însă Domnul Hristos le-a spus: „*Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona*” (Matei 6,24). În cartea Apocalipsei Dumnezeu îi spune omului care oscilează între bine și rău: „*Îți știu faptele: tu nu ești nici rece, nici fierbinte. O, de-ai fi rece sau fierbinte! Așa, pentru că ești căldicel, nici fierbinte, nici rece, am să te vărs din gura Mea*” (Apocalipsa 3,15-16).

Cei care au impresia că au făcut suficiente fapte bune în viață și se consideră mulțumiți, se înșeală amarnic, pentru că Mântuitorul a spus: „*Voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: slugi netrebnice suntem, pentru că numai ceea ce eram dator să facem am împlinit*” (Luca 17,10). Deci omul este dator să săvârșască cât de multe fapte bune poate, nu cât consideră el că îi sunt necesare pentru a se mântui. Viața spirituală nu este statică, ci ea se găsește într-o dinamică permanentă, de aceea Sfântul Apostol Pavel ne-a atras luarea aminte: „*Cel căruia i se pare că stă neclintit, să ia seama să nu cadă*” (I Corinteni 10,12). O stare duhovnicească fixă, în care cineva să fie încremenit într-un anume loc nu există, ci noi fie ne apropiem în permanență de Dumnezeu, fie ne îndepărtăm de El, în funcție de faptele noastre.

Sfinții Părinți ai Bisericii spun că oamenii cu viață sfântă vor ocupa locurile de lângă Dumnezeu din care au căzut îngerii care s-au pervertit lăuntric și s-au transformat în demoni. Când numărul sfinților va fi același cu cel al îngerilor căzuți va veni sfârșitul lumii, de aceea diavolul luptă atât de mult împotriva omului, ispitindu-l în orice chip. Domnul Hristos Însuși a afirmat în acest sens: „*Satana a cerut să vă cearnă ca pe grâu*” (Luca 22,31), iar Sfântul Petru a spus și el că „*diavolul umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită*” (I Petru 5,8).

Spre deosebire de Dumnezeu, demonul nu respectă libertatea cu care Creatorul l-a înzestrat pe om, de aceea el nu așteaptă să fie chemat sau invitat pentru a interveni în viața oamenilor. Din contră, el luptă din rășputeri, și de multe ori chiar reușește, să-l posede pe om prin păcat, suprimându-i sau anulându-i cu totul libertatea.

De vreme ce Dumnezeu cunoaște puterea limitată a oamenilor în comparație cu cea a îngerilor căzuți, precum și lupta aprigă a vrăjmașului împotriva oamenilor, a rânduit fiecărui om câte un înger păzitor, pentru a-l călăuzi și spijini în eforturile sale duhovnicești, dar și pentru a-l feri de rău.

Din același motiv, Dumnezeu a rânduit fiecărui popor câte un înger care să îi poarte de grijă. Astfel, poporul ales îl avea ca protector pe Sfântul Arhanghel Mihail. În cartea proorocului Daniel citim despre îngerul păzitor al Persiei (Daniel 10,13), precum și despre cel al Greciei (Daniel 10,20).

Pe lângă sfinții îngeri rânduiți de Dumnezeu ca ocrotitori, este bine să ne alegem și noi câte un sfânt care să ne poarte de grijă în viață, să ne ajute la împlinirea binelui și să ne ferească de rău.

Așa cum părinții își numesc copiii după unii sfinți, care să vegheze asupra acestora, tot așa au procedat oamenii cu frică de Dumnezeu și în privința unor orașe, țări sau chiar continente.

Astfel, Europa îl are ca protector pe Sfântul Benedict, Australia pe Sfântul Evanghelist Marcu, iar America Latină o dorește de ocrotitoare pe Sfânta Maria de Guadalupe.

România, Rusia, Scoția și Ucraina îl au ca protector pe Sfântul Apostol Andrei.

Alte țări, printre care Anglia, Bulgaria, Georgia, Grecia și Rusia, îl au ca ocrotitor pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință.

Cipru îl are ca oblăduitor pe Sfântul Barnaba.

Unele țări, precum Grecia și Rusia, nu au doar unul, ci mai mulți sfinți ocrotitori.

Bucureștiul îl are ca protector pe Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi.

Orașul Rio de Janeiro din Brazilia stă sub oblăduirea Sfântului Mucenic Sebastian.

Bologna, orașul italian în care a fost fondată în anul 1088 prima Universitate modernă din lume, îl are ca protector pe Sfântul Petroniu.

Exemplele sunt atât de numeroase, încât mă voi opri aici.

Până acum Zalăul nu a avut desemnat un sfânt protector, ceea ce nu înseamnă că a fost vreodată lipsit de purtarea de grijă a lui Dumnezeu și a sfinților. Cu toate acestea, este deosebit de important ca pe lângă ajutorul primit de sus, prin voința lui Dumnezeu și a sfinților, pe care de cele mai multe ori noi nu îl conștientizăm, să ne căutăm și noi un ocrotitor puternic, care să vegheze în permanență asupra orașului nostru și a locuitorilor lui, indiferent de limba pe care o vorbesc și de credința pe care o împărtășesc.

Orașul Zalău a așteptat destul ca să aibă un protector spiritual, încât socotesc că acum a sosit plinirea vremii ca să-și aleagă ocrotitorul.

După o analiză îndelungată, atentă și riguroasă, Permanența Consiliului Eparhial al Episcopiei Sălajului, ținând cont de faptul că poporul nostru are o evlavie deosebită la Sfânta Fecioară Maria, iar Transilvania este considerată o adevărată grădină a acesteia, a hotărât ca Maica Domnului să fie proclamată ocrotitoarea Zalăului.

În urma acestei hotărâri a și fost pictată icoana: „Maica Domnului protectoarea Zalăului”, care a fost sfințită azi dimineață și a fost așezată spre închinarea tuturor celor de față, alături de icoanele Sfintei Fecioare de la Mănăstirile Strâmba și Bic, care sunt considerate făcătoare de minuni.

În cele ce urmează voi explica pe scurt icoana.

Fondul, ca la orice icoană autentică, este auriu, pentru că reprezintă împărăția lui Dumnezeu, unde „*dreptii strălucesc ca soarele*” (Matei 13,43).

Spre deosebire de icoanele Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul în brațe, în care este scos în evidență faptul că aceasta a născut pe Fiul lui Dumnezeu, în icoana noastră Maica Domnului este reprezentată ca „orantă”, adică rugătoare și mijlocitoare pentru noi pe lângă Fiul ei preaiubit. Nu relația maternă dintre Sfânta Fecioară și Fiul ei primează aici, ci rolul ei de mijlocitoare a noastră pe lângă Fiul ei.

Veșmintele Maicii Domnului, ca în orice icoană, sunt de culoare roșie (sau apropiată de aceasta) și albastră. Roșul indică faptul că Sfânta Fecioară Maria este om, iar albastrul arată că ea a născut pe Fiul lui Dumnezeu.

Cele trei stele, de pe fruntea și umerii Maicii Domnului, reprezintă pururea fecioria acesteia, adică faptul că ea a fost fecioară înainte de naștere, în timpul acesteia, precum și după naștere.

Perna de sub picioarele Sfintei Fecioare arată separația ei de lumea aceasta, pentru că ea se găsește acum în împărăția lui Dumnezeu, de unde mijlocește pe lângă Fiul ei pentru cei de pe pământ, în cazul nostru pentru orașul Zalău și pentru locuitorii lui.

La dreapta picioarelor Maicii Domnului este reprezentat Centrul Eparhial al Episcopiei Sălajului, care cuprinde paraclisul Sfântului evanghelist Luca. La stânga se află catedrala episcopală, cea mai reprezentativă biserică din oraș, care este situată în centrul acestuia. În partea de jos sunt pictate bisericile de la cele patru intrări în Zalău, care veghează asupra celor care intră și sălășluiesc în orașul nostru: biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” de pe strada Crasnei, care este și necropolă chiriarhală, biserica „Nașterea Maicii Domnului” din Dumbrava Nord, biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din Porolissum și biserica „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din Brădet.

Cu toate că am fi dorit ca în icoană să fie pictate toate bisericile și paraclisele din oraș, acest lucru nu a fost posibil datorită lipsei de spațiu. În primul rând acestea ar fi apărut nefiresc de mici în comparație cu Maica Domnului, iar în al doilea rând caracteristicile lor ar fi fost de nerecunoscut.

Cu siguranță că odată cu trecerea vremii orașul nostru se va extinde și vor apărea biserici noi, însă icoana „Maica Domnului protectoarea Zalăului”, ca prototip, va rămâne aceeași, pentru că este un simbol veșnic, iar Sfânta Fecioară Maria le va purta mereu de grijă și celor de după noi.

Fundalul din spatele bisericilor apare ca un deal în stil bizantin, cu câteva unduiri, asemănătoare dealurilor din împrejurimile Zalăului.

Arborii și verdeța care se văd lângă biserici, reprezintă o altă caracteristică a orașului nostru. Acestea au și rolul de a separa subtil fiecare biserică în parte.

Unii se vor întreba poate de ce nu au fost reprezentate în icoană sediile instituțiilor mai importante din oraș.

Harul lui Dumnezeu se împărtășește în lume prin sfintele slujbe săvârșite în biserici. Credincioșii care își desfășoară activitatea în orice instituție lumească, oricât de importantă ar fi aceasta, tot în biserică primesc binecuvântarea lui Dumnezeu, iar nu la locul de muncă.

Încredințându-ne rugăciunilor Maicii Preacurate pe lângă Fiul ei, începând de astăzi, 11 septembrie 2011, la începutul anului bisericesc, în prima duminică după sărbătoarea „Nașterii Maicii Domnului”, o proclamăm solemn pe Sfânta Fecioară Maria drept protectoarea municipiului Zalău și a locuitorilor lui, rugându-o să mijlocească pururea pentru noi înaintea lui Dumnezeu, ca să își reverse darurile Sale cele îmbelșugate asupra noastră și să ne ferească de rău.

Trebuie să fim conștienți de faptul că deși Maica Domnului este de astăzi înaintea ocrotitoarea noastră, aceasta nu înseamnă că

noi nu mai avem nimic de făcut în lucrarea propriei mântuiri și ne putem lăsa doar în grija Maicii Sfinte, iar ispitele vor dispărea din orașul nostru. Libertatea cu care Dumnezeu ne-a înzestrat nu este anulată pentru zălăuani, deci lupta vrăjmașului împotriva noastră, precum și eforturile noastre în realizarea mântuirii continuă, însă avem mai mulți sorți de izbândă de vreme ce Sfânta Fecioară Maria ne are sub oblăduirea ei.

Mântuirea se dobândește prin împreună lucrarea lui Dumnezeu și a omului, de aceea Maica Domnului va lupta împreună cu noi, dar nu în locul nostru, împotriva vrăjmașului și a uneltirilor lui.

Să-i dăm cu toții slavă Bunului Dumnezeu pentru această zi atât de minunată.

Îi mulțumesc în mod deosebit Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, care și-a lăsat grijile propriei Eparhii, pentru a fi astăzi împreună cu noi. Vizita Înaltpreasfinției Sale în Episcopia noastră este prima în calitate de mitropolit, dar tragem nădejdea că aceasta este doar începutul unui șir îndelungat de vizite în Sălaj. Bunul Dumnezeu să-i răsplătească dragostea și jertfa și să-i poarte în permanență de grijă.

Le mulțumesc Preacucernicilor Părinți care s-au ocupat de organizarea sărbătorii noastre, dar și pentru că astăzi și-au lăsat altarele bisericilor, pentru a fi împreună cu noi la Sfânta Liturghie.

Cuvând de mulțumire adresez domnului Gabriel Ursuț, cel care a pictat icoana Maicii Domnului Protectoarea Zalăului, aceasta fiind o adevărată capodoperă.

Le mulțumesc Preacuviosului Părinte Arhimandrit Grighentie, starețul Mănăstirii de la Strâmba și Preacuvioasei Maici Marina, stareța Mănăstirii de la Bic, pentru faptul că au adus spre închinare credincioșilor din Zalău icoanele Sfintei Fecioare Maria de la cele două Mănăstiri.

Mulțumiri aduc și reprezentanților autorităților județene și locale care s-au implicat în organizarea și buna desfășurare a evenimentului de astăzi.

Mulțumesc grupului coral de fete „Sfânta Cuvioasă Parascheva” al catedralei episcopale din Zalău, care a dat răspunsurile la Sfânta Liturghie, încântându-ne cu vocile lor angelice.

Vă mulțumesc tuturor credincioșilor prezenți la această slujbă, pentru că ați venit de departe sau de aproape pentru a fi alături de noi în această zi importantă pentru orașul nostru și pentru că ați avut răbdare să stați atâta vreme în picioare. Bunul Dumnezeu să vă primească jertfa și să vă răsplătească dragostea față de Biserică.

După această slujbă nădăjduiesc să vă întoarceți la casele dumneavoastră mai buni și mai bogați spiritual, având mai multă râvnă în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, de vreme ce Maica Domnului este mai aproape de noi ca oricând.

Începând din această după amiază, icoana „Maica Domnului protectoarea Zalăului” va fi expusă spre închinare, timp de o săptămână, în fiecare biserică și paraclis din orașul nostru, după care va fi păstrată la Centrul Eparhial.

Bunul Dumnezeu să vegheze pururea asupra noastră, a tuturor, și să reverse belșug de har peste noi, iar Maica Domnului să ne ajute în împlinirea de fapte bune și să ne ferească de rău, încât să ne vedem cu toții în rai, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel, *„noi nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea care va să fie”* (Evrei 13,14).

Amin

Pilda fiului risipitor¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu câșlegile sau perioada dintre posturi se apropie de sfârșit, pentru că mai sunt doar două săptămâni până la începutul postului Sfințelor Paști.

De duminica trecută a început perioada Triodului, iar în săptămâna care se încheie astăzi am servit, după cum știm prea bine cu toții, atât miercuri, cât și vineri, alimente de dulce, Biserica rânduind această dezlegare tocmai pentru că se apropie postul mare, care este cel mai aspru și mai lung de pe parcursul întregului an bisericesc.

Pericopa evanghelică citită la Sfânta Liturghie în urmă cu o săptămână, precum și cea de astăzi, ne-au prezentat două parabole rostite de Domnul Hristos, în care întâlnim, în antiteză, două categorii de oameni, care la final își inversează rolurile.

Astfel, duminica trecută au fost înfățișați înaintea ochilor noștri duhovnicești un fariseu și un vameș, care din capul locului erau considerați de către evrei buni sau răi, pentru că fariseii făceau parte dintr-o grupare religioasă care respecta cu scrupulozitate prescripțiile legii, iar poporul îi prețuia, pe când vameșii erau socotiți niște trădători de neam, vânduți cotropitorilor romani, întrucât ei colectau taxele pentru stăpânitori, pe lângă care își încasau și partea ce li se cuvenea. Surprinzător însă este faptul că în urma atitudinii din rugăciunea celor doi din templu, fariseul, care avea fapte bune, dar era stăpânit de mândrie, nu s-a folosit, pentru că *„Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă”* (Iacob 4,6),

¹ Cuvânt rostit în 12 februarie 2012 în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Zalău.

pe când vameșul, care era un păcătos, după cum a și mărturisit-o, datorită sincerei sale păreri de rău și a smereniei, s-a întors mai îndreptat la casa sa, pentru că așa cum a afirmat Mântuitorul, „*cel ce se smerește pe sine se va înălța*” (Luca 18,14).

Evanghelia citită astăzi la Sfânta Liturghie ne înfățișează pilda fiului risipitor, în care un părinte avea doi fii, dintre care cel mic i-a cerut partea de avere care îi revenea. Ascultând de dorința mezinului, tatăl „*le-a împărțit averea*” (Luca 15,12), adică a oferit fiecăruia dintre cei doi fii cât i se cuvenea, păstrând, bineînțeles, o parte și pentru sine. La scurt timp, fiul cel mai tânăr, adunând cele ce avea, a plecat într-o țară îndepărtată, unde a risipit totul, trăind în desfrânări, dovedind prin aceasta că nu era suficient de puternic din punct de vedere moral, nici destul de copt la minte pentru a-și administra singur averea.

Prin atitudinea sa, fiul cel mic devine exemplul negativ din parabola rostită de Domnul Hristos, în timp ce fratele cel mare, care și-a primit și el odată cu mezinul partea ce-i revenea din averea părintească, dar a preferat să rămână împreună cu tatăl său, este înfățișat drept personajul pozitiv.

După ce fiul cel mic a rămas fără nimic, țara în care se afla a fost cuprinsă de foamete, încât acesta a început să trăiască în privațiuni și s-a angajat porcar. Lipsit fiind, tânărul râvnea să mănânce din roșcovele porcilor pe care îi păzea, însă nimeni nu avea milă față de el. Din odrasla unei familii înstărite, bietul băiat ajunsese să trăiască mai rău decât animalele de care purta de grijă.

Înțelegând în ce situație se afla, tânărul și-a venit în fire și a cugetat: „*Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi*” (Luca 15,17-19).

Cuvintele pe care tânărul a simțit că trebuie să le adreseze tatălui său dovedesc căința acestuia înaintea lui Dumnezeu pentru păcatele săvârșite, precum și părerea de rău față de părintele său în privința risipirii iraționale a averii, pentru dobândirea căreia acesta muncise din greu. De vreme ce fiul își primise partea care i se cuvenea din averea părintească, el era mulțumit și cu statutul de slujitor al tatălui său.

Din exemplul fiului risipitor constatăm că pentru unii bunăstarea materială nu este direct proporțională cu progresul spiritual, pentru că atâta vreme cât tânărul fusese bogat uitase de Dumnezeu, trăind în păcat, pe când după ce și-a irosit averea și a ajuns să trăiască în sărăcie și-a adus aminte de Dumnezeu.

Revenind acasă, tânărul a fost primit cu brațele deschise de tatăl său, care îl aștepta cu mult dor în pragul casei să se întoarcă, iar după ce l-a sărutat, le-a poruncit slujitorilor: *„Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mână lui și încălțăminte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”* (Luca 15,22-24). Prin afirmația sa, părintele arată că din pricina păcatelor fiul său cel mic fusese mort duhovnicește, dar prin căința a înviat spiritual, fusese pierdut printre străini, dar a revenit acasă.

Copleșit fiind de iubirea cu care l-a întâmpinat tatăl său și realizând faptul că a fost făcut din nou părtaș la averea părintelui său, fiul a înțeles că nu are sens să-i mai ceară acestuia să fie socotit drept un simplu slujitor.

Întorcându-se de la țarină, fratele cel mare a auzit cântecele și jocul din casă și aflând de la un argat motivul petrecerii, s-a umplut de mânie, refuzând să intre în casă. Când tatăl a ieșit și l-a rugat să ia parte la petrecere, acesta i-a răspuns: *„Iată, atâția ani îți slujesc și niciodată n-am călcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când*

a venit acest fiu al tău care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat” (Luca 15,29-30).

Fiul cel mare, care rămăsese împreună cu părintele său, căruia niciodată nu i-a ieșit din cuvânt, spre deosebire de fiul risipitor, s-a umplut de pizmă asupra fratelui său, pentru care tatăl a tăiat vițelul cel îngrășat. Invidia acestuia nu se datora faptului că el ar fi fost lipsit, de vreme ce își primise și el partea din averea părintească odată cu fratele său, ci pentru că după aceea tatăl său nu i-a oferit nici măcar un ied, cum s-a întâmplat în ziua respectivă cu fratele său mai mic.

La aceste cuvinte, tatăl i-a răspuns: „*Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt*” (Luca 15,31), arătând că el nici măcar nu făcea deosebire între averea sa și cea a fiului său cel mare. Cu toate acestea, părintele putea dispune după bunul plac de partea din averea pe care și-o păstrase pentru sine, neatentând cu nimic la avuția fiului celui mare prin junghierea vițelului pus la îngrășat.

Apoi tatăl adaugă „*Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” (Luca 15,32). Prin aceste cuvinte părintele își arată iubirea și purtarea de grijă față de fiul său cel mic, care după ce rătăcise calea cea bună, dar și-a revenit, trebuia reprimit acasă ca un fiu.

La finalul parabolei rostite de Domnul Hristos constatăm că rolul celor două personaje se inversează, la fel ca și în pilda vameșului și a fariseului, fiul risipitor devenind, datorită căinței sale, exemplul cel bun, în timp ce fratele mai mare, care a rămas lângă tatăl său, se transformă, datorită invidiei, în personajul negativ.

Ambele parabole rostite de Mântuitorul și prezentate în cuvântul nostru de astăzi evidențiază importanța pocăinței pentru păcatele săvârșite, precum și primejdia care îi paște pe cei

care se străduiesc în realizarea faptelor bune, dar prin uneltirile vrăjmașului cad în păcatul mândriei sau în cel al invidiei.

Să vedem, în continuare, pe cine reprezintă personajele din pilda fiului risipitor.

Tatăl îl simbolizează pe Dumnezeu Însuși, iar fiul risipitor omenirea, fiindcă începând cu Adam și Eva, protopărinții noștri, toți oamenii păcătuiesc. În Sfânta Scriptură citim în acest sens: „*Nu este un om drept pe pământ care să facă binele fără să greșească*” (Ecclesiast 7,20).

De vreme ce părintele din parabolă i-a dat fiului celui mic partea din avere care i se cuvenea, deși știa prea bine că acesta nu este suficient de matur pentru a și-o administra singur, este oare culpabil în vreun fel? Cu siguranță nu, pentru că la creare Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu liberul arbitru, care implică o mare responsabilitate, astfel încât i-a oferit posibilitatea de a alege între bine și rău, după cum mărturisește: „*Ți-am pus în față viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege viața, ca să trăiești, tu și urmașii tăi!*” (Deuteronom 30,19). Dumnezeu l-a creat pe om liber, iar acesta a întrebuintat în mod greșit libertatea, de aceea vina abaterii de la porunca lui Dumnezeu aparține omului, care însă a fost îndemnat la aceasta de diavol, așa cum se întâmplă întotdeauna în săvârșirea păcatelor.

Să nu considere cineva că demonii aduc ispite asupra oamenilor pentru că țin la ei, ci din contră, pentru a-i face să cadă în diverse păcate, iar la judecata lui Dumnezeu să-i acuze de acestea, fără să țină cont de rolul pe care l-au avut în săvârșirea lor.

Gândul cel bun al fiului risipitor de a se lepăda de păcat și de a reveni la tatăl său Îl reprezintă pe Mântuitorul, trimis de Dumnezeu Tatăl în lume pentru a o mântui din robia păcatului și a morții, „*fiindcă așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său cel Unul născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3,16).

Fiul cel mare din parabolă, care a stat în permanență lângă tatăl său, fără să-i fi călcat vreodată porunca, îi simbolizează pe sfinții îngeri, care nu s-au abătut niciodată de la voia lui Dumnezeu.

Pe cine însă reprezintă fiul cel mare după ce s-a întors de la țarină și s-a umplut de pizmă împotriva fratelui său? Pe îngerii care au fost invidioși pe Dumnezeu și s-au răzvrătit, dorind să fie asemenea Lui, iar prin aceasta s-au pervertit launtric și s-au îndepărtat de la fața lui Dumnezeu, devenind din îngeri de lumină demoni întunecați sau duhuri necurate, pentru că niciodată creatura nu se poate transforma în Creator.

Sfinții Părinți ai Bisericii au afirmat că atât îngerii cât și oamenii au fost creați după chipul lui Dumnezeu și au datoria de a realiza asemănarea cu El. La om chipul lui Dumnezeu se manifestă cel mai pregnant prin suflet, care are trei calități: rațiunea, voința și sentimentul. Dacă omul nu își coordonează în mod armonios toate cele trei însușiri ale sufletului în acțiunile sale, ajunge la dezechilibre. Astfel, rațiunea lipsită de voință duce la lașitate, iar cea fără sentiment îl transformă pe om într-un raționalist distant și rece. Voința necenzurată de rațiune se conduce după instincte, poftă și dorințe nestăpânite, făcând din om un pătimaș, în timp ce voința lipsită de sentiment crează despoți, care doresc să-și stăpânească semenii fără milă, încercând să-i domine prin orice mijloace. Sentimentul fără rațiune îl rupe pe om de realitate, transformându-l într-un visător utopic și idealist, pe când sentimentul lipsit de voință nu are nicio finalitate, omul fiind paralizat de teama de a da curs propriilor simțăminte.

Ideal ar fi ca fiecare om să păstreze un echilibru între cele trei calități ale sufletului, însă fiecare dintre noi acționează în anumite momente sub imperiul uneia în detrimentul celorlalte, încât uneori ne manifestăm asemenea fiului risipitor, iar alteori ne asemănăm fratelui său mai mare.

Deși toți oamenii sunt supuși ispitelor și cad în diverse păcate, *„Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu, nevrând El ca vreunul să piară, ci ca toți să ajungă la pocăință”* (Iezechiel 33,11 și II Petru 3,9). Din cuvintele Sfintei Scripturi constatăm faptul că Dumnezeu vrea îndreptarea păcătoșilor, însă pentru a o dobândi, aceștia trebuie să abandoneze calea păcatului, să se căiască și să viețuiască în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu.

Drept aceea, să ne străduim pe parcursul întregii noastre vieți să săvârșim faptele bune ale fiului celui mare, până la revenirea acasă a fratelui său, însă dacă am cedat ispitelor vrăjmașului și am săvârșit anumite păcate, să ne căim asemenea fiului celui mic după ce și-a venit în fire, iar Dumnezeu, asemenea părintelui din parabolă, ne va primi cu brațele deschise și ne va găti loc în împărăția Sa.

Amin

Joia patimilor: Răutatea zilei¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Sfânta Biserică a rânduit ca la slujba din această seară să fie citite douăsprezece texte sau pericope luate din toate cele patru Sfinte Evanghelii, care ne prezintă cu lux de amănunte ultimele ore petrecute de Domnul Hristos pe pământ, începând cu cuvântarea adresată Sfinților Apostoli, până la punerea trupului în mormânt, precum și străjuirea acestuia. Întrucât unele pericope evanghelice sunt foarte lungi, informațiile oferite sunt extrem de multe, iar o explicare a tuturor celor douăsprezece texte evanghelice ar necesita prea mult timp, în cuvântul nostru de astăzi vom vorbi despre tot ceea ce s-a petrecut cu Domnul Hristos în joia patimilor.

Vom începe relatarea cu precizarea că ieri, în miercurea patimilor, Apostolul Iuda L-a vântul pe Domnul Hristos „*arhiereilor și căpeteniilor oastei*” (Luca 22,4) pentru suma de treizeci de arginți „*și de atunci el căuta un prilej potrivit ca să-L dea în mâna lor la adăpost de mulțime*” (Matei 26,16 și Luca 22,6).

„Iar în ziua cea dintâi a Azimelor au venit ucenicii la Iisus și I-au zis: «Unde voiești să-Ți pregătim să mănânci Paștile?». Și i-a trimis pe Petru și pe Ioan, zicând: «Iată, când veți intra în cetate vă va întâmpina un om ducând un urcior cu apă; mergeți după el în casa în care va intra și spuneți-i stăpânului casei: *Învățătorul îți zice: Unde este odaia în care să mănânc Paștile cu ucenicii Mei? Iar el vă va arăta un foișor mare, așternut; acolo să pregătiți*». Iar ei, ducându-se, au aflat așa cum le

¹ Cuvânt rostit în 12 aprilie 2012, la denia celor douăsprezece Evanghelii, în biserica din Panic.

spusese El și au pregătit Paștile. Și când a sosit ceasul, S-a așezat la masă, și Apostolii cu El. Și le-a zis: «Cu dor am dorit să mănânc aceste Paști cu voi mai înainte ca Eu să pătimesc. Că vă spun Eu vouă că de-acum nu le voi mai mânca până când se vor plini întru împărăția lui Dumnezeu»” (Matei 26,17 și Luca 22,8-16).

În timpul cinei Domnul Hristos S-a ridicat de la masă, „S-a dezbrăcat de haine și, luând un ștergar, S-a încins cu el. După aceea a turnat apă în vasul de spălat și a început să spele picioarele ucenicilor și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins” (Ioan 13,4-5). Când a ajuns la Apostolul Petru, care L-a văzut în Muntele Taborului schimbat la față și învăluit în lumina dumnezeiască, încât a afirmat: „Doamne, bine ne este nouă să fim aici; dacă voiești, voi face trei colibe: Ție una, lui Moise una și lui Ilie una” (Matei 17,4) uitând cu totul de sine, „Acesta I-a zis: «Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele?». Iisus i-a răspuns, zicând: «Ceea ce fac Eu, tu nu știi acum, dar vei înțelege după aceasta». Petru I-a zis: «Niciodată nu-mi vei spăla Tu mie picioarele!». Iisus i-a răspuns: «Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine». Zisu-I-a Simon Petru: «Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul». Iisus i-a zis: «Cel ce s-a îmbăiat n-are nevoie să-i fie spălate decât picioarele, căci e curat tot. Și voi sunteți curați, dar nu toți». Că-l știa pe cel ce avea să-L vândă; de aceea a zis: «Nu toți sunteți curați»” (Ioan 13,6-11). Prin faptul că Domnul Hristos i-a spălat picioarele lui Iuda vânzătorul ne-a arătat marea Sa smerenie, dar și iubirea nemărginită față de toți oamenii, pentru că „Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu” (Iezechiel 33,11).

„Deci, după ce le-a spălat picioarele Apostolilor și Și-a luat hainele, S-a așezat iar la masă și le-a zis: «Înțelegeți ce am

făcut Eu cu voi? Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, fiindcă sunt. Deci dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora; că pildă v-am dat, ca și voi să faceți așa cum am făcut Eu cu voi. Adevăr, adevăr vă spun: Nu este sluga mai mare decât domnul ei, nici solul mai mare decât cel ce l-a trimis. De vreme ce știți acestea, fericiți veți fi de le veți face» (Ioan 13,12-17).

Rânduiala spălării picioarelor se practică la Ierusalim până în zilele noastre. În timpul Sfintei Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare din Joia Mare patriarhul Ierusalimului, pe o scenă special amenajată în curtea Sfântului Mormânt, spală picioarele la doisprezece arhimandriți, apoi le șterge cu un ștergar. Acest ritual se săvârșește și în unele mănăstiri și catedrale din țara noastră.

Cina pe care a servit-o Domnul Hristos cu Sfinții Săi Apostoli în Joia Mare este numită în unele limbi „cina cea de taină”, iar în altele „cina cea de pe urmă”. Ambele denumiri sunt corecte. „Cina cea de taină” i se spune pentru că în timpul ei Mântuitorul a instituit Sfânta Taină a Euharistiei sau Sfânta Liturghie, căci *„pe când mâncau ei, Iisus, luând pâine și binecuvântând, a frânt și le-a dat ucenicilor; zicând: «Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu». Și luând paharul, mulțumind, le-a dat și au băut din el toți; și le-a zis: «Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi, carele pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor». Și vă spun Eu vouă că de acum nu voi mai bea din acest rod al viței până în ziua aceea când îl voi bea cu voi, nou, întru împărăția Tatălui Meu”* (Matei 26,26-29).

Denumirea de „cina cea de pe urmă” se referă la faptul că aceasta a fost ultima masă pe care a servit-o Domnul Hristos pe acest pământ. Sfânta Scriptură menționează în acest sens că la

răstignire ostașii I-au dat Mântuitorului „*să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat*” (Marcu 15,23).

Prin jertfa de pe cruce a Domnului Hristos, prefigurată la cina cea de taină, unde Acesta i-a împărțășit pe Sfinții Apostoli cu trupul și sângele Său, au fost înlocuite odată pentru totdeauna jertfele de animale, pentru că sacrificiul Său este cel mai înalt din istoria omenirii, întrucât El este Fiul lui Dumnezeu întrupat, care de bunăvoie S-a jertfit pentru noi și pentru a noastră mântuire, fiind „*jertfă de ispășire pentru păcatele noastre*” (I Ioan 4,10). Nici o altă jertfă din lume nu se poate ridica la nivelul acesteia, de aceea Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „*Vreți să cunoașteți prețul sufletelor voastre? Priviți la prețul răscumpărării. Nu aurul lumii întregi, nu lumea întreagă cu toate cele ce sunt în ea, ci Însuși Dumnezeu a fost prețul răscumpărării noastre*”.

„*Și pe când ședea la masă și mâncau, Iisus a zis: «Adevăr vă grăiesc că unul dintre voi, care mănâncă împreună cu Mine, Mă va vinde». Și ei, întristându-se foarte, au început să-I zică fiecare: «Doamne, nu cumva sunt eu?»». Iar El, răspunzând, a zis: «Nu despre voi toți grăiesc; Eu îi știu pe cei pe care i-am ales; ci ca să se plinească Scriptura: Cel ce mănâncă pâinea cu Mine a ridicat călcâiul asupra-Mi»» (Marcu 14,18; Matei 26,22 și Ioan 13,18).*

„*Atunci ucenicii se uitau unii la alții, nepricepând despre cine vorbește. Iar unul din ucenicii Săi, cel pe care Iisus îl iubea, ședea la masă rezemat de pieptul lui Iisus. Deci Simon Petru i-a făcut acestuia semn și i-a zis: «Întreabă-L, cine este cel despre care vorbește?»». Și aplecându-se acesta pe pieptul lui Iisus, I-a zis: «Doamne, cine este?»». Iisus i-a răspuns: «Acela este, căruia Eu, întingând îmbucătura de pâine, i-o voi da». Și întingând îmbucătura de pâine, a luat-o și i-a dat-o lui Iuda, fiul lui Simon Iscarioteanul, zicând: «Fiul Omului merge precum este scris*

despre El. Dar vai acelui om prin care Fiul Omului e vândut; bine-i era aceluia de nu s-ar fi născut». Și răspunzând Iuda, cel care L-a vândut, I-a zis: «Nu cumva sunt eu, Învățătorule?». Răspunsu-i-a Iisus: «Tu ai zis». Și după îmbucătura de pâine, atunci a intrat Satana în Iuda. Iar Iisus i-a zis: «Ceea ce vrei să faci, fă mai degrabă!». Dar nimeni din cei ce ședeau la masă n-a înțeles pentru ce i-a zis aceasta; fiindcă Iuda avea punga, iar unii gândeau că Iisus îi spune: «Cumpără ceea ce ne trebuie la sărbătoare!», sau să dea ceva la săraci. Deci după ce a luat acela îmbucătura de pâine, îndată a ieșit» (Ioan 13,22-30 și Matei 26,24-25).

„Atunci Iisus le-a zis: «În această noapte, voi toți vă veți poticni întru Mine, că scris este: Bate-voi păstorul și se vor risipi oile turmei». Iar Petru, răspunzând, I-a zis: «Dacă toți se vor poticni întru Tine, eu niciodată nu mă voi poticni». Zisu-i-a Iisus: «Simone, Simone, iată că Satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu; dar Eu M-am rugat pentru tine ca să nu-ți piară credința. Adevăr îți spun că în această noapte, mai înainte de a cânta cocoșul, tu de trei ori te vei fi lepădat de Mine». Petru I-a zis: «Chiar de-ar trebui să mor împreună cu Tine, de Tine nu mă voi lepăda». Și toți ucenicii au zis la fel» (Matei 26,31-35 și Luca 22,31-32).

„Atunci Iisus a mers împreună cu ei într-un loc numit Ghetsimani și le-a zis ucenicilor: «Ședeți aici, până ce Mă voi duce acolo ca să Mă rog». Și i-a luat cu El pe Petru, pe Iacob și pe Ioan; și a început a Se tulbura și a Se mâhni și le-a zis: «Întristat de moarte Îmi este sufletul. Rămâneți aici și privegheați». Și S-a depărtat de ei ca la o aruncătură de piatră și, îngenunchind, Se ruga zicând: «Părinte, de voiești, depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă!». Iar un înger din cer I s-a arătat și-L întărea. Și-n luptă cu moartea fiind, cu mai mare stăruință Se ruga. Și sudoarea Lui

s-a făcut ca niște picături de sânge ce cădeau pe pământ” (Matei 26,36; Marcu 14,33-34 și Luca 22,41-44). Domnul Hristos era Fiul lui Dumnezeu întrupat, de aceea știa prea bine ceea ce va urma cu El, și chiar dacă acceptase de bunăvoie jertfa, și Lui, ca om, Îi era frică de moarte. Cu toate acestea, se supune voii Tatălui și își asumă până la sfârșit misiunea de Mântuitor al lumii, cu toate necazurile și suferințele ei.

„Și a venit la ucenici și i-a găsit dormind și i-a zis lui Petru: «Așa, un ceas n-ați fost în stare să privegheați împreună cu Mine! Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Că duhul este osârduior, dar trupul, neputincios». Ducându-Se iarăși, a doua oară, S-a rugat, zicând: «Părintele Meu, de nu-i cu puțință să treacă pe-alături de Mine acest pahar, ca să nu-l beau, facă-se voia Ta!». Și venind iarăși, i-a aflat dormind, că le erau ochii îngreuiți. Și lăsându-i, iarăși S-a dus și S-a rugat a treia oară, spunând aceleași cuvinte. Apoi a venit la ucenici și le-a zis: «De-acum dormiți și odihniți-vă! Iată, ceasul s-a apropiat și Fiul Omului Se va da în mâinile păcătoșilor. Sculați-vă să mergeți; iată, s-a apropiat cel care Mă vinde»” (Matei 26,40-46).

„Și în timp ce Iisus încă vorbea, a venit Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, și cu el o gloată cu săbii și cu ciomege, de la arhierei, de la cărturari și de la bătrâni. Iar trădătorul le dăduse un semn, zicând: «Cel pe care-l voi săruta, Acela este. Prindeți-l și duceți-l sub pază». Și venind îndată la Iisus, I-a zis: «Bucură-te, Învățătorule!». Și L-a sărutat. Iar Iisus i-a zis: «Iuda, prin sărutare-L vinzi tu pe Fiul Omului?»” (Matei 26,48-49, Marcu 14,43-45 și Luca 22,48).

Pornind de la gestul Apostolului vânzător, înainte de a se împărtăși cu trupul și cu sângele Domnului Hristos în Sfânta Liturghie, orice preot sau credincios se roagă și spune: „Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaș mă primește, că nu voi spune vrăjmașilor Tăi taina Ta, nici sărutare

Îți voi da ca Iuda”, pentru că sărutul este un semn de prietenie, de iubire, de respect, pe care vânzătorul l-a transformat în simbol al trădării.

„Iar Iisus, știind toate cele ce aveau să vină asupra-I, le-a zis: «Pe cine căutați?». I-au răspuns: «Pe Iisus Nazarineanul». El a zis: «Eu sunt». Deci, după ce le-a zis: «Eu sunt!», ei s-au dat înapoi și au căzut la pământ. Și iarăși i-a întrebat: «Pe cine căutați?». Iar ei au zis: «Pe Iisus Nazarineanul». Răspuns-a Iisus: «V-am spus că Eu sunt; deci, dacă pe Mine Mă căutați, pe aceștia lăsați-i să se ducă» - spre a se plini cuvântul pe care El l-a spus: «Dintre cei pe care Mi i-ai dat, pe nici unul nu l-am pierdut. I-am păzit și n-a pierit nici unul dintre ei, decât fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura»” (Ioan 18,4-9 și 17,12).

„Iar cei de lângă Iisus, văzând ce avea să se întâmple, au zis: «Doamne, dacă vom lovi cu sabia?». Iar Simon Petru, având sabie, a scos-o și a lovit pe sluga arhiereului și i-a tăiat urechea dreaptă; iar numele slugii era Malhus. Atunci Iisus i-a zis lui Petru: «Oare nu voi bea paharul pe care Tatăl Mi l-a dat? Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri». Și atingându-Se de urechea aceleia, l-a vindecat” (Luca 22,49-51; Ioan 18,10-11 și Matei 26,52).

Prin gestul Său de a-l tămădui pe slujitorul arhiereului, Mântuitorul ne dovedește încă o dată marea Lui iubire față de oameni, chiar și față de vrăjmași. Malhus venise în Grădina Ghetsimani împreună cu Iuda, cu soldații și cu ceilalți slujitori ai arhiereilor și ai fariseilor pentru a-L aresta și a-L face rău Domnului Hristos, care însă nu s-a gândit la Sine, la ceea ce avea să pătimească, ci luând de jos urechea tăiată a lipit-o la loc și l-a vindecat pe Malhus.

„Atunci, părăsindu-L toți ucenicii, au fugit, iar cohorta, tribunul și slujitorii iudeilor L-au prins pe Iisus și L-au legat” (Marcu 14,50 și Ioan 18,12).

„Iar un tânăr mergea după El, învelit într-un cearșaf pe trupul gol; și l-au prins, dar el, lăsând cearșaful, a fugit gol” (Marcu 14,51-52). De vreme ce numai Sfântul Evanghelist Marcu consemnează această întâmplare, numeroși comentatori ai Sfintei Scripturi consideră că însuși autorul Evangheliei a doua este tânărul respectiv, care a trăit experiența amintită.

Când relatează faptul că Iuda a ieșit de la cina cea de taină, Sfântul Apostol Ioan precizează că *„era noapte”* (Ioan 13,30). Același Evanghelist menționează că atunci când Apostolul vânzător a venit în grădina Ghetsimani pentru a-L preda pe Domnul Hristos în mâinile slujitorilor arhierelor, însoțitorii săi aveau cu ei *„felinare și făclii”* (Ioan 18,3). Din aceste afirmații tragem concluzia că fiind târziu, tânărul Marcu se găsea în pat când a auzit larma provocată de cei care mergeau să-L aresteze pe Mântuitorul. Împins de curiozitate, acesta s-a înfășurat în grabă cu cearșaful de pe pat, a ieșit din casă și s-a amestecat în mulțime, pentru a vedea ce se petrece.

După ce a fost arestat în Grădina Ghetsimani, Domnul Hristos a fost dus la arhierul Anna, socrul lui Caiafa. *„Arhierul L-a întrebat pe Iisus despre ucenicii Săi și despre învățătura Sa. Iisus i-a răspuns: «Eu i-am vorbit lumii pe față. Întotdeauna am învățat în sinagogă și în templu, unde se adună toți iudeii, și nimic n-am vorbit în ascuns. De ce Mă întrebi pe Mine? Întreabă-i pe cei care au auzit ce le-am vorbit. Iată, aceștia știu ce am vorbit Eu».* Și zicând El acestea, unul dintre slujitorii care stăteau de față I-a dat lui Iisus o palmă, zicând: *«Așa-i răspunzi Tu arhierului?»*. Iisus i-a răspuns: *«Dacă am vorbit rău, mărturisește ce-a fost rău; dar dacă am vorbit bine, de ce Mă bați?»»* (Ioan 18,19-23).

Cu toate că Apostolii au fugit de lângă Mântuitorul când a fost arestat, temându-se pentru viața lor, Sfinții Petru și Ioan *„L-au urmat de departe”* (Luca 22,54). Sfântul Ioan Evanghelistul

relatează în acest sens: „Iar Simon Petru și celălalt ucenic mergeau după Iisus. Iar ucenicul acela îi era cunoscut arhiereului și a intrat împreună cu Iisus în curtea arhiereului. Iar Petru a stat la poartă, afară. Deci a ieșit celălalt ucenic, care-i era cunoscut arhiereului, și a vorbit cu portăreasa și l-a vârat pe Petru înlăuntru. Iar slugile și slujitorii, făcând foc, stăteau și se încălzeau, că era frig; și era cu ei și Petru, stând și încălzindu-se” (Ioan 18,15-16 și 18).

„Și pe când Petru era jos în curte, a venit una din slujnicele arhiereului și văzându-l pe Petru încălzindu-se, s-a uitat la el și i-a zis: «Și tu erai cu Iisus Nazarineanul!». El însă a tăgăduit, zicând: «Nici că știu, nici că înțeleg ce spui»” (Marcu 14,66-68). „Iar după puțin, apropiindu-se cei ce stăteau acolo, i-au zis lui Petru: «Cu adevărat, și tu ești dintre ei, că și graiul tău te vădește». Atunci el a început a se blestema și a se jura: «Nu-l cunosc pe omul acesta!»” (Matei 26,73-74). „Una din slugile arhiereului, care era rudă cu cel căruia Petru îi tăiașe urechea, a zis: «Nu te-am văzut eu în grădină cu el?». Atunci Petru din nou s-a lepădat; și îndată a cântat cocoșul” (Ioan 18,26-27). „Și întorcându-Se Iisus, a privit spre Petru; și Petru și-a adus aminte de cuvântul Domnului, că-i spusese: «Mai înainte de a cânta cocoșul astăzi, tu de trei ori te vei fi lepădat de Mine». Și, ieșind afară, a plâns cu amar” (Luca 22,61-62).

Constatând Anna că Domnul Hristos refuză să vorbească despre ucenicii Săi și despre învățătura Sa, „l-a trimis legat la Caiafa arhiereul, unde erau adunați cărturarii și bătrânii. Și Caiafa era cel care-i sfătuisese pe iudei că este de folos să moară un om pentru popor” (Ioan 18,14; 18,19-24 și Matei 26,57).

„Iar arhiereii, bătrânii și tot sinedriul căutau mărturie mincinoasă împotriva lui Iisus, ca să-L omoare. Și n-au găsit, deși veniseră mulți martori mincinoși, că mulți mărturiseau mincinos împotriva Lui, dar mărturiile nu se potriveau și

ridicându-se unii, au dat mărturie mincinoasă împotriva Lui, zicând: «Noi l-am auzit spunând așa: Voi dărâma acest templu făcut de mână și în trei zile voi clădi altul, nefăcut de mână». Dar nici așa, mărturia lor nu era la fel» (Matei 26,59-60 și Marcu 14,56-59).

Mărturia pomenită aici pornește într-adevăr de la cuvintele Domnului Hristos rostite după ce a izgonit negustorii din templul din Ierusalim: „*Dărâmați templul acesta și-n trei zile îl voi ridica*” (Ioan 2,19). Mântuitorul însă nu a afirmat că El va dărâma templul, ci i-a poftit pe evrei să o facă și nu a pomenit nimic despre vreun templu făcut sau nefăcut de mână omenească. Sfântul Ioan Evanghelistul ne lămurește despre faptul că Domnul Hristos „*vorbea despre templul trupului Său. Deci, când a înviat din morți, ucenicii Săi și-au adus aminte că El zisese aceasta și au crezut cuvântului pe care-l spusese Iisus*” (Ioan 2,21-22).

„*Și ridicându-se arhiereul, I-a zis: «Nu răspunzi nimic la ceea ce mărturisesc aceștia împotriva ta?».* Dar Iisus tăcea. *Și arhiereul I-a zis: «Juru-te pe Dumnezeu Cel-Viu să ne spui nouă dacă ești tu Hristosul, Fiul lui Dumnezeu».* Iar Iisus i-a zis: *«Eu sunt, și-L veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta Puterii și venind pe norii cerului».* Iar arhiereul, sfâșiindu-și hainele, a zis: *«Ce trebuință mai avem de martori? Ați auzit blasfemia! Ce părere aveți?».* Iar ei toți au judecat că vrednic e de moarte. *Și au început unii să-L scuipe și să-I acopere fața și să-L bată cu pumnii și să-I zică: «Profețește!».* *Și slugile Îl băteau cu palmele peste obraz*” (Matei 26,62-63 și Marcu 14,65).

Chiar dacă fruntașii evreilor au hotărât că Domnul Hristos trebuie să moară, întrucât Palestina era provincie romană, numai guvernatorul acesteia putea condamna pe cineva la moarte, de aceea Mântuitorul a fost aruncat peste noapte în temnița din Ierusalim, urmând ca a doua zi de dimineață să fie dus înaintea demnitarului roman, pentru a fi judecat.

Este trist ce s-a petrecut în această zi cu Domnul Hristos, însă prin planul Său de mântuire a lumii, care cuprindea și jertfa Fiului Său întrupat, Dumnezeu ne-a arătat marea Lui iubire față de noi, pentru că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul”* (Ioan 3,16-17).

Cunoscând cât de mult ne iubește Dumnezeu, să ne străduim și noi, din răputeri, să-I împlinim poruncile, pentru că Domnul Hristos a afirmat: *„Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este cel ce Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine, iubit va fi de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui”* (Ioan 14,21).

Amin

Vinerea patimilor: biruit-au necredincioșii¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Suntem astăzi în Vinerea Mare, cea mai neagră zi din istoria omenirii, în care oamenii L-au judecat pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, L-au batjocorit și L-au omorât prin răstignire pe cruce.

Noi am venit în seara aceasta la biserică la denia prohodului Domnului pentru că Mântuitorul nu a avut parte de o slujbă a înmormântării. La fel cum fiecare comunitate creștină îi petrece pe ultimul drum pe cei dragi care se mută din această viață, săvârșind cele de cuviință îngropării, la fel facem și noi, în toată lumea creștină, săvârșind slujba prohodului Domnului Hristos în această zi în care El, Cel fără de păcat și nevinovat, a murit pentru noi și pentru a noastră mântuire. Cât va dura lumea se va săvârși acest prohod al Domnului.

Întrucât Domnul Hristos șade de-a dreapta Tatălui în împărăția cerurilor, El nu este prezent fizic între noi. Chiar dacă s-ar afla pe pământ, El nu ar putea fi deodată în toate bisericile din lume, de aceea noi avem în față un epitaf la slujba prohodului Domnului.

„Epitaf” este un termen grecesc compus din prepoziția: „epi”, adică „pe”, „deasupra” și cuvântul „tafos”, care înseamnă mormânt, deci „epitaf” se traduce „pe mormânt”. În limba română acest cuvânt are mai multe sensuri. Cel mai cunoscut este acela de inscripție, în proză sau în versuri, trecută pe o cruce ori pe o piatră funerară, cuprinzând elogiul defunctului sau o sentință morală. Există epitafuri scurte, precum „*odihnească-se în*

¹ Cuvânt rostit în 13 aprilie 2012, la denia prohodului Domnului, în biserica „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din Zalău.

pace”, sau altele mai elaborate. De pildă în Pasargadae, capitala antică a Persiei, Iranul de astăzi, pe mormântul lui Cyrus, primul împărat persan, care a murit în anul 530 î. d. Hr., stau scrise următoarele: „*Trecătorule, oricine ai fi tu și oricând vei veni aici, căci eu știu că vei veni, eu sunt Cyrus, cel ce le-am cucerit perșilor împărăția lor mondială. Să nu mă pizmuiești deci, pentru această palmă de pământ, care îmi acoperă trupul*”. Un epitaf în versuri întâlnit pe anumite pietre funerare este preluat din poezia „Moartea lui Fulger” de George Coșbuc: „*Din codru rupi o rămurea, / Ce-i pasă codrului de ea! / Ce-i pasă unei lumi întregi / De moartea mea!*”. Pe crucile din cimitirul vesel de la Săpânța, județul Maramureș, sunt prezentate pe scurt, cu umor și în versuri, viețile celor răposați. Vom reda un astfel de epitaf: „*Sub această cruce grea / Zace biata soacră-mea. / Trei zile de mai trăia, / Zăceam eu și citea ea. / Voi care treceți pe aici, / Încercați să n-o treziți, / Că acasă dacă vine, / Iară-i cu gura pe mine. / Dar așa eu m-oi purta, / Că-napoi n-a înturna. / Cei care citiți aici, / Ca mine să nu pătiți, / Soacră bună vă găsiți, / Cu ea bine să trăiți*”.

Ca obiect de cult, epitaful este o pânză pe care este pictată punerea în mormânt a trupului Domnului Hristos. Cu acesta am înconjurat noi în această seară sfânta biserică, după care l-am depus pe masa sfântului altar, unde va sta, conform rânduielii bisericești, până la praznicul înălțării Domnului cu trupul la cer.

Întrucât ne aflăm în vinerea patimilor, în cuvântul meu voi prezenta tot ce s-a petrecut cu Domnul Hristos în această zi.

Joi seara, arhiereul Caiafa, cărturarii și bătrânii poporului lui Israel au hotărât că Domnul Hristos „*este vrednic de moarte*” (Matei 26,66) și L-au aruncat peste noapte în temnița din Ierusalim. „*Când s-a făcut ziuă, s-au adunat bătrânii poporului, arhieriei și cărturarii, și L-au dus pe Iisus în sinedriul lor și I-au zis: «Spune-ne nouă dacă ești tu Hristosul». Și El le-a zis: «Dacă*

vă voi spune, nu veți crede; dar dacă vă voi întreba, nu-Mi veți răspunde și nici nu Mă veți elibera. De acum însă Fiul Omului va ședea de-a dreapta puterii lui Dumnezeu». Iar ei cu toții au zis: «Așadar, tu ești Fiul lui Dumnezeu?». Și El le-a zis: «Voi o spuneți, că Eu sunt». Și ei au zis: «Ce trebuință mai avem de mărturie? Că noi înșine din gura lui am auzit-o!» (Luca 22,66-71).

În timpul Mântuitorului Țara Sfântă era provincie romană, încât evreii nu puteau condamna la moarte pe nimeni. Dreptul de viață și de moarte asupra locuitorilor provinciei sau „ius gladii” (dreptul sabiei) îl deținea doar prefectul, în numele cezarului. În această situație „arhieriei cu bătrânii, cu cărturarii și cu tot sinedriul au ținut sfat împotriva lui Iisus, ca să-L omoare; și după ce L-au legat, L-au dus și L-au predat guvernatorului Ponțiu Pilat. Și ei n-au intrat în pretoriu, ca să nu se spurce, ci să mănânce Paștile” (Matei 27,1-2; Marcu 15,1 și Ioan 18,28). Pentru evrei constituia o impuritate să intre în casa unui păgân, pe care o evitau cu grijă, mai ales în ajunul Paștilor, de aceea au refuzat să intre în pretoriu, care era sala de judecată a prefectului. Demn de remarcat însă este faptul că iudeii cereau pe nedrept, în baza unor minciuni, după cum vom vedea în continuare, condamnarea la moarte a Mântuitorului, fapt care nu îi deranja, însă refuzau să intre în pretoriu, nu cumva să se întineze. Conducătorii evreilor deveniseră formalști, de aceea Domnul Hristos îi muștrase foarte aspru: „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile cele mai grele ale legii: dreptatea, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți, fără ca pe acelea să le lăsați; călăuze oarbe, care strecurați tânțarul și înghițiți cămila! Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, dar înlăuntru ele sunt pline de răpire și de neînfrânare. Fariseu orb, curăță întâi partea

dinlăuntru a paharului și a blidului, pentru ca și cea din afară să fie curată! Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că semănați cu mormintele văruite, care se arată frumoase pe dinafară, dar înlăuntru sunt pline de oase de morți și de toată necurăția. Așa și voi, pe dinafară vă arătați drepti oamenilor, dar pe dinlăuntru sunteți plini de fățarnicie și fărădelege” (Matei 23, 23-28).

Văzând că evreii nu acceptă să intre în sala de judecată, „a ieșit Pilat la ei, afară, și le-a zis: «Ce învinuire-i aduceți Acestui om?». Ei i-au răspuns, zicând: «Dacă Acesta n-ar fi răufăcător, nu ți L-am fi predat». Pilat le-a zis: «Luați-L voi și judecați-L după legea voastră!». Iudeii însă i-au zis: «Nouă nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni»” (Ioan 18,28-31), arătând că ei doreau cu orice preț condamnarea la moarte a Domnului Hristos.

Aflându-le dorința, Ponțiu Pilat i-a întrebat ce fapte grave a săvârșit cel învinuit, iar evreii „au început să-L pârască, zicând: «Pe Acesta L-am găsit răzvrătind neamul nostru și împiedicându-l să dea dajdie cezarului și zicând că El este Hristos Împărat»” (Luca 23,2).

În ceea ce privește prima învinuire, vom relata două episoade din Sfânta Scriptură. Fariseii, care voiau să-L prindă pe Mântuitorul în cuvânt, L-au întrebat: „Spune-ne nouă: Ce părere ai, se cuvine să dăm dajdie cezarului, sau nu? Dar Iisus, cunoscându-le vicleșugul, le-a răspuns: «De ce Mă ispitiți, fățarnicilor? Arătați-Mi banul dajdiei». Iar ei I-au adus un dinar. Și Iisus le-a zis: «Ale cui sunt efigia și inscripția de pe el?». Ei au zis: «Ale cezarului». Atunci El le-a zis: «Dați-i dar cezarului cele ce sunt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu!». Și auzind ei acestea, s-au minunat; și, lăsându-L, s-au dus” (Matei 22,17-22). Într-o zi, când Domnul Hristos a intrat cu Sfinții Apostoli

în Capernaum, „s-au apropiat de Petru cei ce strâng dajdia și i-au zis: «Învățătorul vostru nu plătește dajdia?». «Ba da», a zis el. Și intrând el în casă, Iisus i-a luat-o înaintea, zicând: «Ce părere ai, Simone, regii pământului de la cine iau dajdie sau bir, de la fiii lor, sau de la străini?». El I-a zis: «De la străini». Iar Iisus i-a zis: «Iată dar că fiii sunt scutiți. Dar ca să nu le fim lor piatră de poticnire, mergi la mare, aruncă undița, ia peștele care va ieși întâi și, deschizându-i gura, vei găsi un statir. Pe acela luându-l, dă-l lor, pentru Mine și pentru tine»” (Matei 17,24-27).

Din cele două exemple prezentate constatăm faptul că Mântuitorul i-a îndemnat pe evrei să plătească dajdie față de stăpânirea romană și El Însuși plătea birul respectiv, încât acuza care I-a fost adusă, cum că îi răzvrătește pe iudei și îi împiedică să-și achite dările către vistieria imperială, era total neîntemeiată.

În privința celei de a doua învinuiri, Domnul Hristos nu a afirmat nici o dată despre Sine că este împărat. Natanael I-a spus când L-a cunoscut: „*Rabbi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Regele lui Israel!*” (Ioan 1,49), iar evreii L-au aclamat la intrarea triumfală în Ierusalim, zicând: „*Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Împăratul lui Israel!*” (Ioan 12,13). De asemenea, când „*Pilat a intrat în pretoriu și L-a întrebat pe Iisus: «Tu ești împăratul iudeilor?»*», Iisus i-a răspuns: „*De la tine însuși o spui, sau alții ți-au spus-o despre Mine?»*. Pilat a răspuns: „*Nu cumva sunt eu iudeu? Neamul Tău și arhieriei mi Te-au predat. Ce-ai făcut?»*». Iisus a răspuns: „*Împărăția Mea nu este din lumea aceasta. Dacă împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu le fiu predat iudeilor. Dar împărăția Mea nu este de aici*». Atunci Pilat I-a zis: „*Așadar, ești tu împărat?»*». Răspuns-a Iisus: „*Tu o spui, că Eu sunt împărat. Eu pentru*

aceasta M-am născut, și pentru aceasta am venit în lume: să mărturisesc pentru adevăr; tot cel ce este dintru adevăr ascultă glasul Meu». Pilat i-a zis: «Ce este adevărul?». Și, zicând aceasta, a ieșit la iudei și le-a zis: «Eu nu găsesc în El nici o vină». Și din nou a intrat în pretoriu și I-a zis lui Iisus: «De unde ești Tu?». Dar Iisus nu i-a răspuns. Atunci Pilat I-a zis: «Mie nu-mi vorbești? Nu știi că putere am să Te eliberez și putere am să Te răstignesc?». Iisus a răspuns: «Asupra Mea n-ai avea nici o putere dacă nu ți-ar fi fost dat de sus. De aceea, cel care M-a dat în mâna ta, mai mare păcat are» (Ioan 18,33-38 și 19,9-11). „Și pe când ședea Pilat în scaunul de judecată, femeia lui i-a trimis acest cuvânt: «Nimic să nu-I faci Dreptului Aceluia, că astăzi mult am pătimit în vis din pricina Lui» (Matei 27,19).

În urma scurtei discuții purtate cu Domnul Hristos, „Pilat a zis către arhierii și către mulțime: «Nu găsesc nici o vină în omul Acesta». Dar ei stăruiau, zicând că El întârâtă poporul învățând prin toată Iudeea, începând din Galileea până aici. Iar când Pilat a auzit aceasta, a întrebat dacă omul este galileean. Și aflând că este sub stăpânirea lui Irod, L-a trimis la Irod, care era și el în Ierusalim în acele zile. Iar Irod, văzându-L pe Iisus, s-a bucurat foarte, că de multă vreme dorea să-L vadă, fiindcă auzise de El și nădăjduia să vadă vreo minune săvârșită de El. Și I-a pus întrebări în vorbe multe, dar El nu i-a răspuns nimic. Și arhieriei și cărturarilor erau de față, învinuindu-L cu înverșunare. Iar Irod, împreună cu ostașii săi, batjocorindu-L și luându-L în râs, L-au îmbrăcat cu o haină strălucitoare și L-au trimis înapoi la Pilat. Și chiar în ziua aceea Irod și Pilat s-au făcut prieteni unul cu altul, că mai înainte erau dușmani unul altuia. Iar Pilat, chemând arhieriei și căpeteniile și poporul, a zis către ei: «Pe omul acesta L-ați adus la mine ca pe unul ce răzvrătește poporul;

și iată că eu, cercetându-L în fața voastră, n-am găsit nici o vină din cele pe care voi le aduceți împotriva-I; și nici Irod, căci L-a trimis îndărăt la noi. Și iată, El n-a săvârșit nimic vrednic de moarte» (Luca 23,4-15).

Scotându-L pe Domnul Hristos din pretoriu, guvernatorul a zis: „Iată Omul!». Când L-au văzut arhieriei și slujitorii, au strigat, zicând: «Răstignește-L, răstignește-L!». Le-a zis Pilat: «Luați-L voi și răstigniți-L, că eu nu găsesc nici o vină în El». Iudeii i-au răspuns: «Noi lege avem, și după legea noastră trebuie să moară, pentru că S-a făcut pe Sine fiu al lui Dumnezeu». Deci, când a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s-a temut» (Ioan 19,5-8).

„Iar la sărbătoarea Paștilor, guvernatorul avea obiceiul să-i elibereze mulțimii un întemnițat, pe care-l voiau ei. Și aveau atunci un întemnițat vestit, care se numea Baraba, închis împreună cu niște răsculați, care în răscoală săvârșiseră omor. Deci, adunați fiind ei, Pilat le-a zis: «Pe care vreți să vi-l eliberez: pe Baraba, sau pe Iisus căruia I se spune Hristos?». Fiindcă știa că din invidie i L-au dat în mână. Iar arhieriei și bătrânii au înduplecat mulțimile să-l ceară pe Baraba, iar pe Iisus să-L piardă. Iar guvernatorul, răspunzând, le-a zis: «Pe care din cei doi vreți voi să vi-l eliberez?». Iar ei au răspuns: «Pe Baraba!». Și Pilat le-a zis: „Dar ce să fac eu cu Iisus căruia I se spune Hristos?». Toți au răspuns: «Să fie răstignit!». Pilat a zis din nou: «Dar ce rău a făcut?». Ei însă mai tare strigau, zicând: «Să fie răstignit!». Pilat însă căuta să-L elibereze pe Iisus; dar iudeii strigau, zicând: «Dacă Îl eliberezi, nu ești prieten al cezarului. Oricine se face pe sine împărat este împotriva cezarului». Atunci Pilat, auzind cuvintele acestea, L-a dus pe Iisus afară și a șezut pe scaunul de judecată, în locul numit Pardosit cu pietre, iar evreiește Gabbata. Și le-a zis iudeilor: «Iată, împăratul vostru!». Atunci ei au strigat: «Ia-L! Ia-L! Răstignește-L!». Pilat le-a zis: «Pe

împăratul vostru să-L răstignesc?». Arhieriei au răspuns: «Nu avem împărat decât pe cezarul». Și văzând Pilat că nimic nu folosește, ci mai mare tulburare se face, luând apă și-a spălat mâinile înaintea mulțimii, zicând: Nevinovat sunt de sângele Dreptului acestuia. Voi veți vedea. Iar tot poporul, răspunzând, a zis: «Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!». Atunci le-a eliberat pe Baraba” (Matei 27,15-26; Marcu 15,7 și Ioan 19,12-15).

„Iar ostașii L-au dus pe Iisus înlăuntrul curții, adică în pretoriu, și au adunat toată cohorta. Și L-au îmbrăcat în purpură; și împletind o cunună de spini, I-au pus-o pe cap. Și au început să I se închine, zicând: «Bucură-te, împăratul Iudeilor!». Și-L băteau peste cap cu o trestie și-L scui-pau și, punându-I-se în genunchi, I se închinau. Și după ce L-au batjocorit, L-au dezbrăcat de purpură și L-au îmbrăcat cu hainele Lui. Și L-au dus afară ca să-L răstignească și alți doi erau duși, făcători de rele, ca să fie omorâți împreună cu El” (Marcu 15,16-20 și Luca 23,32).

„Atunci Iuda, cel care-L vânduse, văzând că a fost osândit la moarte și cuprins fiind de căință, le-a înapoiat arhieriei și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: «Am greșit, vânzând sânge nevinovat». Iar ei i-au zis: «Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea!». Și el, aruncând arginții în templu, a plecat de acolo; și ducându-se, s-a spânzurat și căzând, a plesnit pe la mijloc și toate măruntaiele i s-au vărsat. Iar arhieriei, luând arginții, au zis: «Nu se cuvine să-i punem în vistieria templului, deoarece sunt preț de sânge». Și ținând sfat, au cumpărat cu ei Țarina Olarului, pentru îngroparea străinilor. Pentru aceea i s-a spus acelei țarine, până-n ziua de astăzi, țarina Sângelui. Atunci s-a plinit cuvântul spus prin Ieremia profetul care zice: Și au luat cei treizeci de arginți, prețul Celui Prețuit, pe care L-au prețuit fiii lui Israel, și i-au dat pe țarina Olarului, după

cum mi-a rânduie mie Domnul” (Matei 27,3-10 și Faptele Apostolilor 1,18).

Osândiții la moarte prin răstignire erau obligați să își care singuri crucea până la locul execuției. După ce a fost condamnat, Domnul Hristos a luat crucea în spate și a pornit spre Golgota, însă pentru că era slăbit și a căzut de mai multe ori sub povara ei, soldații *„au silit pe un trecător care venea din țarină, pe Simon Cireneul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, să-I ducă crucea. Și L-au dus la locul Golgota, care se tâlcuiește Locul Căpățânii. Și I-au dat să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat”* (Marcu 15,21-23).

„Și când au ajuns la locul ce se cheamă Al-Căpățânii, L-au răstignit acolo, pe Iisus și pe făcătorii de rele, unul de-a dreapta și altul de-a stânga. Și s-a plinit astfel Scriptura care zice: Și cu cei fără de lege a fost socotit” (Luca 23,33 și Marcu 15,28). Mântuitorul a fost răstignit între doi tâlhari în semn de mare batjocură, ca și cum ar fi fost mai rău decât aceștia.

„Și era ceasul al treilea când L-au răstignit” (Marcu 15,25). Ceasul al treilea din zi corespunde orei nouă dimineața.

„Iar după ce L-au răstignit pe Iisus, ostașii au luat hainele Lui și le-au făcut patru părți, fiecărui ostaș câte o parte, și cămașa. Dar cămașa era fără cusătură, țesută de sus în întregime. Deci au zis între ei: «Să n-o sfășiem, ci să aruncăm sorții pentru ea, a cui să fie»; ca să se plinească Scriptura care zice: Împărțit-au hainele Mele loruși, și pentru cămașa Mea au aruncat sorți. Așadar, ostașii asta au făcut” (Ioan 19,23-24).

„Iar Pilat a scris și titlu și l-a pus pe cruce. Și era scris: Iisus Nazarineanul, împăratul Iudeilor. Deci mulți dintre iudei au citit acest titlu, căci locul unde a fost răstignit Iisus era aproape de cetate. Și era scris în evreiește, latinește și grecește. Atunci arhierii i-au zis lui Pilat: «Nu scrie: împăratul Iudeilor, ci că El a zis: Eu sunt împăratul iudeilor». Pilat a răspuns: «Ce-am scris, am scris!»” (Ioan 19,19-22).

„Și lângă crucea lui Iisus stăteau mama Sa și sora mamei Sale, Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena, care Îl urmau și-I slujeau de pe când El era în Galileea. Atunci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, i-a zis mamei Sale: «Femeie, iată, fiul tău!». Apoi i-a zis ucenicului: «Iată, mama ta!». Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine” (Ioan 19,25-27 și Marcu 15,41).

„Iar trecătorii Îl defăimau pe Iisus, clătinându-și capetele și zicând: «Tu, cel ce dă râmi templul și în trei zile îl zidești, mântuiește-Te pe Tine Însuși! Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce!». Asemenea și arhierii, bătându-și joc de El împreună cu cărturarii și cu bătrânii, ziceau: «Pe alții I-a mântuit, dar pe Sine nu poate să Se mântuiască! Dacă este împăratul lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce și vom crede în El; s-a încrezut în Dumnezeu: să-L scape acum, dacă-l vrea; că a zis: Sunt Fiul lui Dumnezeu». Auzind acestea, Iisus a zis: «Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!»” (Matei 27,39-43 și Luca 23,34).

„Iar unul din răufăcătorii răstigniți Îl defăima, zicând: «Nu ești tu Hristosul? Mântuiește-te pe tine și pe noi!». Iar celălalt, certându-l, i-a zis: «Nu te temi tu de Dumnezeu, de vreme ce ești în aceeași osândă? Noi, cu dreptate primim ce ni se cuvine după faptele noastre, dar Acesta nici un rău n-a făcut». Și-I zicea lui Iisus: «Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!». Iar Iisus i-a zis: «Adevăr îți spun Eu ție: astăzi vei fi cu Mine în Rai!»” (Luca 23,39-43).

Tâlharul răstignit de-a dreapta crucii Mântuitorului L-a recunoscut pe Acesta ca Fiu al lui Dumnezeu în baza chipului lui Dumnezeu, după care fusese și el creat. În iertarea păcatelor acestuia avem dovada clară că „Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci ca acesta să se întoarcă de la calea lui și să fie viu” (Iezechiel 33,11). Sfântul Ioan Gură de Aur spune că acest tâlhar, care toată viața lui a furat, pe cruce a furat raiul.

„Iar de la ceasul al șaselea, s-a făcut întuneric mare peste tot pământul, până la ceasul al nouălea” (Matei 27,45). Întunericul de care vorbește Sfânta Scriptură s-a lăsat la orele douăsprezece și a durat până la orele trei după amiaza.

„Iar în ceasul al nouălea a strigat Iisus cu glas mare, zicând: Eli, Eli, lama sabahtani? Adică: «Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?». Iar unii dintre cei ce stăteau acolo, auzind, ziceau: «Pe Ilie îl strigă Acesta». Și unul dintre ei, alergând îndată și luând un burete, umplându-l cu oțet și punându-l într-o trestie, Îi da să bea. Iar ceilalți ziceau: «Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-L scape!». Și Iisus, strigând cu glas mare, a zis: «Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu». Și aceasta zicând, Și-a dat duhul” (Matei 27,46-49 și Luca 23,46).

Dumnezeu este izvorul existenței și al vieții, El „n-a făcut moartea și nu se bucură de pieirea celor vii” (Isus Sirah 1,13), de aceea știind că sfârșitul Îi este aproape, Domnul Hristos, ca om, pe bună dreptate se simțea abandonat de Dumnezeu. În actul trimiterii Fiului lui Dumnezeu în lume pentru a o mântui se vede iubirea lui Dumnezeu față de aceasta, căci „într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul” (Ioan 3,16-17). La încheierea activității publice, Domnul Hristos Își încredințează sufletul lui Dumnezeu Tatăl, pentru că și-a împlinit misiunea de Mântuitor al lumii, după cum Îi mărturisise Părintelui ceresc cu o zi în urmă, în rugăciunea din grădina Ghetsimani: „Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit” (Ioan 17,4).

În urma morții trupului Domnului Hristos pe cruce sufletul I-a coborât la iad, unde mergeau sufletele tuturor oamenilor în

urma păcatului strămoșesc săvârșit de protopărinții Adam și Eva în grădina Edenului, însă pentru că Mântuitorul fusese născut fără păcat strămoșesc și nu săvârșise nici un păcat personal, a fost lăsat „*singur între cei morți slobod*” (Psalmul 87,4).

În momentul în care Domnul Hristos și-a dat duhul pe cruce, „*soarele s-a întunecat, catapeteasma templului s-a sfâșiat în două, de sus până jos, pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat; mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți au înviat, și ieșind din morminte, au intrat în Sfânta Cetate și s-au arătat multora. Iar sutașul și cei care-L păzeau pe Iisus împreună cu el, văzând cutremurul și cele întâmplare, s-au înfricoșat foarte, zicând: «Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta!»*” (Luca 23,45 și Matei 27,51-54).

„*Apoi iudeii, fiindcă era vineri, ca să nu rămână trupurile sâmbăta pe cruce, că era mare ziua acelei sâmbete, l-au rugat pe Pilat să le zdrobească fluierile picioarelor și să-i ridice. Deci au venit ostașii și au zdrobit fluierile celui dintâi și pe ale celuiilalt, care erau răstigniți împreună cu El. Dar venind la Iisus, dacă au văzut că de-acum murise, nu l-au zdrobit fluierile, ci unul din ostași l-a împuns coasta cu sulita și îndată a ieșit sânge și apă. Și cel ce a văzut a mărturisit, și adevărată este mărturia lui; și el știe că spune adevărul, pentru ca și voi să credeți. Căci s-au făcut acestea ca să se plinească Scriptura: Nici un os nu l se va zdrobi. Și iarăși altă Scriptură zice: Vor privi la Acela pe Care l-au străpuns*” (Ioan 19,31-37).

„*Iar în amurgul zilei a venit un om bogat din Arimateea, cu numele Iosif, sfetnic cu bun chip, ucenic al lui Iisus, dar într-ascuns, de frica iudeilor, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu; și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Iar Pilat s-a mirat că a și murit; și chemând sutașul, l-a întrebat dacă a murit de mult. Și aflând de la sutaș, i-a dăruit lui Iosif trupul mort. Deci a venit și l-a ridicat trupul. Și a*

venit și Nicodim, cel care venise la El mai înainte, noaptea, aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloe. Deci ei au luat trupul lui Iisus și l-au înfășurat în giulgiu cu miresme, așa cum este obiceiul de îngropare la iudei. Și L-au pus într-un mormânt care era săpat în stâncă, în care nimeni niciodată nu mai fusese pus și au prăvălit o piatră la ușa mormântului” (Matei 27,57; Marcu 15,43-46; Luca 23,53 și Ioan 19,38-40).

În cartea Facerii se menționează că atunci când Dumnezeu a creat lumea: *„a fost seară și a fost dimineată: ziua a doua”* (Facere 1,8) și la fel se precizează și despre celelalte zile ale creației, de aceea la evrei ziua începe seara.

Printre cele zece porunci date de Dumnezeu poporului ales, este și cea a respectării zilei săptămânale de odihnă sau a sabatului: *„Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca s-o sfințești. Șase zile să lucrezi; în ele fă-ți toate treburile, dar ziua a șaptea este odihna Domnului, Dumnezeului tău; în ea să nu faci nici o muncă, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici sluga ta, nici slujnica ta, nici boul tău, nici asinul tău, nici orice dobitoc al tău, nici străinul ce poposește la tine, fiindcă în șase zile a făcut Domnul cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într-însele, iar în ziua a șaptea S-a odihnit. De aceea a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o”* (Ieșire 20,8-11). Evreii respectau cu strictețe ziua de odihnă ori sabatul, care începea vineri seara. Când Iosif din Arimateea a intrat la Pilat se însera (Marcu 15,42), de aceea nu era suficient timp pentru a pregăti trupul Domnului Hristos pentru îngropare după toată rânduiala, mai ales că în seara aceea evreii serbau Paștile. În această situație Iosif și Nicodim au înmuiat în grabă giulgiul în miresme și au înfășurat cu acesta trupul mort, pe care L-au așezat în mormânt. Sfântul evanghelist Ioan, care a fost martor la răstignirea și îngroparea Domnului Hristos, scrie în acest sens că *„în locul unde a fost răstignit Iisus*

era o grădină, iar în grădină un mormânt nou, în care nimeni niciodată nu mai fusese pus. Așadar, din pricina Vinerii Iudeilor, de aceea L-au pus pe Iisus acolo, că mormântul era aproape” (Ioan 19,41-42).

Cei care au ocazia să călătorească în Țara Sfântă pot constata că Golgota, locul în care a fost răstignit Domnul Hristos, piatra ungerii și mormântul în care I-a fost așezat trupul, și de unde a înviat a treia zi, se află la distanță foarte mică unul de celălalt, toate făcând parte din complexul care se numește „biserica Sfântului Mormânt”.

„Și femeile care veniseră cu Iisus din Galileea mergeau în urmă și au văzut mormântul și cum I-a fost așezat trupul. Și după ce s-au întors, au pregătit miresme și miruri” (Luca 23,55-56). Femeile mironosițe priveau unde a fost înmormântat trupul Mântuitorului pentru ca duminică dimineata, după ce trecea sabbatul, să vină și să-L ungă după toată rânduiala.

După ce trupul Mântuitorului a fost îngropat, *„s-au adunat arhierii și fariseii la Pilat, zicând: «Doamne, ne-am adus aminte că amăgitorul Acela a spus încă de pe când era în viață: După trei zile Mă voi scula. Deci, poruncește ca mormântul să fie păzit până a treia zi, ca nu cumva, venind ucenicii Lui, să-L fure și să spună poporului: S-a sculat din morți; și să fie rătăcirea de pe urmă mai rea decât cea dintâi». Pilat le-a zis: «Aveți strajă; mergeți și păziți-l cum știți». Iar ei, ducându-se, au pecetluit piatra și au întărit cu strajă paza mormântului”* (Matei 27,62-66).

Din cele prezentate am văzut tot ce s-a petrecut în această zi cu Domnul Hristos, de la judecarea Lui în sinedriu, până la punerea trupului în mormânt și străjuirea acestuia. Am constatat că Mântuitorul a fost condamnat la moarte și răstignit pe nedrept și îi deplângem pe cei care au făcut aceasta, părându-ne bine că nu am fost părtași la această mare nedreptate. Cu toate acestea, să fim conștienți că, prin păcatele noastre, și noi Îl răstignim pe Domnul

Hristos, pentru că Îl facem să sufere când ne îndepărtăm de El prin împlinirea voii vrăjmașului, făcându-ne singuri rău. Drept aceea, să ne spovedim la preotul duhovnic, căci *„dacă ne mărturisim păcatele, Dumnezeu este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea”* (I Ioan 1,9), să ne căim sincer pentru păcatele săvârșite și să nu le mai repetăm, aceasta fiind dovada de netăgăduit că le regretăm, împlinind în locul lor fapte bune, care sunt bineplăcute lui Dumnezeu.

Să ne străduim ca aceste ultime ore din postul Sfințelor Paști, încărcate de maximă tensiune duhovnicească, să le petrecem cât mai aproape de Dumnezeu, împlinindu-I poruncile și ferindu-ne de păcat, pentru ca bucuria învierii să fie deplină.

Vă doresc tuturor să aveți parte de sărbători fericite, spor duhovnicesc și multă bucurie de la Dumnezeu.

Amin

Împreună cu Domnul Hristos în această viață și în veșnicie¹

**Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,
Hristos a înviat!**

În calendarul Bisericii noastre sunt pomeniți în fiecare zi unul sau mai mulți sfinți, care în timpul petrecerii lor pe acest pământ au trăit în ascultare de Dumnezeu, încât au dobândit de la Acesta darul sfințeniei, pentru că Dumnezeu le-a spus oamenilor încă din Vechiul Testament, prin gura lui Moise: *„Sfințiți-vă și veți fi sfinți, pentru că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sunt Sfânt”* (Levitic 11,44).

Ca semn al vieții bineplăcute lui Dumnezeu, unii sfinți au dobândit de la Acesta darul facerii de minuni în timpul vieții pământești, pe când alții au săvârșit nenumărate minuni după trecerea lor din această viață, în ambele cazuri adevărindu-se afirmația psalmistului că *„minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui”* (Psalmul 67,35).

Sfinții sunt trecuți în calendarul creștin pentru ca noi să le cunoaștem viața și să-i cinstim, de vreme ce ei sunt casnicii lui Dumnezeu, fiind părtași ai slavei Lui. Prin exemplul vieții lor, sfinții sunt modele vrednice de urmat pentru creștinii din toate timpurile și locurile, ei fiind și mijlocitorii noștri pe lângă tronul Sfintei Treimi.

Unii sfinți, care s-au remarcat prin exemplul viețuirii lor, sunt cinstiți în chip deosebit de Biserică, fiind trecuți cu cruce neagră în calendar. Cei care s-au evidențiat într-un mod cu totul

¹ Cuvânt rostit în cea de a treia zi de Sfintele Paști, 17 aprilie 2012, în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Zalău.

aparte, sunt înscrși în calendar cu cruce roșie, iar ziua lor de prăznuire este sărbătoare.

De câțiva ani încoace numele sfinților români sunt consemnate în calendar cu culoare albastră, pentru a fi mai ușor de remarcat, încât dacă veți arunca o simplă privire în calendar, veți constata că nu există lună, uneori chiar săptămână, în care să nu fie pomenit unul sau chiar mai mulți sfinți români, ceea ce arată că poporul nostru a rodit din punct de vedere duhovnicesc, oferind umanității, pentru eternitate, cel mai prețios dar, acela al sfințeniei, pentru că sfinții nu mijlocesc înaintea lui Dumnezeu doar pentru cei din neamul lor, ci pentru toți oamenii, chiar și pentru cei care nu cred în Domnul nostru Iisus Hristos. În acest sens avem o relatare în Pateric. *„Călătorind prin pustie, avva Macarie a zărit în apropierea drumului pe care trecea un craniu de om. Mișcându-l încet cu toiagul, l-a întrebat: «Cine ești tu?». Căpățâna i-a răspuns: «Eu am fost preot idolatru în locul acesta, iar pe tine te cunosc, tu ești Macarie, om duhovnicesc, care atunci când te rogi lui Dumnezeu, mila Lui se coboară până la noi, cei ce ne chinuim în iad, iar noi ne mângâiem puțin». Avva l-a întrebat: «Despre ce chin vorbești și care este mângâierea pe care o pomenеști?». Tigva i-a răspuns: «Pe cât de departe este cerul de pământ, atât de mare este focul iadului, iar în locul în care sunt eu, toți suntem învăluiți de flăcări de la picioare până în creștetul capului, fără a putea vedea chipurile celor de lângă noi, pentru că fața fiecăruia este lipită de spatele celui lalt. Când te rogi tu lui Dumnezeu pentru noi, fiecare zărește, din profil, fețele celorlați, iar aceasta este o mare mângâiere pentru noi». Plângând, avva Macarie a luat căpățâna și a îngropat-o”.*

Ținând cont de importanța pogorării Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, prăznuirea acestei sărbători durează două zile.

Deoarece nașterea și învierea Domnului Hristos din morți sunt cele mai mari praznice creștine, sunt sărbătorite timp de

trei zile. În pofida acestui fapt, cele două sărbători nu au aceeași însemnătate, pentru că la Crăciun prăznuim doar venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, cu scopul de a o izbăvi din robia vrăjmașului, a păcatului și a morții, iar după nașterea trupească a Pruncului Iisus și în copilăria Sa, Sfânta Scriptură afirmă că El „*creștea și Se întărea cu duhul*” (Luca 2,40), ceea ce arată fără echivoc că deși era Fiul lui Dumnezeu întrupat, ca om trebuia să crească și să se maturizeze trupește, precum și să se întărească și să sporească duhovnicește, pe când la învierea Sa din morți activitatea Sa publică și opera de răscumpărare a lumii erau încheiate, trupul îi era înduhovnicit și întreaga Lui fire umană era îndumnezeită, încât sărbătoarea Sfințelor Paști este mai importantă decât cea a Crăciunului.

Întrucât în Vinerea Mare Fiul lui Dumnezeu făcut om a fost condamnat la moarte, batjocorit și omorât pe cruce, unii oameni mai slabi în credință au impresia că El a fost un învins, iar diavolul și căpeteniile evreilor au biruit. Acest raționament însă este fals. Din momentul în care în sfatul Sfintei Treimi a fost hotărâtă mântuirea lumii prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, s-a stabilit că Acesta trebuie să moară. Sfântul Apostol Petru a afirmat în acest sens că Domnul nostru Iisus Hristos a fost „*predat potrivit planului celui dinainte rânduit și preștiinței lui Dumnezeu*” (Faptele Apostolilor 2,23). Ca dovadă avem și proorociile Vechiului Testament, care cu sute de ani înaintea întrupării Fiului lui Dumnezeu anunțaseră faptul că El va muri. Proorocul Isaia a scris în acest sens: „*El însă pentru păcatele noastre a fost rănit și pentru fărădelegile noastre a pătimit și noi prin rana Lui ne-am vindecat*” (Isaia 53,5). De asemenea, Mântuitorul Însuși le-a spus de mai multe ori Sfinților Apostoli: „*Iată, ne suim la Ierusalim, și Fiul Omului va fi dat în mâna arhiereilor și a cărturarilor, și-L vor osândi la moarte; și-L vor da pe mâna păgânilor, ca să-L batjocorească și*

să-L biciuiască și să-L răstignească, dar El a treia zi va învia” (Matei 20,18-19).

După ce Dumnezeu l-a creat pe Adam și l-a așezat în grădina cea din Eden, i-a atras luarea aminte, zicându-i: *„Din toți pomii raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, cu moarte vei muri!”* (Facere 2,16-17). Fiind invidios pentru că Dumnezeu l-a rânduit pe om stăpân al lumii materiale, diavolul i-a ispitit cu viclenie pe Adam și Eva, care s-au dovedit a fi slabi, pentru că au ascultat de îndemnul vrăjmașului, nu de porunca lui Dumnezeu. Protopărinții însă nu au murit trupește în ziua în care au păcătuit. Ei au căzut întâi în moarte spirituală, asemenea ispititorului, care nu are trup, deci nu poate fi mort trupește, însă este mort din punct de vedere spiritual, fiind înger pervertit și îndepărtat de la fața lui Dumnezeu. În acest sens Dumnezeu îi spune în cartea Apocalipsei îngerului Bisericii din Sardes: *„Îți știu faptele, că-ți merge numele că trăiești, dar ești mort”* (Apocalipsa 3,1).

După ce primii oameni au fost alungați din grădina raiului au trăit încă ani mulți. Astfel, în Sfânta Scriptură citim că *„de toate, zilele vieții lui Adam au fost nouă sute treizeci de ani; și a murit”* (Facere 5,5). Crunta pedeapsă a morții trupești au înțeles-o protopărinții după ce au avut copii, iar Cain l-a omorât din invidie pe Abel, fratele său.

Din cele prezentate înțelegem că *„Dumnezeu n-a făcut moartea și nu se bucură de pieirea celor vii, ci diavolul, prin pizmă, a adus moartea în lume, pentru că el de la început a fost ucigător de oameni”* (Isus Sirah 1,13; Solomon 2,24 și Ioan 8,44).

Sufletele tuturor oamenilor din Vechiul Testament, indiferent că erau dreți sau păcătoși, după moartea trupului erau osândite să sufere în iad. Așa s-a întâmplat și cu Noe, care a fost salvat împreună cu familia de urgia potopului, cu patriarhul

Avraam, părintele poporului ales, cu Moise, care a primit de la Dumnezeu tablele legii, precum și cu toți ceilalți oameni. Chiar și Sfântul Ioan Botezătorul, ultimul prooroc al Vechiului Testament și singurul dintre profeți care L-a văzut în viață pe Mesia cel așteptat, după moartea trupului a coborât cu sufletul la iad. Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă însă că Sfântul Ioan Botezătorul a murit înaintea încheierii activității publice a Domnului Hristos pentru a fi Înaintemergătorul Acestuia și în iad, binevestind celor de acolo că proorocile despre vremurile mesianice s-au împlinit, iar Hristos, Mântuitorul lumii, este pe pământ, urmând ca în scurtă vreme să coboare la iad, pentru a elibera de acolo sufletele dreptilor Vechiului Testament, care L-au așteptat și au pregătit poporul ales pentru primirea Lui.

Conform mărturiei Sfintei Scripturi, în istoria Vechiului Testament au existat însă și două excepții, pentru că Enoh și Ilie nu au suferit moarte trupească, ci au fost înălțați de Dumnezeu cu trupul la cer (Facere 5,24 și IV Regi 2,11), de unde vor coborî înaintea a doua venire în lume a Fiului lui Dumnezeu, pentru a lupta în războiul cel sfânt al credinței împotriva lui Antihrist, în care își vor găsi sfârșitul.

Oricine se teme de moarte. Duceți-vă într-un spital sau într-un azil de bătrâni și veți constata că oricât de suferinzi și de bătrâni sunt cei de acolo nu vor să treacă din această viață. Aceasta este o atitudine normală, pentru că moartea nu este ceva firesc pentru om. Noi am fost aduși în existență de Dumnezeu pentru a trăi. Nu am fost creați nemuritori, pentru că atunci nu puteam muri, ci am fost plămădiți cu posibilitatea de a nu muri. În acest sens Dumnezeu i-a spus omului: „*Iată, Eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul. Alege viața, ca să trăiești, tu și urmașii tăi!*” (Deuteronom 30,15 și 19). Prin ispita pe care vrăjmașul a sădit-o în mintea Evei și a lui Adam și prin călcarea poruncii lui Dumnezeu de către aceștia a intrat păcatul în lume

și în urma acestuia moartea, de aceea Sfânta Scriptură afirmă că *„păcatul odată săvârșit aduce moarte, fiindcă plata păcatului este moartea”* (Iacob 1,15 și Romani 6,23).

Întrucât Mântuitorul s-a născut fără păcat strămoșesc și nu a săvârșit păcate personale, El nu era dator să moară, ci a acceptat moartea pentru mântuirea noastră. Sfântul Ioan evanghelistul a spus *„că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3,16). Prin faptul că Domnul Hristos a suferit și a murit pentru noi ne-a dovedit cât de mult ne iubește, fiindcă El Însuși a afirmat: *„Mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are, ca viața să și-o pună pentru prietenii săi”* (Ioan 15,13).

Domnul nostru Iisus Hristos a acceptat de bunăvoie să moară pentru noi și a noastră mântuire. Aceasta o constatăm după cina cea de taină, când Iuda a intrat cu ostașii în Grădina Ghetsimani pentru a-L da în mâinile lor. În acel moment Mântuitorul i-a întrebat: *„Pe cine căutați?»*. Aceștia I-au răspuns: *«Pe Iisus Nazarineanul»*. El a zis: *«Eu sunt»*. Deci, după ce le-a zis: *«Eu sunt!»*, ei s-au dat înapoi și au căzut la pământ” (Ioan 18,4-6). De asemenea, când evreii îi cereau lui Ponțiu Pilat să-L condamne pe Domnul Hristos la moarte, guvernatorul I-a zis Acestuia, în pretoriu: *„« Nu știi că putere am să Te eliberez și putere am să Te răstignesc?»*. Iisus i-a răspuns: *«Asupra Mea n-ai avea nici o putere dacă nu ți-ar fi fost dat ție de sus»”* (Ioan 19,10-11). Deci în urma răstignirii și a morții cu trupul pe cruce nu Mântuitorul a fost învins, de vreme ce El a înviat, ci moartea a fost biruită, după cum întreabă retoric Apostolul neamurilor într-una din epistolele sale: *„Unde îți este, moarte, biruința? Moarte, unde îți este boldul?”* (I Corinteni 15,55).

Cu toate că Domnul Hristos știa că va muri cu trupul pe cruce, ca om, și Lui Îi era frică de moarte, de aceea în timpul

rugăciunii din grădina Ghetsimani „*sudoarea Lui s-a făcut ca niște picături de sânge ce cădeau pe pământ, iar un înger din cer I s-a arătat și-L întărea*” (Luca 22,43-44), iar El se ruga lui Dumnezeu Tatăl: „*Părinte, de voiești, depărtează paharul acesta de la Mine*” (Luca 22,42), adică paharul amărăciunii, al suferinței, însă adaugă: „*Dar nu cum voiesc Eu, ci cum voiești Tu*” (Matei 26,39), arătând că se supune întru totul lui Dumnezeu Tatăl, fiind ascultător.

Dacă Adam și Eva au pierdut raiul pentru că nu au ascultat de Dumnezeu, ci au preferat să împlinescă cuvintele amăgitoare ale vrăjmașului, Domnul nostru Iisus Hristos, „Adam cel nou”, a stat în ascultare deplină de Dumnezeu Tatăl, de aceea Sfântul Apostol Pavel a scris că „*după cum toți mor în Adam, tot așa toți vor învia întru Hristos, care S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte - și încă moarte de cruce! Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt, și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl*” (I Corinteni 15,22 și Filipeni 2,8-11). Din cuvintele Apostolului neamurilor înțelegem că atât îngerii, oamenii, cât și chiar demonii s-au plecat înaintea Mântuitorului, pentru că în urma morții trupului pe cruce, sufletul Său a coborât la iad, i-a zdrobit porțile, a eliberat din temnițele acestuia sufletele dreptilor Vechiului Testament, a urcat cu ele în rai și apoi a înviat cu trupul din morți.

Dacă vrăjmașul i-a ispitit pe oameni și prin aceasta a adus în lume moartea, Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, ne-a dăruit ceva mai presus de lume, și anume învierea, prin care a corectat intervenția nefastă a Satanei în lume, Mântuitorul fiind „*întâiul născut din morți, ca să fie El Cel dintâi întru toate*” (Coloseni 1,18), iar trupul Său înviat și

pnevmatizat este prototipul trupurilor noastre, care vor învia la a doua Sa venire în lume.

În decursul vieții pământești trupul are trebuințele lui naturale, biologice, după înviere însă nu mai are astfel de nevoi, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel: *„se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc”* (I Corinteni 15,44). Așa s-a petrecut cu trupul înviat al Domnului Hristos, care a intrat prin ușile încuiate la Sfinții Săi Apostoli (Ioan 20,19 și 26), s-a făcut nevăzut de la ochii lui Luca și Cleopa în Emaus (Luca 24,31), și s-a înălțat la cer în Betania (Marcu 16,19 și Luca 24,51). De aceea să fim convinși că Mântuitorul nu avea nevoie să-I fie răsturnară piatra de la ușa mormântului pentru a ieși de acolo. Îngerul prezent la mormântul gol al Domnului Hristos, de care s-au înspăimântat străjerii și *„s-au făcut ca niște morți”* (Matei 28,4), a fost vestitorul învierii Mântuitorului din morți, care le-a arătat celor ce străjuiau că omul nu poate face nimic împotriva voii lui Dumnezeu, fiindcă *„cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu”* (Luca 18,27).

În urmă cu două mii de ani Fiul lui Dumnezeu a venit în lume smerit, ca Mântuitor, și ne-a dat poruncile pe care trebuie să le împlinim pentru a ne feri de iad și a ajunge în rai. Chiar dacă Domnul Hristos s-a născut în sânul poporului ales, unde și-a desfășurat întreaga activitate, El a venit ca Mântuitor al întregii lumi, căci după învierea Sa din morți le-a poruncit Sfinților Apostoli: *„Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Matei 28,19 și Marcu 16,16). Fiul lui Dumnezeu făcut om este și Judecătorul lumii, pentru că *„Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata l-a dat-o Fiului”* (Ioan 5,22), de aceea toți oamenii din lume sunt datori să împlinească poruncile Domnului Hristos, de vreme ce în fața Lui vor avea de dat socoteală pentru faptele, cuvintele și gândurile lor.

Spre deosebire de oamenii care au trăit în Vechiul Testament, cei care ne-am născut în urma învierii Domnului Hristos din morți avem un mare avantaj, fiindcă după moartea trupului, sufletul fiecărui creștin care are fapte vrednice se duce la răsplată și odihnă veșnică în împărăția lui Dumnezeu, fără a mai îndura o perioadă de timp chinurile înspăimântătoare ale iadului. Cu toate acestea, răsplata din rai este deocamdată nedeplină, pentru că numai sufletul se bucură de ea.

La sfârșitul veacurilor însă, Fiul lui Dumnezeu va veni în slavă, înconjurat de sfinții îngeri, ca Judecător al lumii. Atunci, la glasul trâmbiței arhanghelului, vor învia cei morți, iar cei aflați în viață se vor schimba „*într-o clipire de ochi*” (I Corinteni 15,52), trupurile lor devenind duhovnicești, pentru ca Dumnezeu să judece și să răsplătească omul întreg, trup și suflet, pentru faptele din timpul vieții pământești, precum și pentru consecințele lor ulterioare.

Referindu-se la învierea cea de obște, Sfântul Pavel a afirmat că „*fiecare va învia în rândul cetei sale*” (I Corinteni 15,23), în sensul că așa cum în această viață oamenii cu preocupări comune se întâlnesc mereu, legați fiind de aceeași pasiune, tot așa va fi și în veșnicie, unde postitorii vor fi într-o ceată, cei milostivi în alta, iar toți cei care au cultivat o anumită virtute în viața pământească se vor regăsi împreună în împărăția lui Dumnezeu, de aceea Domnul Hristos a spus: „*În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt*” (Ioan 14,2). Aceeași situație se va regăsi și în iad, unde cei stăpâniți de o anumită patimă, ori cei care au comis aceleași păcate, vor fi împreună.

Sentița pe care Dumnezeu Judecătorul o va da fiecărui om la sfârșitul lumii va fi definitivă, iar răsplata veșnică, încât cei vrednici vor fi împreună cu Domnul Hristos, cu Maica Domnului și cu sfinții în împărăția cerurilor, unde „*vor străluci ca soarele*” (Matei 13,43), urcând mereu „*din slavă în slavă*” (II Corinteni

3,18), iar cei păcătoși vor fi alături de diavoli în „cuptorul cel de foc, unde viermele nu moare și focul nu se stinge. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților” (Marcu 9,44 și Matei 13,42).

De vreme ce știm cu toții că oamenii care împlinesc poruncile lui Dumnezeu în această viață vor fi împreună cu El și în veșnicie, iar cei care le încalcă vor fi alungați de la fața Lui, să ne străduim în permanență să stăm în ascultare de Dumnezeu, pentru a putea auzi la sfârșitul lumii cuvintele Dreptului Judecător: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră în rai într-o bucurie Domnului tău” (Matei 25,21).

Amin

Reprezentanți de seamă ai Bisericii Ortodoxe Române - corifei ai culturii¹

**Doamnă director, Preacucernici Părinți,
onorate oficialități, distinși dascăli,
iubiți studenți, dragi invitați,**

Arena politică nu a reprezentat niciodată o tentație pentru mine, în sensul de a intra în politică și a-mi face o carieră în domeniu. În pofida acestui fapt, începând de astăzi am ajuns și eu senator, chiar dacă numai de onoare. Sunt încântat de cinstea pe care mi-ați acordat-o, în fapt nu mie, ci Bisericii pe care o reprezint, pentru care vă mulțumesc în mod deosebit.

Întrucât ne aflăm într-o instituție de învățământ, nu una oarecare, ci de rang superior, în cele ce urmează vreau să prezint relația specială pe care a avut-o întotdeauna Biserica Ortodoxă Română cu școala, pentru că ambele instituții sunt, prin ființa lor, promotoare ale culturii.

Sunt unii oameni care consideră că religia creștină vrea să își țină adepții în ignoranță, de vreme ce în Biblie scrie „crede și nu cerceta”. Oricât veți răsfoi paginile Sfintei Scripturi nu veți găsi aceste cuvinte, ceea ce denotă că tocmai cei care atribuie „Cărții cărților” această sintagmă sunt ignoranți sau răuvoitori. Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli: „*Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, căci sunt*” (Ioan

¹ Cuvânt rostit în ziua de 25 mai 2012 la casa de cultură din Zalău, în cadrul festivității de acordare a titlului de senator de onoare al Universității de Vest „Vasile Goldiș” Preasfințitului Părinte Petroniu. Informația prezentată a fost preluată în cea mai mare parte din „Dicționarul teologilor români” alcătuit de Părintele Profesor Universitar Dr. Mircea Păcurariu, tipărit în 1996 la editura Univers enciclopedic din București.

13,13), iar după învierea Sa din morți i-a trimis la propovăduire, zicându-le: *„Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă”* (Matei 28,19-20). Din cuvintele Mântuitorului înțelegem că noi trebuie să învățăm. Celor care împlinesc această poruncă, Domnul Hristos le-a făgăduit: *„Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema în împărăția cerurilor”* (Matei 5,19). Celor care însă refuză să o facă, Domnul Hristos le-a atras luarea aminte: *„De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; dar acum ei nu au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatul lor”* (Ioan 15,22).

Ținând cont de porunca Domnului Hristos, slujitorii Bisericii Ortodoxe s-au străduit întotdeauna să acumuleze cât mai multe cunoștințe, pe care le-au împărtășit maselor de credincioși, fie prin cuvântările din cadrul sfintelor slujbe, prin care au trecut de la actul de cult la cel de cultură, fie prin înființarea de școli, prin tipărirea de cărți și publicații, precum și prin traducerea în limba română a celor mai importante opere ale literaturii universale. Ca dovadă avem faptul că prima școală românească a funcționat pe lângă biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, cu începere din anul 1495, cărțile folosite fiind cele de cult. De asemenea, cea dintâi carte tipărită pe teritoriul țării noastre a fost una bisericească, și anume Liturghierul lui Macarie, apărut în 1508 la Târgoviște.

În scopul de a conștientiza ce a însemnat Biserica Ortodoxă Română pentru cultura poporului nostru, și nu numai, în cele ce urmează voi prezenta, în ordine cronologică, o mică parte din pleiada ilustrelor personalități din istoria Bisericii neamului nostru. Nu voi aminti toate realizările remarcabile ale acestor oameni de excepție, ci voi poposi doar asupra studiilor, funcțiilor ocupate și activității culturale desfășurate.

Sfântul Dionisie Exiguul (470-545), un străromân originar din Dobrogea, a fost ieromonah. A petrecut o perioadă la Constantinopol, dar ulterior s-a stabilit la Roma. A fost bun cunoscător al limbilor latină și greacă. A predat dialectica în mănăstirea Vivarium din Calabria. A fost autor și traducător de cărți. În veacul al VI-lea a stabilit cronologia erei creștine, luând ca punct de referință anul nașterii Mântuitorului, încât de la el înapoi o lume întreagă numără anii înainte și după Hristos. În anul 2008 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut în rândul sfinților, având ca dată de prăznuire ziua de 1 septembrie.

Renumiții cronicari Macarie (răposat în 1558), Eftimie (trecut la Domnul în 1561) și Azarie (trăitor în secolul al XVI-lea) au fost oamenii Bisericii. Primul a fost episcop de Roman, al doilea episcop de Rădăuți, iar al treilea a fost călugăr.

Diaconul Coresi (mutat la Domnul în 1583), unul dintre primii tipografi ai țării, care a tipărit cărți în limbile română și slavonă, a făcut parte din cler, fiind hirotonit diacon, prima treaptă a preoției. Coresi a fost primul cărturar român care a luptat pentru introducerea limbii române în Biserică.

Sfântul Ierarh Petru Movilă (1596-1646), fiul domnitorului moldovean Simion Movilă, a studiat în Polonia, la școala „Frăției Ortodoxe” din Lvov. După ce s-a călugărit a ajuns mitropolitul Kievului. În această calitate a înființat în anul 1631 un colegiu în orașul respectiv. Cu vremea acesta a devenit Academie, care este astăzi cea mai veche instituție de învățământ superior din lume a slavilor de credință ortodoxă. Averea sa a lăsat-o moștenire colegiului respectiv, catedralei Sfânta Sofia din Kiev, renumitei mănăstiri Lavra Pecerska, unde este înmormântat, și pentru întreținerea unui azil de bătrâni. Cea mai mare realizare a mitropolitului Petru Movilă a fost „Mărturisirea Ortodoxă”, o carte cu 261 de întrebări și răspunsuri, care în 1640 a primit acceptul

sinodului întrunit la Kiev, în 1642 a fost aprobată de renumitul sinod de la Iași, iar în anii următori a primit încuviințarea celor patru Patriarhii ortodoxe istorice (Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim), prin care a devenit cartea de învățătură normativă a întregii ortodoxii, fiind tradusă în nenumărate limbi. Prin această lucrare mitropolitul român Petru Movilă a dovedit că era cel mai mare teolog ortodox al timpului său. În 1995 Sfântul Sinod al Bisericii Ucrainei l-a trecut în rândul sfinților, fiind pomenit la 31 decembrie.

Sfântul Ierarh Simion Ștefan (mutat la Domnul în 1656), mitropolitul Bălgradului, Alba Iulia de astăzi, a tipărit pentru prima dată în limba română textul integral al Noului Testament în anul 1648, care a stat la baza editării Sfintei Scripturi de la București din 1688. În 2011 a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, având ca dată de prăznuire ziua de 24 aprilie.

Sfântul Mitropolit Varlaam al Moldovei (1585-1657) a învățat carte la schitul lui Zosim, de pe valea Secului, unde a deprins limbile slavonă, latină și greacă. A intrat în monahism la mănăstirea Secu, unde a ajuns egumen și arhimandrit. În 1632 a fost ales mitropolit al Moldovei. În 1653 a renunțat la scaunul mitropolitan, retrăgându-se la mănăstirea sa de metanie. Având preocupări cărturărești, cu sprijinul domnitorului Vasile Lupu și al mitropolitului Petru Movilă al Kievului, în anul 1640 a înființat prima tipografie românească din Moldova, pe care a instalat-o la mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași, tipărind mai multe cărți. A fost traducător și autor de cărți, cea mai importantă scriere a sa fiind „Cazania”, sau „Carte românească de învățătură la duminicile de peste an, la praznicele împărătești și la sfinții mari”. Drept reacție la propaganda calvină din Transilvania, a redactat cartea „Răspunsul împotriva catehismului calvinesc”, prima scriere românească de polemică

teologică. La insistențele mitropolitului, domnitorul Vasile Lupa a întemeiat, în anul 1640, Colegiul de la Iași, prima școală de grad înalt din Moldova, după modelul Academiei duhovnicești de la Kiev, care și-a desfășurat activitatea în incinta mănăstirii „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași. În 1645 mitropolitul Varlaam a convocat renumitul Sinod de la Iași, care a aprobat „Mărturisirea Ortodoxă” a lui Petru Movilă. În anul 1639 s-a numărat printre cei trei candidați la scaunul de patriarh ecumenic. În 2007 a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, având ca dată de prăznuire ziua de 30 august.

Sfântul Mitropolit Dosoftei al Moldovei (1624-1693) a studiat la Iași, apoi la școala „Frăției Ortodoxe” din Lvov, fiind autor și traducător de cărți. A fost unul dintre cei mai mari cărturari ai vremii sale, fiind cel dintâi versificator al Psaltirii din întreg Răsăritul ortodox, motiv pentru care a fost recunoscut drept primul poet național român, care a contribuit în mod substanțial la formarea limbii literare românești. În anul 2005 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut în rândul sfinților, fiind pomenit în 13 decembrie.

Voi menționa în continuare numele a doi teologi români atipici. Este vorba despre renumitul diplomat Nicolae Milescu Spătaru (1636-1708), vorbitor al limbilor română, latină, greacă și rusă, care a studiat teologia la „marea școală” a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, fosta capitală a Imperiului Bizantin, ale cărei cursuri le va urma, câțiva ani mai târziu, și reputatul cărturar Dimitrie Cantemir (1673-1723), autor al mai multor cărți, viitorul domnitor al Moldovei. Cantemir, care vorbea limbile română, latină, greacă, turcă și rusă a fost ales în 1714 membru titular al Academiei din Berlin. Numele său este gravat, în semn de cinstire, pe frontispiciul renumitei biblioteci Santa Genevieve din Paris, în panteonul marilor personalități culturale ale lumii.

Sfântul Ierarh Antim Ivireanul (1650-1716), mitropolitul Țării Românești, a studiat la Constantinopol. Cunoștea limbile georgiană, greacă, turcă, arabă, română și slavonă. A tipărit numeroase cărți în limbile română, greacă, slavonă și arabă, fiind considerat, alături de diaconul Coresi, cel mai mare tipograf din cultura medievală românească. Liturghierul greco-arab, tipărit în 1701 la Snagov, este prima carte cu caractere arabe din lume. În 1706 Antim Ivireanul a dăruit tiparnița cu litere arabe patriarhului Antiohiei Atanasie Dabas, care a instalat-o la Alep. Ipodiaconul Mihail Ștefan a fost trimis de mitropolit în Georgia, țara sa natală, unde a pus, la Tbilisi, bazele primei tiparnițe cu caractere georgiene. Deși nu era de neam român, marele mitropolit a avut un rol important în introducerea limbii române în slujbele Bisericii. Datorită cărții sale „Didahiile”, care este extrem de valoroasă, Antim Ivireanul este socotit unul dintre cei mai de seamă predicatori creștini ai tuturor timpurilor. În anul 1992 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut în rândul sfinților, având ca dată de prăznuire ziua de 27 septembrie.

Ierarhul moldovean Veniamin Costachi (1768-1846) ocupă un loc cu totul aparte în istoria Bisericii Ortodoxe Române și Universale. Acesta a ajuns episcop de Huși la vârsta de 24 de ani, iar mitropolit al Moldovei la 35 de ani. Întrucât a studiat la școala grecească de la mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași a fost un bun cunoscător al limbii grecești, din care a tradus în românește foarte multe cărți. A înființat numeroase școli, printre care Academia Mihăileană din Iași. A îndrumat întreaga activitate editorială și școlară din Moldova. A fost locțiitor de domn în 1807 și 1821 și președinte de drept al Divanului țărilor.

Faimosul Anton Pann (1790-1854), pe numele său adevărat Antonie Pantoleon Petroveanu, care vorbea limbile română, greacă, bulgară, turcă și rusă a fost compozitor și profesor de muzică religioasă. A tradus cântări bisericești din

grecește în românește. Muzica imnului național al României a fost compusă de el.

Eufrosin Poteca (1788-1858) a studiat la Academia grecească din București, iar ulterior teologia, filosofia, istoria, științele exacte și limbile clasice la Universitățile din Pisa și Paris. A fost profesor la Academia grecească din București și la școala „Sfântul Sava”. S-a călugărit, a fost ridicat la rangul de arhimandrit și a ajuns starețul mănăstirii Gura Motrului. A lăsat moștenire o sumă mare de bani, din care să fie întreținuți cinci copii la școlile din București și cinci la Craiova. A fost autor și traducător de cărți. Prin lucrările sale a contribuit la formarea filosofiei românești moderne.

Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna (1808-1873) a studiat teologia la Seminarul din Vârșeț, iar filosofia și dreptul la Universitatea din Pesta. O vreme a activat ca profesor la Seminarul ale cărui cursuri le-a absolvit. După ce a ajuns episcop la Sibiu, a reușit în anul 1864, prin eforturi considerabile, să reactiveze Mitropolia Ardealului. În calitate de ierarh a înființat Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu și renumitul liceu din Brașov care îi poartă numele. Învățăământul primar și gimnazial românesc ortodox din Transilvania l-a pus sub oblăduirea Bisericii, înființând peste 800 de școli. A alcătuit și tipărit o serie de manuale. A înființat ziarul „Telegraful Român”. A trimis numeroși tineri la studii peste hotare. A avut un rol însemnat în înființarea ASTREI, fiind primul ei președinte (1861-1866). A fost președintele Marii Adunări Naționale Românești de pe Câmpia Libertății de la Blaj din 1848. A fost membru în Senatul Imperial de la Viena și în Dieta Transilvaniei. Din 1871 a fost membru de onoare al Academiei Române. În 2011 a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, fiind prăznuit în 30 noiembrie.

Calinic Miclescu (1822-1886) a luptat pentru unirea Moldovei cu Țara Românească. În timpul arhipăstoririi sale

ca mitropolit primat al României a fost înființată Facultatea de Teologie din București, care și-a deschis cursurile în 12 noiembrie 1881, iar în 1885 a fost recunoscută autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Îndrăgitul scriitor Ion Creangă (1837-1889), pe numele său adevărat Ion Ștefănescu, a fost timp de 12 ani diacon. Este autor de manuale școlare, povești, poezii, articole, cea mai renumită parte a operei sale fiind „Amintirile din copilărie”, scrise cu multă măiestrie. Pentru că și-a părăsit soția, a tras cu pușca după ciorile de pe biserica Golia din Iași și s-a tuns ca un mirean, a fost exclus din cler. În 1993, la mai bine de 100 de ani de la moartea sa, ceterisirea i-a fost ridicată.

Melchisedec Ștefănescu (1823-1892) a studiat la Seminarul de la Socola, apoi la Academia duhovnicească din Kiev, obținând titlul de „magistru în teologie și litere”. A fost învățător, profesor, director de Seminar și episcop în mai multe Eparhii. A luptat pentru unirea Moldovei cu Țara Românească și pentru obținerea autocefaliei de către Biserica Ortodoxă Română. A fost membru de drept în Senatul României, iar timp de un an a ocupat funcția de ministru al Cultelor. A fost unul dintre istoricii de seamă ai vremii sale. A publicat numeroase manuale și documente de valoare și a tradus cărți în limba română, fiind vorbitor de greacă, slavonă și germană. A trimis tineri la studii peste hotare. A creat chiar o fundație care să acorde burse de studii la Academia duhovnicească din Kiev. În 1870 a fost ales membru titular al Academiei Române, căreia i-a dăruit biblioteca și colecția sa numismatică.

Iosif Naniescu (1820-1902) a studiat la Seminarul Teologic din Buzău și la colegiul „Sfântul Sava” din București. A fost profesor, director, stareț, episcop de Argeș și mitropolit al Moldovei. A întreținut zeci de tineri la studii. Sub îndrumarea și pe cheltuiala sa a apărut „Revista Teologică” de la Iași. A fost și

autor de cărți. A sprijinit războiul de independență al României din 1877-1878 prin scrisori pastorale, colecte în Eparhie și cu ajutoare personale. În 1888 a fost ales membru de onoare al Academiei Române, căreia i-a lăsat moștenire după moarte bogata sa bibliotecă, cu peste 10 000 de cărți, peste 300 de tipărituri românești vechi, numeroase manuscrise, precum și două lăzi cu documente.

Renumitul Dimitrie Cunțan (1837-1910) a studiat la Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu. A fost învățător, profesor, preot și compozitor, fiind primul care a pus pe notație liniară cântările bisericești din Transilvania.

Miron Cristea (1868-1939) a studiat la Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu și la Facultatea de Litere și Filosofie din Budapesta, unde și-a susținut teza de doctorat despre viața și opera lui Mihai Eminescu la doar șase ani după stingerea din viață a „Luceafărului poeziei românești”. A fost învățător, director, secretar și consilier eparhial. În 1910 a ajuns episcop de Caransebeș, calitate în care a apărut școlile confesionale românești din Banat în fața încercărilor guvernului de la Budapesta de a le desființa și a luptat pentru unirea Transilvaniei cu România. În 1925, în timpul arhipăstoririi sale ca mitropolit primat la București, Biserica Ortodoxă Română a fost înălțată la rangul de Patriarhie, devenind primul patriarh al României. Inițiativa ridicării „catedralei mântuirii neamului” i-a aparținut lui Miron Cristea. Acesta a fost membru de drept al Senatului României, trei ani de zile a fost regent al regelui Mihai, iar timp de un an și o lună a fost prim ministru. A publicat cărți, a înființat școli, a sprijinit apariția unor publicații și a trimis la studii peste hotare mai mulți tineri, printre care s-a numărat și Mircea Eliade, renumitul savant de mai târziu. În 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Irineu Mihălcescu (1874-1948) a studiat la Seminariile Teologice din Buzău și București, la Facultatea de Teologie din București, la Facultățile de Teologie și Filosofie din Berlin, apoi Leipzig, unde a obținut titlul de doctor în filosofie. A fost profesor de teologie, decanul Facultăților de Teologie din București și Chișinău, iar din 1939 mitropolitul Moldovei. Este autorul unor lucrări valoroase, a tradus cărți în limba română și a luat parte la mai multe conferințe internaționale, fiind considerat cel mai mare teolog român al vremii sale.

Nicolae Bălan (1882-1955) a studiat la Facultatea de Teologie din Cernăuți, unde în 1905 a obținut și titlul de doctor în teologie. A urmat cursuri de specializare la Breslau, în Polonia. A fost profesor la Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu, iar din 1920 mitropolitul Ardealului. A luptat pentru unirea Transilvaniei cu România. A înființat școli. A ridicat Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu la rang de Academie. A trimis numeroși tineri teologi la studii peste hotare. El a fondat „Revista Teologică” din Sibiu. Din 1920 a fost membru de onoare al Academiei Române.

Gala Galaction (1879-1961), pe numele lui adevărat Grigorie Pișculescu, a studiat la Facultățile de Litere, Filosofie și Teologie din București, iar titlul de doctor în teologie l-a obținut la Facultatea de Teologie din Cernăuți. A fost preot, profesor de teologie și decan al Facultății de Teologie din Chișinău. A publicat foarte multe studii, articole, conferințe teologice și predici, iar în colaborare cu părintele Vasile Radu a realizat o nouă traducere a Sfintei Scripturi în limba română. În paralel a desfășurat o remarcabilă activitate literară, foarte apreciată, care i-a fost răsplătită cu numeroase premii și medalii, fiind ales chiar vicepreședintele Societății Scriitorilor Români. O perioadă de timp a activat ca deputat în Parlamentul României. În 1947 a fost ales membru titular al Academiei Române. O piață din Ierusalim îi poartă numele.

Reputatul istoric Silviu Dragomir (1888-1962) a studiat la Facultatea de Teologie din Cernăuți, unde a obținut și titlul de doctor în teologie. A mai făcut studii de specializare și cercetări în arhivele din Viena și Moscova, precum și alte cercetări ale arhivelor din Carloviț și Belgrad. A fost profesor la mai multe institute și facultăți, prodecan și decan. A publicat cărți și studii de înaltă ținută științifică. A militat pentru unirea Transilvaniei cu România, fiind secretarul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. În 1938 a ocupat funcția de ministru al Minorităților. Din 1916 a fost membru corespondent al Academiei Române, iar din 1928 membru titular al acesteia. În perioada regimului comunist a fost întemnițat la Sighet timp de cinci ani.

Tudor Arghezi (1880-1967), pe numele său adevărat Ion Theodorescu, la vârsta de 19 ani a intrat ca frate la mănăstirea Cernica. Părăndu-i prea aspre nevoințele monahale, după 4 ani a părăsit mănăstirea. Opera sa cuprinde proză și versuri. În 1955 a fost ales membru titular al Academiei Române.

Ioan Lupaș (1880-1967) a studiat la Facultatea de Litere și Filosofie din Budapesta, unde și-a susținut și teza de doctorat. Și-a continuat studiile la Universitatea din Berlin. A fost profesor la Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu, iar în paralel student la secția teologică. Pentru sentimentele sale patriotice exprimate în mod public a fost întemnițat în 1907, timp de trei luni, la Seghedin, iar anul următor a fost silit să se retragă din învățământ. A fost hirotonit preot și a ajuns protopop. În anii 1916-1917 a avut domiciliul forțat în Ungaria, în județul Șopron, apoi la Budapesta. Fiind un militant activ pentru unirea Transilvaniei cu România, a luat parte, în calitate de delegat, la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. Din 1919 a fost profesor de istorie la Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj Napoca, predând cursuri de Istoria Bisericii Ortodoxe Române și la Academia Teologică din același oraș. A publicat numeroase lucrări de istorie. În anul 1920 a

fondat, împreună cu Alexandru Lapedatu, Institutul de Istorie Națională din Cluj Napoca. A ajuns de mai multe ori deputat în Parlamentul României. În 1926-1927 a fost ministrul Sănătății și Ocrotirilor Sociale, iar în 1937-1938 ministrul Cultelor și Artelor. În 1914 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, în 1916 membru titular, iar între 1932-1935 a deținut președinția secției istorice a Academiei. În perioada comunistă a petrecut cinci ani în penitenciarul din Sighet.

Onisifor Ghibu (1883-1972) a studiat la Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu, la Universitățile din București, Budapesta, Strasbourg și Jena, unde și-a susținut teza de doctorat în filosofie, pedagogie și istorie. A fost profesor la Institutul Teologic - Pedagogic din Sibiu. Întrucât a luptat din răzputeri pentru unirea Transilvaniei cu România, a fost silit să se refugieze în București, Curtea Militară Maghiară din Cluj Napoca condamându-l, în lipsă, la moarte. În 1917-1918 s-a aflat în Basarabia, unde a înființat școli românești și a condus lupta de unire a Basarabiei cu România. În 1919 a preluat Universitatea din Cluj Napoca, organizând învățământul de aici pe baze românești. A rămas în acest oraș ca profesor la Facultatea de Litere și Filosofie. A avut o operă foarte vastă. În 1919 a devenit membru corespondent al Academiei Române. În timpul regimului comunist a fost închis opt luni în lagărul de la Caracal și cinci ani în penitenciarul din Făgăraș.

Nichifor Crainic (1889-1972), pe numele său adevărat Ion Dobre, a studiat la Seminarul și la Facultatea de Teologie din București, precum și la Facultățile de Teologie și Filosofie din Viena. A predat la Facultățile de Teologie din Chișinău și București. A fost autor de lucrări teologice, dar a publicat și volume de versuri, în anul 1930 fiindu-i acordat premiul național pentru poezie. A luat parte la congrese internaționale și a susținut conferințe în străinătate. În 1940 i-a fost decernat titlul de doctor

honoris causa al Universității din Viena. În 1926 a fost secretar general în Ministerul Cultelor și Artelor, în 1927 deputat în Parlamentul României, iar în 1940-1941 ministru al Propagandei Naționale. În 1940 a devenit membru titular al Academiei Române, demnitate retrasă de autoritățile comuniste, care l-au ținut în temniță timp de 15 ani la Văcărești și Aiud.

Ștefan Meteș (1886-1977) a studiat la Institutele Teologice din Arad, Sibiu și Caransebeș, apoi la Facultatea de Litere și Filosofie din București. A fost învățător, preot și director al Arhivelor Statului din Cluj Napoca. A publicat numeroase lucrări, în special de istorie. A ajuns deputat în primul Parlament al României întregite și ulterior subsecretar de stat în Ministerul Instrucțiunii. În 1919 a fost ales membru corespondent al Academiei Române. În timpul regimului comunist a fost în temniță mai mulți ani la Sighet.

Iustin Moisescu (1910-1986) a studiat la Seminarul orfanilor de război din Câmpulung Muscel și la Facultățile de Teologie din Atena și Strasbourg. Teza de doctorat: „Evagrie Ponticul. Viața, scrierile și învățătura” a susținut-o la Atena, lucrarea fiind premiată de Academia de Științe din capitala Greciei. A fost profesor la Seminarul din București, la Facultățile de Teologie din Varșovia, Cernăuți și București. A ajuns ulterior mitropolit al Ardealului, al Moldovei și patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. A avut o activitate publicistică bogată. A reprezentat Biserica la zeci de întruniri intercreștine. A inițiat colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, prevăzută să aibă 90 de volume. A fost membru în Comitetul Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor și al Prezidiului Conferințelor Bisericilor Europene. A fost un om de mare cultură.

Antonie Plămădeală (1926-2005) a studiat la Seminariile din Chișinău și București, la Facultățile de Teologie din București, Cluj Napoca, Oxford și Londra. A obținut titlul

de doctor în teologie la Oxford și București. Călugarindu-se, a ajuns profesor la școala monahală de la Mănăstirea Slatina, secretar șef al Institutului Teologic din București, apoi episcop vicar patriarhal, episcop de Buzău și mitropolit al Ardealului. A publicat zeci de cărți și sute de articole în limba română, dar și în alte limbi. A participat la numeroase întâlniri bisericești în țară și în străinătate, susținând un număr mare de conferințe. A fost membru în Comitetul Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor și în Comisia Mixtă Internațională de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. A deținut cea mai mare bibliotecă personală din România, care se află în prezent la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. În 1988 i-a fost decernat titlul de doctor honoris causa al Facultății de Teologie din Presow, Cehoslovacia, însă autoritățile comuniste române nu i-au îngăduit să ia parte la ceremonie. În 1998 a primit același titlu academic din partea Universității din Oradea, iar în anul 2002 din partea Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. În 1992 a fost ales membru de onoare al Academiei Române și al Academiei de Știință din Chișinău. În perioada comunistă a fost înțemnițat doi ani la Jilava.

Marele istoric Virgil Cândea (1927-2007) a studiat la Facultățile de Drept, Filosofie și Teologie din București, luându-și doctoratul în filosofie. A fost cercetător științific principal la Institutul de Studii sud-est europene, profesor universitar la Facultățile de Drept și de Teologie din București, precum și la Institutul de Arte Plastice din aceeași localitate, dar și profesor invitat la unele prestigioase instituții de învățământ superior din Napoli, Geneva, Beirut, Strasbourg și Roma. Are o operă vastă și a participat la numeroase congrese și reuniuni internaționale. În 1992 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1993 titular.

Bartolomeu Valeriu Anania (1921-2011) a studiat la Seminarul din București, la Facultățile de Teologie din București și Sibiu, precum și câțiva ani la Facultatea de Medicină și la Conservatorul din Cluj Napoca. A fost stareț al Mănăstirii Toplița, inspector patriarhal pentru învățământul bisericesc, asistent universitar la Institutul Teologic din București, iar timp de 11 ani a activat în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America. La revenirea în țară a ocupat funcția de director al Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. La 11 ani după ce s-a pensionat a fost ales arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, devenind ulterior cel dintâi mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. A publicat cărți teologice, proză, poezie, a compus piese de teatru și a susținut numeroase conferințe în țară și în străinătate. A obținut mai multe premii literare, iar în 1978 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România. Opera lui de căpetenie o constituie retraducerea în limba română, diortosirea și adnotarea Sfintei Scripturi, care a fost declarată ediție jubiliară a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Din banii câștigați pe parcursul întregii vieți a înființat o fundație care oferă burse de studii tinerilor merituosi. În anul 2001 i-a fost decernat titlul de doctor honoris causa de către Universitățile „Babeș - Bolyai” și cea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, ambele din Cluj Napoca. Aceeași înaltă distincție academică i-au acordat-o Universitățile din Oradea în 2002, Craiova în 2003 și Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași în 2009. În 2010 a fost ales membru de onoare al Academiei Române. În timpul regimului comunist a fost înțemnițat timp de șase ani la Aiud.

Un dicton latin afirmă că „finis coronat opus”, adică „sfârșitul încoronează opera”, de aceea voi vorbi în încheiere despre părintele profesor Dumitru Stăniloae (1903-1993). Acesta a studiat la Facultatea de Litere din București și la cea de Teologie

din Chișinău, unde a obținut și titlul de doctor în teologie. Ulterior și-a continuat studiile la Facultățile de Teologie din Atena, Munchen și Berlin, întreprinzând călătorii de documentare la Paris și Belgrad. A fost profesor la Institutele Teologice din Sibiu și București, rector al Institutului Teologic din Sibiu, consilier eparhial și redactor al ziarului „Telegraful Român”. A fost un mare traducător, în special al lucrărilor Sfinților Părinți. Întreaga colecție „Filocalia”, care cuprinde aproximativ 5800 de pagini, a fost tradusă de părintele Stăniloae. Pentru traducerea și comentarea acestei colecții a ostenit timp de 45 de ani. A avut o operă extrem de vastă și valoroasă, a luat parte la numeroase congrese și întâlniri teologice internaționale, a susținut un număr impresionant de conferințe în țară și în străinătate, fiind socotit, pe bună dreptate, cel mai valoros teolog din întreaga istorie a poporului român, cel mai mare teolog ortodox din lume al secolului trecut și unul dintre cei mai de seamă gânditori creștini, motiv pentru care este cel mai tradus autor român al tuturor timpurilor. În 1976 i-a fost decernat titlul academic de doctor honoris causa al Universității din Tesalonic, în 1981 al Institutului Teologic „Saint Serge” din Paris, în 1982 al Facultății de Teologie din Belgrad, iar în 1992 al Universității din București. A primit numeroase premii și distincții. În 1990 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1992 titular. În perioada comunistă a petrecut cinci ani în penitenciarul din Aiud.

Prin exemplele înfățișate în cuvântul de astăzi am prezentat o parte a contribuției pe care Biserica Ortodoxă Română a adus-o învățământului și culturii românești, dar și celei universale. Ținând cont de faptul că cei mai râvnitori dintre acești bărbați iluștrii au dobândit de la Dumnezeu darul sfințeniei, acesta constituie cea mai prețioasă zestre pe care poporul nostru a făcut-o umanității. Din cele prezentate am înțeles că aceste personalități de excepție ale Bisericii, prin întreaga lor viață și activitate nu au

făcut decât să confirme adevărul celor spuse de Domnul Hristos Sfinților Apostoli și urmașilor acestora: *„Voi sunteți lumina lumii; nu poate să se ascundă cetatea din vârful muntelui; nici aprinde cineva făclie și o pune sub obroc, ci în sfeșnic, și ea le luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor; încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să-L slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri”* (Matei 5,14-16). Din nefericire, autoritățile comuniste din țara noastră i-au aruncat pe titanii culturii din vremea lor, dintre care foarte mulți erau preoți sau teologi, în temnițele regimului, încercând prin aceasta, fără succes, să le pună lumina sub obroc.

Nu găsesc o altă încheiere mai potrivită pentru cuvântul meu decât îndemnul Sfântului Apostol Pavel, pe care îl adresez tuturor celor de față: *„Aduceți-vă aminte de înaintașii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința”* (Evrei 13,7).

Vă mulțumesc.

Harul Sfântului Duh, începătorul desăvârșirii¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Ziua de astăzi este una aparte în istoria omenirii, pentru că sărbătorim pogorârea Sfântului Duh, hramul bisericii în care ne aflăm.

Dumnezeu lucrează în moduri felurite cu lumea, iar Duhul Sfânt trimite asupra acesteia harul Său în forme diferite, în funcție de trebuințele noastre. Astfel, harul coboară pentru a boteza un prunc, care devine prin aceasta mădular al Bisericii, același har coboară pentru a prefăce pâinea și vinul în trupul și sângele Mântuitorului, ori pentru a uni doi tineri în sfânta taină a cununiei, iar exemplele ar putea continua. Astăzi însă nu a fost trimis în lume doar un har sau o energie a Duhului Sfânt, ci cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi a coborât peste Sfinții Apostoli, în chip de „*limbi ca de foc*” (Faptele Apostolilor 2,3).

Când vorbim despre lucrările sau acțiunile lui Dumnezeu cu lumea, noi le atribuim doar din punct de vedere teoretic câte uneia dintre persoanele Sfintei Treimi. În acest sens, crearea lumii Îi este atribuită lui Dumnezeu Tatăl. Sfântul Ioan Evanghelistul însă a scris: „*La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu. Acesta era dintru început la Dumnezeu; toate print-Însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut*” (Ioan 1,1-3), încât constatăm că Fiul lui Dumnezeu a luat parte la actul de creare a lumii. Să fim însă cu luare aminte, la crearea lumii a fost părtaș Fiul lui Dumnezeu, iar nu Domnul nostru Iisus Hristos. Fiul lui Dumnezeu există din veșnicie, fiind

¹ Cuvânt rostit în 3 iunie 2012 în biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din Zalău.

născut din Tatăl, din care a purces și Duhul Sfânt. Iisus Hristos însă începe să existe doar din momentul zămislirii în pântecul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, la bunavestire, când Fiul lui Dumnezeu coboară din cer și își asumă în persoana Lui firea umană, pentru că Iisus Hristos este Dumnezeu și om, ambele firi regăsindu-se în persoana Lui divino-umană.

De asemenea, referatul biblic menționează că *„la început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. Dar pământul era netocmit și neîmplinit; și întuneric era deasupra genunii; și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor”* (Facere 1,1-2). Vedem aici că și cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi a fost implicată în crearea lumii, care a fost adusă în existență, apoi a fost organizată în cele șase zile ale creației, *„iar în ziua a șaptea Dumnezeu s-a odihnit de toate lucrurile pe care le-a făcut”* (Facere 2,2).

Dacă vorbim despre opera de răscumpărare a lumii realizată de Fiul lui Dumnezeu întrupat, trebuie să știm că toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi au luat parte la aceasta. Astfel, citim în Sfânta Scriptură că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3,16), deci Fiul lui Dumnezeu a fost trimis în lume de Tatăl și a stat mereu în ascultare de El. După cina cea de taină Mântuitorul s-a dus să se roage în grădina Ghetsimani. Știind prea bine că urma să fie răstignit și fiindu-I frică de moarte, s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl: *„Părinte, de voiești, depărtează paharul acesta de la Mine”* (Luca 22,42), referindu-se la paharul suferinței, însă adaugă: *„dar nu cum voiești Eu, ci cum voiești Tu”* (Matei 26,39), arătând că El se supune întru totul voii Tatălui. Sfântul Apostol Pavel a scris și el în acest sens că Fiul lui Dumnezeu *„S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte - și încă moarte de cruce”* (Filipeni 2,8).

De asemenea, la bunavestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare Maria: „*Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri*” (Luca 1,35), încât constatăm prezența celei de-a treia persoane a Sfintei Treimi la zămislirea Pruncului Iisus.

La botezul Domnului Hristos în râul Iordan de către Sfântul Ioan Botezătorul întreaga Sfântă Treime s-a arătat, motiv pentru care această sărbătoare mai este numită „teofania”, termen care în limba greacă înseamnă „arătarea lui Dumnezeu”, căci „*după ce a fost botezat, Iisus a ieșit îndată din apă, și iată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-Se ca un porumbel și venind peste El. Și iată, glas din ceruri grăind: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!»*” (Matei 3,16,17). Sfântul Ioan Botezătorul mărturisește și el despre acel moment: „*Am văzut Duhul coborându-Se, din cer, ca un porumbel și a rămas peste El și îndată Duhul L-a scos în pustie*” (Ioan 1,32 și Marcu 1,12).

În același timp, Fiul lui Dumnezeu și Sfântul Duh și-au pregătit unul celuilalt venirea în lume, fără ca Dumnezeu Tatăl să fie străin de aceasta. În Vechiul Testament Duhul Sfânt i-a inspirat pe prooroci, pentru că „*niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt*” (II Petru 1,21). Prin acțiunea de inspirare a profeților Sfântul Duh a anunțat și a pregătit venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu ca Mântuitor. Prin activitatea Sa, Domnul Hristos a pregătit venirea în lume a Sfântului Duh, căci le-a spus Sfinților Apostoli: „*Voi ruga pe Tatăl, și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului. Iar când va veni Mângâietorul, pe care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine*” (Ioan 14,16-17 și 15,26). Mântuitorul însă i-a anunțat pe Sfinții Săi Apostoli că Sfântul Duh va cobori peste ei abia după ce

El își va încheia activitatea publică și va pleca din această lume la Dumnezeu Tatăl: „*De folos vă este ca Eu să Mă duc. Că dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi; iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi*” (Ioan 16,7).

De la pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli până la sfârșitul veacurilor Duhul Sfânt pregătește cea de-a doua venire în lume a Fiului lui Dumnezeu, de această dată ca Judecător, pentru că „*Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata I-a dat-o Fiului, pentru ca toți să-L cinstească pe Fiul așa cum Îl cinstesc pe Tatăl*” (Ioan 5,22-23).

Din exemplele prezentate ne-am lămurit că toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi au conlucrat în acțiunile Lor cu lumea.

După ce Domnul Hristos și-a încheiat activitatea publică, a fost răstignit și a înviat din morți, le-a spus Sfinților Săi Apostoli: „*Voi să sedeți în cetatea Ierusalimului, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus, iar putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh, și-Mi veți fi Mie martori în Ierusalim și-n toată Iudeea și-n Samaria și până la marginea pământului*” (Luca 24,49 și Faptele Apostolilor 1,8).

La patruzeci de zile după ce a înviat din morți, Mântuitorul s-a dus împreună cu ucenicii „*până spre Betania, și, ridicându-Și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer, un nor L-a luat de la ochii lor și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl. Iar ei s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și-n toată vremea erau în templu, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu*” (Luca 24,50-53; Faptele Apostolilor 1,9 și Marcu 16,19).

Întrucât Iuda, care Îl vânduse pe Domnul Hristos, s-a spânzurat, rămăseseră doar unsprezece Apostoli în loc de doisprezece, câte erau semințiile lui Israel. În această situație, „*sculându-se Petru în mijlocul fraților, iar numărul lor era ca la o sută douăzeci, a zis: «Bărbați frați, trebuia să se plinească*

Scriptura aceasta pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, mai dinainte a spus-o despre Iuda, care s-a făcut călăuză celor ce L-au prins pe Iisus. Că scris este în Cartea Psalmilor: Facă-se curtea lui pustie și să nu aibă cine s-o locuiască și dregătoria lui s-o ia altul! Deci trebuie ca din acești bărbați care s-au adunat cu noi în timpul cât Domnul Iisus a fost cu noi, începând de la botezul lui Ioan până în ziua în care S-a înălțat de la noi, unul din ei să fie împreună cu noi martor al învierii Lui». Și au pus înaintea pe doi: pe Iosif, numit Barsaba, zis și Iustus, și pe Matia. Și, rugându-se, au zis: «Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi l-ai ales să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care a căzut Iuda, ca să meargă în locul lui». Și au tras la sorți; și sorțul a căzut pe Matia; și el s-a rânduit împreună cu cei unsprezece Apostoli» (Faptele Apostolilor 1,15-16 și 20-26).

La cincizeci de zile după Paștile Legii Vechi evreii celebrau sărbătoarea „săptămânilor”, „a primelor roade” sau „a secerișului”. Din rânduială dumnezeiască pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli a avut loc în această zi, când se găseau „în Ierusalim bărbați cucernici din toate neamurile care sunt sub cer: parți, mezi, elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și romani în treacăt, iudei și prozeliți, cretani și arabi” (Faptele Apostolilor 2,5 și 2,9-11).

La manifestările organizate cu prilejul acestei sărbători în Ierusalim, unde se afla renumitul templu iudaic, centrul spiritual al vieții mozaice, obișnuiau să ia parte evrei din toată țara și chiar din diaspora, precum și prozeliți, adică oameni din alte popoare convertiți la iudaism.

La ceasul al treilea din zi, care corespunde orei nouă dimineața, Sfinții Apostoli se găseau în foisorul în care avusese

loc cina cea de taină. Și *„fără de veste s-a făcut din cer un vuiet ca de suflare de vânt ce vine repede și a umplut toată casa unde sedeau. Și limbi ca de foc li s-au arătat, împărțite, și au șezut pe fiecare din ei. Și s-au umplut toți de Duh Sfânt și au început să grăiască în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi”* (Faptele Apostolilor 2,2-3).

Unii interpreți ai Sfintei Scripturi au afirmat că în urma pogorării Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli aceștia utilizau un grai universal, pe care îl înțelegeau toți cei de față, asemenea limbii pe care au vorbit-o oamenii de la Adam și Eva până la turnul Babel, când Dumnezeu le-a amestecat limbile, căci *„pământul întreg avea pe-atunci o singură limbă și aceleași cuvinte”* (Facere 11,1). Referatul biblic care relatează pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli însă afirmă fără echivoc faptul că *„s-au umplut toți de Duh Sfânt și au început să grăiască în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi. Și când s-a făcut vuietul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei grăind în limba sa. Și erau uimiți toți și se minunau, zicând: «Iată, nu sunt oare galileeni toți aceștia care vorbesc? Și cum de auzim noi, fiecare, limba noastră în care ne-am născut?». Și toți erau uimiți și nu se dumureau, zicând unul către altul: «Ce va să fie aceasta?». Iar alții, luându-i în bătaie de joc, ziceau că sunt plini de must”* (Faptele Apostolilor 2,4-8 și 12-13).

Atunci Sfântul Petru, care era cel mai în vârstă dintre Sfinții Apostoli, a luat cuvântul și le-a spus celor de față: *„aceștia nu sunt beți, cum vi se pare vouă, de vreme ce este doar al treilea ceas din zi, ci aceasta este ceea ce s-a spus prin profetul Ioil: «Că în zilele din urmă, zice Dumnezeu, turna-voi din Duhul Meu peste tot trupul; și fiii voștri și fiucele voastre vor profeți și tinerii voștri vedenii vor vedea și bătrânii voștri vise vor visa. Și în zilele acelea Eu peste robi și peste roabe voi revărsa din Duhul Meu și ei vor profeți»”* (Faptele Apostolilor 2,15-18).

Sfântul Petru a mai vorbit despre minunile pe care le-a săvârșit Mântuitorul între evrei, despre moartea și învierea Sa din morți, care a fost profețită de psalmistul David, al cărui mormânt se afla în imediata apropiere a aceluia loc, evenimente la care Sfinții Apostoli au fost martori. Apoi a adăugat: „*Deci, primind Iisus de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt și înălțându-Se de-a dreapta lui Dumnezeu, El L-a revărsat pe Acesta, așa cum vedeți voi și auziți acum. Iar ei, auzind acestea, au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți Apostoli: «Bărbați frați, ce să facem?»*». Iar Petru le-a zis: „*Pocățiți-vă, și fiecare dintre voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre; și veți primi darul Sfântului Duh. Că pentru voi este dată făgăduința și pentru copiii voștri și pentru cei de departe, pentru oricâți îi va chema Domnul, Dumnezeul nostru*»” (Faptele Apostolilor 2,33; 37-39).

În urma cuvântării Sfântului Apostol Petru „*cei ce i-au primit cuvântul s-au botezat; și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete*” (Faptele Apostolilor 2,41). Sfânta Scriptură menționează că și înainte de pogorârea Sfântului Duh, pe lângă Maica Domnului, femeile mironosițe, Sfinții Apostoli și ucenicii Mântuitorului, erau unii care credeau că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat, pentru că Sfântul Apostol Pavel mărturisește că după învierea Sa din morți, Domnul Hristos „*s-a arătat deodată la peste cinci sute de frați*” (I Corinteni 15,6). Acestora li s-au adăugat cei nou botezați.

Pogorârea Sfântului Duh a avut loc în zi de mare sărbătoare, pentru ca un număr cât mai mare de oameni să îmbrățișeze și să răspândească învățătura Mântuitorului în locurile de unde proveneau.

Domnul Hristos și-a desfășurat întreaga activitate publică între evrei, iar în momentul în care o femeie cananeiancă L-a rugat să-i exorcizeze fiica posedată de un diavol, Acesta i-a replicat:

„Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Matei 15,24). După învierea Sa din morți însă, Mântuitorul și-a trimis Sfinții Apostoli la propovăduire în toată lumea, zicându-le: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă”* (Matei 28,18-20).

În același scop Domnul Hristos l-a ales pe drumul Damascului pe Saul, viitorul Apostol al neamurilor, după cum i-a mărturisit lui Anania: *„acesta Îmi este Mie vas ales, ca numele să mi-L poarte înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel”* (Faptele Apostolilor 9,15).

Sfinții Apostoli, care până la pogorârea Sfântului Duh peste ei erau fricoși, după ce s-au îmbrăcat cu putere de sus au dobândit mult curaj, încât au răspândit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în toată lumea cunoscută atunci, suferind pentru aceasta moarte martirică. Singura excepție în acest caz o reprezintă Sfântul Evanghelist Ioan, iar eu consider că aceasta s-a petrecut pentru că el a fost singurul dintre Apostoli care a stat lângă crucea Domnului Hristos și l-a văzut agonizând și murind pentru noi și a noastră mântuire.

Prin activitatea Sfinților Apostoli și a urmașilor acestora învățătura creștină s-a răspândit în toată lumea, încât astăzi nu există continent sau țară în care să nu fie creștini. Chiar dacă mai sunt pe fața pământului popoare care au alte religii, în orice țară există comunități și biserici creștine.

La anumite rugăciuni arhiereul rostește cuvintele: „Harul întru tot Sfântului Duh, începătorul desăvârșirii”, arătând că fără ajutorul lui Dumnezeu noi nu putem dobândi desăvârșirea, care însă nu vine numai de sus, pentru că și noi suntem datori să conlucrăm cu Dumnezeu și să depunem eforturi în realizarea acesteia.

Prin învățătura Sa, Domnul Hristos ne-a arătat ce trebuie să facem pentru a ajunge în rai, și de ce suntem datori să ne ferim pentru a nu ajunge în iad. Prin activitatea Sa ne-a răscumpărat din robia păcatului, a diavolului și a morții, a zdrobit porțile iadului, de unde a scos sufletele dreptilor Vechiul Testament, urcând cu ele în împărăția lui Dumnezeu, care ne este deschisă tuturor. Chiar dacă Mântuitorul a realizat opera de răscumpărare a lumii pentru toți oamenii, mântuirea subiectivă trebuie să ne-o lucrăm fiecare dintre noi, căci prin aceasta ne împrăpiem lucrarea săvârșită de Domnul Hristos, care a afirmat în acest sens: *„Nu tot cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci acela care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri”* (Matei 7,21).

Noi trebuie să fim conștienți și de faptul că împărăția lui Dumnezeu nu este o realitate situată dincolo de hotarul acestei vieți, de vreme ce Domnul Hristos a spus: *„împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru”* (Luca 17,21). Acest lucru îl constatăm cu toții din viața de zi cu zi, pentru că sunt unii oameni care trăiesc pe pământ ca în rai, iar alții ca în iad. De asemenea, există oameni cu două raiuri sau cu două iaduri, în sensul că cei care trăiesc pe pământ în ascultare de Dumnezeu și în sfințenie, sunt ca în rai, iar în veșnicie vor ajunge în împărăția cerurilor. Din nefericire însă, sunt unii care trăiesc pe pământ ca în iad, iar după trecerea din această viață vor fi trimiși la osândă veșnică.

De câte ori revin în frumoasa biserică din parohia dumneavoastră sunt bucuros, pentru că de fiecare dată văd că s-a mai făcut câte ceva, prin purtarea de grijă a părintelui paroh Alexandru Horvat, a părintelui împreună slujitor Ioan Pop, dar mai ales prin jertfelnicia dumneavoastră, a bunilor credincioși, care oferiți din ceea ce aveți Bisericii lui Hristos. Să fiți convinși că Dumnezeu nu uită niciodată, nu trece cu vederea binele săvârșit și nici nu o să vă rămână dator pentru ceea ce ați făcut.

Trag nădejdea ca într-un an sau doi să se încheie lucrările de pictură ale bisericii, încât la slujba de la acel hram să invocăm harul Sfântului Duh să coboare într-un mod deosebit decât până acum asupra acestui lăcaș de cult, pentru a-l sfinți, dar și pentru a binecuvânta și încununa eforturile depuse de dumneavoastră în toți acești ani, de când s-a început ridicarea acestei sfinte biserici.

Știind prea bine că pentru a viețui într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu suntem datori să-I împlinim poruncile, să nu pregetăm a o face, pentru că numai așa vom putea ajunge în împărăția cerurilor, alături de Domnul Hristos, de Maica Domnului și de sfinți, unde *„cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”* (I Corinteni 2,9).

Amin

Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul¹

**Preacuvioase Părinte Exarh,
Preacuvioase Părinte Egumen,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
distinge oficialități, iubiți credincioși,**

Suntem într-o zi de praznic deosebit de restul sărbătorilor din decursul anului bisericesc, pentru că astăzi celebrăm nașterea Sfântului Ioan, Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului nostru Iisus Hristos. Noi, oamenii de rând, ne serbăm ziua de naștere, iar prin aceasta Îi suntem recunoscători lui Dumnezeu pentru că ne-a oferit marele dar al vieții și ne-a învrednicit să mai adăugăm un an la cununa existenței noastre pământești. De asemenea, atunci când cineva drag nouă moare, ne întristăm și îl jelim, părându-ne rău că s-a mutat din această viață, iar în ziua trecerii sale în veșnicie, precum și la soroacele cuvenite, îi facem parastas. În calendarul creștin întâlnim contrariul. Astfel, noi nu îi prăznuim pe sfinți în ziua în care s-au născut în această lume, ci în ziua în care s-au mutat din această viață în veșnicie. De ce facem acest lucru? Pentru că atunci când se nasc în această lume, și au înainte întreaga viață, toți oamenii sunt supuși ispitelor diavolului și, în consecință, căderii în păcat, pe când după ce trupul moare, orice influență a vrăjmașului asupra omului dispare, iar Dumnezeu are o perspectivă clară asupra întregii vieți a persoanei respective, cunoscând dacă a biruit uneltirile Satanei, ori le-a căzut pradă. Din acest motiv Biserica îi pomeneste întotdeauna pe sfinți în ziua morții lor trupești, care este momentul nașterii acestora la

¹ Cuvânt rostit în 24 iunie 2012, la schitul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Bobota, cu prilejul hramului.

viața de veci, după ce au biruit definitiv uneltirile vrăjmașului și de aceea Sfânta Scriptură afirmă că: „*Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui*” (Psalmul 115,6). După o viață de privațiuni și osteneli răbdate pentru Dumnezeu, sfinții se duc la odihnă în împărăția cerurilor, pentru că Domnul Hristos a spus: „*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi!*” (Matei 11,28).

Cu toate acestea, în calendarul creștin întâlnim și trei zile de naștere, pe care le voi aminti după importanța lor. În 25 decembrie sărbătorim nașterea Fiului lui Dumnezeu din pântecul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, care zămislise de la Duhul Sfânt, în 8 septembrie nașterea Maicii Domnului din părinții Ioachim și Ana, iar în 24 iunie nașterea Sfântului Ioan Botezătorul din părinții Zaharia și Elisabeta. Această excepție de la rânduiala Bisericii de a-i prăznui pe sfinți în ziua mutării lor din această viață se datorează rolului deosebit de important jucat de cei trei în lucrarea de mântuire a lumii. Fiul lui Dumnezeu întrupat este Mântuitorul lumii, Mesia cel făgăduit și așteptat. Sfânta Fecioară Maria este scara pe care Fiul lui Dumnezeu s-a coborât din cer pe pământ. Ea s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu pentru că este cea mai curată femeie din punct de vedere moral și cea mai înaltă din punct de vedere spiritual din toate timpurile și locurile, încât a ajuns să fie „*mai cinstită decât heruvimii și mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii*”. Sfântul Ioan, Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului Hristos, este cel mai mare dintre prooroci și singurul care L-a văzut pe Mântuitorul în viață. În privința sfințeniei vieții acestuia, Domnul Hristos Însuși le-a spus evreilor: „*Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul*” (Matei 11,11).

Din proorociile Vechiului Testament evreii știau că Mesia urma să se nască din sânul poporului ales, de aceea familiile

iudaice aveau mulți copii, cu scopul ca unul dintre aceștia, sau cel puțin dintre urmașii acestora, să fie Mântuitorul lumii. Între evrei, o familie fără copii era socotită blestemată, sau cel puțin uitată de Dumnezeu, pentru că nu avea nici o șansă de a da naștere lui Mesia. Atât Ioachim și Ana, viitorii părinți ai Sfintei Fecioare Maria, cât și Zaharia și Elisabeta, cei ce aveau să fie părinții Sfântului Ioan Botezătorul, erau oameni dreți înaintea lui Dumnezeu și cu toate că în tinerețe s-au rugat mult lui Dumnezeu pentru a dobândi un urmaș, rugăciunea nu le-a fost ascultată. Cu toate acestea, ei nu au deznădăduit, ci cu îndelungă răbdare au persistat în rugăciune, și la bătrânețe, când se așteptau mai puțin, rugăciunea a rodit, pentru că așa cum afirmă Sfânta Scriptură, „mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului” (Iacob 5,16).

Amănunte despre nașterea Sfintei Fecioare Maria întâlnim în Sfânta Tradiție. Modul minunat în care preotul Zaharia a fost înștiințat de către Sfântul arhanghel Gavriil că soția lui va naște, precum și venirea pe lume a Sfântului Ioan Botezătorul, sunt relatate în Sfânta Evanghelie care s-a citit astăzi la Sfânta Liturghie: *„Fost-a în zilele lui Irod, regele Iudeii, un preot cu numele Zaharia, din ceata preoțească a lui Abia; iar femeia lui era din ficele lui Aaron și numele ei era Elisabeta. Și amândoi erau dreți înaintea lui Dumnezeu, umblând fără prihană în toate poruncile și rânduielile Domnului. Și nu aveau copii, deoarece Elisabeta era stearpă și amândoi erau înaintați în zilele lor. Și a fost că pe când Zaharia slujea înaintea lui Dumnezeu în rândul cetei sale, după rânduiala preoției i-au ieșit sorții să intre în templul Domnului și să tămâieze. Iar la ceasul tămâierii toată mulțimea poporului era afară, rugându-se. Și îngerul Domnului i s-a arătat stând de-a dreapta altarului tămâierii. Și, văzându-l, Zaharia s-a tulburat și frică a căzut peste el.*

Iar îngerul i-a grăit: «Nu te teme, Zaharia, fiindcă rugăciunea ți-a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu și-i vei pune numele Ioan. Și-ți va fi el bucurie și veselie, și mulți se vor bucura de nașterea lui. Că mare va fi el înaintea Domnului; nici vin și nici băutură tare nu va bea, și încă din pântecul mamei sale se va umple de Duh Sfânt; și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul, Dumnezeuul lor; și Lui Îi va merge el înainte cu duhul și cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre copii și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor, ca să-i gătească Domnului popor pregătit». Și a zis Zaharia către înger: «După ce voi cunoaște aceasta? Că eu sunt bătrân, iar femeia mea, înaintată în zilele ei». Și răspunzând îngerul, i-a zis: «Eu sunt Gavriil, cel ce stă în fața lui Dumnezeu. Și sunt trimis să grăiesc către tine și să-ți binevestesc acestea. Și pentru că n-ai crezut în cuvintele mele, care se vor plini la vremea lor, iată vei fi mut și nu vei putea vorbi până în ziua când vor fi acestea». Și poporul îl aștepta pe Zaharia și se mira că întârzie în templu. Și când a ieșit, nu putea să vorbească. Și ei au înțeles că a văzut vedenie în templu; și el le făcea semne și a rămas mut. Și când s-au împlinit zilele slujirii lui, s-a dus la casa sa. Iar după aceste zile, Elisabeta, femeia lui, a zămislit; și vreme de cinci luni s-a tăinuit, zicându-și: «Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să-mi ridice ocară de printre oameni». Iar Elisabetei i s-a împlinit vremea să nască și a născut un fiu. Și au auzit vecinii și rudele ei că Domnul Și-a mărit mila față de ea; și se bucurau împreună cu ea. Și a fost că în ziua a opta au venit să-l taie împrejur pe prunc; și voiau să-l numească Zaharia, cu numele tatălui său. Și răspunzând, mama sa a zis: «Nu! Ci Ioan se va chema». Și au zis către ea: «În rudenia ta nu e nimeni care să se cheme cu numele acesta». Și i-au făcut semn tatălui său, cum ar vrea el să fie numit. Și cerând o

tăbliță, el a scris: «Numele lui este Ioan». Și toți s-au mirat. Și îndată gura și limba i s-au deschis; și vorbea, binecuvântând pe Dumnezeu. Și frică i-a cuprins pe toți vecinii lor; și despre lucrurile acestea s-a vorbit în tot ținutul muntos al Iudeii» (Luca 1,5-25 și 57-65).

Cu toate că cele trei zile de naștere amintite sunt sărbători în calendarul creștin, modul zămislirii Sfintei Fecioare Maria și a Sfântului Ioan Botezătorul a fost cel firesc, rânduind de Dumnezeu, pe când zămisirea Pruncului Iisus a fost mai presus de fire. Sfântul Evanghelist Luca relatează întâlnirea dintre Sfântul Arhanghel Gavriil și Sfânta Fecioară Maria când i-a binevestit că va naște pe Fiul lui Dumnezeu: „Îngerul Gavriil a fost trimis de la Dumnezeu într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Și intrând îngerul la ea, a zis: «Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!». Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta: «Ce fel de închinare poate fi aceasta?». Și îngerul i-a zis: «Nu te teme, Marie, fiindcă ai aflat har la Dumnezeu. Și iată, vei zămisli în pânțece și vei naște Fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui-Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit». Și a zis Maria către înger: «Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?». Și răspunzând îngerul, i-a zis: «Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Și iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință».

Iar Maria a zis: «Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!». Și îngerul a plecat de la ea» (Luca 1,26-38).

Spre deosebire de Ana și Elisabeta, care erau căsătorite, în vârstă și din tinerețe doreau să dobândească un urmaș, dar nu puteau zămisli, Sfânta Fecioară Maria era foarte tânără, nu avea de gând să se căsătorească, în consecință nici să aibă copii, ci avea dorința fierbinte de a-și închina întreaga viață lui Dumnezeu. Întrucât la evrei nu exista monahism, ea s-a logodit cu dreptul Iosif, un om în vârstă, pentru ca sub paravanul aparent al căsniciei să își dedice întreaga viață lui Dumnezeu. Inițiativa ca Sfânta Fecioară Maria să zămislească și să nască a aparținut lui Dumnezeu, ea doar s-a supus voii Lui, transmisă acesteia de Sfântul Arhanghel Gavriil.

Este firesc faptul că din moment ce Pruncul Iisus a fost zămislit de la Duhul Sfânt, fără sămânță bărbătească, Maica Domnului L-a născut fără dureri.

Fiind înaintați în vârstă, Zaharia și Elisabeta, părinții Sfântului Ioan Botezătorul, au murit când acesta avea trei ani, iar el s-a retras în pustiul Iudeii, unde s-a nevoit prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu „*până în ziua arătării lui către Israel, fiind îmbrăcat în haină de păr de cămilă, cu cingătoare de piele împrejurul mijlocului și se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică*” (Luca 1,80 și Marcu 1,6). În regiunea în care s-a nevoit Sfântul Ioan Botezătorul cresc anumiți arbori care rodesc o păstaie comestibilă, cu gust dulce. În limba greacă, în care a fost scris Noul Testament, această păstaie este numită „acrida”, termen care înseamnă și lăcustă. Cu aceste păstăi se hrănea Întemernicitorul Domnului, iar nu cu insecte, care pe de o parte nu sunt comestibile, iar pe de altă parte nu sunt întâlnite atât de des încât să asigure hrana permanentă a unui om.

La vârsta de treizeci de ani Sfântul Ioan Botezătorul a ieșit să-i boteze pe evrei în râul Iordan, zicându-le: „*Ποταΐτι-βά, că s-a*

apropiat împărăția cerurilor!” (Matei 3,2), cuvinte cu care și-a început activitatea publică și Domnul Hristos.

Datorită modului său de viață extrem de auster și a cuvintelor aspre cu care biciuia păcatul, Sfântul Ioan Botezătorul se bucura de o așa mare autoritate între evrei, încât aceștia *„se întrebau în inimile lor: «Nu cumva el este Hristosul?»*” (Luca 3,15). Iudeii nu au mai gândit așa ceva despre nici unul dintre proorocii Vechiului Testament, nici măcar despre Ilie, care înviase pe fiul văduvei din Sarepta Sidonului (III Regi 17,17-23) și făcuse și alte mari minuni înaintea lor. *„Când Iudeii din Ierusalim au trimis la Ioan preoți și leviți să-l întrebe: «Tu cine ești?»». El a mărturisit și n-a tăgăduit; și a mărturisit: «Nu sunt eu Hristosul, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor»”* (Ioan 1,19-20 și Marcu 1,7), arătând diferența între ceea ce înseamnă a fi Dumnezeu și creatura lui Dumnezeu.

Sfinții Apostoli au stat în preajma Domnului Hristos mai bine de trei ani de zile. Auzindu-i învățătura, Sfântul Petru I-a spus în numele acestora: *„Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții veșnice”* (Ioan 6,68). După ce L-au văzut umblând pe mare, cu toții I-au spus în cor *„Cu adevărat, Tu ești Fiul lui Dumnezeu!”* (Matei 14,33). Cu toate acestea, Iuda L-a vândut pentru treizeci de arginți. Când Mântuitorul a fost arestat în grădina Ghetsimani, *„toți ucenicii L-au lăsat și au fugit”* (Matei 26,56). În aceeași seară Petru s-a lepădat de El de trei ori. După ce a înviat din morți, Domnul Hristos s-a arătat Mariei Magdalena, care le-a vestit aceasta Sfinților Apostoli, *„dar ei, auzind că El este viu și că a fost văzut de ea, nu au crezut”* (Matei 16,11). În ziua învierii, Mântuitorul s-a arătat Sfinților Apostoli, când Toma lipsea. Aceștia i-au spus Geamănului: *„«L-am văzut pe Domnul!»». Dar el le-a zis: «Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielei și dacă nu-mi voi pune degetul meu*

în semnul cuielor și dacă nu-mi voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede»” (Ioan 20,25).

Sfântul Ioan Botezătorul nu a stat alături de Domnul Hristos pentru a-I asculta cuvântările și pentru a fi martor la minunile săvârșite de Acesta, însă spre deosebire de Sfinții Apostoli, L-a recunoscut pe Mântuitorul de pe când amândoi erau în pânțele. Astfel, Sfântul Evanghelist Luca relatează că după bunavestire, *„Maria s-a dus în grabă în ținutul muntos, într-o cetate a lui Iuda, și a intrat în casa lui Zaharia și i s-a închinat Elisabetei. Iar când a auzit Elisabeta închinarea Mariei, a săltat pruncul în pânțele ei și s-a umplut Elisabeta de Duh Sfânt, și a strigat cu glas mare și a zis: «Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie aceasta, să vină la mine maica Domnului meu? Că iată, de cum a ajuns glasul închinării tale în urechile mele, a săltat pruncul de bucurie în pânțele mele»” (Luca 1,39-44).*

De asemenea, Când Domnul Hristos s-a dus la râul Iordan pentru a fi botezat de Sfântul Ioan, acesta *„Îl oprea, zicând: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzând, Iisus a zis către el: Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea” (Matei 3,14-15).* După botez, Sfântul Ioan a mărturisit: *„Am văzut Duhul coborându-Se, din cer, ca un porumbel și a rămas peste Iisus” (Ioan 1,32).* Din aceste exemple vedem că Sfântul Ioan Botezătorul a recunoscut întotdeauna dumnezeirea Mântuitorului.

Sfântul Ioan nu a avut doar calitatea de Botezător al Domnului Hristos, ci și aceea de Înaintemergător, pe care nu o putea împlini dacă nu ar fi crezut de la început în dumnezeirea Mântuitorului. Rolul de Înaintemergător al Domnului Hristos și l-a recunoscut Sfântul Ioan când a afirmat despre Mântuitorul: *„Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii. Eu de*

aceea am venit, botezând cu apă, pentru ca El să-i fie arătat lui Israel” (Ioan 1,29 și Matei 1,31).

După ce Sfântul Ioan Botezătorul a rostit aceste cuvinte, „doi ucenici I-au urmat lui Iisus” (Ioan 1,37). Unul dintre aceștia era Sfântul Andrei, care din ucenic al Sfântului Ioan a devenit cel dintâi Apostol al Mântuitorului, iar noi, românii, suntem bucuroși pentru că acesta a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu pe teritoriul țării noastre, mai exact în Scythia Minor, Dobrogea de astăzi, motiv pentru care a și fost ales drept ocrotitorul spiritual al României.

Este mare Sfântul Ioan Botezătorul, de aceea Biserica i-a rânduit trei zile de sărbătoare în calendarul creștin: nașterea, în 24 iunie, soborul, în 7 ianuarie și tăierea capului, în 29 august. De asemenea, fiecare zi de marți din decursul anului bisericesc este închinată Înaintemergătorului Domnului.

Mă bucur să văd un număr atât de mare de pelerini la Schitul de la Bobota, cu prilejul hramului acestuia, deși astăzi este o zi caniculară. Domnul nostru Iisus Hristos, Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul să vă binecuvinteze, pentru a vă întoarce plini de har la casele dumneavoastră și cu dorința sfântă de a împlini cu mai multă râvnă poruncile lui Dumnezeu în aceste ultime zile din postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Amin

Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul¹

Preacuvioși și Preacucernici Părinți, Preacuvioasă Maică Stareță, Preacuvioase Maici, iubiți credincioși,

Ne reîntâlnim la Mănăstirea de la Bic cu ocazia praznicului tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul. Dacă la slujba de priveghere de azi noapte a fost mai răcoare, acum este o temperatură foarte plăcută, spre deosebire de alți ani în care a fost prea cald, ori a plouat, însă în încercări sau condiții mai grele se dovedește iubirea credincioșilor față de Biserică, la fel cum într-o familie, în necazuri se probează iubirea soților unul față de celălalt, precum și față de copii.

Dumnezeu i-a creat pe oameni din iubire, de aceea noi suntem datori să *„Îl iubim pe Dumnezeu, pentru că El ne-a iubit întâi”* (I Ioan 4,19). Când oamenii s-au îndepărtat de Dumnezeu prin păcat, Acesta a trimis în lume pe Fiul Său, pentru că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Întru aceasta este iubirea: nu pentru că noi L-am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că El ne-a iubit pe noi și L-a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre”* (Ioan 3,16 și I Ioan 4,10). Ținând cont de acest lucru, Sfântul Ioan evanghelistul ne îndeamnă: *„Iubiților, dacă Dumnezeu în acest fel ne-a iubit pe noi, datori suntem ca și noi să ne iubim unii pe alții. Cel ce nu iubește, nu L-a cunoscut pe Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu este iubire. Dacă cineva zice: Îl iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăște, mincinos este. Pentru că cel ce nu-și*

¹ Cuvânt rostit în 29 august 2012 la mănăstirea „Sfânta Treime” de la Bic - Șimleu Silvaniei.

iubește fratele pe care-l vede, nu-L poate iubi pe Dumnezeu pe Care nu-L vede. Și această poruncă o avem de la El: Cel care-L iubește pe Dumnezeu, să-l iubească și pe fratele său” (I Ioan 4,8; 4,11 și 4,20-21).

Din cuvintele Sfântului Ioan, ucenicul iubit al Mântuitorului, conștientizăm faptul că sentimentul iubirii vine de la Dumnezeu către noi, oamenii, iar noi suntem datori să Îl întoarcem lui Dumnezeu, dar trebuie să îl cultivăm și unii față de alții. Fericitul Augustin a afirmat: „*Iubește și fă ce vrei!*”. În aceste cuvinte este sintetizată practic întreaga învățătură a Vechiului și a Noului Testament, pentru că cel care iubește nu poate să mintă, să fure, să înșele, să facă rău cuiva, etc.

Din nefericire, în ultima vreme vedem tot mai des la televizor, auzim la radio și citim în presă câte rele se întâmplă în lume și chiar în țara noastră, ceea ce arată că iubirea s-a răcit și credința a slăbit. Lipsa faptelor bune la unii oameni de astăzi îmi aduce aminte de o întâmplare consemnată în Sfânta Scriptură: „*La Iisus a venit un om și, îngenunchind înaintea Lui, I-a zis: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut. Iar El, răspunzând lor, a zis: O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda pe voi? Aduceți-l la Mine. Și l-au adus la El. Și văzându-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil, și, căzând la pământ, se zvârcolea spumegând. Și l-a întrebat pe tatăl lui: Câtă vreme este de când i-a venit aceasta? Iar el a răspuns: din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă ca să-l piardă. Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-Ți milă de noi. Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede. Și îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! Ajută necredinței mele. Iar Iisus, văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel*

necurat, zicându-i: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el! Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit. Dar Iisus, apucându-l de mână, l-a ridicat, și el s-a sculat în picioare. Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Lui L-au întrebat, de o parte: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim? El le-a zis: Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post” (Marcu 9,17-29). Din acest exemplu ne dăm seama că și în timpul Domnului Hristos oamenii aveau puțină credință, meteahnă de care sufereau chiar și Sfinții Apostoli. Nedumerirea celor doisprezece că nu au putut alunga duhul necurat din acel copil era provocată de faptul că după ce Mântuitorul îi trimisese de probă la propovăduire, când s-au întors, aceștia I-au spus: „Doamne, și demonii ni se pleacă întru numele Tău. Iisus însă le-a spus: «Nu de aceasta să vă bucurați, că duhurile vi se pleacă, ci bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri»” (Luca 10,17 și 10,20).

De aici vedem cât de importante sunt faptele bune, precum credința, rugăciunea și postul, pentru că dacă diavolul fuge de ele, înseamnă că Dumnezeu le iubește. Din acest motiv Sfânta Biserică a rânduit anumite zile de post în decursul anului, precum miercurea și vinerea din fiecare săptămână, cele patru posturi, dar și trei zile de post aspru: în ajunul Bobotezei (5 ianuarie), de „tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” (29 august), precum și la praznicul „Înălțării Sfintei Cruci” (14 septembrie).

După ce a fost botezat în râul Iordan de către Sfântul Ioan Botezătorul, „Iisus, plin de Duhul Sfânt, S-a întors de la Iordan; și a fost dus de duhul în pustie timp de patruzeci de zile, ispitit fiind de diavolul. Și în acele zile El n-a mâncat nimic; și când ele s-au încheiat, El a flămânzit. Și I-a zis diavolul: «Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, zi-i acestei pietre să se facă pâine». Și i-a răspuns Iisus: «Scrie este că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot

cuvântul lui Dumnezeu». Și suindu-L diavolul pe un munte înalt, I-a arătat într-o clipă toate împărățiile lumii. Și I-a zis diavolul: «Ție îți voi da toată stăpânirea aceasta și slava lor, căci mie mi-a fost dată și eu o dau cui vreau. Așadar, dacă Te vei închina înaintea-mi, a Ta va fi toată». Și, răspunzând, Iisus i-a zis: «Mergi înapoia Mea, Satano, că scris este: Domnului Dumnezeului tău să I te închini și numai Lui să-I slujești». Și L-a dus în Ierusalim și L-a așezat pe aripa templului și I-a zis: «Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te de aici jos, că scris este: îngerilor săi va porunci pentru Tine, ca să Te păzească; și ei Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva piciorul Tău să Ți-l izbești de piatră» Și, răspunzând, Iisus i-a zis: «S-a spus: Să nu-L ispitești pe Domnul, Dumnezeul tău». Și diavolul, sfârșind toată ispita, s-a îndepărtat de la El, până la o vreme» (Luca 4,1-13). Sfântul Isaac Sirul a scris că „diavolul când vede pe vreunul dintre oameni că postește, îndată se înfricoșează și își aduce aminte de înfrângerea lui cea din pustiul Carantaniei de către Mântuitorul și puterea lui se frânge și este ars de vederea armei date nouă de către Domnul. Ce armă este mai puternică decât aceasta? Și ce dă mai multă îndrăzneală inimii în lupta împotriva duhurilor răutății, decât foamea răbdată pentru Hristos?».

Preotul Zaharia și soția sa, Elisabeta, făceau parte din poporul ales și erau oameni drepecți înaintea lui Dumnezeu, dar nu puteau avea copii. Deși s-au rugat vreme îndelungată lui Dumnezeu să îi binecuvinteze cu un urmaș, cei doi ajunseseră la bătrânețe fără să dobândească această mângâiere, însă nu au deznădăjduit, ci au continuat să se roage.

Templul din Ierusalim era centrul spiritual al evreilor din Israel și din diaspora. Preoții din întreagă Țara Sfântă tămâiau aici prin tragere la sorți, încât foarte rar se bucurau de acest privilegiu. „Și a fost că pe când Zaharia slujea înaintea lui Dumnezeu în rândul cetei sale, după rânduiala preoției i-au ieșit sorții să între

în templul Domnului și să tămâieze” (Luca 1,8-9). Aici i-a apărut Sfântul arhanghel Gavriil, care i-a zis: „Nu te teme, Zaharia, fiindcă rugăciunea ți-a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu și-i vei pune numele Ioan” (Luca 1,13).

Dumnezeu ar fi putut împlini rugăciunea lui Zaharia și a Elisabetei la tinerețe, însă prin scurgerea vremii cei doi au dovedit stăruință în rugăciune și îndelungă răbdare, de aceea preotul Zaharia s-a învrednicit să primească vestea mult așteptată în cel mai sfânt loc al evreilor. Cu siguranță că aceasta s-a petrecut și datorită faptului că cel ce urma să se nască nu era un copil oarecare, ci Botezătorul și Înaintemergătorul Mântuitorului lumii.

Întrucât Sfântul Ioan Botezătorul mai are două sărbători în decursul anului bisericesc, astăzi nu voi vorbi despre nașterea sau viața sa, ci despre sfârșitul său.

Sfântul Ioan a fost întemnițat de către regele Irod *„din pricina Irodiadei, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase de soție, fiindcă Ioan îi zicea lui Irod: «Nu-ți este îngăduiut s-o ai pe femeia fratelui tău»”* (Marcu 6,17-18). Regina, care era respectată de supușii săi și chiar ovaționată când ieșea în public, se simțea rușinată din pricina cuvintelor Sfântului Ioan, care înfiera păcatul, de aceea a vrut să închidă gura acestui om drept, iar regele a cedat la rugămințile ei, aruncându-l în temniță pe nedrept. Sfântul Ioan Botezătorul a fost întemnițat pentru că a luptat împotriva păcatului. Sfântul Apostol Pavel a scris în epistola sa adresată evreilor: *„În lupta voastră cu păcatul nu v-ați împotrivit încă până la sânge”* (Evrei 12,4), arătând că oamenii sunt datori să lupte contra păcatului chiar dacă ar avea de suferit, cum au făcut-o martirii Bisericii, care au fost supuși la cazne cumplite și au murit pentru credința lor în Iisus Hristos. Mântuitorul a spus și El în acest sens: *„Nu vă temeți de cei ceucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă; ci mai degrabă temeți-vă de acela care poate ca și sufletul și trupul să le piardă în gheenă”* (Matei 10,28).

Pe când Sfântul Ioan se găsea în temniță, regele cobora la el *„și, ascultându-l, rămânea îndelung pe gânduri și bucuros îl asculta”* (Marcu 6,20), însă cu toate acestea nu și-a schimbat viața, pentru că nu voia să renunțe la Irodiada. Din nefericire, de multe ori și noi ne asemănăm acestui rege, de aceea Mântuitorul ne-a atras luarea aminte, zicând: *„Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită, că duhul este osârduitor, dar trupul neputincios”* (Marcu 14,38). Apostolul neamurilor a descris în chip magistral antagonismul dintre sufletul și trupul omului: *„Nu înțeleg ceea ce fac; că nu săvârșesc ceea ce vreau, ci ceea ce urăsc, aceea fac. Iar dacă fac ceea ce nu vreau, recunosc că legea este bună. Dar acum nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuiește în mine, fiindcă știu că în mine, adică în trupul meu, nu locuiește ce e bun. Că a vrea binele se află în mine, dar pe a face nu-l află; căci nu fac binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârșesc. Iar dacă fac ceea ce nu vreau eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuiește în mine. Așadar, în mine, cel ce vreau să fac binele, află legea că răul e legat de mine. Că după omul cel lăuntric mă bucur de legea lui Dumnezeu; dar în mădularele mele văd o altă lege că se luptă cu legea minții mele și mă face rob legii păcatului, care este în mădularele mele”* (Romani 7,15-23).

Deși Sfântul Ioan Botezătorul era întemnițat și nu mai putea înfieră în mod public păcatul regelui și al soției sale, Irodiada era nemulțumită, pentru că *„îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea, fiindcă Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea”* (Marcu 6,19-20). În loc să-și vadă propriul păcat și să se îndrepte, căci pentru aceasta o mustrase Înaintemergătorul Domnului, Irodiada căuta să-și ducă răzbunarea până la capăt. În Sfânta Scriptură citim că *„adânc pe adânc cheamă în vuietul cascadelor”* (Psalmul 41,9), iar Sfinții Părinți spun că psalmistul vorbește aici despre abisul păcatelor, fiindcă un păcat, care

înseamnă încălcarea voii lui Dumnezeu și, în consecință, un compromis făcut cu vrăjmașul venit din adâncurile iadului, aduce după sine alt păcat. Așa s-a petrecut și cu Irodiada, pentru că „întâmplându-se o zi cu bun prilej, când Irod la ziua sa de naștere le-a făcut ospăț dregătorilor săi și căpeteniilor oștirii și fruntașilor din Galileea, intrând fiica Irodiadei și jucând, a plăcut lui Irod și celor ce ședeau la masă cu el. Iar regele i-a zis fetei: «Cere de la mine orice vei vrea și-ți voi da». Și s-a jurat: «Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu». Și ea a ieșit și a întrebat-o pe maică-sa: «Ce să cer?». Iar aceea i-a zis: «Capul lui Ioan Botezătorul». Și îndată intrând cu grabă la rege, i-a cerut, zicând: «Vreau să-mi dai chiar acum, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul». Și regele s-a întristat mult, dar din pricina jurămintelor și a celor ce ședeau la masă cu el, n-a vrut să spună nu. Și regele a trimis numaidecât un temnicer cu porunca de a-i aduce capul. Și ducându-se acela, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei; iar fata i l-a dat mamei sale” (Marcu 6,21-28).

În literatura duhovnicească este consemnat faptul că luând capul Sfântului Ioan Botezătorul, Irodiada i-a împuns cu un ac mare limba, cu care acesta o muștrase pentru păcatul ei. Temându-se că prin îngroparea trupului și a capului Sfântului împreună acesta va învia, la porunca Irodiadei, capul a fost îngropat în curtea casei acesteia, la mare adâncime, iar trupul a fost dăruit ucenicilor Sfântului, care „venind, l-au luat și l-au înmormântat și s-au dus să-I dea de știre lui Iisus. Și auzind Iisus, a plecat de acolo cu corabia la loc singuratic” (Matei 14,12-13).

Văzând unde a fost îngropat capul Sfântului Ioan Botezătorul, „Ioana, femeia lui Huza, un dregător al lui Irod” (Luca 8, 3), care l-a urmat de mai multe ori pe Domnul Hristos, împreună cu femeile mironosițe, l-a luat de acolo, l-a pus într-un

vas de lut și l-a îngropat pe Muntele Măslinilor, lângă Ierusalim. Sfânta Ioana este pomenită în calendarul Bisericii noastre la 27 iunie. Capul Sfântului Ioan Botezătorul a fost pierdut și aflat de mai multe ori în decursul vremurilor.

Trupul Înaintemergătorului Domnului a fost îngropat la Sevaste și se crede că în jurul anului 360 a fost aruncat în foc, la porunca împăratului anticreștin Iulian Apostatul, păstrându-se până astăzi doar brațul drept și un deget al acestui mare Sfânt.

Salomeea, fiica Irodiadei, ar fi putut pretinde de la rege averi însemnate ori vreun rang înalt, însă la îndemnul mamei sale, care s-a lăsat biruită de vrăjmașul, i-a cerut capul Sfântului Ioan, pierzând prin aceasta o mare ocazie de a dobândi bogății sau funcții însemnate și agonisindu-și în schimb și un mare păcat.

Ce nedreptate strigătoare la cer, Sfântul Ioan Botezătorul, un om drept, care nu făcuse nici un rău, a fost condamnat la moarte fără a fi judecat și i s-a tăiat capul, iar regele și regina, care trăiau în păcat, au continuat să guverneze țara pe mai departe.

Și Domnul Hristos a avut de-a face cu regele Irod, pentru că după ce a fost judecat de Ponțiu Pilat, *„acesta a zis către arhieriei și către mulțime: «Nu găsesc nici o vină în omul Acesta».* *Dar ei stăruiau, zicând că El întărată poporul învățând prin toată Iudeea, începând din Galileea până aici. Iar când Pilat a auzit aceasta, a întrebat dacă omul este galileean. Și aflând că este sub stăpânirea lui Irod, L-a trimis la Irod, care era și el în Ierusalim în acele zile. Iar Irod, văzându-L pe Iisus, s-a bucurat foarte, că de multă vreme dorea să-L vadă, fiindcă auzise de El și nădăjduia să vadă vreo minune săvârșită de El. Și I-a pus întrebări în vorbe multe, dar El nu i-a răspuns nimic. Și arhieriei și cărturarilor erau de față, învinuindu-L cu înverșunare. Iar Irod, împreună cu ostașii săi, batjocorindu-L și luându-L în râs, L-au îmbrăcat cu o haină strălucitoare și L-au trimis înapoi la Pilat. Și chiar în ziua aceea Irod și Pilat s-au făcut prieteni unul cu*

altul, că mai înainte erau dușmani unul altuia. Iar Pilat, chemând arhieriei și căpeteniile și poporul, a zis către ei: «Pe omul acesta L-ați adus la mine ca pe unul ce răzvrătește poporul; și iată că eu, cercetându-L în fața voastră, n-am găsit nici o vină din cele pe care voi le aduceți împotriva-I; și nici Irod, căci L-a trimis îndărăt la noi» (Luca 23,4-15).

Sfânta Scriptură ne oferă numeroase exemple pe care trebuie să le urmăm, dar și de care să ne ferim. Regele Irod și soția sa sunt dovada vie că păcatele întunecă mintea, de aceea Sfântul Iacob ne-a atras luarea aminte: „*Cel ce va păzi toată legea, dar o va călca într-un singur loc, față de toate s-a făcut vinovat. Pentru că Cel ce a zis: Să nu săvârșești adulter, a zis și: Să nu ucizi! Și dacă nu săvârșești adulter dar ucizi, te-ai făcut călcător de lege*” (Iacob 2,10-11). Din acest motiv Mântuitorul ne-a îndemnat: „*Intrați pe poarta cea strâmtă; că largă este poarta - și lat este drumul ce duce la pieire și mulți sunt cei ce intră prin el; și strâmtă este poarta - și îngust este drumul ce duce la viață și puțini sunt cei ce îl află*” (Matei 7,13-14).

Vrăjmașul ne îmbie cu nenumărate alternative în locul căii celei strâmte care duce spre rai și prea des noi îi împlinim voia. Odată rătăcită această cale noi riscăm să nu o mai regăsim, fie pentru că iubim păcatul și nu vrem să îl mai părăsim, fie pentru că avem intenția de a reveni pe cale, dar nu mai apucăm să o facem. Din această cauză s-a spus că „*drumul spre iad este pavat cu intenții bune*”. Mulți oameni căzuți în cursele diavolului au dorința sinceră de a părăsi păcatul și de a-și pune ordine în viață, însă își spun mereu: „o s-o fac de mâine sau de poimâine”, iar alții gândesc că se vor căi la bătrânețe pentru păcatele întregii vieți, dar nu mai apucă acea zi, fiindcă nimeni nu știe când îi vine sfârșitul și nu toți oamenii mor la o vârstă înaintată. Văzând câte boli sunt în această lume și câte accidente, noi trebuie să fim în permanență pregătiți pentru trecerea din această viață, care este

numai antecamera veșniciei, pentru că mai devreme sau mai târziu toți vom părăsi viața pământească, însă nu este totuna cu ce fapte ne vom înfățișa înaintea Dreptului Judecător, pentru că în funcție de acestea vom ajunge în împărăția lui Dumnezeu sau în focul gheenei.

În Sfânta Scriptură citim că Domnul Hristos le-a spus evreilor: *„Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul”* (Matei 11,11). Dacă Mântuitorul ar fi afirmat că „nu s-a născut din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” am fi putut crede că acesta prin predestinare a fost mare în opera de răscumpărare a lumii, însă de vreme ce Domnul Hristos a menționat că „nu s-a ridicat unul mai mare”, înțelegem că Înaintemergătorul Domnului s-a ridicat la înălțimea chemării lui Dumnezeu prin darul primit de sus și prin eforturile sale personale.

Cunoscând acestea, să ne străduim pe cât ne stă în putință să fim credincioși buni, nu doar cu numele, ci și cu fapta, iar atunci Dumnezeu, Maica Domnului, sfinții, precum și îngerul păzitor ne vor fi alături și nimeni, nici diavolul, nici oamenii nu ne vor putea face nici un rău. Psalmistul a scris în acest sens: *„Domnul este luminarea mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este ocrotitorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa? Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul”* (Psalmul 26,1 și 117,6). O să vă relatez și o istorioară în acest sens. Un dac creștin pe nume Andrudus a ajuns sclavul unui proconsul roman aflat în Africa. Fugind de la acesta, a dat peste un leu care avea înfipt în picior un spin și suferea cumplit. Dacul i-a scos ghimpele și l-a îngrijit o vreme, iar leul s-a atașat foarte mult de el, așa cum s-a întâmplat și cu Sfântul Gherasim de la Iordan. După un timp sclavul a fost prins și condamnat la moarte. Întrucât în perioada aceea era declanșată o persecuție anticreștină, mai marii vremii au hotărât să-l ducă pe Andrudus la Roma,

pentru a fi sfâșiat de fiarele sălbatice. După ce a ajuns în capitala Imperiului Roman, dacul a fost aruncat în arenă și i s-a dat drumul unui leu ca să-l sfârtece. Căzând în genunchi, dacul a început să se roage lui Dumnezeu să îi primească sufletul în împărăția Sa. Mare a fost mirarea lui Andrudus, precum și a spectatorilor, când leul în loc să se repeadă asupra celui condamnat, s-a apropiat de acesta și a început să-i lingă mâinile. Venindu-și în fire, dacul a recunoscut leul pe care îl îngrijise în Africa. Impresionată, mulțimea de spectatori a cerut punerea în libertate a sclavului și a leului, iar împăratul l-a eliberat pe Andrudus și i-a dăruit leul respectiv. Deși vrăjmașul și oamenii au vrut să-i facă rău acestui dac creștin, Dumnezeu nu a îngăduit acest lucru. Astfel de minuni se întâmplă frecvent în lume, însă din păcate prea puțini au ochi să le vadă și minte să le înțeleagă.

Bine ați venit la mănăstirea de la Bic la praznicul tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul. Să vă întoarceți binecuvântați la casele dumneavoastră și mai buni decât atunci când ați venit, arătând că ați fost pătrunși de harul Duhului Sfânt, iar Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului să mijlocească înaintea Bunului Dumnezeu pentru a vă feri de rău și pentru a revărsa asupra tuturor darurile Sale cele îmbelșugate.

Amin

Episcopia Sălajului: primele roade¹

**Înaltpreasfințiți Părinți Mitropoliți,
onorați membrii ai Permanenței
Consiliului Eparhial,
Preacucernici Părinți Protopopi,
distinse domnule rector Schoenauer,
stimați membrii ai delegației fundației „Diakonia”,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
Preacuvioase Maici,
iubiți credincioși,**

În urmă cu cinci ani de zile, în 18 octombrie 2007, în această catedrală, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a autorităților județene și locale, precum și a unui mare număr de preoți și credincioși, după săvârșirea Sfintei Liturghii și a slujbei de „Te Deum”, a avut loc ședința extraordinară a Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, care în unanimitate a hotărât înființarea Episcopiei Sălajului.

Întrucât în această zi îl prăznuim pe Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, autorul celei de a treia Evanghelii și a cărții „Faptele Apostolilor”, care din acest motiv a și fost ales ocrotitorul paraclisului Centrului Eparhial al Episcopiei noastre, pe parcursul întregii activități desfășurate în Eparhie am respectat cu sfințenie îndemnul adresat de Sfântul Apostol Pavel ucenicului său Timotei: „*Fă lucrare de evanghelist; slujba ta fă-o deplin*” (II Timotei 4,5).

¹ Cuvânt rostit în 18 octombrie 2012 în catedrala din Zalău.

În 22 octombrie 2007 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a votat, tot în unanimitate, înființarea Episcopiei Sălajului, aceasta fiind în acest moment penultima Eparhie creată în interiorul granițelor țării, doar Episcopia Devei și Hunedoarei luând ființă în urma noastră.

În 19 decembrie 2007 au fost aleși cei 30 de membri clerici și mireni ai Adunării Eparhiale ai Episcopiei Sălajului, iar în 10 ianuarie 2008, în biserica „Sfânta Treime” din Zalău, a fost constituită în mod oficial Adunarea Eparhială.

În 12 februarie 2008 s-au desfășurat la sediul Mitropoliei din Cluj Napoca lucrările Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și a avut loc consultarea acestuia cu membrii Adunării Eparhiale a Episcopiei Sălajului, fiind propuși doi candidați pentru alegerea de episcop al Sălajului, în persoana Preasfințitului Părinte Irineu Bistrițeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și a Preasfințitului Părinte Petroniu Sălăjanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei.

În 5 martie 2008, la Palatul Patriarhiei din București, a avut loc alegerea de episcop al Sălajului de către membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în urma căreia Preasfințitul Părinte Petroniu a devenit cel dintâi episcop al nou înființatei Episcopii a Sălajului.

Ceremonia întronizării Preasfințitului Părinte Petroniu ca episcop al Sălajului a fost oficiată în ziua de 13 aprilie 2008, în catedrala din Zalău, de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Bartolomeu, într-un sobor de 17 ierarhi, în prezența unui mare număr de preoți, a autorităților centrale, județene și locale, de față fiind numeroși credincioși.

În cele ce urmează voi prezenta cele mai de seamă realizări ale Episcopiei. Nu pot trece cu vederea faptul că

Eparhia noastră are în jurisdicție un județ, care din punct de vedere al teritoriului este al 38-lea dintre cele 41 de județe ale țării, iar ca populație este al 40-lea. În această situație, Episcopia Sălajului are 3 Protopopiate, 208 Parohii, 63 de filii, 5 mănăstiri și două schituri. În Eparhie își desfășoară activitatea 226 de preoți, 5 diaconi și 39 de monahi și monahii. Pornind de la premiza că Episcopia Sălajului a fost înființată în 18 octombrie 2007, însă chiriarhul a fost întronizat în 13 aprilie 2008, activitatea Eparhiei, ca Episcopie de sine, a debutat abia după instalarea primului ei episcop. Dacă înainte de această dată slujbele arhieresti săvârșite în județul Sălaj erau mai rare, după aceasta excepție sunt duminicile și sărbătorile în care episcopul nu slujește în acest județ.

Activitatea administrativă

În 15 aprilie 2008 a fost ales aparatul administrativ al centrului eparhial și s-a început activitatea Episcopiei. De atunci au fost săvârșite 37 de hirotonii întru diacon și 31 întru preot, 15 persoane au fost închinoviate în mănăstirile și schiturile Eparhiei, 5 viețuitori ai mănăstirilor au fost rasoforiți, iar 5 au fost tunși în monahism. S-a sfințit piatra de temelie pentru 8 biserici, au fost târnosite 29 lăcașuri de cult și resfințite 26. De asemenea, 3 diaconi au fost hirotesiiți arhidiaconi, 5 preoți au fost hirotesiiți întru sachelar, 20 întru iconom, 30 întru iconom stavrofor, 2 întru protopop, 2 ieromonahi au fost ridicați la rangul de protosinghel, iar unul la cel de arhimandrit. În urma înființării celei mai înalte distincții eparhiale, „Crucea sălăjană” pentru clerici și mireni, aceasta a fost acordată la trei preoți vrednici.

Activitatea culturală

Anul trecut Maica Domnului a fost aleasă protectoarea municipiului Zalău, fiind pictată o frumoasă icoană care o reprezintă în această calitate. Proclamarea solemnă a Maicii Domnului ca ocrotitoare a orașului nostru a avut loc în ziua de 11 septembrie, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, a unui mare număr de preoți și aproximativ opt mii de credincioși.

Episcopia noastră deține editura „Credință și viață în Hristos”, în care au fost publicate zece cărți, dintre care trei de rugăciune.

La centrul eparhial s-au pus bazele unei biblioteci.

A fost înființat „Anuarul”, publicația oficială a Episcopiei Sălajului. Profesorii de religie și elevii din județ editează o revistă, iar Liceul Teologic „Sfântul Nicolae” din Zalău alta.

În toamna anului trecut acest liceu și-a deschis porțile pentru copiii claselor primare. Cu satisfacție pot afirma că Liceul „Sfântul Nicolae” este singurul din județ la care promovabilitatea la examenul de bacalaureat din 2012 a fost de 100%.

S-au înființat mai multe coruri și au fost organizate festivaluri de pricesne și colinde.

A fost creată o rețea de site-uri, la Episcopie, protopopiate, anumite mănăstiri și parohii.

Pentru cel mai bun profesor de religie din Episcopie a fost instituită diploma „Profesorul anului”, iar pentru cea mai bogată activitate catehetică diploma „Sfântul Chiril al Ierusalimului”.

La nivel de județ s-au desfășurat 87 de proiecte catehetice, în care au fost implicați 12 245 de copii.

Am stabilit o relație de colaborare excelentă cu reprezentanții fundației filantropice Diakonia din Germania, vizitându-ne reciproc de mai multe ori și organizând împreună două conferințe

teologice. De asemenea, la inițiativa părții germane, am trimis la studii în această țară un număr de 24 de tineri.

Activitatea social-filantropică

La nivelul întregii Eparhii au fost organizate două colecte în bani, alimente și articole de îmbrăcăminte pentru sinistrații afectați de inundații și alte calamități din diferite zone ale țării, iar în bisericile din Zalău și alte localități ale Eparhiei aproape în fiecare duminică se organizează colecte pentru cei cu probleme grave de sănătate sau aflați în situații dificile, fără a se ține cont de etnie și apartenență religioasă.

Anual au fost derulate peste 15 proiecte sociale pentru aproximativ 1.000 de beneficiari proveniți din categoriile cu risc social.

Asociația Filantropia Porolissum, care din martie 2011 este membră a Federației Filantropia a Patriarhiei Române, este acreditată ca furnizor de servicii sociale pentru îngrijire la domiciliu, iar Centrul „Sfântul Nicolae”, al Asociației, este acreditat pentru servicii de consiliere și informare a persoanelor dependente de alcool. În cei doi ani de funcționare Centrul a consiliat 64 de persoane dependente de alcool și jocuri de noroc, reușind crearea primului grup de „alcoolici anonimi” din Sălaj.

Asociația Filantropia Porolissum a susținut cu burse de studiu lunare câte cinci elevi ai Liceului „Sfântul Nicolae” din Zalău, organizând seri caritabile, în preajma marilor praznice, tot în scopul susținerii elevilor.

Printr-un parteneriat încheiat cu Consiliul Județean Sălaj s-a creat o rețea de furnizare a serviciilor de îngrijire la domiciliu în 16 parohii acreditate în acest sens, în care sunt implicați 32 de lucrători sociali și peste 60 de voluntari, beneficiari ai acestor servicii fiind 305 persoane vârstnice.

Centrul Social „Sfântul Pantelimon” de la Mănăstirea Bic - Șimleu Silvaniei oferă găzduire și servicii sociale pentru 20 de copii și 16 persoane vârstnice.

Activitatea economică

În ziua de 30 noiembrie 2007 Consiliul Județean Sălaj a pus la dispoziția Episcopiei, pe termen de 10 ani, spațiile în care centrul eparhial își desfășoară activitatea. În lunile care au urmat a avut loc reabilitarea încăperilor respective, care au fost dotate cu mobilierul necesar, cu aparatura electronică și cu toate cele necesare bunului mers al unei Eparhii.

În toamna anului 2010 a fost achiziționat de către Episcopie un teren cu suprafața de 2,60 hectare, în zona „Sub Meseș” din Zalău, în vederea construirii sediului eparhial. În primăvara acestui an am fost nevoiți să mai cumpărăm lângă pământul Episcopiei un teren de 52 de ari, pentru a avea drum de acces către proprietate.

În 7 septembrie 2010, în prezența unei delegații a fundației filantropice „Diakonia” din Germania, condusă de către domnul rector Hermann Schoenauer, s-a pus piatra de temelie pentru clădirea centrului eparhial.

În toamna anului 2010 s-a turnat fundația clădirii sediului și s-a ridicat demisolul.

În cursul anului 2011 a fost înălțată și acoperită clădirea, s-au confecționat și montat geamurile, s-a nivelat terenul din jurul clădirii, s-a făcut drumul de acces din spate, proprietatea a fost împrejmuită cu gard și s-au plantat câteva sute de pomi pentru viitoarea livadă.

În acest an s-au ridicat anexele, au fost realizate finisajele clădirii, s-au confecționat și montat o parte din uși, au fost turnate drumul din față și parcare, s-a sfințit piatra de temelie a paraclisului eparhial, care se pictează.

Pe lângă firmele care s-au ocupat de construirea, finisarea și utilarea clădirii centrului eparhial și a anexelor, de când a început lucrarea, aproximativ 5.000 de voluntari din parohii au venit și au ajutat la tot ceea ce s-a realizat. Dacă scădem lunile de iarnă, în care șantierul a fost închis, duminicile și sărbătorile, obținem o medie de circa 10 voluntari pe zi.

În mare aceasta a fost activitatea micii noastre Episcopii, în decursul scurtei sale existențe de până acum.

În tot acest răstimp am simțit mai mult decât oricând purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Căruia Îi mulțumesc și Îi dau slavă pentru toate, rugându-L să ne ajute în continuare, pentru că *„toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor”* (Iacov 1,17).

Îi mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, pentru că deși are agenda de lucru extrem de încărcată, și-a lăsat deoparte tot ceea ce avea de făcut, pentru a fi astăzi împreună cu noi. În urma cercetării documentelor și a consemnărilor bisericești am constatat că aceasta este prima vizită a unui Mitropolit al Ardealului în județul Sălaj.

Cuvânt de aleasă mulțumire și recunoștință adresez Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului, întrucât ne-a oferit sprijin financiar considerabil în vederea realizării sediului, atât în calitate de Arhiepiscop al Alba Iuliei, cât și în cea de Mitropolit al Clujului, dar și pentru faptul că a acceptat să fie prezent la sărbătoarea noastră de astăzi.

La cina cea de taină Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli: *„Împărații neamurilor domnesc peste ele și cei ce le stăpânesc se cheamă binefăcători. Dar între voi să nu fie așa; ci cel mai mare dintre voi să fie asemenea celui mai mic;*

și căpetenia, asemenea celui ce slujește” (Luca 22,25-26). În Episcopia noastră cuvintele Mântuitorului au fost împlinite întocmai, pentru că membrii Permanenței Consiliului Eparhial și Părinții Protopopi s-au implicat cel mai mult în activitățile care au asigurat bunul mers al vieții Eparhiei și au jertfit mai mult decât ceilalți preoți în vederea ridicării sediului centrului eparhial. Vă mulțumesc.

Viețuitorii mănăstirilor și schiturilor din Episcopie au fost alături de noi în demersurile noastre. Vă mulțumesc.

Au fost invitați astăzi în catedrală toți preoții din Eparhie, dar și deservenții neclericali. Vă felicit pe toți pentru activitățile tot mai diverse și mai bogate pe care le desfășurați în parohii și vă mulțumesc pentru că ne-ați sprijinit în cel mai important și dificil proiect al nostru, ridicarea sediului centrului eparhial, prin donații personale, prin organizarea de colecte în parohii, dar și prin numeroasele zile de muncă voluntară prestate pe șantierul Episcopiei, care vă conferă tuturor calitatea de ctitori.

Acest sediu este al nostru, al sălăjenilor, dar reproducând celebrele cuvinte rostite de Sfântul voievod Ștefan cel Mare, pot spune că va fi și *„al urmașilor urmașilor noștri”*, ceea ce arată continuitatea și interdependența dintre generații, pentru că noi, cei de astăzi, ne jertfim pentru a crea condiții cât mai bune celor de după noi, iar aceștia ne vor pomeni ca și ctitori cât va dăinui această reședință.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească jertfa înșutit și înmiit și să își reverse asupra dumneavoastră darurile Sale cele îmbelșugate, pentru că *„Dumnezeu îl iubește pe cel ce dă cu voie bună”* (II Corinteni 9,7).

Întrucât unii binefăcători s-au remarcat prin valoarea donațiilor oferite Episcopiei noastre, ca semn al prețuirii și recunoștinței le oferim *„Crucea sălăjană”*.

Domnul Hermann Schoenauer, rectorul fundației filantropice „Diakonia” din Neuendettelsau, Germania, care nu este român, nici ortodox, însă este un bun prieten al nostru, a oferit Episcopiei Sălajului suma de 9.000 de euro.

Părintele Cornel Avramescu din Anaheim, California, care nu este originar din Sălaj, ne-a donat din partea parohiei pe care o păstorește suma de 5.000 de dolari, iar la îndemnul Sfinției Sale, doamna Mariana Corchiș, o credincioasă din Anaheim, născută în județul nostru, ne-a oferit 10.000 de dolari.

Domnul Valentin Vălcăuan, născut în Bădăcin, județul Sălaj, dar stabilit în Germania, ne-a donat materiale și sume de bani în valoare de 40.000 de euro.

Pentru cea mai bogată activitate catehetică din Eparhie, acordăm Preacucernicului Părinte Claudiu Popiț diploma „Sfântul Chiril al Ierusalimului”.

Lucrările la Centrul Eparhial au fost încheiate în mare parte, încât astăzi, împreună cu ierarhii prezenți și cu invitații veniți de departe vom inaugura clădirea, care este parțial funcțională. Avem intenția ca în toamna anului viitor paraclisul Centrului Eparhial să fie târnosit de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în fruntea unui frumos sobor de arhieriei, în prezența tuturor preoților din Eparhie, a autorităților centrale, județene și locale, precum și a unui mare număr de credincioși.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

În continuare invit să ia cuvântul ierarhii invitați, a căror prezență constituie o binecuvântare pentru noi.

Pilda talanților¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Capitolul 25 al Evangheliei după Matei cuprinde două pilde rostite de Domnul Hristos: „a celor zece fecioare” și „a talanților”, precum și desfășurarea judecății de apoi, deci acest capitol ne înfățișează modul în care Dumnezeu îi va judeca pe oameni și le va răsplăti pentru faptele lor.

Pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie ne prezintă „pilda talanților”, în care Mântuitorul spune că împărăția lui Dumnezeu „*este asemenea unui om care, plecând departe, și-a chemat slugile și le-a încredințat averea sa: unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui, și a plecat. Îndată plecând cel ce primise cinci talanți, a lucrat cu ei și a câștigat alți cinci talanți. De asemenea, și cel cu doi a câștigat încă doi. Iar cel care primise un talant s-a dus, a săpat în pământ și a ascuns argintul stăpânului său*” (Matei 25,14-18). Pe câtă vreme cei care primiseră mai mulți talanți, i-au sporit, cel cu unul singur nu l-a pus în valoare, ci l-a ascuns, făcându-l nelucrător.

Stăpânul din această parabolă Îl reprezintă pe Dumnezeu, slugile pe oameni, iar talanții sunt darurile oferite de Dumnezeu oamenilor. În atotștiința Sa, Dumnezeu cunoaște viitorul, deci știe faptele pe care le vor săvârși oamenii în viață, de aceea, în funcție de ele, le oferă darurile Sale. Dumnezeu i-a grăit în acest sens proorocului Ieremia: „*Înainte de a te fi zămislit în pântec, te-am cunoscut, și înainte de a ieși din pântec, te-am sfințit și te-am rânduit prooroc pentru popoare*” (Ieremia 1,5). De aici

¹ Cuvânt rostit în 10 februarie 2013 în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Zalău.

constatăm că Dumnezeu oferă talanții în funcție de ce va face fiecare. Nici un om nu este trecut cu vederea, chiar dacă primește daruri mai puține sau mai mici.

„Și după multă vreme a venit stăpânul acelor slugi și s-a socotit cu ele. Și apropiindu-se cel care primise cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicând: Doamne, cinci talanți mi-ai dat; iată alți cinci talanți am câștigat cu ei. I-a zis stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău. Apropiindu-se și cel care primise doi talanți, a zis: Doamne, doi talanți mi-ai dat; iată alți doi talanți am câștigat cu ei. I-a zis stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău” (Matei 25,19-23).

Cei doi slujitori din parabolă sunt oamenii care primesc un dar de la Dumnezeu și lucrează cu el, îl utilizează în folosul personal și al semenilor, fapt pentru care dobândesc răsplată pe pământ și în împărăția cerurilor.

„Apropiindu-se apoi și cel care primise un talant, a zis: Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat și, temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată, ai ce este al tău” (Matei 25,24-25). Prin atitudinea și cuvintele sale, slujitorul a dovedit că desconsideră darul primit și nesocotește dorința stăpânului de a-l folosi în vreun fel.

„Și răspunzând stăpânul său, i-a zis: Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am împrăștiat? Se cuvenea deci să dai argintul meu la zarafi și eu, venind, aș fi luat ceea ce este al meu cu dobândă” (Matei 25,26-27). De aici învățăm că dacă noi nu suntem în stare să ne descoperim sau să ne punem în valoare darurile primite de la Dumnezeu, trebuie să îi lăsăm pe alții să ne ajute în acest sens.

Cu siguranță că stăpânul nu aștepta de la slujitorul cel leneș câștigul obținut de către ceilalți doi, însă acesta i-a înșelat întru totul încrederea, îngropând talantul, nedându-i posibilitatea de a rodi. El era genul de om care așteaptă să primească cât mai mult, fără a face sau oferi ceva în schimb.

Stăpânul a zis atunci: *„Luați de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți. Căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are și ceea ce i se pare că are se va lua. Iar pe sluga netrebnică aruncați-o în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”* (Matei 25,28-30). Când i-a oferit talantul, stăpânul a fost milostiv. Întrucât sluga leneșă l-a îngropat, în baza dreptății, stăpânul l-a pedepsit. Domnul Hristos a afirmat fără echivoc în acest sens, că *„sluga aceea care a știut voia stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult. Și cea care n-a știut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin”* (Luca 12,47-48).

În această parabolă Domnul Hristos ne prezintă, pe de o parte, ce s-a întâmplat atunci când unii îngeri, sub conducerea lui Lucifer, au disprețuit măsura luminii pe care o primiseră de la Dumnezeu, și încercând să o depășească, s-au răzvrătit împotriva Creatorului. Pentru că s-au pervertit launtric, prin nesocotirea darului primit, au pierdut și măsura dată lor, iar prin alungarea de la fața lui Dumnezeu s-au transformat din îngeri în demoni.

În limba latină Lucifer înseamnă „purtător de lumină”. Dacă acest înger ar fi fost din cetele inferioare, s-ar fi umplut de invidie pe îngerii superiori lui, însă el se găsea în imediata apropiere a lui Dumnezeu, de aceea s-a răzvrătit împotriva Lui, conducând revolta unora dintre puterile cerești. Prin atitudinea sa, Lucifer a ajuns din înger de lumină stăpânitor al tenebrelor.

Pe de altă parte, Domnul Hristos ne arată prin această parabolă că și între oameni sunt unii care înmulțesc talanții, iar alții care, din nefericire, îi fac neroditori.

Dintre cei care i-a înmulțit, voi prezenta doar exemplul Sfântului Pavel, care mărturisește despre sine că este: „apostol chemat al lui Iisus Hristos prin voia lui Dumnezeu. Și adaugă: Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu. Pentru mine însă prea puțin înseamnă că sunt judecat de voi sau de vreo judecată omenească; de altfel, nici eu însumi nu mă judec; că nu mă știu vinovat cu nimic, dar nu prin aceasta m-am îndreptățit. Cel ce mă judecă pe mine este Domnul. Așadar, nu judecați ceva înainte de vreme, înainte de a veni Domnul, Cel ce va aduce la lumină pe cele ascunse ale întunericului și va vădi gândurile inimilor. Și atunci fiecare își va avea de la Dumnezeu lauda. Căci mi se pare că pe noi, apostolii, Dumnezeu ne-a arătat ca pe cei din urmă oameni, ca pe niște osândiți la moarte; fiindcă ne-am făcut priveliște lumii, și îngerilor, și oamenilor. Noi suntem nebuni pentru Hristos, dar voi, înțelepți întru Hristos; noi suntem slabi, dar voi, tari; voi sunteți ținuți în slavă, dar noi în necinste! Ocărăți fiind, binecuvântăm; prizoniți fiind, răbdăm; defăimați fiind, mângâiem. Ca gunoiul lumii am ajuns, lepădătura tuturor până acum” (I Corinteni 1,1 și 4,1-13). Din cuvintele Apostolului neamurilor observăm că acesta a înțeles cu prisosință ceea ce le spusese Domnul Hristos Sfinților Apostoli: „De vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte de voi M-a urât. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este-al ei; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea vă urăște lumea. Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul ei. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi. Dar pe toate acestea vi le vor face din pricina numelui Meu, pentru că ei nu-L cunosc pe Cel ce M-a trimis. De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; dar acum ei nu au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatul lor. Vă vor scoate din sinagogi; ba chiar vine ceasul când tot cel ce vă

va ucide să creadă că-I aduce închinare lui Dumnezeu. Și pe acestea le vor face, pentru că nu L-au cunoscut pe Tatăl Meu, și nici pe Mine. Iar pe acestea vi le-am grăit pentru ca, atunci când va veni ceasul lor, să vă aduceți aminte că vi le-am spus” (Ioan 15,18-22 și 16,2-4).

Pe când se găsea în temniță, Sfântul Apostol Pavel s-a confesat filipenilor: *„pentru mine a trăi este Hristos, și a muri este câștig”* (Filipeni 1,21). În ultimii ani ai vieții, Apostolul neamurilor i-a scris ucenicului său Timotei *„eu de-acuma mă jertfesc, și vremea plecării mele a sosit. Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care în Ziua aceea mi-o va da Domnul, Dreptul Judecător”* (II Timotei 4,6-8). Într-adevăr, în ziua de 29 iunie a anului 67 Sfântul Pavel a fost martirizat la Roma, tăindu-i-se capul, iar prin aceasta a plecat să se întâlnească cu Domnul Hristos, pe care L-a slujit cu atâta dăruire.

Voi înfățișa și cazul unui om care a nesocotit darurile primite de la Dumnezeu. În paginile Sfintei Scripturi citim că *„Abel era păstor de oi, iar Cain, lucrător de pământ. Cain a adus din roadele pământului jertfă lui Dumnezeu. Și a adus și Abel din cele întâi-născute ale oilor sale și din grăsimea lor. Și Domnul a căutat spre Abel și spre darurile lui, dar spre Cain și spre darurile lui n-a căutat. Și s-a umplut Cain de mânie și fața-i era posomorâtă. Și Domnul Dumnezeu i-a zis lui Cain: «De ce te-ai mâniat și de ce-ți este fața posomorâtă? Când faci bine, oare nu-ți este fața senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la ușă și caută să te târască, dar tu biruiește-l!». Și Cain a zis către Abel, fratele său: «Să ieșim la câmp!». Și a fost că în timp ce erau ei pe câmp, Cain s-a aruncat asupra lui Abel, fratele său, și l-a omorât. Și a zis Domnul Dumnezeu către Cain: «Unde este Abel, fratele tău?» Iar el a zis: «Nu știu. Au doară eu sunt păzitorul fratelui meu?». Și a zis Domnul: «Ce-ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă spre Mine din pământ. Și acum, blestemat să*

fii de pământul ce și-a deschis gura ca să primească din mâna ta sângele fratelui tău. Când vei munci pământul, acesta nu-ți va mai da roadele lui; zbuciumat și fugar vei fi tu pe pământ!». Și a zis Cain către Domnul Dumnezeu: «Pedeapsa mea e mai mare decât aș putea-o purta. Dacă Tu mă izgonești acum din pământul acesta, mă voi ascunde de la fața Ta și voi fi zbuciumat și fugar pe pământ, și oricine mă va întâlni, mă va ucide». Și i-a zis Domnul Dumnezeu: «Nu așa, ci oricine-l va ucide pe Cain, înșeptit se va pedepsi». Și a pus Domnul Dumnezeu lui Cain un semn, ca tot cel care-l va întâlni să nu-l omoare” (Facere 4,2-15).

Cu toate că Dumnezeu îi atrăsese luarea aminte lui Cain să își schimbe atitudinea, pentru ca jertfa lui să fie bineprimită, acesta fiind plin de invidie, a considerat că soluția la problema lui este uciderea propriului frate, motiv pentru care a trăit chinuit toată viața de rușinea faptelor sale.

Ca o constatare tristă, Sfântul Ioan Gură de Aur a afirmat că „invidia este singurul păcat cauzat de virtuțile celorlalți”.

Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu libertate, care implică însă o mare responsabilitate. Prea ușor oamenii neîntăriți duhovnicește cad în capcana diavolului. Dacă îl văd pe un semen de al lor că le este inferior, îl disprețuiesc și îl vorbesc de rău. Dacă le este superior, îl invidiază și îl denigrează, fără a ține cont de cuvintele Mântuitorului: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați; căci cu judecata cu care judecați, cu aceea veți fi judecați; și cu măsura cu care măsurați, cu aceea vi se va măsura” (Matei 7,1-2).

Cei defăimați și acuzați pe nedrept să nu se lase atrași în cursa diavolească de a căuta răzbunare, pentru că Sfântul Apostol Pavel ne-a îndemnat pe toți: „Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci dați-i loc mâniei grăite de Domnul, căci scris este: A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti” (Romani 12,19). Iar Apostolul namurilor remarcă în acest sens, „înfricoșător lucru este să cazi în mâinile Dumnezeului-Celui-Viu!” (Evrei 10.31). Cei care

aduc acuze neîntemeiate unora care ocupă funcții importante, să ia seama la cuvintele aceluiași Sfânt Apostol: „*Tot sufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivește stăpânirii se împotrivește rânduielii lui Dumnezeu. Iar cei ce se împotrivesc își vor lua osândă*” (Romani 13,1-2).

Nu contează câți talanți a primit fiecare dintre noi, pentru că „*darurile sunt felurite, dar același Duh. Și felurite slujiri sunt, dar același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu, care lucrează toate în toți*” (I Corinteni 12,4-6). Important este să nu irosim darurile primite, ci să lucrăm „*ca slujitori ai lui Hristos, făcând din suflet voia lui Dumnezeu, slujind cu bunăvoință, ca și Domnului, și nu ca oamenilor*” (Efeseni 6,6-7).

Noi trebuie să ne facem datoria unde ne-a rânduit Dumnezeu. Așa cum slujitorii care au primit cinci, respectiv doi talanți, i-au dublat, tot așa trebuie să procedăm fiecare dintre noi, acolo unde suntem puși. Dumnezeu nu așteaptă de la nici unul dintre noi să schimbăm fața lumii, dar dacă fiecare și-ar împlini bine datoria acolo unde se află, și ar împlini poruncile lui Dumnezeu, pământul ar deveni un adevărat rai terestru.

Întrucât în aceste zile Preacucernicul Părinte Vasile Rus, Vicarul Episcopiei noastre, își sărbătorește ziua de naștere, dând slavă lui Dumnezeu pentru darul vieții și pentru toate binefacerile revărsate asupra Sfinției Sale, Îl rugăm și noi pe Bunul Dumnezeu să îi facă parte de ani mulți și buni în via Lui, să îi dăruiască sănătate deplină, precum și cât mai multe realizări materiale și spirituale spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea oamenilor.

Amin

„Te Deum laudamus”¹

**Preacucernici și Preacuvioși Părinți
membrii ai Permanenței Consiliului Eparhial,
Preacucernici Părinți Protopopi,
Preacucernici Părinți, Preacuvioase Maici
și iubiți credincioși,**

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu sărbătorim astăzi cinci ani de la întronizarea primului episcop al Sălajului, ceremonie oficiată în ziua de 13 aprilie 2008, în catedrala din Zalău, de către Înaltpreasfințitul Părinte Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, într-un sobor de 17 ierarhi, în prezența unui mare număr de preoți, a autorităților centrale, județene și locale, de față fiind numeroși credincioși.

Pentru a se ajunge la acest important moment din viața Bisericii de pe aceste meleaguri însă, au fost străbăuți numeroși pași.

Dorința clerului și credincioșilor din județul Sălaj de a se constitui într-o Eparhie de sine stătătoare a devenit evidentă începând cu anul 2004, când a fost redactată și înaintată Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prima solicitare scrisă în acest sens, urmată de altele, adresate fie anumitor instituții ale Bisericii, fie ale Statului, abilitate în acest sens.

Aspirația sălăjenilor a fost îndeplinită în ziua de 18 octombrie 2007, când Adunarea Eparhială a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, întrunită în ședință extraordinară în biserica „Înălțarea Domnului” din Zalău, actuala catedrală episcopală, a

¹ Cuvânt rostit în 14 aprilie 2013 în paraclisul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial din Zalău.

hotărât, în unanimitate, înființarea Episcopiei Sălajului. Patru zile mai târziu, în 22 octombrie 2007, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a adoptat, tot în unanimitate, înființarea acestei Episcopii.

În perioada care a urmat s-a început organizarea noii Eparhii, prin desemnarea celor zece circumscripții ale Episcopiei, din care au fost aleși cei 30 de membrii clerici și mireni care formează Adunarea Eparhială, „organismul deliberativ pentru toate problemele administrative, culturale, social-filantropice, economice și patrimoniale ale Eparhiei”. A fost constituit, de asemenea, Consiliul Eparhial, „organismul executiv al Adunării Eparhiale, care are în competență problemele bisericești administrative, culturale, social-filantropice, economice, patrimoniale și fundamentale pentru întreaga Eparhie”.

Următoarea etapă a constat în consultarea Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului cu membrii Adunării Eparhiale a Episcopiei Sălajului, în vederea propunerii de candidați pentru alegerea în scaunul vacant de Episcop al Sălajului, din care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales cel dintâi Episcop al acestei Eparhii, care a fost întronizat în 13 aprilie 2008.

Din 18 octombrie 2007, până în 13 aprilie 2008, locotenența Episcopiei Sălajului a fost asigurată de către Preasfințitul Părinte Episcop Sofronie al Oradiei.

Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române precizează faptul că „Episcopul își exercită dreptul de a conduce Eparhia din momentul întronizării și al primirii gramatei din partea Mitropolitului său canonic”. În această situație, cu toate că Episcopia Sălajului fusese înființată pe plan local în 18 octombrie 2007, și la nivel sinodal în 22 octombrie 2007, și-a început activitatea propriu-zisă abia din 13 aprilie anul următor.

Întrucât Sfântul Sinod al Bisericii noastre aprobase în ședința de lucru din 28 noiembrie 2007 noul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, care a intrat în vigoare după recunoașterea sa de către Guvernul României din 16 ianuarie 2008, în Episcopia Sălajului au fost puse în aplicare prevederile acestuia de la bun început.

Ca o consecință firească a întronizării chiriarhului, în 15 aprilie 2008 au fost numiți în funcție membrii Permanenței Consiliului Eparhial, precum și Părinții Protopopi, iar în perioada următoare a fost constituită administrația eparhială, cu toate sectoarele și compartimentele ei, și s-a început organizarea vieții bisericești a Episcopiei Sălajului ca Eparhie de sine stătătoare.

Printre acțiunile întreprinse s-au numărat: amenajarea sediului provizoriu al Centrului Eparhial, sfințirea și distribuirea antimiselor către toate parohiile și mănăstirile din Eparhie, propunerea către Sfântul Sinod de aprobare a stemei Episcopiei, efectuarea de vizite canonice ale chiriarhului în Eparhie, identificarea și dobândirea unui teren în vederea ridicării propriului sediu eparhial, urmate de construirea acestuia, crearea unei edituri a Episcopiei și a unui site, înființarea unei asociații filantropice, precum și a unei biblioteci, iar exemplele ar putea continua.

Cu prilejul împlinirii a cinci ani de la întronizarea primului Episcop al Sălajului am săvârșit Sfânta Liturghie, cea mai importantă slujbă de mulțumire a creștinilor, care tocmai din acest motiv mai este numită și „Euharistie”, termen care în limba greacă înseamnă „mulțumire”.

Am oficiat și o slujbă de „Te Deum”, prin care i-am adus slavă sau laudă lui Dumnezeu, fiindu-I recunoscători pentru toate binefacerile pe care le-a revărsat în acești cinci ani asupra episcopului, preoților, monahilor și credincioșilor Eparhiei noastre.

Întrucât poporul nostru este latin prin ființă și cultură, el aparține Apusului Europei, neexistând popoare latine în Estul

continentului. Prin credința și spiritualitatea lui ortodoxă însă, poporul român se identifică cu celelalte popoare din Răsărit, singurele dreptmăritoare de pe continent, românii fiind astfel o adevărată sinteză a Europei.

Denumirile celor două slujbe oficiate astăzi de noi, care sunt preluate din limbile greacă și latină, nu fac decât se confirme acest fapt. Termenul grecesc „Liturgie” se traduce în limba română prin „slujbă publică”, în sensul de „serviciu divin public”, iar „Te Deum laudamus” înseamnă în limba latină „pe Tine, Dumnezeule, Te lăudăm”.

Dacă în 30 ianuarie anul acesta am inaugurat slujirea în paraclisul sediului eparhial din Zalău, astăzi a fost oficiată aici prima slujbă festivă, împreună cu membrii Permanenței Consiliului Eparhial și cu Părinții Protopopi, anume pentru a scoate în evidență și a beneficia de roadele ostinelilor noastre în tânăra Episcopie a Sălajului.

În această zi de sărbătoare noi ne bucurăm de realizările celor cinci ani de existență ai Episcopiei noastre, pe care nu o comparăm cu alte Eparhii din țară, de vreme ce unele au o istorie neîntreruptă de peste șase sute de ani, un teritoriu al misiunii mult mai întins, precum și un număr mult mai mare de credincioși, preoți și monahi decât noi.

Cu toate acestea, oricât de puțin ar însemna cinci ani în viața unei instituții bisericești, aceștia sunt primii, unici și irepetabili, iar toți cei care am slujit astăzi în paraclisul Centrului Eparhial avem privilegiul, dar și responsabilitatea de a ocupa funcții importante în conducerea Eparhiei, prin care ne-am pus amprenta asupra vieții bisericești din județul Sălaj, iar unele realizări ale noastre pot dăinui cât Episcopia Sălajului.

Când vorbim despre ani, fie ei mulți sau puțini, nu facem decât să conștientizăm că timpul se scurge mereu, pentru că

așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel, „*cele ce se văd sunt trecătoare*” (II Corinteni 4,18).

Cu toții știm prea bine că numai Dumnezeu este veșnic, atemporal sau mai presus de timp, El fiind creatorul lumii și al timpului. Ce înseamnă însă veșnicia, este greu, dacă nu chiar imposibil să ne imaginăm. Întrebat fiind cât durează eternitatea, un înțelept a spus că pe vârful unui munte înalt vine o pasăre o dată la o sută de ani, pentru a-și ascuți ciocul. Când întregul munte va fi tocit de ciocul păsării, atunci va trece o clipă din eternitate.

Este evident că în raport cu veșnicia, orice perioadă de timp, oricât de lungă ar fi ea, este doar o picătură într-un ocean sau o stea de pe bolta cerească, de aceea psalmistul a afirmat: „*o mie de ani în ochii Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri care a trecut și cât o strajă în noapte*” (Psalmul 89,4).

Vorbind despre viața omului, psalmistul a afirmat: „*Omul: ca iarba sunt zilele lui; ca floarea câmpului, așa va înflori; că vânt a trecut peste el și nu va mai fi, și nici locul nu i se va mai cunoaște*” (Psalmul 102,15-16). Pornind de la aceste cuvinte, constatăm că mulți dintre noi nu cunoaștem nici măcar numele și prenumele străbunicilor noștri, cu atât mai puțin al înaintașilor acestora, sau al celor care au slujit înaintea noastră la sfântul altar din biserică în care Dumnezeu ne-a rânduit să fim iconomi ai sfintelor Lui taine. Să fim convinși că la fel se va întâmpla și cu generațiile viitoare. Cu toate acestea, și în pofida tuturor ispitelor, dificultăților și împotririlor, să ne străduim să ctitorim și să lăsăm ceva în urma noastră, de care să se bucure cei de după noi, așa cum noi am beneficiat de tot ceea ce am primit bun de la înaintașii noștri.

În această privință este deosebit de elocvent îndemnul unei femei simbol, care și-a închinat întreaga viață slujirii lui Dumnezeu și unora dintre cei mai năpăstuiți oameni ai planetei. Maica Tereza de Calcutta, căci despre ea este vorba, a scris în

acest sens: „*Omul este irațional și egoist. Nu are importanță, iubește-l! Dacă faci bine, oamenii vor spune că ai interese ascunse. Nu-i asculta! Du binele la bun sfârșit! Binele pe care îl faci astăzi, va fi uitat mâine. Nu are importanță, împlinește-l! Onestitatea și sinceritatea te fac vulnerabil. Tu continuă să fii deschis și cinstit! Ceea ce ai construit ani la rând poate fi distrus într-o clipă. Nu te opri. Zidește mai departe! Dacă-i ajuți pe oameni, se vor ridica împotriva ta. Nu lua în seamă, ajută-i în continuare!*”.

Nu vreau să-mi lungesc prea mult cuvântul, de aceea nu voi enumera activitățile și realizările Episcopiei noastre, ci cu ocazia sărbătorii de astăzi am găsit momentul potrivit pentru a-mi exprima mulțumirile față de cei prezenți, dar și față de toți cei care au contribuit, sub o formă sau alta, la bunul mers al vieții bisericești din Sălaj. Alese mulțumiri adresez celor care au sprijinit din punct de vedere financiar proiectele Episcopiei, bine știind că „*mila este biruitoare asupra judecății, iar Dumnezeu îl iubește pe cel ce dă cu voie bună*” (Iacov 2,13 și II Corinteni 9,7).

Îmbărbățați de cuvintele Sfintei Scripturi să avem convingerea fermă că eforturile noastre în slujba Bisericii nu vor fi trecute cu vederea, ci vor fi răsplătite pe măsură, de vreme ce Domnul Hristos a spus: „*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi!*” (Matei 11,28).

Amin

Luca și Cleopa pe drumul Emausului¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Hristos a înviat!

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne reîntâlnim în biserica dumneavoastră, de această dată în cea de-a treia zi de Sfintele Paști.

Pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie ne prezintă întâlnirea Domnului Hristos cel înviat din morți cu doi dintre ucenicii Săi.

După cum știm prea bine, la începutul activității Sale publice, Mântuitorul și-a ales doisprezece Apostoli. *„Iar numele celor doisprezece Apostoli sunt acestea: Întâi Simon, cel numit Petru, apoi Andrei, fratele lui; Iacob al lui Zevedeu și Ioan, fratele lui; Filip și Bartolomeu, Toma și Matei vameșul, Iacob al lui Alfeu și Levi ce se zice Tadeu; Simon Canaaneanul și Iuda Iscarioteanul, cel ce L-a și vândut”* (Matei 10,2-4).

Părintele Dumitru Stăniloae spune că *„Domnul Hristos nu a vorbit despre Sine în mod continuu unor mari mulțimi, căci ascultătorii din preajma Lui se schimbau tot timpul. Mulțimile nu ar fi putut reține în mod necesar și sigur conținutul comunicat lor, neputând sta în permanență lângă El. Mulțimea nu ar fi putut reține întregimea înțelegerii ferme a persoanei și operei Lui unice, ci ar fi rămas cu anumite frânturi, care nu ar fi putut fi integrate într-o unitate. De aceea El Și-a ales un mic grup de oameni, cărora li S-a imprimat în întregimea autentică*

¹ Cuvânt rostit în cea de a treia zi de Sfintele Paști, 7 mai 2013, în biserica cu hramurile „Sfântul Prooroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Jibou.

a persoanei și operei Sale, care să poată fi reținută de ei și transmisă nu numai în mod general și aproximativ tuturor celor ce vor crede în viitor, ci și în mod special și exact unor grupuri de urmași ai lor, care să mențină aceeași înțelegere integrală și autentică a persoanei și operei Lui de-a lungul timpurilor. Domnul Hristos nu a ales nici o singură persoană devotată căreia să i se destăinuie în întregimea Sa, ci unui grup care, primind în mod unitar aceeași imagine integrală și autentică a persoanei și operei Sale, să o poată transmite în mod unitar urmașilor, având și ei și urmașii lor, în primirea și transmiterea unitară a imaginii lui Hristos, asigurarea primirii și transiterii ei integrale și adevărate. Un singur ucenic al Mântuitorului nu ar fi putut primi toată profunzimea și bogăția persoanei lui Hristos, a învățăturii și faptelor Sale, nu ar fi fost în stare să țină minte și nu ar fi dat asigurarea obiectivă ascultătorilor despre adevărul propovăduit. Cei doisprezece au trebuit să fie egali, pentru ca unitatea propovăduirii lor să nu fie strâmbată unilateral de autoritatea unuia singur dintre ei”.

Pe lângă Sfinții Apostoli, care erau mereu în preajma Mântuitorului, alături de femeile mironosițe, Fiul lui Dumnezeu făcut Om și-a ales și 72 de ucenici, pe care „i-a trimis doi câte doi înaintea feței Sale, în fiecare cetate și loc unde El Însuși avea să meargă” (Luca 10,1).

Biserica a considerat dintotdeauna că episcopii sunt succesorii Sfinților Apostoli, iar preoții urmașii ucenicilor Domnului Hristos.

La începutul capitolului 24 al Evangheliei după Luca citim că duminică dimineața, în ziua în care Mântuitorul a înviat din morți, femeile mironosițe s-au dus la mormântul Acestuia pentru a-I unge trupul cu miresme, conform tradiției iudaice „și au găsit piatra răsturnată de pe mormânt; dar, odată intrate, trupul Domnului Iisus nu l-au găsit. Și a fost

că-n timp ce ele erau nedumerite de aceasta, iată că în fața lor au stat doi bărbați în veșminte strălucitoare. Și cum ele, înfricoșându-se, și-au plecat fețele la pământ, ei le-au zis: «De ce Îl căutați pe Cel-Viu între cei morți? Nu este aici, ci a înviat. Aduceți-vă aminte cum v-a vorbit pe când era încă în Galileea, zicând că Fiul Omului trebuie să fie dat în mâinile oamenilor păcătoși și să fie răstignit, dar a treia zi să învie». Și ele și-au adus aminte de cuvintele Lui. Și întorcându-se de la mormânt, pe toate acestea le-au vestit celor unsprezece și tuturor celorlalți» (Luca 24,2-9).

După ce Iuda L-a vândut pe Domnul Hristos, „văzând că a fost osândit la moarte și cuprins fiind de căință, le-a înapoiat arhierilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: «Am greșit, vânzând sânge nevinovat». Iar ei i-au zis: «Ce ne privește pe noi? De-acum e treaba ta!». Și el, aruncând arginții în templu, a plecat de acolo; și ducându-se, s-a spânzurat și căzând, a plesnit pe la mijloc și toate măruntaiele i s-au vărsat» (Matei 27,3-5 și Faptele Apostolilor 1,18). În urma gestului necugetat al lui Iuda au rămas doar unsprezece Apostoli.

Pericopa evanghelică de la Sfânta Liturghie de astăzi continuă relatarea evenimentelor din ziua învierii Mântuitorului din morți, iar noi citim că „doi dintre ei mergeau la un sat care era departe de Ierusalim ca la șaizeci de stadii, al cărui nume era Emaus” (Luca 24,13).

Întrucât această călătorie este relatată în Noul Testament doar în Evanghelia după Luca, iar dintre cei doi călători numai Cleopa este amintit cu numele, Sfinții Părinți ai Bisericii au ajuns la concluzia că cel de-al doilea personaj despre care se amintește aici, dar al cărui nume nu este pomenit, este însuși Luca, cel ce a scris Evanghelia.

Deoarece femeile mironosițe le-au vestit cele întâmplate în dimineața respectivă „celor unsprezece și tuturor celorlalți”,

iar Luca și Cleopa sunt menționați drept unii „*dintre ei*”, fără ca numele lor să apară în lista Sfinților Apostoli, este cert că ei erau ucenici ai Domnului Hristos.

Cei doi călătoreau înspre Emaus, un sat situat ca la șaizeci de stadii de Ierusalim, adică la o distanță de aproximativ unsprezece kilometri, pe care un om sănătos o parcurgea pe jos cam în două ore.

Pe cale cei doi discutau despre ceea ce le spusese ră femeile mironosițe în acea dimineață, fără să le dea însă prea mare crezare. În toiul discuției li s-a alăturat Domnul Hristos cel înviat, însă Sfântul evanghelist Luca menționează faptul că „*ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască*” (Luca 24,16). Datorită necredinței, Luca și Cleopa nu acceptau că Mântuitorul înviase, deși auziseră mărturia femeilor mironosițe și tot lipsa credinței îi făcea să nu-L recunoască pe Domnul Hristos care îi însoțea.

Mântuitorul îi întreabă pe cei doi ce îi frământă. Întrucât Domnul venea tot dinspre Ierusalim, surprins, Cleopa Îl întreabă: „*«Oare numai tu singur ești străin în Ierusalim și nu știi cele ce s-au întâmplat în el zilele acestea?»*. Și El le-a zis: *«Care?»*. Iar ei I-au răspuns: *«Cele despre Iisus Nazarineanul, care era profet puternic în faptă și-n cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor; cum L-au osândit la moarte arhieriei și mai-marii noștri și L-au răstignit. Iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; și totuși astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea. Ci și niște femei de-ale noastre ne-au înspăimântat; ducându-se de dimineață la mormânt și neaflându-I trupul, au venit zicând că au văzut vedenie de îngeri, care le-au spus că este viu. Iar unii dintre noi s-au dus la mormânt și au găsit așa cum le spusese ră femeile, dar pe El nu L-au văzut»*” (Luca 24,18-24).

Din timpul activității publice a Domnului Hristos noi știm prea bine că Acesta citea gândurile oamenilor. Vom prezenta aici

doar întâlnirea din Capernaum dintre Mântuitorul și un paralytic, căruia i-a spus: „*Omule, iertate îți sunt păcatele*». Iar cărturarii și fariseii au început a cugeta, zicându-și: «Cine-i Acesta care rostește blasfemii? Cine poate ierta păcatele decât singur Dumnezeu?». Iar Iisus, cunoscând gândurile lor, le-a răspuns, zicându-le: «Ce cugetați în inimile voastre?» (Luca 5,20-22). Domnul Hristos nu i-a întrebat pe Luca și Cleopa ce vorbeau între ei pentru că nu ar fi știut, ci a vrut să le audă nedumeririle în scopul de a le lămuri.

De vreme ce Cleopa pomeneste faptul că se găseau în cea de-a treia zi de la condamnarea la moarte și răstignirea Domnului Hristos, se vede că el cunoștea cuvintele spuse de Mântuitorul Sfinților Apostoli înainte de intrarea Sa triumfală în Ierusalim: „*Iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi dat în mâna arhierilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da pe mâna păgânilor și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui și-L vor omori, dar după trei zile va învia*” (Marcu 10,33-34). Deși a afirmat că Mântuitorul era „*profet puternic în faptă și-n cuvânt*”, Cleopa nu credea în realizarea profeției făcută de Domnul Hristos. Însuși despre învierea Sa din morți, nu accepta mărturia îngerilor din mormânt care au confirmat că Mântuitorul înviase, deci proorocia a fost împlinită, iar dovada de necontestat era faptul că trupul Domnului nu se mai găsea acolo și nu admitea spusele femeilor mironosite și ale Sfinților Apostoli Petru și Ioan care văzuseră mormântul gol.

În încheierea declarației sale, Cleopa mărturisește că el nu crede în învierea Mântuitorului, pentru că „*pe El nu L-au văzut*”. De aici tragem concluzia că fără arătările Domnului Hristos de după înviere Sfinții Apostoli nu ar fi acceptat că El a înviat din morți. Exemplul clasic în acest sens îl avem în faptul că Mântuitorul le-a apărut Sfinților Apostoli, „*dar*

Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci i-au zis ceilalți ucenici: «L-am văzut pe Domnul!». Dar el le-a zis: «Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielei și dacă nu-mi voi pune degetul meu în semnul cuielei și dacă nu-mi voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede»» (Ioan 20,24-25).

Auzind cuvintele lui Cleopa, care reflectau de fapt starea de spirit a tuturor Apostolilor și ucenicilor, Mântuitorul le spune pe un ton muștrător celor doi: „*O, nepricepuților, și zăbavnicilor cu inima a crede în toate câte-au spus profeții! Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa? Și, începând de la Moise și de la toți profeții, le-a tâlcuit din toate Scripturile cele despre El*” (Luca 24,25-27).

Dacă în timpul activității Sale publice Domnul Hristos le-a atras luarea aminte saducheilor, zicându-le: „*Vă răătăciți neînțelegând Scripturile și nici puterea lui Dumnezeu*” (Matei 22,29), de această dată îi numește pe cei doi ucenici „*nepricepuți*”, pentru că deși cunoșteau proorociile Vechiului Testament despre Mântuitorul, care vorbeau despre patimile, moartea și învierea Sa, nu le înțelegeau. Domnul Hristos le mai spune celor doi că sunt și „*zăbavnici cu inima a crede*”, pentru că nu acceptau nici prin credință cele petrecute cu Mântuitorul, care le spusese că „*toate-i sunt cu puțință celui ce crede*” (Marcu 9,23).

Pentru a intra în slava lui Dumnezeu, Domnul Hristos trebuia să pătimească și să moară. Acest lucru îl vedem după cina cea de taină, când în grădina Ghetsimani, Mântuitorul s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl: „*Părinte, de voiești, depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă!*” (Luca 22,42). Constatăm de aici că și Domnului Hristos Îi era frică de moarte. Cu toate acestea, El se supune voii Tatălui, motiv pentru care Îi și spune în continuare: „*Eu*

Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit. Și acum, preamărește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuși, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea” (Ioan 17,4-5).

Prin întrupare, Fiul lui Dumnezeu S-a golit de slava Lui cea dumnezeiască, „S-a deșertat pe Sine luând chip de rob, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om; S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moarte de cruce! Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume care-i mai presus de orice nume” (Filipeni 2,7-9).

Dacă la întrupare Fiul lui Dumnezeu S-a golit singur de slava Lui cea dumnezeiască, la încheierea misiunii pământești se roagă lui Dumnezeu Tatăl: „Părinte, vreau ca acolo unde sunt Eu să fie împreună cu Mine și cei pe care Mi i-ai dat, ca să-Mi vadă slava pe care Tu Mi-ai dat-o; pentru că Tu M-ai iubit mai înainte de întemeierea lumii” (Ioan 17,24). În această rugăciune a Domnului Hristos se vede aspectul comunitar al Bisericii, pentru că Fiul lui Dumnezeu nu S-a întrupat și nu a înviat pentru Sine, ci pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire.

În urma morții trupului Mântuitorului pe cruce sufletul Acestuia a coborât la iad, de unde a eliberat sufletele dreptilor Vechiului Testament, cu care a intrat în rai. Prin învierea Sa cu trupul din morți, Domnul Hristos s-a făcut „începătură celor adormiți, pentru că El este Capul trupului, al Bisericii, El, Care este Începutul, Întâiul-Născut din morți, ca să fie El Cel dintâi întru toate. Iar Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe Domnul Iisus ne va învia și pe noi cu Iisus, și împreună ne va așeza alături de El” (I Corinteni 15,20, Coloseni 1,18 și II Corinteni 4,14).

Pentru a-i lămuri și întări duhovnicește pe cei doi ucenici, Domnul Hristos le-a explicat toate proorociile Vechiului Testament care grăiau despre El.

Conform Sfintei Scripturi, după învierea Sa din morți, Domnul Hristos le-a tâlcuit Sfinților Săi Apostoli și ucenici proorociile din Vechiul Testament referitoare la Sine doar de două ori. Discuția purtată cu Luca și Cleopa pe drumul Emausului nu a fost întâmplătoare, pentru că Luca era un om educat, fiind medic de profesie. Sfântul Luca este autorul Evangheliei a treia și a cărții „Faptele Apostolilor”, el fiind considerat fondatorul iconografiei, întrucât a pictat prima icoană a Maicii Domnului cu Pruncul în brațe. Despre Sfântul Cleopa avem mai puține date, însă cert este că o perioadă de timp a fost episcopul Ierusalimului.

A doua discuție purtată de Domnul Hristos cu Sfinții Săi Apostoli și cu *„cei ce erau împreună cu ei”* (Luca 24,33) este relatată tot de Sfântul Luca. În cadrul acesteia, Mântuitorul a spus: *„Acestea sunt cuvintele pe care vi le-am grăit pe când încă eram împreună cu voi, că toate cele scrise despre Mine în legea lui Moise, în profeți și în psalmi trebuie să se plinească. Atunci le-a deschis mintea ca să înțeleagă Scripturile. Și le-a zis că așa este scris și că așa trebuia să pătimească Hristos și a treia zi să învie din morți”* (Luca 24,44-46).

„Și s-au apropiat de satul unde se duceau, iar El Se făcea că merge mai departe. Dar ei Îl rugau stăruitor, zicând: «Rămâi cu noi, că e spre seară și s-a plecat ziua». Și a intrat să rămână cu ei. Și a fost că în timp ce stătea împreună cu ei la masă, luând pâinea a binecuvântat și, frângând, le-a dat. Și s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut; dar El li S-a făcut nevăzut” (Luca 24,28-31).

Luca și Cleopa au fost cucerți pe loc de misteriosul interlocutor, de aceea când s-au apropiat de Emaus, iar Acesta le-a spus că vrea să își continue călătoria, L-au rugat să rămână cu ei, pentru că deja se făcuse seară, iar Acesta a acceptat. În timpul cinei, străinul a binecuvântat și a frânt pâinea, iar când le-a oferit

din ea, ochii credinței li s-au deschis și L-au recunoscut că este Domnul Hristos, dar El S-a făcut nevăzut.

Autorul biblic nu menționează faptul că Mântuitorul a plecat, s-a îndepărtat, ori că a dispărut pur și simplu, ci că s-a făcut nevăzut, pentru că Luca și Cleopa se împărtășiseră cu trupul Lui, deci El era prezent euharistic întru ei. La cina cea de taină, *„pe când mâncau ei, Iisus, luând pâine și binecuvântând, a frânt și le-a dat ucenicilor, zicând: «Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu». Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: «Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi, carele pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor». Și le-a zis Iisus: «Adevăr, adevăr vă spun: Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua de apoi. Căci Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu adevărată băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el»*” (Matei 26,26-28 și Ioan 6,53-56). Din cuvintele Domnului Hristos înțelegem că prin pâinea binecuvântată, frântă și oferită la cina din Emaus Luca și Cleopa se împărtășiseră cu trupul Lui.

Dacă pe drumul dintre Ierusalim și Emaus cei doi ucenici s-au împărtășit de cuvântul Mântuitorului, Care le-a explicat Sfânta Scriptură a Vechiului Testament despre El, la cina din Emaus s-au împărtășit euharistic. La fel se întâmplă și cu noi la Sfânta Liturghie, pentru că întâi ne împărtășim de cuvântul Sfintei Scripturi, prin Apostolul și Evanghelia care se citesc, iar apoi cei care s-au spovedit, au luat dezlegare de la duhovnic și s-au pregătit Îl primesc pe Domnul Hristos euharistic.

Conform mărturiei Sfintei Scripturi, aceasta este singura sfântă euharistie pe care Domnul Hristos a săvârșit-o pe pământ, după învierea Sa din morți.

Atunci Luca și Cleopa „au zis unul către altul: „*«Oare nu ardea întru noi inima noastră când ne vorbea pe cale și în timp ce ne tâlcuia Scripturile?»*. Și în ceasul acela sculându-se s-au întors la Ierusalim și I-au găsit adunați pe cei unsprezece și pe cei ce erau împreună cu ei, care ziceau că Domnul cu adevărat a înviat și I s-a arătat lui Simon. Și ei au povestit cele petrecute pe cale și cum a fost El cunoscut de ei întru frângerea pâinii” (Luca 24,32-35).

După ce L-au recunoscut pe Mântuitorul, care s-a făcut nevăzut, cei doi ucenici și-au dat seama cât erau de slabi în credință până când s-au împărtășit de trupul Domnului Hristos. Și, fără să mai țină cont de cei aproape unsprezece kilometri parcurși pe jos în după amiaza aceea, de faptul că se întunecase și uitând de oboseală, s-au întors la Ierusalim, unde au aflat că Mântuitorul i se arătase și Apostolului Petru, iar Sfinții Apostoli și cei împreună cu ei credeau că Domnul Hristos înviase din morți. Luca și Cleopa au sporit bucuria celor din Ierusalim, relatând cele petrecute cu ei.

Cu siguranță că Domnul Hristos nu avea nevoie ca după învierea Sa din morți să mai petreacă patruzeci de zile pe pământ și abia apoi să se înalțe cu trupul la cer, ci a făcut aceasta pentru ca prin arătările Sale să-i încredințeze în mod deplin pe Sfinții Apostoli și pe cei care Îi ascultasera cuvintele că a biruit moartea, motiv pentru care „S-a arătat deodată la peste cinci sute de frați” (I Corinteni 15,6).

Mântuitorul cunoștea prea bine slăbiciunea și curiozitatea firii umane, pentru că în timpul activității Sale publice „au ieșit fariseii și au început să se ia cu El la întrebări cerându-I semn din cer, ispitindu-L. Și Iisus, suspinând în duhul Său, le-a zis: «Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevăr vă grăiesc că acestui neam nu i se va da semn!»” (Marcu 8,11-12). Alt exemplu scripturistic în acest sens întâlnim atunci când Domnul

Hristos a fost trimis de Ponțiu Pilat la regele Irod. *„Iar Irod, văzându-L pe Iisus, s-a bucurat foarte, că de multă vreme dorea să-L vadă, fiindcă auzise de El și nădăjduia să vadă vreo minune săvârșită de El”* (Luca 23,8). Mântuitorul li s-a arătat Sfinților Apostoli, pentru a-i convinge că a înviat din morți, cu toate acestea, lui Toma, care refuza să accepte acest fapt, i-a zis: *„Pentru că M-ai văzut, ai crezut; fericii cei ce au crezut fără să fi văzut!”* (Ioan 20,29).

Pornind de la aceste cuvinte ale Domnului Hristos, să credem în ceea ce ne învață Dumnezeu prin Biserică. Să nu ne limităm însă la o credință pur teoretică, în sensul de a accepta drept adevărate anumite realități mai presus de fire, ci să ne dovedim credința prin fapte bune, căci așa cum a afirmat Sfântul Iacov, *„credința fără fapte moartă este”* (Iacov 2,20).

Mă bucur să constat credința enoriașilor din această parohie, care într-un orașel mic ați realizat tot ceea ce se poate admira astăzi aici. Dacă timp de mai bine de zece ani de zile sfintele slujbe s-au săvârșit în demisolul bisericii, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, prin hărnicia celor doi preoți și prin jertfa credincioșilor parohiei și a altor binefăcători, astăzi s-a inaugurat slujirea în biserică, prin săvârșirea Sfintei Liturghii.

O cântare bisericească glăsuiește atât de frumos *„În biserica slavei tale stând, în cer ni se pare a sta, Născătoare de Dumnezeu”*, pentru că prin pictura murală, care constituie veșmântul liturgic al acestui frumos locaș de cult, noi suntem înconjurați de sfinți, încât ne simțim ca în rai.

Cu această ocazie binecuvântată, prin voia lui Dumnezeu, am hirotonit diacon pe seama altarului acestei sfinte biserici pe tânărul Cristian Iura, care ani de zile v-a fost cântăreț bisericesc și a dirijat corul de aici. Și de acum înainte, peste săptămână, părintele se va îngriji de strană, iar în duminici și sărbători va sluji la sfântul altar, alături de cei doi preoți. Îi urez părintelui

diacon să aibă parte de o slujire cât mai îndelungată și rodnică în ogorul Domnului.

Bunul Dumnezeu să răsplătească din belșug eforturile tuturor celor care au contribuit la ridicarea, împodobirea și înzestrarea acestui sion dumnezeiesc cu toate cele necesare săvârșirii sfintelor slujbe și au așteptat cu nerăbdare acest moment, dintre care unii sunteți de față, iar alții nu se mai găsesc printre noi. Cu toate că astăzi am inaugurat slujirea în această măreață biserică, lucrările nu s-au încheiat în totalitate, de aceea vă dorim să aveți parte de mult spor în finalizarea lor, încât la momentul potrivit să venim să facem și sfințirea, pentru ca bucuria tuturor să fie deplină.

Amin

Înălțarea Domnului cu trupul la cer¹

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși, Hristos s-a înălțat!

Începând de astăzi schimbăm frumosul salut creștinesc „Hristos a înviat!” cu cel de „Hristos s-a înălțat!”, pentru a ne manifesta și împărtăși unii altora bucuria și recunoștința față de ceea ce a făcut Mântuitorul lumii pentru noi, fiindcă Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat și a venit în lume numai pentru că ne iubește, căci *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul, căci Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (Ioan 3,16-17 și I Timotei 2,4).

Domnul Hristos și-a încheiat activitatea publică în momentul în care și-a dat duhul pe cruce, strigând plin de durere, *„Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce m-ai părăsit?”* (Matei 27,46). Dumnezeu este viață și dătător de viață, pentru că Mântuitorul Însuși a afirmat că *„precum Dumnezeu Tatăl are viață întru Sine, așa I-a dat și Fiului să aibă viață întru Sine”* (Ioan 5,26), iar Sfântul Ioan Botezătorul a spus despre Fiul lui Dumnezeu că *„Acesta era dintru început la Dumnezeu; toate printr-Însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut”* (Ioan 1,2-3), de aceea, în clipa morții, când sufletul Domnului Hristos

¹ Cuvânt rostit în 13 iunie 2013 în catedrala episcopală „Înălțarea Domnului” din Zalău, cu prilejul hramului acesteia.

se despărțea de trup, Acesta se simțea pe bună dreptate abandonat de Dumnezeu.

La zămislirea Pruncului Iisus în pântecele Sfintei Fecioare Maria, Fiul lui Dumnezeu și-a asumat în persoana Lui, pe lângă firea cea dumnezeiască și natura omenească, alcătuită din trup și suflet. Dacă în Sfânta Treime există o singură ființă dumnezeiască în trei persoane, în Iisus Hristos întâlnim opusul, și anume, o singură persoană cu două firi sau naturi, cea dumnezeiască și cea omenească, însă o singură lucrare, numită teandrică sau divino-umană.

Deși pe parcursul întregii existențe pământești a Domnului Hristos firea umană, constituită din trup și suflet, a avut o lucrare comună, în urma răstignirii pe cruce și a morții, sufletul s-a separat de trup, coborând la iad, de unde a eliberat sufletele dreptilor Vechiului Testament, cu care a urcat în rai. Prin aceasta Mântuitorul a obținut prima biruință asupra morții și a diavolului, pentru sufletele cu care a urcat în împărăția lui Dumnezeu. Deosebit de important însă este faptul că Domnul Hristos l-a înfrânt pe vrăjmașul nu prin firea Sa dumnezeiască cea atotputernică, de vreme ce pe cruce omul Hristos a fost părăsit de Dumnezeu, ci prin sufletul Său cel lipsit de păcat.

Despre păcatul strămoșesc, comun tuturor oamenilor, Apostolul neamurilor a scris: *„Așa cum printr-un om a intrat păcatul în lume și, prin păcat, moartea, tot astfel moartea a trecut în toți oamenii prin aceea că toți au păcătuit”* (Romani 5,12). Întrucât Pruncul Iisus a fost zămislit în pântecele Sfintei Fecioare Maria prin umbrirea lui Dumnezeu, El s-a născut fără păcat strămoșesc. În privința păcatelor personale citim în Sfânta Scriptură că *„păcatul odată săvârșit aduce moartea, pentru că plata păcatului este moartea”* (Iacov 1,15 și Romani 6,23). Mântuitorul însă nu a păcătuț, de aceea le-a putut spune evreilor: *„Cine dintre voi Mă vedește de păcat?”* (Ioan 8,46), iar Sfântul

Apostol Petru a confirmat că Domnul Hristos „*păcat n-a săvârșit și în gura Lui nu s-a aflat vicleșug*” (I Petru 2,22).

După ce sufletul Domnului Hristos a deschis raiul, în care a intrat cu sufletele dreptilor Vechiului Testament, a coborât în mormântul străjuit din Ierusalim și s-a unit cu trupul mort, care a înviat. Prin acest act a biruit încă o dată moartea și pe diavolul, de această dată pentru trupul Său, dar și pentru trupurile oamenilor, „*că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om a venit și învierea morților. Că după cum toți mor în Adam, tot așa toți vor învia întru Hristos, căci Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe Domnul, ne va învia și pe noi prin puterea Sa*” (I Corinteni 15,21-22 și 6,14).

Întrucât Dumnezeu i-a spus lui Adam în grădina Edenului: „*Din toți pomii raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, cu moarte vei muri!*” (Facere 2,16-17), unii oameni consideră că Dumnezeu a creat moartea. În paginile Sfintei Scripturi însă citim că „*Dumnezeu n-a făcut moartea și nu se bucură de pieirea celor vii*” (Isus Sirah 1,13). De aici înțelegem că prin avertismentul Său, Dumnezeu doar i-a atras luarea aminte protopărintelui nostru să nu mănânce din rodul pomului oprit, prezentându-i și consecințele neascultării. Un îndemn asemănător a adresat Dumnezeu în Vechiul Testament poporului ales, căruia i-a spus: „*Iată, Eu ți-am pus în față viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege viața, ca să trăiești, tu și urmașii tăi!*” (Deuteronom 30,19).

Cine a creat atunci moartea? În Vechiul Testament se precizează faptul că „*diavolul, din invidie, a adus moartea în lume*” (Înțelepciunea lui Solomon 2,24), de aceea Domnul Hristos a spus că „*diavolul de la început a fost ucigător de oameni*” (Ioan 8,44).

În cartea Facerii citim că „*sarpele era cel mai viclean dintre toate fiarele de pe pământ, pe care le făcuse Domnul Dumnezeu*.”

Și a zis șarpele către femeie: «Dumnezeu, a zis El oare: Să nu mâncați roade din tot pomul care este în rai?». Iar femeia a zis către șarpe: «Noi putem mânca din roada pomilor raiului, dar din roada pomului care este în mijlocul raiului, ne-a zis Dumnezeu: «Din el să nu mâncați și nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!». Atunci șarpele a zis către femeie: «Nu, nu veți muri; dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca niște dumnezei, cunoscând binele și răul». Și femeia a văzut că pomul e bun de mâncat, că este plăcut ochilor la vedere și că e de dorit spre câștigarea priceperii. Și a luat din roada lui și a mâncat; și i-a dat și bărbatului său, care era cu ea, și el a mâncat» (Facere 3,1-6).

Din relatarea Sfintei Scripturi constatăm că păcatul protopărinților, asemenea oricărui păcat de altfel, a fost săvârșit în etape, căci întâi Eva „a văzut că pomul e bun de mâncat, că este plăcut ochilor la vedere și că e de dorit spre câștigarea priceperii”, deci a acceptat ispita cu gândul, abia apoi „a luat din roada lui și a mâncat”, săvârșind păcatul cu trupul. La fel s-a întâmplat și cu Adam, care întâi a primit rodul pomului oprit de la soția sa, deci a consimțit la păcat, pe care ulterior l-a săvârșit și cu trupul.

După cum păcatul din rai a fost comis în etape, la fel a survenit și moartea, pentru că asemenea diavolilor, care sunt morți spiritual, ei fiind lipsiți de trup, Adam și Eva au murit întâi sufletește, iar abia mai târziu trupește.

Primul om de pe pământ care a murit cu trupul a fost Abel, moartea lui fiind provocată și de un păcat personal, căci Cain, fratele său, l-a ucis din invidie.

Distincția clară între moartea sufletească și cea trupească o vedem în cartea Apocalipsei, unde Dumnezeu spune: „Îți știu faptele, că-ți merge numele că trăiești, dar ești mort” (Apocalipsă 3,1).

De vreme ce păcatul strămoșesc a fost săvârșit în etape și la fel s-a produs și moartea, tot așa l-a biruit Mântuitorul pe Satana, întâi pe plan spiritual, prin eliberarea sufletelor dreptilor Vechiului Testament din temnițele iadului, cu care a intrat în împărăția lui Dumnezeu, apoi pe plan trupesc, prin învierea Sa din morți.

Cu toate acestea, chiar dacă în urma biruirii Satanei de către Mântuitorul, sufletele tuturor oamenilor cu viață curată se duc după încheierea existenței pământești în împărăția lui Dumnezeu, trupurile oamenilor se întorc în pământul din care au fost luate, pentru că Dumnezeu i-a zis lui Adam: *„pământ ești și în pământ te vei întoarce”* (Facere 3,19), urmând să învieze doar la cea de-a doua venire în lume a Fiului lui Dumnezeu, *„cel din urmă vrăjmaș care va fi nimicit fiind moartea. Iar când ființa aceasta stricăcioasă se va îmbrăca în nestricăciune și ființa aceasta muritoare se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: Înghițitu-s-a moartea întru biruință. Unde-ți este, moarte, biruința? Moarte, unde-ți este boldul?”* (I Corinteni 15,26 și 54-55).

După învierea Sa din morți, Mântuitorul a petrecut pe pământ patruzeci de zile, perioadă în care s-a arătat femeilor mironosițe, Sfinților Apostoli, iar *„deodată la peste cinci sute de frați”* (I Corinteni 15,6), pentru a-i încredința pe deplin că a înviat.

În timpul uneia dintre arătări, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: «Luați Duh Sfânt!, cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi»”* (Matei 28,18-20 și Ioan 20,22-23).

De vreme ce *„toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor”* (Iacov

1,17), cu siguranță că Mântuitorul nu se referă aici la firea Lui cea dumnezeiască, ci la faptul că a primit ca om toată puterea în cer și pe pământ. Apostolul neamurilor scrie că Domnul Hristos *„S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moarte de cruce! Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preaînălțat și I-a dăruit Lui nume care-i mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt, și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl”* (Filipeni 2,8-11). De asemenea, Mântuitorul le-a împărtășit Sfinților Apostoli pe Duhul Sfânt după ce El Îl dobândise ca om, în urma îndumnezeirii depline a firii umane, realizată prin învierea Sa din morți.

La patruzeci de zile după înviere, Domnul Hristos s-a dus împreună cu Sfinții Apostoli *„până spre Betania, și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, s-a despărțit de ei și s-a înălțat la cer și un nor l-a luat de la ochii lor și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl”* (Luca 24,50-51, Faptele Apostolilor 1,9 și Marcu 16,19).

Dacă în urma biruirii morții și a diavolului în plan spiritual Mântuitorul a intrat cu propriul suflet, dar și cu sufletele dreptilor Vechiului Testament în împărăția lui Dumnezeu, la înălțare întreaga Lui fire umană, alcătuită din trup și suflet, se suie la cer, pentru a ședea pe tronul Sfintei Treimi.

Nu doar Domnul Hristos se găsește cu sufletul și cu trupul în rai, ci și Maica Domnului, care după ce a adormit, a fost ridicată de Fiul ei cu trupul în împărăția cerurilor.

Pe lângă Domnul Hristos și Maica Domnului, în împărăția lui Dumnezeu mai sunt doi oameni cu trupul și sufletul. Este vorba despre Enoh și Ilie din Vechiul Testament, care pentru viața lor curată au fost înălțați la cer fără să guste moartea.

Despre primul citim în cartea Facerii că „a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu” (Facere 5,24). Sfântul Apostol Pavel explică faptul că „prin credință, Enoh a fost luat de pe pământ ca să nu vadă moartea, și n-a fost găsit, pentru că Dumnezeu îl strămutase, căci mai înainte de a-l strămuta, el a avut mărturie că l-a bineplăcut lui Dumnezeu” (Evrei 11,5).

În cea de-a patra carte a Regilor citim că profetul Ilie era împreună cu Elisei, și „pe când mergeau ei pe drum și vorbeau, deodată s-a ivit un car și cai de foc și, despărțindu-i pe unul de altul, a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer” (IV Regi 2,11).

Sfânta Scriptură ne face cunoscut faptul că la sfârșitul lumii „se vor scula hristoși mincinoși și profeți mincinoși și vor face semne mari și minuni, ca să-i amăgească, de va fi cu puțință, și pe cei aleși. Iar arătarea lui Antihrist va fi prin lucrarea lui Satan, cu toată puterea și cu tot felul de semne și minuni mincinoase, până la a face ca foc să se coboare din cer pe pământ înaintea oamenilor. Și va fi mare necaz, cum n-a mai fost de la începutul lumii până acum, și nici nu va mai fi. Și dacă zilele acelea nu s-ar fi scurtat, n-ar mai scăpa nici un trup, dar zilele acelea se vor scurta de dragul celor aleși” (Matei 24,24, II Tesaloniceni 2,9, Apocalipsa 13,13 și Matei 24,21-22).

Înainte sfârșitului lumii Enoh și Ilie vor coborî pe pământ pentru a-l înfrunta pe Antihrist și pentru a-i demasca lucrarea demonică. Ei vor fi înaintemergătorii celei de a doua veniri a Domnului Hristos, prezicând sfârșitul lumii, care va fi aproape, întărindu-i duhovnicește pe oameni și chemându-i la pocăință.

Despre activitatea Sfântului prooroc Ilie din acele vremuri Dumnezeu a grăit prin gura profetului Maleahi: „Iată, Eu vi-l voi trimite pe Ilie Tesviteanul mai înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșătoare” (Maleahi 4,4).

Despre lucrarea lui Enoh și Ilie de la sfârșitul lumii grăiește Domnul Hristos în cartea Apocalipsei: *„Și celor doi martori ai Mei le voi da putere și ei vor profeți, îmbrăcați în sac, o mie două sute și șaizeci de zile. Aceștia sunt cei doi măslini și cele două sfeșnice care stau înaintea Domnului pământului. Și dacă va voi cineva să-i vatăme, foc va ieși din gura lor și îi va mistui pe vrăjmași; și dacă va voi cineva să-i vatăme, acela va trebui ucis. Aceștia vor avea putere să închidă cerul, pentru ca ploaia să nu plouă în zilele profeției lor; și putere vor avea peste ape să le schimbe în sânge și să lovească pământul cu orice fel de plagă, ori de câte ori vor voi. Și când își vor isprăvi mărturia, fiara care se va ridica din adânc va face război cu ei și-i va birui și-i va omori”* (Apocalipsa 11,3-7). Constatăm de aici faptul că deși Enoh și Ilie au ajuns în împărăția lui Dumnezeu fără să fi trecut prin moarte, înaintea sfârșitului lumii și ei vor muri, asemenea tuturor oamenilor, urmând să învieze la cea de-a doua venire a Domnului Hristos.

Întrucât această viață este trecătoare și mai devreme sau mai târziu fiecare dintre noi va avea de dat seamă înaintea Dreptului Judecător pentru faptele sale, să ne străduim să împlinim poruncile lui Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos a spus: *„de Mă iubește cineva, el va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi și Noi vom veni la el și Ne vom face locaș la el”* (Ioan 14,23). Creștinii care devin vase alese ale lui Dumnezeu în această viață se vor duce la odihnă veșnică în împărăția cerurilor, unde *„cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”* (I Corinteni 2,9).

Amin

Adormirea Maicii Domnului¹

**Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
distinse oficialități, iubiți credincioși,**

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu sărbătorim împreună praznicul adormirii Maicii Domnului, hramul acestei frumoase biserici din Zalău. De când Maica Domnului a fost aleasă și declarată drept protectoarea orașului nostru, orice sărbătoare a ei are o importanță sporită pentru locuitorii de aici. Trebuie să ținem cont însă de faptul că noi nu trebuie să așteptăm ca numai Sfânta Fecioară Maria să mijlocească pe lângă Fiul ei pentru ca Acesta să își reverse asupra noastră darurile Sale cele îmbelșugate și să ne ferească de rău, ci noi suntem datori să împlinim cuvântul ei pe care l-a spus slujitorilor de la nunta din Cana Galileii despre Fiul ei: „*Faceți tot ceea ce vă va spune*” (Ioan 2,5), adică să împlinim poruncile Lui.

Deși prăznuim adormirea Maicii Domnului, eveniment trist, la care Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și-a încheiat viețuirea pământească, noi avem în minte cuvintele troparului acestei sărbători, care spun că Sfânta Fecioară Maria nu a părăsit lumea, ci s-a mutat la viața de veci, alături de Fiul său, unde se roagă pentru ca toți creștinii să fie izbăviți de moartea cea sufletească. Autorul acestei frumoase cântări bisericești scoate aici în evidență faptul că moartea sufletească este mult mai gravă decât cea trupească. Domnul Hristos a afirmat în acest sens: „*Nu vă temeți de cei ceucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă; ci mai degrabă temeți-vă de acela care poate ca și sufletul și trupul să le piardă în gheenă*” (Matei 10,28).

¹ Cuvânt rostit în 15 august 2013 în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Zalău.

Moartea trupurilor oamenilor este una dintre consecințele păcatului strămoșesc de care nu poate scăpa nimeni, de vreme ce și Fiul lui Dumnezeu făcut om a trebuit să moară. Cu toate acestea, Mântuitorul a spus: *„Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi; și tot cel ce trăiește și crede întru Mine, în veac nu va muri!”* (Ioan 11,25-26), iar prin învierea Sa cu trupul din morți, Domnul Hristos *„s-a făcut începătură a învierii celor adormiți, pentru că Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe Domnul, ne va învia și pe noi prin puterea Sa, căci după cum toți mor în Adam, tot așa toți vor învia întru Hristos”* (I Corinteni 15,20; 6,14 și 15,22). Astfel, la a doua venire în lume a Fiului lui Dumnezeu, în calitate de Judecător al acesteia, toți oamenii vor învia, moartea trupească fiind biruită definitiv, după cum a mărturisit Sfântul Apostol Pavel, că *„cel din urmă vrăjmaș care va fi nimicit este moartea”* (I Corinteni 15,26).

În faptul că Domnul nostru Iisus *„Hristos a murit pentru noi pe când noi eram încă păcătoși”* (Romani 5,8) vedem că învierea trupurilor este darul lui Dumnezeu făcut tuturor oamenilor fără ca aceștia să fi avut vreun merit.

Cei care însă prin voia lor ajung robi ai păcatului și cad în moarte sufletească se pot ridica cu ajutorul lui Dumnezeu, care *„nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11), dar și prin eforturi proprii. Un exemplu clasic de revenire din calea păcatului avem în persoana fiului risipitor, despre care tatăl său a afirmat: *„acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”* (Luca 15,24).

Chiar dacă moartea este o realitate care nu ocolește pe nimeni, noi trebuie să știm că Dumnezeu este viață și dătător de viață. Mântuitorul a spus în acest sens că *„precum Tatăl are viață întru Sine, așa I-a dat și Fiului să aibă viață întru Sine”* (Ioan 5,26). Dumnezeu l-a adus pe om în existență pentru a se

bucura de viață și pentru a perpetua viața, de aceea după ce „a pus Adam nume tuturor dobitoacelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului; dar pentru Adam nu s-a găsit ajutor pe potrivă lui, Dumnezeu a zis: «Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor pe potrivă lui». Atunci Domnul Dumnezeu a adus asupra lui Adam un somn adânc, și el a adormit; și a luat una din coastele lui și locul ei l-a plinit cu carne. Iar coasta pe care Domnul Dumnezeu o luase din Adam a prefăcut-o în femeie și a adus-o la Adam. Și a zis Adam: «Iată aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din bărbatul ei». De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și cei doi vor fi un trup” (Facere 2,18 și 2,20-24). După ce Eva a fost creată din coasta lui Adam, Dumnezeu i-a binecuvântat pe cei doi și le-a poruncit, zicând: „creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul” (Facere 1,28). Prin aceasta Dumnezeu l-a făcut pe om împreună lucrător cu El la perpetuarea neamului omenesc și a vieții pe pământ, în sensul că trupul omului este adus în existență prin zămislire, în timp ce sufletul este creat de Dumnezeu în momentul zămislirii.

Întrucât până acum am vorbit despre viață și despre moarte, două realități incompatibile, care se exclud una pe cealaltă, precum lumina și întunericul, pentru că „lumina luminează întru întuneric și întunericul nu a cuprins-o” (Ioan 1,5), în cele ce urmează vă voi prezenta o categorie de oameni în care cele două contrarii se întâlnesc. Este vorba despre tagma călugărească, alcătuită din oameni trăitori în lume, care însă sunt morți pentru ea.

Vă voi prezenta un exemplu din Pateric în acest sens: „Unui călugăr din pustia Egiptului, care viețuia într-o peșteră, i s-a vestit de către rudeniile sale că tatăl său este grav bolnav, iar sfârșitul îi este aproape, să vină, deci, să-și primească moștenirea. Monahul le-a răspuns aceloră: «Eu înaintea tatălui meu am

murit față de lume, iar mort pe viu nu moștenește», refuzând să primească ceva din averea părintească”.

După cum știm prea bine, călugărul sau monahul este cel care simțind chemarea lui Dumnezeu renunță la lume, depunând voturile monahale: sărăcia de bunăvoie, fecioria și ascultarea necondiționată, care nu sunt obligatorii pentru creștinii de rând, trăind o viață bineplăcută lui Dumnezeu.

În Vechiul Testament călugăria nu exista. Cu toate acestea, Sfântul prooroc Ilie și Sfântul Ioan Botezătorul au fost necăsătoriți, închinându-și întreaga viață slujirii lui Dumnezeu, motiv pentru care pot fi socotiți pe bună dreptate ca precursori ai monahismului creștin.

Fiind crescută la templul din Ierusalim de la vârsta de trei ani, Sfânta Fecioară Maria nu a intenționat niciodată să-și întemeieze o familie, ci a vrut să își dedice întreaga viață lui Dumnezeu. Întrucât celibatul și călugăria nu erau cunoscute între evrei, Sfânta Fecioară Maria s-a logodit cu dreptul Iosif, un om în vârstă, pentru ca în acest mod să-și poată închina viața lui Dumnezeu. Dorința ei fierbinte a fost răsplătită peste așteptări, devenind din smerita „*roabă a Domnului*” (Luca 1,38) Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și Maica Domnului.

Domnul Hristos, precum și cei mai mulți dintre Sfinții Săi Apostoli, nu s-au căsătorit. Sfântul Petru însă, care avea familie, l-a întrebat pe Mântuitorul: „*Iată, noi pe toate le-am lăsat și Ți-am urmat Ție. Cu noi oare ce va fi? Iar El le-a zis: «Adevăr vă grăiesc: Nu este nici unul care a lăsat casă sau femeie sau frați sau părinți sau copii pentru împărăția lui Dumnezeu, care să nu primească cu mult mai mult în vremea de acum, iar în veacul ce va să vină, viață veșnică»*” (Matei 19,27 și Luca 18,29-30). În cuvintele Mântuitorului vedem răsplata rezervată călugărilor.

Monahismul a luat ființă în secolele III - IV în Egipt. La început monahii s-au retras la marginea cetăților, apoi în

izolarea pustiului, iar ulterior s-au organizat în comunități sau obști frățești.

Cuviosul Pavel din Teba (227-341), care era un om bogat și erudit, este considerat începătorul monahismului. Acesta s-a retras în pustie în timpul persecuției lui Decius, unde a rămas apoi până la moarte. Din cei 114 ani de viață cu care l-a binecuvântat Dumnezeu, 91 i-a petrecut în pustie.

Ucenicul acestuia, Sfântul Antonie cel Mare, care a trăit între anii 251-356, este fondatorul monahismului eremitic, adică de viațuire în pustie. Sfântul Antonie cel Mare este unul dintre cei mai renumiți asceți, care a adunat în jurul său peste 6.000 de călugări. Monahismul eremitic aduna grupuri mici de călugări în jurul unui părinte duhovnicesc, numit „avva”. Cel dintâi stareț din pustia Nitriei a fost avva Ammun, iar în deșertul Sketic avva Macarie.

Un rol important în răspândirea monahismului l-a avut cartea „Viața Sfântului Antonie cel Mare” scrisă de Sfântul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei Egiptului.

Întemeietorul monahismului chinovial sau de viață trăită în comun este Sfântul Pahomie cel Mare (292-346), care în jurul anului 325 a fondat mănăstirea de la Tabena Egiptului, pe Nilul superior. Sfântului Pahomie i-a apărut un înger îmbrăcat în haină monahală, care i-a descoperit regula vieții monahale de obște.

Sfântului Vasile cel Mare (330-379), arhiepiscopul Cezareii Capadociei, îi revine meritul de a fi desăvârșit monahismul chinovial, prin alcătuirea „Regulilor mici și mari”, care stabilesc principiile după care se conduce viața monahală de obște.

Sfântul Ioan Scărarul (579-649) este socotit întemeietorul isihasmului, în care monahii rostesc fără încetare rugăciunea: *„Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”*. În rol important în dezvoltarea isihasmului l-au avut Sfinții Simeon Noul Teolog (949-1022) și Grigore Palama (1296-1359), arhiepiscopul Tesalonicului.

Din Egipt, monahismul s-a răspândit în Orientul Mijlociu, în Europa, iar ulterior în întreaga lume cunoscută.

Deși primii monahi din viața Bisericii au fost bărbați, unele creștine râvnitoare au decis și ele să depună voturile monahale, încât în zilele noastre există mai multe măicuțe decât călugări.

Dintre călugărițele care au ajuns la sfințenie le amintim pe Sfintele Xenia, Parascheva, Eufrosina, Melania Romana, Sara, Teodora de la Sihla, iar lista este mult mai lungă.

În continuare voi prezenta, din literatura duhovnicească, unele exemple de împlinire a celor trei voturi monahale, pentru a conștientiza la ce înălțime sufletească au ajuns unii călugări.

Din realitățile vieții am constatat că de multe ori sărăcia îi înrăiește pe unii oameni, care sunt roși de invidie pentru realizările și bunăstarea semenilor lor, pe când alții cad în deznădejde, încât ajung să își pună capăt zilelor. Sărăcia asumată de bunăvoie însă, înnobilează. În mănăstirea Sfântului Gherasim de la Iordan și chiliile aparținătoare de aceasta călugării respectau cu strictețe votul sărăciei, încât nici unul dintre ei nu avea decât o haină veche, cu care își acoperea trupul, o rogojină, pe care se odihnea și un vas de lut, cu apă. Cu toții aveau poruncă de la Sfântul ca atunci când ieșeau din chilie să lase ușa deschisă, încât oricine ar fi voit să intre și să ia ce îl interesa din acele lucruri să nu fie oprit.

Voi prezenta și două exemple în acest sens: „În chilia unui călugăr au intrat hoții și i-au zis: «Am venit să luăm tot ce ai tu aici». Monahul le-a răspuns: «Fraților, luați tot ceea ce doriți». După ce au golit chilia, furii au plecat, fără să ia un săculeț, care atârna într-un colț. Apucându-l în grabă, călugărul a alergat în urma lor, strigând: «Fraților, ați uitat acest săculeț în chilia voastră!». Minunându-se de comportamentul monahului, hoții au înapoiat tot ceea ce luaseră din chilie”. „În lipsa arvei Macarie i-a intrat în chilie un hoț. Când s-a întors bătrânul, l-a găsit acolo încercându-și cămila cu lucrurile lui. A început și călugărul să

ia din lucruri și să le pună în spatele cămilei. După ce au golit chilia, hoțul a început să bată cămila, care nu voia să se ridice. Văzând aceasta, avva a intrat în chilie, unde a găsit o daltă mică, pe care scoțând-o, a pus-o pe cămilă, zicând: «Frate, asta aștepta cămila» și lovind-o ușor cu piciorul, i-a zis: «Ridică-te!». Îndată s-a ridicat cămila și s-a dus puțin, pentru cuvântul lui, după care iarăși a șezut și nu s-a urnit din loc până nu au fost descărcate toate lucrurile din spatele ei”.

Milostenia este bineplăcută înaintea lui Dumnezeu, de aceea Sfântul Iacob a scris „*că judecata este fără milă pentru cel ce n-a făcut milă; iar mila este biruitoare asupra judecății*” (Iacob 2,13), însă Sfinții Părinți au afirmat că sărăcia de bunăvoie, răbdată pentru Hristos, este mai mare decât milostenia.

Votul fecioriei îl voi ilustra cu o întâmplare din viața Preacuviosului Părinte Martinian din Cezareea Palestinei, la chilia căruia a venit într-o seară o femeie păcătoasă cu gând viclean, îmbrăcată în haine sărăcicioase. Prefăcându-se că s-a rătăcit și că ar fi în pericol să fie mâncată de fiare, a bătut la ușă și a început a plânge, rugându-l pe călugăr să o primească în chilie. Înduplecat de rugămințile femeii, pustnicul a găzduit-o în prima cameră, iar el s-a retras în ultima. Spre dimineață femeia s-a îmbrăcat în haine frumoase și și-a pus podoabe, iar când monahul a intrat în camera ei, a rămas mirat de înfățișarea ei și a întrebat-o cine este și pentru ce a venit în chilia lui. Atunci femeia i-a mărturisit că este acolo pentru el și defăimând viața sihăstrească, a început a-i spune că toți dreptii din Vechiul Testament s-au bucurat de petrecerea cea laolaltă cu femeile, îndemnându-l să păcătuiască cu ea. Fără a sta pe gânduri, pustnicul a aprins câteva vreascuri într-un colț al chiliei și a sărit în mijlocul focului, zicând: „*De poți răbda, Martiniane, focul gheenei, ascultă de femeie și împlinește-ți pofa cea păcătoasă*”. Văzând aceasta, femeia s-a căit și la sfatul sihastrului s-a călugărit. Iar el, după ce i-au trecut arsurile, a rugat

un luntraș din apropiere să-l ducă pe o stâncă din mare, cale de o zi de la țarm, iar acolo a viețuit timp de zece ani, hrănit fiind de luntraș, până când s-a mutat din această viață.

Despre votul ascultării voi prezenta două exemple. Un filozof renumit din Ierusalim a venit la un sihastru, rugându-l să-l accepte de ucenic. Bătrânul i-a spus: „De poștești aceasta, du-te, vinde-ți averea și împarte-o săracilor, iar eu te voi primi”, iar filozoful a împlinit ceea ce i-a cerut călugărul. După o vreme, bătrânul i-a poruncit să nu vorbească cu nimeni, iar timp de doi ani acesta nu a grăit. Cunosându-i nevoința, oamenii au început să-l laude, încât avva i-a zis: „Nu-ți este de folos să stai aici, mai bine este pentru tine să te duci la o mănăstire de obște”, însă când l-a trimis, nu i-a spus dacă să grăiască ori nu. Acela păzind cu sfințenie porunca bătrânului, nu a schimbat o vorbă cu nimeni în mănăstirea la care s-a dus. Neștiind dacă este mut, ori se preface, starețul l-a trimis la o ascultare dincolo de Nil, în timpul revărsării apelor, pentru ca vrând să treacă fluviul, să-i spună cu nu a putut-o împlini și a trimis în taină un frate după el, să vadă ce va face. Ajungând la Nil și văzând că nu poate traversa apa, călugărul a căzut în genunchi și s-a rugat lui Dumnezeu, iar un crocodil a venit, l-a luat în spate și l-a trecut pe țărmul celălalt. După ce a împlinit ascultarea pentru care a fost trimis, a revenit la Nil, a urcat pe spinarea crocodilului și s-a întors pe țărmul de unde a plecat. Fratele care a fost trimis după el a spus acestea starețului și călugărilor din mănăstire, care s-au minunat.

La un părinte cu mari nevoințe din pustie a venit un tânăr, rugându-l să-l primească de ucenic. După ce l-a refuzat de mai multe ori, văzându-l cât este de stăruitor, părintele l-a acceptat, dar pentru a-l pune la încercare, bătrânul a luat un toiag uscat, pe care l-a înfipt în pământ și i-a cerut tânărului să-l ude zilnic cu apă proaspătă, până când acesta va înfrunzi și va da rod. Pentru a ajunge la cel mai apropiat izvor, ucenicul trebuia să plece de

la chilie dis de dimineață, încât să ajungă înapoi până la lăsatul serii. Fără să cârtească, timp de trei ani tânărul a împlinit zilnic porunca bătrânului, până când toiagul a înmugurit, a înverzit și a făcut rod, pe care luându-l bătrânul, l-a împărțit părinților în biserica schitului, zicând: „Luați, fraților, mâncați din rodul cel dulce al ascultării”.

Pe lângă exemplele de împlinire a celor trei voturi monahale voi mai prezenta încă două. Primul dovedește iubirea dintre monahi, iar al doilea răbdarea și smerenia de care au dat unii dovadă: *„Primind avva Macarie un ciorchine de struguri, lucru rar în pustia Egiptului, l-a trimis unui părinte pustnic, socotind că acela are mai multă nevoie de el. Pustnicul, lăudând pe Dumnezeu pentru atâta bunătate, a dus strugurele altui frate, iar acela altuia, încât ciorchinele a înconjurat mulțimea chiliilor din pustie, fără să fi gustat careva din el, până ce a ajuns din nou la avva Macarie, care văzând aceasta, mult s-a bucurat, sporindu-și nevoințele cele duhovnicești”*.

Tot avva Macarie relatează: *„Când eram călugăr tânăr am plecat de la mănăstire de am locuit într-un sat, iar un localnic cucernic cumpăra tot ce lucram eu cu mâinile și îmi slujea. Din ispita vrăjmașului o fată din sat a căzut în păcat și a zămislit, iar când a fost întrebată cu cine a păcătuit, ea a spus: «Cu călugărul». Auzind acestea, sătenii m-au prins și mi-au atârnat de gât oale afumate și m-au purtat pe ulițele satului, bătându-mă și strigând: «Acest călugăr și-a bătut joc de fata noastră». M-au bătut de era să mă omoare, până când un bătrân i-a potolit, iar omul care îmi slujea venea după mine rușinat, căci și pe el îl ocăra gloata zicând: «Iată ce a făcut călugărul pe care tu îl slujești!». Părinții fetei m-au pus să făgăduiesc că le voi hrăni fiica, iar slujitorul meu s-a pus chezaș cu averea lui pentru mine. Ducându-mă la casa în care locuiam i-am dat celui ce mă slujea câte coșuri de nuiete aveam, zicându-i să le vândă și să-i cumpere*

fetei de mâncare, iar în sinea mea ziceam: «Macarie, ți-ai aflat femeie, acum trebuie să lucrezi mai mult ca să o hrănești» și lucram ziua și noaptea, iar tot ce câștigam îi trimiteam ei. Când s-a împlinit vremea să nască, fata s-a chinuit zile în șir, fără să poată aduce copilul pe lume. Atunci ea a mărturisit că a mințit în privința călugărului, care este nevinovat, pentru că a rămas grea cu un tânăr din sat. Aflând acestea, cel ce îmi slujea s-a umplut de bucurie, a venit la mine și mi-a spus că tot satul a pornit să vină la mine să își ceară iertare. Auzind eu aceasta, am plecat de acolo în grabă și am venit aici, la mănăstire, încât acesta este motivul pentru care mă aflu aici”.

De multe ori creștinii se întreabă care vot monahal este cel mai greu și care virtute este mai bineplăcută lui Dumnezeu. Voi răspunde la această întrebare cu un exemplu din Pateric. La avva Pamvo au venit patru pustnici, vorbindu-i despre faptele bune lucrate de fiecare dintre ei și întrebându-l care dintre acestea este mai mare. Unul era mare postitor, altul era neagonisitor de bunuri materiale, trăind într-o sărăcie lucie, al treilea dobândise o mare iubire față de toată lumea, iar cel de pe urmă stătea de douăzeci și doi de ani sub ascultarea unui călugăr bătrân. Avva Pamvo le-a răspuns: *„Vă spun vouă că fiecare dintre voi ați câștigat fapta bună pe care cu voia voastră ați agonisit-o, însă cel din urmă, trăind în ascultare, voia altuia a împlinit, de aceea fapta lui este mai vrednică de lăudat”.*

În cele ce urmează voi prezenta mărturia unui Sfânt al Bisericii, care arată răsplata de care au parte monahii în împărăția lui Dumnezeu. Cuviosul Ioan relatează: *„M-am dus cândva la avva Paisie cel Mare, dar înainte de a bate la ușa chiliei, l-am auzit pe acesta vorbind cu cineva și, sfiindu-mă a bate, am așteptat afară. Făcând însă puțin zgomot, cinstitul părinte l-a auzit, a deschis ușa și văzându-mă, m-a îmbrățișat și m-a sărutat. Apoi intrând în chilie și nevăzând pe nimeni nu mă dumiream*

și cugetam în sinea mea oare cu cine a vorbit cuviosul puțin mai înainte. Uitându-mă într-o parte și într-alta, părintele m-a întrebat ce caut, iar eu i-am răspuns: «Nu știu ce să zic, căci cu puțin timp în urmă am auzit glasul unui om care vorbea cu tine, iar acum nu văd pe nimeni și nu mă dumiresc». Avva mi-a răspuns: «O, părinte Ioane, Dumnezeu vrea să-ți descopere astăzi un lucru preaslăvit. Cel pe care l-ai auzit vorbind cu mine era marele Constantin, cel dintâi împărat al creștinilor, care s-a pogorât din cer la porunca lui Dumnezeu». Acesta mi-a zis: «Fericiți sunteți voi, care v-ați învrednicit a petrece viață pustnicească, pentru că într-adevăr a voastră este dumnezeiasca fericire a Mântuitorului». Iar eu l-am întrebat: «Cine ești tu, Domnul meu, care îmi spui acestea și mult ne ferești pe noi, monahii?». Acela mi-a răspuns: «Eu sunt împăratul Constantin cel Mare și m-am pogorât din cer ca să-ți arăt slava pe care o dobândesc monahii în împărăția cerurilor și prietenia și îndrăznirea ce o au către Domnul Hristos. Eu te feresc pe tine, Paisie, pentru că îndemni și pe alții la această sfințită petrecere a pustniciei, dar mă și ocărăsc pe mine pentru că nu m-am învrednicit de cinstea de care au monahii parte». Atunci l-am întrebat din nou: «Pentru ce te ocărăști, oare nu ai dobândit tu slava cea pururea fiitoare și dumnezeiasca strălucire?». Acela mi-a spus: «Le-am dobândit, dar nu am aceeași îndrăznire ca a monahilor, nici cinstea lor, pentru că am văzut sufletele unor călugări care despărțindu-se de trup zburau ca niște vulturi și cu multă îndrăzneală se suiau la ceruri, iar ceata vrăjmașilor nu îndrăzneau nici să se apropie de aceste suflete. Apoi am văzut cum li se deschidea poarta raiului, în care intrau și cum stăteau cu mare îndrăzneală înaintea tronului lui Dumnezeu. Pentru această vrednicie vă admir eu pe voi, monahii și vă feresc, iar pe mine mă ocărăsc. De ce oare nu am putut lepăda eu vremelnica împărăție, veșmintele și coroana cea împărătească și să fi trăit

în sărăcie, îmbrăcat în haine de sac și să fi împlinit toate câte se cer de rânduiala călugărească, pentru a mă învrednici și eu să primesc o îndrăznire ca aceasta?».

Sfântul voievod Ștefan cel Mare, care l-a avut de duhovnic pe Sfântul Daniil Sihastrul, atât de mult i-a iubit și admirat pe călugări, încât la cererea lui a fost înmormântat fără sicriu, în straie monahale, încât unii istorici s-au întrebat dacă nu cumva marele domnitor s-a călugărit la sfârșitul vieții.

Când se vorbește despre monahi sunt întrebuințate diverse denumiri, dintre care unele sunt sinonime, pe când altele au o nuanță aparte. Pentru o înțelegere corectă le voi explica pe cele mai uzitate.

Termenul „monah”, în limba greacă „monahos” (μοναχός), provine de la cuvântul „monos” (μόνος), care înseamnă „singur” și se referă la faptul că monahul trăiește singur, separat de lume, pentru a fi ferit de păcatele acesteia. Chiar dacă este izolat de lume, călugărul înalță rugăciuni lui Dumnezeu pentru întreaga lume.

Termenul „călugăr” este preluat din grecescul „kalogheros” (καλόγερος), care la rândul lui este format din cuvintele „kalos” (καλός), adică „frumos” și „gheros” (γέρος), care se traduce prin „bătrân”, deci călugăr înseamnă „bătrân frumos”, în sensul că monahul duce o viață bineplăcută lui Dumnezeu și chiar dacă este tânăr, se comportă ca un bătrân înțelept, iar frumusețea viețuirii lui este un exemplu pentru toți.

„Pustnicul” este călugărul care trăiește în izolare totală de lume, departe de orice așezare omenească, în pustnicie, prin păduri sau munți.

„Anahoretul”, în limba greacă „anahoritis” (αναχωρητής), cuvânt care provine din „anahoro” (αναχωρώ) și înseamnă „a pleca”, „a se îndepărta” este sinonim cu cel de pustnic.

„Eremitul”, termen preluat din limba greacă, de la „erimitis” (ερημίτης), provine de la „erimos” (έρημος), care înseamnă

„deșert”, „pustie” și îi desemnează pe părinții care trăiesc în deșert sau pustie, precum cea a Egiptului, a Palestinei etc.

„Sihastrul” este monahul care se străduiește să își găsească liniștea sufletească. Termenul provine din grecescul „isihia” (ἡσυχία), care înseamnă „liniște”.

„Isihasmul”, renumita metodă atonită de repetare neconținută a rugăciunii lui Iisus, își trage numele tot de la „isihia” (ἡσυχία).

„Schimnicul” sau „schimonahul” este călugărul care după o viață petrecută în nevoițe ascetice a primit schima mare, adică i-a fost săvârșită slujba prin care a dobândit marele și îngerescul chip. Majoritatea covârșitoare a monahilor primesc doar schima mică sau chipul cel mic, adică depun voturile monahale. Extrem de puțini călugări de la noi din țară râvnesc la schima mare, pentru că cel care o primește are binecuvântarea de a rosti doar șapte cuvinte pe zi. Nici renumiții părinți Ilie Cleopa, Arsenie Boca sau Iustin Pârveu nu au fost schimonahi.

Între călugări există și categoria „stâlpnicilor”. Aceștia au fost monahi foarte râvnitori care au trăit în izolare de lume în vârful unui stâlp, fără acoperiș. Întrucât spațiul respectiv era foarte strâmt, stâlpnicii puteau sta doar în picioare sau în genunchi, în bătaia soarelui, a vântului și a ploii. Hrana acestora era cea adusă de trecători, care era urcată pe stâlp cu ajutorul unei frânghii sau a unei scări. Primul și cel mai renumit dintre stâlpnici a fost Sfântul Simeon Stâlpnicul (390-459), care și-a petrecut în vârful unui stâlp ultimii treizeci de ani din viață. Stâlpnicii mai sunt cunoscuți și sub numele de „stiliți”, de la cuvântul grecesc „stilos” (στύλος), care înseamnă „stâlp”.

Adeseori călugării din vechime erau numiți „avva”, termen care în limba aramaică înseamnă „părinte”. În rugăciunea din Grădina Ghetsimani Mântuitorul s-a adresat lui Dumnezeu Tatăl cu acest apelativ (Marcu 14,36).

Monahii din Sfântul Munte Athos sunt cunoscuți sub denumirea de „aghioriți”. În limba greacă Muntele Athos este numit „Aghion Oros” (Άγιον Όρος), adică „Sfântul Munte”, deci „aghiorit” vine de la cuvântul „aghios” (άγιος), care înseamnă „sfânt”.

În viața monahală există patru trepte. Cel care intră în mănăstire este numit la început „frate”, „novice” sau „începător”.

După o perioadă de încercări petrecută în mănăstire, fratele devine „rasofor”, termen preluat din grecescul „rasoforos” (ρασοφόρος), care este compus la rândul său din cuvântul „raso” (ράσο), care înseamnă „reverendă”, „dulamă”, „anteriu” sau „sutană” și „foros” (φόρος), care se traduce prin „purător”, în sensul că rasoforul are dreptul de a purta reverendă. La slujba de rasoforire candidatul i se taie o şuviță din părul capului, i se dă un nume de călugăr și este îmbrăcat cu sutana, potcapul sau culionul și camilafca.

Când rasoforul consideră că este pregătit pentru a fi tuns în monahism, iar duhovnicul său confirmă acest lucru, se oficiază slujba în timpul căreia candidatul i se taie din nou o şuviță din părul capului, i se dă alt nume de călugăr, ori se păstrează cel primit la rasoforire, iar acesta depune voturile monahale: sărăcia de bunăvoie, fecioria și ascultarea necondiționată, primind hainele și obiectele călugărești: cămașa, crucea, paramanul, reverenda, centura, încălțăminte, suprareverenda, potcapul, mantia, camilafca, metaniile, crucea de binecuvântare și lumânarea.

Cea mai înaltă treaptă monahală este cea de schimonah, despre care am vorbit deja. Rânduiala primirii schimei celei mari este identică cu cea a tunderii în monahism, rugăciunile fiind un pic diferite, iar între obiectele primite de schimnic se numără în plus schima și analavul, care este veșmântul călugăresc specific schimei celei mari.

Rangurile cu care pot fi distinși călugării sunt în număr de trei. Prima distincție este cea de „singhel”. Termenul a fost preluat din grecescul „singhelos” (σύγκελλος), cuvânt compus din particula „sin” (συν), care înseamnă „împreună” și „kelos” (κελλός), care provine de la „keli” (κελί), desemnând „chilia” sau „camera călugărului”. „Sincel” se traduce prin „colocatar” sau „călugăr care locuiește în aceeași cameră cu un alt monah”. Începând cu secolul al V-lea sincelul locuia în aceeași cameră cu episcopul, căruia îi era sfetnic și pe care, de obicei, îl urma în tronul arhieresc. În perioada bizantină sincelul patriarhului de la Constantinopol era numit de împărat, iar din veacul al X-lea sincelii erau mitropoliți.

Cel de-al doilea rang monahal este cel de protosinghel. Termenul a fost preluat din grecescul „protosinghelos” (πρωτοσύγκελλος), care înseamnă „cel dintâi dintre singheli”. Ca semn distinctiv protosinghelul poartă cruce, iar la sfintele slujbe bederniță sau epigonat. În Biserica Greciei protosinghelul nu deține doar un rang eclesastic, ci ocupă funcția de vicar eparhial.

Cea mai înaltă distincție pe care o poate primi un călugăr este cea de arhimandrit. Termenul este preluat din grecescul „arhimandritis” (αρχιμανδρίτης), cuvânt compus din „arhi” (αρχή), care înseamnă „primul”, „cel dintâi”, și „mandritis” (μανδρίτης), care provine din „mandra” (μάνδρα), însemnând „mănăstire”, deci arhimandritul se traduce prin „superiorul unei mănăstiri”. În momentul hiotesiei, arhimandritul primește în plus față de protosinghel bastonul. În Biserica noastră rangul de arhimandrit se acordă doar cu aprobarea Sfântului Sinod. În Biserica Serbiei sunt atât de puțini arhimandriți, încât există mai mulți ierarhi decât aceștia.

În mănăstirile de maici stareța poate primi dreptul de a purta cruce pectorală, fiind numită stavroforă. Termenul provine

din grecescul „stavroforos” (σταυροφόρος), compus din „stavros” (σταυρός), adică „cruce” și „foros” (φόρος), care se traduce prin „purtător”, deci „stavrofor” înseamnă „purtător de cruce”.

Călugării pot ocupa anumite funcții în mănăstire. Ecclesiarhul este monahul care răspunde de biserica mănăstirii și de buna desfășurare a sfintelor slujbe. Termenul a fost preluat din grecescul „eclisiarhis” (εκκλησιάρχης), cuvânt compus din „eclisia” (εκκλησία), care înseamnă „biserica” și „arhi” (αρχή), tradus prin „primul”, „cel dintâi”, deci „ecclesiarh” se traduce prin „responsabil cu biserica”.

Canonarhul este călugărul responsabil cu orânduirea slujbelor la strană. Termenul a fost preluat din grecescul „canonarhis” (κανονάρχης), compus din „canonas” (κανόνας), care înseamnă „rânduială” și „arhi” (αρχή), adică „primul”, „cel dintâi”, deci „canonarh” se traduce prin „responsabil cu rânduiala la strană”. În Biserica Greciei canonarhul este cel care ține isonul sau îl secondează pe cântărețul de la strana unei mănăstiri.

Arhondarul este monahul care se îngrijește de oaspeții mănăstirii. Termenul a fost preluat din grecescul „arhondaris” (αρχοντάρης), care literal s-ar traduce prin „om nobil, cu prestanță, generos”.

Economul este monahul care administrează veniturile mănăstirii. Termenul a fost preluat din grecescul „iconomos” (οικονόμος), care înseamnă „administrator”.

Chelarul este călugărul care deține cheile cămării și ale pivniței mănăstirii, îngrijindu-se de aprovizionarea acestora. Termenul provine din latinescul „cellarium” și grecescul „kelari” (κελάρι), care înseamnă „magazie”, „cămară”, „depozit de alimente”.

Starețul sau egumenul este conducătorul unui schit sau a unei mănăstiri. Termenul „stareț” provine din slavonă, iar „egumen” a fost preluat din grecescul „igumenos” (ηγούμενος).

Exarhul este călugărul care are atribuții de inspecție și control asupra mănăstirilor dintr-o eparhie. Termenul a fost preluat din grecescul „exarhos” (ἐξάρχος), compus din prepoziția „ex” (ἐξ), care înseamnă „de la”, „din” și „arhi” (ἀρχή), adică „autoritate”, „putere”, deci „exarh” se traduce prin „reprezentant al autorității”.

La începutul monahismului călugării nu erau clerici, ci pentru sfintele slujbe de care aveau nevoie apelau la preoții căsătoriți. Cu vremea însă și călugării au fost hirotoniți diaconi și preoți. Monahilor care intră în cler li se adaugă la treapta preotească în care slujesc prefixul „iero”, preluat din grecescul „ieros” (ιερός), care înseamnă „sfânt”, pentru a putea fi deosebiți de clericii de mir sau căsătoriți. Astfel monahul diacon este numit „ierodiacon”, călugărul preot este „ieromonah”, iar schimnicul preot este „ieroschimonah”.

Viața călugărească nu este ușoară, ci este plină de responsabilități duhovnicești. Din acest motiv călugăria se cere și nu se oferă. Astfel, la tunderea în monahism, cel care oficiază slujba îi spune candidatului de trei ori: *„Ia foarfecele și mi le dă”,* iar acela ia foarfecele de pe Sfânta Evanghelie, ca din mâna Domnului Hristos și le înmânează oficiantului, care spune: *„Iată, din mâna Mântuitorului Hristos iei acest foarfece. Vezi, dar, Cui te fâgăduiești, de Cine te apropii și de cine te lepezi”.* Apoi adaugă: *„Mântuitorul Hristos în chip nevăzut stă aici de față. Vezi, că nimeni pe tine nu te silește a veni la acest chip. Vezi, că tu de bunăvoie voiești logodirea marelui și îngerescului chip. Vezi ce fel de fâgăduințe dai Stăpânului Hristos, pentru că sfinții îngeri sunt de față în chip nevăzut, scriind această mărturisire a ta, care-ți va fi cerută la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos”.*

Este mare starea călugărească, de aceea vrăjmașul cunoscând răsplata care îi așteaptă pe monahi în împărăția lui Dumnezeu, îi luptă în multe feluri. Unii tineri au încercat să

intre în mănăstire, dar nu au rezistat și au plecat. Sfântul Pavel le-a scris unor astfel de oameni: *„vrerea mea este ca toți oamenii să fie ca mine, dar fiecare își are de la Dumnezeu darul lui: unul așa, iar altul într-alt fel. Dar dacă nu se pot înfrâna, să se căsătorească, fiindcă mai bine este să se căsătorească decât să ardă”* (I Corinteni 7,7 și 9). Cei care conștientizează faptul că nu sunt făcuți pentru mănăstire, să renunțe, dar să o facă înainte de a se călugări, iar nu după aceea, când este prea târziu.

Monahismul nu este pentru toată lumea, iar cei care au depus voturile monahale știu prea bine că au făcut-o de bunăvoie și ce obligații au de îndeplinit, pe care trebuie să se străduiască din răspuseri să împlinească, urmând îndemnul psalmistului: *„Faceți făgăduințe Domnului, Dumnezeului vostru, și împliniți-le!”* (Psalmul 75,11).

Pornind de la cuvintele Mântuitorului: *„Mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăiește decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care n-au nevoie de pocăință”* (Luca 15,7), Sfinții Părinți de la Sinodul al VI-lea ecumenic au hotărât în canonul 43 că *„viața anterioară, păcătoasă, a cuiva, nu este piedică pentru intrarea în monahism”*, de aceea Biserica acceptă în mănăstire orice om, oricât ar fi de păcătos, care vrea să se căiască de păcatele sale, însă nu admite ca cei din mănăstire să trăiască în păcat. În literatura duhovnicească întâlnim exemple de mari păcătoși, care după ce au conștientizat ce viață duceau, au părăsit calea păcatului și s-au călugărit, regretând amarnic păcatele săvârșite, încât au ajuns chiar la sfințenie. Dintre acestea vom prezenta două: *„În părțile Hermopolei era o căpetenie de tâlhari vestită, pe nume David, care avea sub stăpânirea lui mai mult de treizeci de hoți, care a jefuit multă lume, a omorât mulți oameni și a făcut nenumărate rele. Odată, pe când se găsea într-un munte, David și-a venit în fire, căindu-se pentru toate răutățile pe care le-a făcut. A părăsit viața*

tâlharească și s-a dus la o mănăstire. A bătut la poarta acesteia, iar portarul l-a întrebat ce vrea. David i-a răspuns că vrea să se facă monah. Portarul l-a anunțat pe stareț, care a venit la tâlhar și văzându-l că este bătrân, i-a spus: «Nu te pot primi în mănăstire, pentru că părinții de aici au foarte mult de lucru, iar nevoințele lor și asceza sunt mari. Tu ești deprins cu alt fel de viață și nu vei suporta rigorile mănăstirii». Tâlharul însă îl ruga pe stareț, zicând: «Voi îndeplini toate ascultările, numai primește-mă». «Nu ai să faci față», i-a răspuns starețul. Atunci căpetenia de hoți i-a spus: «Să știi că eu sunt David, căpetenia hoților și am venit la această mănăstire ca să-mi plâng păcatele. Dacă nu vrei să mă primești, îți promit că voi reveni la vechea mea îndeletnicire, voi aduce aici pe toți supușii mei, vom omorî toți călugării de aici și vom dărâma această mănăstire». La auzul acestor cuvinte, starețul l-a primit în mănăstire și l-a făcut călugăr. David a început să se nevoiască, încât a întrecut în înfrânare, ascultare și smerenie pe toți cei din mănăstire. Deși erau acolo cam șaptezeci de călugări, David le era tuturor de folos, făcându-se pildă pentru toți. Într-o zi, pe când David se afla în chilia lui, a fost trimis la el un înger, care i-a zis: «Davide, Domnul Dumnezeu ți-a iertat toate păcatele tale, iar de acum înainte vei fi făcător de minuni». Călugărul i-a răspuns îngerului: «Nu pot crede că într-un timp atât de scurt Dumnezeu mi-a iertat toate păcatele mele, care sunt mai grele decât nisipul mării». Îngerul i-a spus: «De vreme ce nu l-am cruțat pe preotul Zaharia, pentru că nu m-a crezut când i-am vestit că soția lui va naște un fiu, ci i-am legat limba, te voi cruța oare pe tine? Drept aceea de acum înainte nu vei mai putea vorbi deloc». Avva David i-a făcut metanie îngerului, zicând: «Pe când eram în lume și săvârșeam nelegiuiri și vărsări de sânge vorbeam, iar acum, când vreau să Îi slujesc lui Dumnezeu și să-I înalț laude, vrei să-mi legi limba, ca să nu pot

vorbi?». Atunci îngerul i-a răspuns: «Vei putea vorbi atât timp cât te vei ruga lui Dumnezeu, în afară de aceasta însă nu vei putea rosti nici măcar un singur cuvânt». Așa s-a și întâmplat, când se ruga David lui Dumnezeu, putea să grăiască, însă alte cuvinte nu au mai ieșit din gura lui, iar Dumnezeu a săvârșit prin el multe minuni”. Cuviosul părinte David este pomenit în calendarul creștin la 7 septembrie.

„În părțile Egiptului trăia o fată foarte frumoasă la chip, numită Taisia, dar foarte păcătoasă, care pe mulți bărbați îi ademenea să desfrâneze cu ea, iar aceștia îi aduceau aur, argint și haine scumpe, încât mulți și-au cheltuit averile pentru ea, sfârșind în sărăcie, iar alții au ajuns să se bată pentru ea. Auzind acestea, cuviosul părinte Pafnutie s-a îmbrăcat în haine mirenești și, luând un galben, a intrat în locul unde petrecea Taisia. Luând banul, Taisia i-a zis: «Intră în odaia mea». Intrând, cuviosul a văzut un pat frumos așternut, pe care așezându-se, a întrebat: «Oare nu ai altă cameră tăinuită, în care să ne închidem, ca să nu ne știe nimeni?»». Taisia i-a răspuns: «Am și altă odaie, dar dacă te rușinezi de oameni, aici ne putem ascunde foarte bine, căci ușile sunt încuiate, încât nimeni nu poate intra, iar dacă te temi de Dumnezeu, nu există loc care să poată fi tănuit dinaintea Lui, măcar de te-ai ascunde și sub pământ, căci și acolo te vede Dumnezeu». Auzind Pafnutie aceste cuvinte, plin de mirare, i-a zis: «Au, doară ști tu de Dumnezeu?» Iar ea a răspuns: «Știu de Dumnezeu și am auzit și despre împărăția dreptilor și chinurile păcătoșilor». Atunci părintele a întrebat-o: «Dacă știi de Dumnezeu, despre împărăția Sa și despre muncile păcătoșilor, atunci de ce te întinezi cu păcatul și duci atâtea suflete la pierzare? Căci nu numai pentru păcatele tale vei da socoteală înaintea lui Dumnezeu și vei fi osândită la gheena focului, ci și pentru ale acelor pe care i-ai întinat». Auzind acestea, Taisia s-a aruncat la picioarele părintelui, și cu

lacrimi în ochi, a zis: «Eu mai știu și aceasta, că pentru cei ce păcătuiesc este pocăință și iertare de păcate și nădăjduiesc ca prin rugăciunile tale să mă izbăvesc de păcate și să câștig mila lui Dumnezeu. Te rog, deci, să mă aștepți trei ceasuri, după care voi merge unde îmi vei porunci și voi face tot ceea ce îmi vei spune». Arătându-i locul în care o va aștepta, cuviosul s-a dus. După ce și-a adunat toată averea agonisită cu păcatele ei, a cărei valoare era cam de vreo patruzeci de litre de aur, Taisia a dus-o în mijlocul cetății și aprinzând foc și-a aruncat toate lucrurile în el, strigând înaintea tuturor: «Veniți toți cei care ați păcătuit cu mine și vedeți cum ard toate lucrurile pe care mi le-ați dat». Și, arzând tot ce avea, s-a dus la locul unde o aștepta Pafnutie, care a dus-o la o mănăstire de maici și a încuiat-o într-o chilie mică, poruncind maicilor de acolo ca prin fereștrău să îi dea zilnic puțină pâine și apă. Înainte de a pleca cuviosul, Taisia l-a întrebat: «Cum mă sfătuiești, părinte, să mă rog lui Dumnezeu?». Iar cuviosul i-a răspuns: «Tu nu ești vrednică să chemi numele Domnului, nici să-ți ridici mâinile spre cer, de vreme ce buzele îți sunt pline de necurăție, iar mâinile îți sunt întinate, ci, numai privind îndelung spre răsărit, să zici: Dumnezeule, Cel ce m-ai zidit, miluiește-mă». Taisia a petrecut în acea chilie trei ani de zile, rugându-se lui Dumnezeu așa cum o învățase părintele și gustând o dată pe zi puțină pâine și apă. După această perioadă, cuviosul Pafnutie s-a dus la părintele Antonie cel Mare, voind să afle dacă Dumnezeu a iertat-o pe Taisia sau nu. Chemându-i pe părinții din mănăstire, avva Antonie le-a poruncit ca fiecare să se retragă în chilie și să se roage lui Dumnezeu toată noaptea, pentru ca să i se descopere vreunui dacă pocăința Taisiei a fost primită. Părinții au împlinit porunca starețului, iar Dumnezeu s-a milostivit, descoperindu-i lui Pavel, care era socotit de ceilalți a fi prost, o vedenie, în care se deschideau cerurile, iar acolo se afla un pat strălucit, cu așternuturi scumpe, pe care se găsea

o cunună și îl păzeau trei fecioare. Văzând aceasta, Pavel a zis: «Fără îndoială acest pat și cununa de pe el îl așteaptă pe părintele meu Antonie». Atunci a auzit un glas grăindu-i: «Nu pentru părintele Antonie sunt pregătite acestea, ci pentru Taisia, care a fost o desfrânată». Spunând părinților Antonie și Pafnutie ceea ce a văzut, aceștia au dat slavă lui Dumnezeu, care primește pe cei ce se pocăiesc cu adevărat, iar cuviosul Pafnutie s-a dus la mănăstirea unde se găsea Taisia și, deschizând ușa chiliei, a vrut s-o scoată de acolo. Taisia însă îl ruga, zicând: «Părinte, lasă-mă aici, să petrec până la moarte, căci multe sunt păcatele pentru care trebuie să mă pocăiesc». Cuviosul i-a răspuns: «Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, ți-a primit pocăința și ți-a iertat păcatele». Scoțând-o din chilie pe Taisia, aceasta i-a mărturisit: «Părinte, de când am intrat în această chilie, zi și noapte am avut înaintea ochilor duhovnicești toate păcatele mele și, gândindu-mă la ele, am plâns neîncetat. Încă nu mi s-au șters din minte aceste păcate și mă înspăimântă gândul că voi fi osândită pentru ele». Cincisprezece zile mai târziu Taisia a căzut într-o boală grea, în care a zăcut trei zile, după care și-a dat duhul, mutându-se, cu darul lui Dumnezeu, din patul suferinței, în cel din cer, pe care îl văzuse Pavel socotit cel prost». Sfânta Taisia are ziua de pomenire în 8 octombrie.

În aceste două exemple vedem împlinite cuvintele spuse de Domnul Hristos conducătorilor evreilor: „Adevăr vă spun că vameșii și desfrânatele merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu” (Matei 21,31).

În viața Bisericii au existat cazuri de călugări înșelați de vrăjmașul care au căzut în păcat, însă căindu-se cu amar, au fost iertați de Dumnezeu. Voi prezenta două exemple în acest sens: „O fecioară s-a nevoit în viața călugărească dimpreună cu alte două pustnice timp de nouă ani, după care din lucrarea Satanei și-a stricat fecioria cu un cântăreț, cu care a avut și un copil. După

aceea însă s-a căit și a urât foarte mult păcatul, dându-se pe sine cu toată sârguința la înfrânare și la nevoiea aspră. Timp de treizeci de ani, cât a mai trăit după acest păcat, se ducea în toată vremea la spitale și la locurile unde se hrăneau săracii și slujea bolnavilor, neputincioșilor și celor buboși. Așa de mult a plăcut lui Dumnezeu fericita, încât Dumnezeu a descoperit unui bătrân cu viață sfântă, zicând: «Mai plăcută îmi este Mie această femeie după ce a păcătuit, decât când era fecioară»». Avva Sarmata a spus și el în acest sens: „prefer mai bine un om care a păcătuit și, conștient de păcatul lui, se pocăiește, decât un om care nu a păcătuit și se crede drept”.

„Într-o mănăstire din Egipt trăia un ierodiacon, care din ispita diavolului a căzut în păcat cu o femeie și toată lumea a aflat de această mare rușine. Ierodiaconul s-a dus apoi cu multă părere de rău la un călugăr bătrân și și-a mărturisit păcatul. Bătrânul l-a ascuns într-o peșteră întunecoasă de lângă chilia lui, unde ierodiaconul mânca doar pâine și apă, pe care bătrânul i le dădea din vreme în vreme. După un timp s-a făcut secetă mare în ținutul acela, încât apa râului a scăzut foarte mult. Toți locuitorii au început să se roage lui Dumnezeu să plouă, dar seceta nu înceta. Atunci Domnul i-a descoperit unui bătrân cu viață sfântă că de nu se va ruga ierodiaconul ascuns de călugăr în peșteră, nu va ploua. Acesta a vestit tuturor ce i-a descoperit lui Domnul și auzind toți, s-au minunat și venind la ierodiacon, l-au silit să se roage lui Dumnezeu și îndată a început să plouă și a crescut apa în râu. Astfel, cei ce s-au smintit când ierodiaconul a păcătuit, mai mult s-au folosit de pocăința lui și au dat slavă lui Dumnezeu”.

În ultima vreme tot mai puțini tineri intră în mănăstire, pentru că lumea în general este stăpânită de dorința de a agonisi cât mai multe bunuri materiale. Mântuitorul însă a spus: „Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le

sapă și le fură; ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia și nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură; că unde-ți este comoara, acolo-ți va fi și inima!” (Matei 6,19-21).

Oamenii de astăzi, în general doresc să-și satisfacă toate poftele. Sfântul Apostol Petru însă ne sfătuiește *„Iubiților, vă îndemn ca pe niște străini și călători pe-acest pământ, să vă feriți de poftele cele trupesti care se războiesc împotriva sufletului”* (I Petru 2,11).

O altă ispită care-i luptă pe unii dintre semenii noștri este aceea că vor să trăiască după cum îi taie capul, fără să mai asculte de cineva, chiar dacă încalcă poruncile lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel ne-a atras însă luarea aminte când a scris *„că așa cum prin neascultarea unui singur om cei mulți s-au făcut păcătoși, tot astfel prin ascultarea Unuia cei mulți vor deveni drepti”* (Romani 5,19), arătând cât de primejdioasă este neascultarea.

Cel trei dorințe păcătoase prezentate sunt de fapt contrare celor trei voturi monahale: sărăcia, fecioria și ascultarea.

Înțeleptul Solomon, cel de-al treilea rege al evreilor, despre care citim în Vechiul Testament că *„a întrecut pe toți regii pământului în bogăție și în înțelepciune și avea șapte sute de soții și trei sute de fiitoare”* (III Regi 10,23 și 11,3), a afirmat la sfârșitul vieții despre plăcerile acesteia: *„deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune”* (Ecclesiastul 1,2). Cunoscând acestea, să urmăm îndemnul Sfântului Ioan Evanghelistul adresat tuturor creștinilor: *„Nu iubiți lumea, nici pe cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este în el; pentru că tot ceea ce este în lume, pofta trupului și pofta ochilor și trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci din lume sunt. Și lumea trece, și pofta ei; dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac”* (I Ioan 2,15-17).

Monahismul nu este întâlnit doar în creștinism, de vreme ce și hinduiștii și budiștii au mănăstiri și călugări, iar în anumite țări din Asia de sud est călugării sunt foarte apreciați.

În cele ce urmează voi relata mărturisirea lui Athet Pyan Shinthaw Paulu, născut în anul 1958 în orașul Bogale, din sud vestul Myanmarului, Birmania de odinioară. Părinții acestuia erau oameni credincioși, care și-au trimis băiatul la mănăstirea budistă Mandalay Kyaikasan Kyaing, unde acesta a intrat ca novice.

În 1977 tânărul Athet Pyan Shinthaw Paulu a fost acceptat ca și călugăr de U Zadila Kyar Ni Kan Sayadaw, mai marele mănăstirii, care la vremea respectivă era cel mai renumit călugăr din Myanmar, fiind cinstit ca un mare învățător.

În anul 1983 călugărul U Zadila Kyar Ni Kan Sayadaw a fost implicat într-un accident rutier, în care a murit pe loc. Moartea lui a șocat pe toată lumea.

Împlinind cu strictețe învățăturile budiste, Athet Pyan Shinthaw Paulu s-a străduit din răsuferință să fie un călugăr bun. După câțiva ani petrecuți în mănăstire, acesta s-a mutat într-un cimitir, unde a meditat continuu, încercând să se detașeze de gândurile și dorințele egoiste și păcătoase, pentru a se putea elibera de ciclul acestei lumi. Într-o zi un fânțar s-a așezat pe brațul lui, iar întrucât principiile budiste nu îngăduie călugărilor să facă nici un rău vreunei ființe, acesta nu a alungat insecta, ci a lăsat-o să îl înțepe, motiv pentru care la scurt timp s-a îmbolnăvit foarte grav. Ducându-se la spital, medicii l-au diagnosticat cu febră galbenă și malarie și l-au internat imediat. După o lună petrecută în spital boala i s-a agravat, iar medicii l-au externat, fără să-i dea vreo șansă de supraviețuire.

Întorcându-se la mănăstire, a fost îngrijit cu multă atenție de călugării de acolo, însă la scurt a intrat în comă. Mai târziu a aflat că a fost chiar declarat mort și pregătit pentru incinerare, fiind supus unui ritual de purificare, conform tradițiilor budiste.

Deosebit de importantă este experiența trăită de Athet Pyan Shinthaw Paulu pe când era considerat mort. Acesta mărturisește: *„Din cauza bolii am căzut într-un somn adânc, din care m-am*

trezit brusc într-un loc pustiu, unde bătea un vânt foarte puternic. Am privit în stânga și în dreapta și am pornit la drum, până am ajuns la un râu, în spatele căruia se găsea un iaz de foc. Am rămas foarte surprins, până când un înger a venit la mine și mi-a spus că mă aflu la intrarea în iad. Îngerul mi-a poruncit să mă uit în iazul de foc, unde am văzut mai mulți călugări budiști. Am privit cu atenție, iar între aceștia l-am recunoscut pe U Zadila Kyar Ni Kan Sayadaw, primul meu stareț. L-am întrebat pe înger: «Călugărul acesta a fost un mare învățător. Ce caută în iezerul de foc?». Îngerul mi-a răspuns: «Ai dreptate, a fost un mare învățător, însă nu a crezut în Iisus Hristos, de aceea este în iad, pentru că Mântuitorul a spus: Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea; și cel ce nu adună cu Mine, risipește, căci fără Mine nu puteți face nimic» (Luca 11,23 și Ioan 15,5). Îngerul mi-a poruncit să mă uit la o altă persoană care se afla în iazul de foc. Am privit și am văzut un bărbat cu părul foarte lung, înfășurat pe partea stângă a capului. Am întrebat: «Cine este acest om?». Îngerul mi-a răspuns: «Acesta este Buddha, cel pe care voi îl cinstiți atât de mult». Am fost foarte surprins să-l văd pe Gautama Buddha în iad și am întrebat: «Buddha a fost un om bun, cu un caracter moral desăvârșit, iar el a trăit cu cinci secole înaintea Domnului Hristos, de ce suferă în acest loc?». Îngerul mi-a replicat, «Nu contează cât de bun a fost. El se află aici pentru că nu a crezut în Dumnezeu cel adevărat»».

După trei zile petrecute în comă călugărul și-a revenit și a început să le spună tuturor experiența trăită de el în iad. La scurt timp s-a însănătoșit și a căutat o biserică, în care s-a botezat, primind numele de Pavel.

Întrucât Preacuviosul Părinte Antonie, exarhul mănăstirilor din Episcopia noastră, după ce a primit acordul Sfântului Sinod, a fost hirotosit astăzi arhimandrit, îl felicit pentru bogata activitate de până acum, îi urez să calce pe urmele Sfântului Antonie cel

Mare, rugându-l pe Bunul Dumnezeu să-și reverse darurile Sale cele îmbelșugate asupra Preacuvioșiei Sale.

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, la invitația preotului român din Johannesburg și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, anul acesta, în luna ianuarie, am efectuat o vizită pastoral-misionară în Africa de Sud, unde am sfințit, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Damaskinos, Mitropolitul grec de Johannesburg și Pretoria, care aparține canonic de Patriarhia Alexandriei și a toată Africa, cu sediul în Egipt, piatra de temelie pentru prima biserică românească ce se va construi pe continentul african. Cu această ocazie, Înaltpreasfinția Sa mi-a oferit în dar un baston pastoral, pe care astăzi, cu prilejul hirotesiei întru arhimandrit, l-am înmânat Preacuviosului Părinte Antonie pentru a-și spori râvna în ostenelile călugărești, întrucât monahismul își are originile pe continentul african și acolo s-a nevoit Sfântul Antonie cel Mare.

Cu ocazia sfintei sărbători de astăzi vă doresc tuturor să aveți parte de un praznic binecuvântat, iar Maica Domnului, ocrotitoarea bisericii în care ne aflăm și a orașului nostru, să mijlocească pururea pe lângă Fiul ei ca să ne poarte în permanență de grijă.

Amin

**„Bine este cuvântat Cel ce
vine întru numele Domnului!”¹**

**Preafericite Părinte Patriarh, Înaltpreasfințite
Părinte Mitropolit, Preasfințiile Voastre,
Precucuvioși și Precucernici Părinți,
Precucuvioase Maici, distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Ziua de astăzi este una cu totul deosebită în istoria județului nostru întrucât avem marea bucurie de a fi vizitați pentru prima dată de un Patriarh al României, de aceea îi mulțumesc Preafericitului Părinte Daniel pentru cinstea deosebită pe care ne-o face. Sfântul Apostol Pavel a scris: *„nu este nici o îndoială că cel mai mic ia binecuvântare de la cel mai mare”* (Evrei 7,7), cu toate acestea, eu nu găsesc alte cuvinte mai potrivite cu care să-l întâmpin pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în catedrala din Zalău, decât: *„Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!”* (Marcu 11,9).

Din punct de vedere al teritoriului Sălajul este al 38-lea dintre cele 41 de județe ale României, cu o suprafață de 3.864 km², iar ca populație este al 40-lea, având, conform ultimului recensământ, un număr de 217.895 locuitori, dintre care 139.531 sunt ortodocși, reprezentând 64,03% dintre sălăjeni.

Denumirea județului provine de la cea a râului Sălaj, care are o lungime de 70 de kilometri, apele sale revărsându-se în râul Someș la Sălsig. În limba maghiară Sălajul este numit Szilágy,

¹ Cuvânt rostit în 13 septembrie 2013 în catedrala „Înălțarea Domnului” din Zalău, cu prilejul săvârșirii slujbei de Te Deum, pentru întâmpinarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

termen compus din cuvintele „szil”, adică „ulm” și „ágy”, care se traduce prin „albie”, deci Sălaj înseamnă „Valea Ulmilor”.

Cu toate că județul nostru este mic, are o istorie mare, prin vechimea și importanța deosebită a numeroaselor descoperiri făcute aici, care sunt de o valoare inestimabilă pentru țara noastră și nu numai.

Deși zona în care ne aflăm există de la facerea lumii, deci cu mult timp înainte de a se fi scris Vechiul și Noul Testament, Sălajul nu este pomenit în Sfânta Scriptură, însă descoperirile făcute aici confirmă cele relatate în cartea Facerii din Vechiul Testament, în sensul că viețuitoarele din ape au fost create înaintea celor de pe uscat. Astfel, în preistorie, mai exact în urmă cu 35 de milioane de ani, acest loc era scăldat de apele unei mări calde, pentru că au fost găsite fosile de rechini, crocodili, pești răpitori, broaște țestoase și vaci de mare sau sirene din acea perioadă.

După ce apele s-au retras au apărut viețuitoarele de uscat, încât în zona Jibou - Someș Odorhei din Sălaj s-au descoperit cele mai vechi fosile de vertebrate continentale din Europa de Est și resturi de mamifere fosile, precum Proteutheria (strămoșii ariciului), Condylarthra (strămoșii elefantului, calului, și hipopotamului), Chiroptera (strămoșii liliecilor), dar și marsupiale care își purtau puii în spate. Au fost găsite chiar fosilele unor dinozauri pitici, care aveau trei metri lungime și doi înălțime, erau ierbivori și mergeau atât în două, cât și în patru picioare.

Descoperirile arheologice din județul Sălaj atestă faptul că această zonă a fost locuită de om încă din cele mai vechi timpuri. Astfel, pe pereții unei peșteri din localitatea Cuciulat, situată pe malul Someșului, s-au descoperit mai multe desene, având o vechime de peste 12.000 de ani, care sunt cele mai vechi desene de acest fel din sud estul Europei.

Primele așezări omenești descoperite în județul nostru existau încă din neolitic. Conform cercetărilor istorice, în

jurul anului 5500 î.d.Hr. unii crescători greci de oi și capre din nordul Thesaliei au pornit în căutarea unor noi locuri de pășunat, ajungând până în zona noastră, unde s-au stabilit definitiv. Cele mai vechi localități descoperite în Sălaj sunt cele de la Porț și Zăuan, cărora li se adaugă Halmășd, Buciumi și Meseșeni.

Cel mai vechi tezaur de aur masiv din România a fost descoperit la Porolissum, în județul Sălaj, o localitate situată la 10 kilometri de municipiul Zalău. Acesta cântărește 780 de grame, datează din perioada neoliticului și întruchiează idoli antropomorfi, simboluri ale fertilității.

Tot în Sălaj au fost descoperite 14 tezaure de monede și podoabe dacice din argint, iar vestigiile dacice se găsesc în aproape întreg județul.

După cucerirea Daciei de către armatele romane ale împăratului Traian, în anul 106 d.Hr., strategii militari romani au trasat frontiera nord estică a Imperiului Roman pe muntele Meseș din Sălaj. Acest limes delimita teritoriile dacice ocupate de romani de zona dacilor liberi.

Provincia romană Dacia Porolissensis își trăgea numele de la Porolissum, cel mai important castru roman din zonă. Renumitul savant Ptolemeu din Alexandria Egiptului (circa 87-165 d.Hr.) menționează numele acestei cetăți în lucrarea sa „Geografia”, iar împăratul roman Septimiu Sever (193-211) ridică așezarea la rang de municipiu.

În Dacia Porolissensis existau și alte castre, dintre care le amintim pe cele situate pe teritoriul actual al Sălajului: Brusturi, Buciumi, Jac, Românași (Largina), Romita (Certinae), Sutoru (Optatiana), Tihău și Zalău.

Cea mai însemnată cetate a dacilor liberi din zonă din acea perioadă, care avea și fortificații, era Dacidava, situată pe Măgura Șimleului Silvaniei de astăzi.

Când în evul mediu anumite triburi nomade au venit din câmpia Panoniei în zona Ardealului au traversat o serie de păduri, după care au dat de podiș și de câmpii mănoase. În limba latină, în care se consemnau scrierile în perioada respectivă, „silva, -ae” înseamnă „pădure”, iar migratorii au numit această regiune „Transilvania”, adică „dincolo de pădure”. Întrucât în județul nostru întâlnim denumiri de localități precum: Șimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei, Sighetu Silvaniei, pădurile amintite se întindeau aici, iar Transilvania începea pe teritoriul actual al Sălajului.

Cronicile bizantine și lucrarea „Gesta Hungarorum” a lui Anonymus fac primele mențiuni despre românii din aceste locuri și despre voievodatele lui Gelu și Menumorut.

În epoca medievală prin Sălaj treceau unele dintre cele mai importante căi comerciale care legau centrul Transilvaniei de vestul Europei. Este vorba despre „drumul sării” și „drumul negustorilor”, lângă care au fost ridicate primele fortificații medievale pentru apărarea Transilvaniei.

Pentru prima dată Sălajul apare sub acest nume în istorie în anul 1876 când, în temeiul Legii 33, a avut loc reorganizarea administrativă a Transilvaniei. Cu această ocazie a fost înființat Comitatul Sălaj, cu centrul de reședință la Zalău.

În 1925, prin „Legea pentru unificare administrativă”, județului Sălaj i-au fost adăugate plasa Valea lui Mihai, din județul Bihor, plasa Careii Mari, mai multe comune din județele Satu Mare, precum și Cojocna din județul Cluj. Ca urmare a acestei reorganizări administrative suprafața județului a crescut de la 3.825 km² la 5.191 km², devenind al 8-lea ca mărime din țară, iar populația a ajuns de la aproximativ 240.000 de locuitori la aproape 350.000.

Prima mențiune documentară a localității Zalău, capitala județului Sălaj de astăzi, apare în cronica „Gesta Hungarorum” a lui Anonymus. Cea dintâi atestare documentară cu dată certă a Zalăului

este cea din registrul scaunului de judecată de la Oradea din anul 1220, acesta fiind numit „Ziloc”. În trecerea anilor Zalăul a mai fost cunoscut drept „Zylah”, „Opidum Zilah”, „Zilahu”, „Zalahu”, sau sub forme de toponimie germană „Waltenberg” și „Zillennmarkt”.

În ceea ce privește semnificația numelui Zalău voi prezenta două teorii. Conform primeia în slavona veche Zilaj înseamnă „brâu”. Întrucât în apropiere de Muntenegru există un munte în formă de semicerc care se numește Zilaj, s-a tras concluzia că unii migratori din zona respectivă s-ar fi așezat la poalele Meseșului și văzând că așezarea de aici este înconjurată de munți în formă de semicerc, i-au pus numele de Zilaj, care a devenit ulterior Zilah.

Potrivit celei de-a doua teorii, termenul „zilai” din limba traco-dacică înseamnă „vin”, iar într-o traducere mai largă „Valea vinului”, denumire care ar fi fost dată Zalăului de către primii locuitori de aici datorită plantațiilor de viță de vie din zonă.

Cel dintâi primar al Zalăului după marea unire din 1918 a fost Iulian Andrei Domșa, care a reușit, printre altele, să mențină Zalăul ca și oraș de reședință a județului Sălaj, în condițiile în care anumite persoane influente susțineau mutarea acesteia la Șimleu Silvaniei.

Chiar dacă mandatul de primar al lui Iulian Domșa s-a încheiat în 1922, el a continuat să influențeze dezvoltarea Zalăului și a Sălajului, pentru că între anii 1922-1925 a fost prefect de Sălaj, iar apoi senator în mai multe legislaturi. De numele său se leagă însăși existența Sălajului de astăzi, întrucât la reînființarea județelor din 1968 oficialii vremii nu mai voiau Sălajul pe noua hartă a României. Iulian Andrei Domșa a făcut nenumărate demersuri până a reușit ca județul Sălaj să fie păstrat în structura administrativă a țării.

Sălajul are o istorie îndelungată și bogată și în ceea ce privește vestigiile bisericești, dintre care amintim: templul păgân

al cetății romane Porolissum, datând din veacul al IV-lea d.Hr., refăcut și utilizat ca biserică creștină în perioada postromană, care este cea mai veche bazilică creștină cunoscută la nordul Dunării. În apropierea ruinelor acesteia au fost descoperite vase ceramice și de bronz cu simboluri și inscripții creștine, precum și fragmente dintr-un disc străvechi, pe care apare monograma criptografică a Domnului Hristos și inscripția: „Ego Paulus votum posui”.

Biserica de la Slăveni, cu pandantivul în formă de cruce, datează din secolele V-VI.

În hotarul comunei Jac s-au descoperit chilii și bisericuțe rupestre din secolele V-VIII.

Viața bisericească din aceste locuri este atestată de vestigiile arheologice, precum și de chiliile și bisericuțele rupestre de la Brebi și Buciumi, de mănăstirile de la Sângeorzu de Meseș, Bălan, Brebi, Strâmba, Chechiș, Ciocmani, Dolheni, Cutiș, Popteleac, Staboru, Șimișna și Treznea.

Vrednic de amintit este engolpionul kievean găsit pe dealul Pomiet, din Moigrad, în apropierea fostei mănăstiri Meseș, datând din secolele XII-XIII, care dovedește fără echivoc prezența unui ierarh ortodox în zonă în acele vremuri.

Călugărul iezuit italian Antonio Possevino, care a călătorit în anul 1583 prin Transilvania timp de o lună și jumătate, amintește într-o lucrare apărută în 1584 despre existența unui episcop ortodox în Șimleu, fără să menționeze dacă acesta avea aici reședința permanentă ori se găsea doar în trecere.

Un tezaur bisericesc foarte important al județului nostru îl constituie numeroasele biserici de lemn, dintre care unele sunt pictate și foarte bine conservate.

Cea mai prețioasă comoară actuală a Sălajului însă sunt credincioșii încredințați nouă spre păstorire. În județul nostru este o vorbă, degeaba suni pe cineva la telefon duminică dimineața pentru că nu îți va răspunde, fiind plecat la biserică.

Până în 1918, când a avut loc unirea Transilvaniei cu România, în Zalău nu exista nici o biserică ortodoxă. Ridicarea primului lăcaș de cult ortodox din acest oraș se leagă tot de numele lui Iulian Andrei Domșa, care în calitate de prefect a sprijinit cu tot ce a putut această inițiativă, încât în anul 1925 au început lucrările de ridicare ale bisericii „Sfânta Treime” din Zalău, care în octombrie 1927 a fost sfințită de către Episcopul Nicolae Ivan al Clujului.

În acest moment în Zalău există o catedrală episcopală, opt biserici, dintre care trei sunt finalizate, iar cinci se află în diferite stadii de finisare sau împodobire, precum și două paraclise, unul la Centrul Eparhial, iar celălalt la Spitalul Județean.

Ctitorul catedralei în care ne aflăm este Preacucernicul Părinte Ioan Ghiurco. Arhitectura construcției o copiază pe cea a renumitei catedrale „Sfânta Sofia” din Constantinopol, iar sfințirea pietrei de temelie a avut loc în ziua de 15 august 1990. Lăcașul de cult are o capacitate de 5.000 de locuri, fiind printre cele mai spațioase catedrale din țară. Frecvența la sfintele slujbe este foarte bună, încât la vecernia unei duminici obișnuite de peste an participă aproape 1.000 de credincioși.

La inițiativa unui grup de preoți și credincioși din Sălaj, însuflețiți în permanență de Părintele Ioan Ghiurco, s-a ajuns la înființarea Episcopiei Sălajului, cea mai înaltă instituție bisericească existentă vreodată în aceste locuri. Episcopia a fost înființată în toamna anului 2007, sub păstoria Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la nici o lună de la întronizarea Preafericirii Sale ca cel de-al șaselea patriarh al României.

Nu consider întâmplătoare vizita de astăzi a Preafericirii Voastre la Zalău, de vreme ce întronizarea primului episcop al Sălajului a avut loc în această catedrală în ziua de 13 aprilie 2008, exact în urmă cu cinci ani și cinci luni.

În Episcopia noastră există 3 protopopiate, 208 parohii, 63 de filii, 6 mănăstiri și un schit și își desfășoară activitatea 227 de preoți, 6 diaconi și 39 de monahi și monahii.

Prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în județul nostru este unul dintre roadele înființării Episcopiei Sălajului și are scopul de a binecuvânta eforturile depuse de preoții, monahii și credincioșii de aici în vederea ridicării Sediului Eparhial.

Întrucât mâine Preafericitul Părinte Patriarh Daniel va sfinți paraclisul „Sfântul apostol și evanghelist Luca” al Centrului Eparhial al Episcopiei noastre, iar duminică biserica „Sfântul prooroc Daniel” din Jibou, vă așteptăm să luați parte în număr cât mai mare la aceste momente unice din viața bisericească a Sălajului.

Alese mulțumiri adresez Preafericitului Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române pentru că a binevoit să poposească în Episcopia noastră și pentru faptul că a adus spre închinare credincioșilor sălăjeni o părticică din sfintele moaște ale Sfântului Ierarh Nectarie de la Eghina, mare făcător de minuni.

Îi mulțumesc și Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei pentru că este părtaș la bucuria noastră de astăzi.

Aduc mulțumiri Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie al Oradiei, precum și Preasfințitului Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, pentru că sunt astăzi împreună cu noi.

Mi se umple inima de bucurie când văd catedrala plină de atâția preoți și credincioși. Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze pe toți și să vă dăruiască mult spor duhovnicesc.

Amin

**„Mare ești Doamne și minunate
sunt lucrurile Tale!”¹**

**Preafericite Părinte Patriarh, Înaltpreasfințite
Părinte Mitropolit, Preasfințiile Voastre,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioase Maici, distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Înțeleptul Solomon a afirmat: *„Ceea ce a mai fost, aceea va mai fi, și ceea ce s-a întâmplat se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare”* (Ecclesiastul 1,9). Cu toate că soarele luminează și încălzește aceste meleaguri de la crearea lumii, astăzi este o zi unică în istoria acestor locuri, fiind binecuvântați de prezența în mijlocul nostru a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, aceasta fiind prima vizită a unui întâistătător al Bisericii noastre în județul Sălaj, pentru care țin să îi mulțumesc în mod cu totul deosebit, căci a binevoit să accepte invitația de a târnosi paraclisul cu hramul „Sfântul apostol și evanghelist Luca” al Centrului Eparhial din Zalău.

Dacă astăzi prăznuim „Înălțarea Sfintei Cruci” noi ne bucurăm căci cu acest prilej Episcopia Sălajului a fost înălțată la cinstea de a primi vizita patriarhului României.

După cum știm prea bine cu toții, istoria Episcopiei Sălajului este una foarte scurtă. Demersurile înființării acesteia au început în anul 2004, când un grup de inițiativă format din

¹ Cuvânt rostit în 14 septembrie 2013, la Sediul Eparhial din Zalău, cu prilejul târnosirii paraclisului „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

preoți și credincioși, în fruntea cărora s-a aflat Preacucernicul Părinte Ioan Ghiurco de la biserica „Înălțarea Domnului din Zalău”, actuala catedrală episcopală, a înaintat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prima solicitare scrisă în acest sens, urmată de altele, adresate fie anumitor instituții ale Bisericii, fie ale Statului.

Datorită reacțiilor negative ale anumitor persoane din conducerea Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului de atunci aceste solicitări au ajuns direct la București, ocolind Episcopia Oradiei, motiv pentru care această inițiativă nu a fost privită cu ochi buni la Oradea. În perioada respectivă eram Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și am adoptat o poziție neutră în această privință. În primul rând știam prea bine că fără acordul Episcopului locului nu poate fi desprinsă o parte din teritoriul său canonic pentru a se înființa altă Eparhie, iar această încuviințare lipsea cu desăvârșire. De asemenea, cunoșteam canonul care spune: „Episcopul care împarte o Mitropolie în două pentru a deveni și el Mitropolit să se caterisească”, acesta putând fi aplicat și episcopului vicar care împarte o Episcopie în două cu același scop. Nu voi ascunde nici faptul că Preasfințitul Părinte Episcop Ioan al Oradiei m-a propus Sfântului Sinod al Bisericii noastre pentru a-i deveni Arhiereu Vicar la o vârstă înaintată, când a conștientizat că singur nu mai făcea față obligațiilor care-i reveneau, iar eu consideram că după câțiva ani îi voi fi succesor. Din acest motiv i-am și spus părintelui Ghiurco într-o discuție particulară să amâne totul până când la Oradea va fi alt chiriarh. În cele din urmă așa s-a și întâmplat, căci după ce Preasfințitul Părinte Sofronie a fost întronizat ca Episcop al Oradiei, Bihorului și Sălajului, în ziua de 25 februarie 2007, a fost întru totul de acord cu înființarea unei Episcopii în Sălaj, iar memoriile de înființare au început să sosească la Episcopia din Oradea unul după altul.

Eu am trăit chiar o experiență aparte legată de anunțarea înființării Episcopiei Sălajului. În ziua de 5 aprilie 2007, în Joia Mare, a avut loc în catedrala din București slujba de sfințire a marelui mir. După împărtășirea clericilor cu trupul și sângele Domnului, în timp ce se pregăteau sfintele daruri pentru a fi împărtășiți credincioșii, Preasfințitul Părinte Sofronie mi-a spus să mergem împreună la Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul de atunci, care se găsea în scaunul cel de sus din Sfântul Altar și i-a adus la cunoștință intenția de a înființa o Episcopie în Sălaj. Preafericitul a primit vestea cu multă bucurie și a afirmat că în comparație cu județul Giurgiu, unde întronizase în urmă cu un an de zile pe Preasfințitul Părinte Ambrozie ca cel dintâi Episcop, Sălajul este o întreagă țară, unde se impune prezența unei Episcopii. Auzind aceste cuvinte, mai mulți ierarhi l-au felicitat pe Preasfințitul Părinte Sofronie pentru inițiativă, și-au înmuiat degetele în Sfântul și Marele Mir care se găsea în niște vase lângă Sfânta Masă și m-au uns cu acesta pe frunte în formă de cruce, spunându-mi că mă ung episcop al Sălajului.

Preasfințitul Părinte Episcop Sofronie al Oradiei, dimpreună cu membrii Permanenței Consiliului Eparhial, au adresat Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului rugămintea de a introduce pe ordinea de zi a proximei ședințe a Sinodului Mitropolitan problema înființării unei Episcopii în Sălaj. Ședința respectivă a avut loc la Mănăstirea Nicula în ziua de 7 iunie 2007, iar Sinodul Mitropolitan a fost de acord cu solicitarea, cerând să fie urmați toți pașii necesari în acest sens.

Datorită mutării neașteptate la Domnul a regretatului Părinte Patriarh Teoctist, din ziua de 30 iulie 2007, demersurile necesare înființării Episcopiei Sălajului au fost blocate până la alegerea din 12 septembrie 2007 și întronizarea din 30 septembrie

a noului Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, în persoana Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Imediat după întronizarea Preafericirii Sale a fost convocată pentru ziua de 18 octombrie ședința extraordinară a Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, având ca punct unic pe ordinea de zi înființarea Episcopiei Sălajului.

În 15 octombrie 2007 m-am întors de la Ravenna, unde avusese loc întâlnirea Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano Catolică, din care făceam parte. A doua zi l-am contactat telefonic pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel să îl informez că am revenit în țară și în scurt timp îi voi trimite raportul scris cu privire la lucrările desfășurate. În încheierea discuției i-am menționat faptul că peste două zile va avea loc la Zalău ședința extraordinară a Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului pentru înființarea Episcopiei Sălajului, iar Preafericirea Sa mi-a spus: „Să înființați Episcopie în Sălaj”.

În 18 octombrie a avut loc ședința Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului în biserica „Înălțarea Domnului” din Zalău, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu, iar membrii acesteia au votat în unanimitate înființarea Episcopiei Sălajului.

Întrucât în ziua respectivă în calendarul creștin este pomenit „Sfântul apostol și evanghelist Luca”, acest sfânt a fost ales ca ocrotitor al paraclisului Centrului Eparhial din Zalău.

În 18 octombrie mai este pomenit în calendar și „Sfântul mucenic Marin cel Bătrân”, despre care mă simt dator să spun câteva cuvinte. După ce m-am născut părinții m-au numit Petru și așa apar în certificatul de naștere și în toate actele civile. Nașul meu se numea Marin, iar la botez i-a spus preotului că numele meu este Petru Marin, încât atunci când m-a afundat în cristelniță, preotul m-a botezat cu numele de Petru Marinică și așa figurez în

certificatul de botez. Întrucât am ajuns să fiu cel dintâi Episcop al Sălajului, consider că înființarea acestei Episcopii tocmai în ziua în care îl pomenim pe Sfântul Marin nu a fost întâmplătoare.

În 22 octombrie 2007 Sfântul Sinod al Bisericii noastre a votat în unanimitate înființarea Episcopiei Sălajului.

În ziua de 30 noiembrie 2007 Consiliul Județean Sălaj a pus la dispoziția Episcopiei nou înființate, pentru o perioadă de zece ani, mai multe spații, situate la parterul și etajul întâi al unei clădiri din Zalău, în care am funcționat ca Episcopie timp de patru ani și jumătate. Eu am convingerea că ziua în care a avut loc ședința Consiliului Județean Sălaj nu a fost deloc întâmplătoare, pentru că în 30 noiembrie îl prăznuim pe Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul României, dar pentru mine această zi are și o altă semnificație, căci atunci am văzut pentru prima dată lumina zilei.

În lunile care au urmat s-au amenajat spațiile primite de la Consiliul Județean pentru a corespunde cerințelor unui Centru Eparhial.

În 5 martie 2008, la împlinirea a unsprezece luni de când am fost uns simbolic cu Sfântul și Marele Mir ca Episcop al Sălajului, în catedrala din București, am fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca cel dintâi Episcop al acestei Eparhii.

În urma acestei alegeri Episcopia Oradiei, prin bunăvoința Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie, a donat Episcopiei Sălajului întreg mobilierul și obiectele din apartamentul și biroul Arhiepiscopului Vicar al Episcopiei Oradiei, precum și autoturismul acestuia, care au constituit baza sau nucleul patrimoniului noii Episcopii, dar și o sumă importantă de bani.

La 1 aprilie 2008 m-am mutat de la Oradea la Zalău pentru a organiza întronizarea, care a avut loc în ziua de 13 aprilie în catedrala din Zalău, într-un sobor de 17 ierarhi, fiind oficiată de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Bartolomeu.

În 15 aprilie a fost numit aparatul administrativ al Centrului Eparhial și s-a început activitatea Episcopiei Sălajului ca Eparhie de sine stătătoare. Atunci ne-am lovit de faptul că nu aveam nici măcar ștampilă, cont în bancă și multe altele, fără de care nici o instituție nu își poate desfășura activitatea.

Prima noastră preocupare ca Episcopie a constat în formarea sau instruirea angajaților din aparatul administrativ, dintre care nici unul nu avea experiență în ceea ce înseamnă activitatea într-un Centru Eparhial. A fost greu la început, dar nu ne-am dat bătăuți. Am spus-o dintotdeauna și o repet și acum, singura mea temere într-o Eparhie începătoare a fost lipsa mijloacelor financiare, care reprezintă un impediment major în buna desfășurare a activității oricărei instituții din lumea asta.

Ne-am creat condiții bune în spațiile primite de la Consiliul Județean, însă nu era casa noastră și timpul trece repede, de aceea am încercat să obținem o clădire în care să fim noi proprietari, fie în centrul orașului, fie chiar la periferie, însă nu a fost nici una disponibilă. Ne-am gândit atunci să construim un sediu nou. În zona centrală nu exista nici un teren viran potrivit pentru acest scop, încât am început să negociem cu diverși proprietari de teren să cumpărăm o bucată de pământ undeva la marginea orașului, însă prețurile erau prohibitive și am renunțat.

Aici trebuie să vă mărturisesc un vechi gând de-al meu. Pe când mă găseam la Oradea eram nemulțumit de faptul că Episcopia este cam înghesuită în centrul orașului, pe o stradă îngustă, și extrem de aglomerată. De multe ori când aveam de ieșit cu autoturismul din curte găseam câte o mașină parcată în fața porții, încât nu puteam să pornesc în misiune până nu găseam proprietarul mașinii ca să o mute de acolo. Alteori veneam de pe teren și nu puteam intra în curte pentru că aflam un autoturism parcat în față, situație în care intram pe jos în curte, iar conducătorul auto care mă însoțea trebuia să parcheze undeva mașina și să aștepte până putea

intra și el cu mașina. În această situație speram să ajung episcop titular și să construiesc un sediu eparhial nou, într-o zonă aerisită. Dumnezeu mi-a cunoscut gândul și mi-a dat ocazia de a ridica o reședință eparhială, însă nu într-o Episcopie bogată, cum este cea a Oradiei, ci într-una începătoare.

Cunoscând preocupările conducerii Episcopiei de a achiziționa un teren în Zalău pentru construirea Sediului Eparhial, o familie de buni creștini, care locuiește în această zonă a orașului, în anul 2009 ne-a sugerat să amplasăm reședința eparhială chiar pe locul în care ne aflăm acum. La acea vreme aici era un poligon al Jandarmeriei care devenise nefuncțional datorită caselor construite pe cele două coline laterale, iar terenul era disputat în instanță între vechii proprietari și această instituție.

Pe atunci ministru al Administrației și Internelor, de care aparține Jandarmeria, era domnul Vasile Blaga, pe care îl cunoșteam din Bihor. Prezentându-i situația, ne-a înțeles și a făcut tot ce i-a stat în putință ca să ne ajute, încât după nenumărate ispite și încercări, în ședința de Guvern din 17 martie 2010 s-a hotărât ca poligonul Jandarmeriei din Zalău să treacă în proprietatea Primăriei.

Aici trebuie să menționez un lucru foarte important. Ședința de Guvern de care vorbesc s-a ținut la Iași. Eu am mare evlavie la Sfânta Parascheva, ale cărei sfinte moaște se odihnesc în așteptarea învierii la Iași, iar câtă vreme Preafericitul Părinte Patriarh Daniel era Mitropolitul Moldovei și Bucovinei am fost de patru ori în pelerinaj la Iași de sărbătoarea Cuvioasei. Sunt convins că Sfânta Parascheva ne-a ajutat în demersul nostru.

În privința fostului poligon al Jandarmeriei mă simt obligat să mai fac o precizare. Acesta avea peste 20 de hectare și a fost oferit Primăriei cu o singură condiție, ca Biserica Ortodoxă să primească o mică parte din el. Domnul ministru Vasile Blaga a repetat de nenumărate ori: „Dacă în planul de dezmembrare al poligonului

nu figurează Biserica Ortodoxă, acesta nu va trece niciodată în proprietatea Primăriei”. Întrucât una dintre parohiile ortodoxe din Zalău avea de recuperat mai multe hectare de pământ pe raza oraşului, dar fostul amplasament era ocupat, Municipality i-a oferit la schimb, în această zonă, 2,60 hectare, pe care Episcopia Sălajului le-a cumpărat de la parohia respectivă.

În cele ce urmează voi prezenta foarte pe scurt principalele etape ale ridicării sediului eparhial, care au avansat într-un ritm alert şi susţinut, dar şi celelalte realizări.

În 7 septembrie 2010 s-a pus piatra de temelie a clădirii, în prezenţa unei delegaţii a fundaţiei filantropice Diakonia din Neuendettelsau, Germania, condusă de domnul rector Hermann Schoenauer. În zilele următoare s-a săpat fundaţia, care a început să se toarne în 22 septembrie.

Întrucât pe lângă firmele care s-au ocupat cu lucrările am avut zilnic numeroşi voluntari, preoţi şi mireni din întreaga Eparhie, care au sprijinit cu tot ce au putut la ridicarea clădirii, în 23 septembrie am înălţat rugăciuni lui Dumnezeu să ne ajute şi să ne ferească de rău.

În 10 noiembrie 2010 am devenit proprietari pe cele 2,60 hectare de pământ.

În 25 noiembrie s-a turnat primul planşeu, de la cota 0, iar în 14 decembrie 2010 am obţinut autorizaţia de construcţie.

În 2011 s-a ridicat clădirea până la acoperiş, s-a realizat instalaţia electrică, au fost tencuiţi pereţii, iar în exterior s-au turnat trotuarele de jur împrejur şi scările laterale, s-a făcut drumul din spate şi s-au plantat pomi în livadă.

Pentru a avea acces la proprietate dinspre oraş, în primăvara anului 2012 am fost nevoiţi să cumpărăm de la un vecin încă 0,52 hectare de pământ.

În 2012 s-au continuat lucrările de finisare ale clădirii şi s-a realizat instalaţia sanitară.

În ziua de 1 august 2012 s-a început pictarea paraclisului Centrului Eparhial, iar în 12 septembrie același an am sfințit piatra de temelie a paraclisului.

Pe parcursul anului 2012 au fost făcute și anexele, drumul din față și parcare, iar în toamna aceluiași an clădirea a fost mobilată și utilată conform cerințelor unui sediu eparhial.

În 18 octombrie 2012, cu prilejul împlinirii a cinci ani de la înființarea Episcopiei Sălajului, am inaugurat parțial clădirea, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Laurențiu al Ardealului, a Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului, a Preasfințitului Părinte Justin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, a unei delegații a fundației filantropice Diakonia din Neuendettelsau, Germania, condusă de domnul rector Hermann Schoenauer, precum și a altor binefăcători.

În 28 noiembrie 2012 Episcopul s-a mutat în noua reședință, iar în 3 decembrie întreg aparatul administrativ al Episcopiei și-a început activitatea aici.

În 30 ianuarie 2013 a fost săvârșită prima Sfântă Liturghie în paraclisul „Sfântul apostol și evanghelist Luca”.

În vara și toamna anului 2013 s-a realizat gardul care împrejmuiește proprietatea.

Ziua de astăzi însă este de departe cea mai importantă, pentru că încununează și răsplătește toate eforturile depuse până acum, căci la rugăciunile Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și ale ierarhilor prezenți harul Sfântului Duh s-a coborât și a sfințit lucrul mâinilor noastre, trecându-l în categoria bunurilor sacre.

Îi mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru tot ceea ce s-a realizat aici, reproducând celebrele cuvinte: „*Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este îndeajuns spre lauda minunilor Tale!*”.

În permanență am simțit ajutorul lui Dumnezeu, ceea ce m-a făcut să cuget mereu la cuvintele psalmistului: „*De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni ziditorii; de n-ar păzi Domnul cetatea, zadarnic ar veghea-o cel ce o păzește*” (Psalmul 126,1).

Nu voi ascunde faptul că pe parcursul lucrărilor am auzit tot felul de cârteli și cârcoteli, metehne specifice în general nouă, românilor, care însă nu m-au descurajat. De când sunt arhieru am constatat că vrăjmașul încearcă prin tot felul de metode și mijloace să-i abată pe slujitorii lui Dumnezeu de la misiunea lor sfântă. Știind însă prea bine că pentru faptele noastre vom avea de dat socoteală înaintea Domnului Hristos, pe care Îl slujim, nu trebuie să cedăm, căci prin aceasta ne trădăm misiunea și îi oferim vrăjmașului satisfacție.

Îi mulțumesc în mod cu totul deosebit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru că a avut bunăvoința de a veni în Sălaj să officieze slujba de târnosire a paraclisului Centrului nostru Eparhial și Sfânta Liturghie. Pentru noi este o onoare fără precedent.

De asemenea, aduc alese mulțumiri Preafericirii Sale pentru odorul de mare preț, reprezentat de păticia din sfintele moaște ale Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina, marele făcător de minuni, pe care le-a adus în aceste zile spre închinare în Episcopia noastră și pentru faptul că în doi ani la rând ne-a oferit câte o sumă foarte mare de bani pentru ridicarea sediului eparhial, ceea ce îi conferă calitatea de ctitor al acestuia.

Îi mulțumesc Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și pentru obiectele de cult deosebit de prețioase dăruite Paraclisului cu hramul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial al Episcopiei noastre. Întrucât orașul Zalău stă sub ocrotirea Maicii Domnului, la rândul meu îi ofer Preafericitului Părinte Patriarh o icoană a Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul în brațe.

Îi mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului pentru faptul că a luat parte la slujba de târnosire a paraclisului Centrului Eparhial și la Sfânta Liturghie de astăzi. Și Înaltpreasfinția Sa este ctitor al sediului eparhial pentru că ne-a acordat un important sprijinit financiar în vederea construirii acestuia, atât ca Arhiepiscop al Alba Iuliei, dar mai ales ca Mitropolit, pentru care îi mulțumesc încă o dată.

Aduc mulțumiri Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie al Oradiei care, după cum ați auzit, a făcut foarte multe pentru Episcopia noastră și mă bucur nespus pentru că astăzi este împreună cu noi.

Îi mulțumesc Preasfințitului Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmărulei, pentru că și-a lăsat misiunea din Eparhie ca să fie alături de noi.

Pentru rolul decisiv avut de domnul ministru Vasile Blaga în trecerea poligonului Jandarmeriei în proprietatea Primăriei Zalău, dar și pentru faptul că astăzi este alături de noi, îi mulțumesc.

Secretariatul de Stat pentru Culte, prin bunăvoința domnului secretar de stat Adrian Lemeni și a domnului director Florin Frunză ne-a ajutat cu sume de bani, pentru care le mulțumesc.

Consiliul Județean Sălaj, prin amabilitatea domnului președinte Tiberiu Marc, ne-a pus la dispoziție spațiile de la vechiul sediu al Episcopiei și ne-a sprijinit financiar în vederea ridicării noului sediu, pentru care îi adresez alese mulțumiri.

Posturile neclericale necesare bunei desfășurări a activității Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului au fost obținute prin intervenția directă a domnului deputat Iuliu Nosa în Parlamentul României, care ne-a alocat, atunci când s-a putut, și sume de bani de la bugetul de Stat, pentru care îi mulțumesc.

Datorită râvnii depuse în ridicarea sediului eparhial, dar și a generoaselor donații personale, dintre preoții Episcopiei s-au evidențiat Preacucernicul Părinte Vasile

Rus, vicarul eparhial și Preacucernicul Părinte Ionuț Pop, inspectorul eparhial, cărora de asemenea le adresez cuvânt de mulțumire. Mă bucur nespus de faptul că Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a oferit celor doi preoți crucea patriarhală, pe care eu consider că o merită din plin, pentru care îi mulțumesc Preafericirii Sale. Valoarea acestor cruci este sporită de faptul că Preafericitul Părinte Patriarh le-a înmănat-o personal celor doi preoți și pentru că sunt primele cruci patriarhale oferite de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în Episcopia Sălajului.

În semn de prețuire față de Preafericirea Voastră, Preacucernicii Părinți Ștefan Boldea, Mircea Gâlgău și Viorel Iancău, foști colegi de an ai Preafericirii Voastre la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, preoți în Episcopia Sălajului, au donat portretul Preafericirii Voastre din paraclis, pentru care le mulțumesc.

Același gest l-au făcut și colegii Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, însă fiind prea mulți, nu îi mai pomenesc cu numele, dar le mulțumesc.

Mă simt obligat să mai amintesc două nume, domnul Valentin Vălcăuan, născut în Bădăcin, județul Sălaj, dar stabilit în Germania, care a donat materiale și bani cu o generozitate greu de imaginat, și domnul Ovidiu Duma, care ne-a oferit o sumă foarte mare de bani. Le mulțumesc din inimă.

Pe lângă sumele de bani alocate sau donate de instituțiile și persoanele deja menționate, am primit donații foarte generoase din țară și din străinătate, la care se adaugă obolul preoților, stareților și starețelor, precum și al multor credincioși din Episcopia Sălajului, cărora le mulțumesc.

Sunt dator să amintesc faptul că pe parcursul lucrărilor am avut peste 5000 de voluntari, preoți și credincioși din parohii, care au ajutat pe șantierul Episcopiei cu tot ce a fost nevoie. Le

mulțumesc foarte mult, fiindcă indiferent de starea vremii au ostenit pentru Centrul Eparhial din Zalău.

Bunul Dumnezeu să răsplătească înșutit și înmiit jertfa și osteneala tuturor celor care au ajutat Episcopia noastră, atât în această viață, cât și în veșnicie.

Aduc mulțumiri domnului Matei Tibor, administratorul firmei Strong Construct SRL, precum și angajaților acestei firme, care au executat cu mult profesionalism lucrările la clădirea Centrului Eparhial și la anexe.

Dacă italienii se pot lăuda cu capodoperele renumitului sculptor și pictor Michelangelo, al cărui nume înseamnă în limba italiană „Îngerul Mihail”, noi putem fi mândri de pictura de excepție cu care a fost împodobit paraclisul Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului de către domnul Gabriel Ursuț, care poartă numele celui de-al doilea Sfânt Arhanghel prăznuit de Biserică în ziua de 8 noiembrie. Noi îi mulțumim domnului Gabriel Ursuț și ne rugăm Bunului Dumnezeu și Sfântului Apostol și Evanghelist Luca, ocrotitorul paraclisului, cel care a pictat cea dintâi icoană a Domnului Hristos, dar și a Maicii Domnului, să-i sporească darul.

Aduc mulțumiri conducerii și angajaților Inspectoratului Județean de Poliție Sălaj, precum și celor ai Inspectoratului de Jandarmi Județean Sălaj pentru că au vegheat la buna desfășurare a sărbătorii de astăzi.

Îi dăm slavă lui Dumnezeu pentru că am încheiat lucrările la Centrul Eparhial, urmând ca în perioada următoare să ne mobilizăm pentru a achita și datoriile acumulate.

Mai avem însă încă o datorie de suflet, aceea de a contribui mai mult la ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului, întrucât această mare responsabilitate apasă prea greu numai pe umerii Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Este jenant pentru noi ca Biserică să nu avem o catedrală patriarhală reprezentativă,

cum au alte popoare ortodoxe care sunt mai mici și poate mai sărace decât noi.

Vizita Preafericirii Voastre în Sălaj în aceste zile nu este întâmplătoare. În 30 august 1940, prin odiosul dictat de la Viena, Ardealul de Nord a fost cedat Ungariei, iar la numai două săptămâni, în noaptea de 13 spre 14 septembrie, trupele horthyste, conduse de unii localnici maghiari din Ip, au intrat prin casele românilor, asasinând 157 de persoane, aceasta fiind una dintre paginile cele mai însângerate ale istoriei județului Sălaj. Prezența Preafericirii Voastre în mijlocul nostru în aceste zile constituie un balsam așezat deasupra rănilor închise, dar necicatrizate în totalitate, ale românilor din acest județ și cea mai înaltă binecuvântare pe care o puteam primi.

Cugetând la ziua de astăzi gândul îmi fuge la o relatare din Vechiul Testament, în care citim că Iosua Navi și fiii lui Israel au purtat o bătălie la Ghibeon, *„iar soarele și luna s-au oprit pe loc până când Domnul a făcut izbândă asupra vrăjmașilor lor. Și s-a oprit soarele în mijlocul cerului; și nu s-a mișcat spre asfințit până la sfârșitul unei zile. Iar o zi ca aceea n-a mai fost nici înainte și nici după”* (Iosua Navi 10,13-14). Soarele nu s-a oprit astăzi în loc pentru noi, nici luna, însă cu prilejul primei vizite a unui patriarh al României în județul nostru suntem conștienți că ziua de astăzi este cea mai măreață din istoria bisericească a Sălajului.

Cu prilejul târnosirii paraclisului Centrului Eparhial, moment unic în viața oricărei biserici, atât bărbații, cât și femeile, aveți dreptul să intrați în Sfântul Altar. După ce soborul, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh, se va retrage în reședință veți intra după noi pe ușa principală și veți urca la primul etaj, unde se află paraclisul. Aici vă veți închina la sfintele moaște ale Sfântului Ierarh Nectarie de la Eghina, mare făcător de minuni, veți intra în Sfântul Altar pe ușa diaconească din dreapta, veți săruta Sfânta

Masă, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, iar un preot vă va mirui, după care veți ieși prin proscomidiar, sala de ședințe și holul din dreapta până la scări, de unde veți reveni în curtea Episcopiei.

Vă mulțumesc pentru că ați venit în număr atât de mare, preoți, călugări și mireni, din toate colțurile Eparhiei, pentru a fi alături de noi la sărbătoarea de astăzi. Bunul Dumnezeu să vă facă parte de o zi binecuvântată, cu mult spor duhovnicesc și bucurie sfântă.

Întrucât în urmă cu două zile Preafericitul Părinte Daniel a împlinit șase ani de când a fost ales Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, să îi cântăm cu toții „Pe Stăpânul și Patriarhul nostru, Daniel, Doamne îl păzește întru mulți ani!”.

Amin

„Mireasa” lui Hristos¹

**Preafericite Părinte Patriarh, Înaltpreasfințite
Părinte Mitropolit, Preacuvioși și
Preacucernici Părinți, Preacuvioase Maici,
distinge oficialități, iubiți credincioși,**

Locuitorii orașului Jibou au îmbrăcat astăzi straie de sărbătoare pentru a-l întâmpina în mijlocul lor pe Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a binevoit să vină în această localitate să târnosească biserica cu hramurile „Sfântul Prooroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, pentru care îi mulțumesc.

Întrucât astăzi îl prăznuim pe Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Banatului, iar Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a născut în județul Timiș și și-a început slujirea arhierască la Timișoara, consider că a fost trimis de Dumnezeu și de Sfântul Iosif tocmai în această zi pentru a ne face mare bucurie.

Jiboul este al treilea oraș al județului Sălaj, după Zalău și Șimleu Silvaniei, având aproximativ 10.100 locuitori, dintre care 7.244 sunt ortodocși, reprezentând 72% din populația urbei.

Prima atestare documentară a Jiboului datează din anul

¹ Cuvânt rostit în 15 septembrie 2013 în biserica cu hramurile „Sfântul Prooroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Jibou, cu prilejul târnosirii acesteia de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Explicarea slujbei sfințirii sau târnosirii bisericii a fost preluată în cea mai mare parte din cuvântul înainte al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel intitulat „Casa lui Dumnezeu și poarta cerului, înțelesul și folosul sfințirii bisericii”, publicat în volumul „Târnosirea sau slujba sfințirii bisericii”, la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012, pp. 5-10.

1205, când se numea Chybur. În decursul vremurilor a mai fost cunoscut sub numele de Zybo, Sybo, Dsibo, Zsibo, Jibău, precum și alte derivate. Demn de menționat este faptul că toate denumirile localității au aceeași formă fonetică, Jibo, doar prima consoană cunoscând o serie întreagă de variante în trecerea timpului. Întrucât acest cuvânt este lipsit de sens în limbile română, maghiară și germană, nu excludem să provină de la numele unei persoane, cel mai probabil „Iosif”, „Joseb”, a cărui formă prescurtată „Sibo” a ajuns ulterior Jibou, prin transformarea lui „S” în „J”, sub influență maghiară, respectiv prin adăugarea terminației românești „ou”.

În anul 1968 Jiboul a fost declarat oraș.

În această localitate există două lăcașuri de cult ortodoxe, cel în care ne aflăm, precum și biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, ridicată între anii 1930 și 1932.

În timpul regimului trecut în Jibou existau două parohii ortodoxe și doi preoți, cu o singură biserică. Datorită râvnei preoților și evlaviei credincioșilor frecvența la sfintele slujbe era foarte bună, încât lăcașul de cult era neîncăpător. În această situație s-a dorit extinderea bisericii, însă autoritățile vremii nu au îngăduit acest lucru.

În urma evenimentelor din decembrie 1989 s-a pus problema ridicării încă unei biserici în Jibou, la care să contribuie ambele parohii din oraș, iar ideea a fost acceptată de credincioși cu mult entuziasm. Realizarea lucrării i-a fost încredințată celui mai tânăr dintre cei doi preoți de atunci, în persoana Preacucernicului Părinte Gheorghe Longodor.

În anul 1990 Primăria orașului a oferit terenul pentru noua biserică, iar în 16 iunie 1991 Preasfințitul Părinte Ioan Crișanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei, a sfințit piatra de temelie a viitoarei biserici cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe - purtătorul de biruință”.

În anii 1991-1992 s-au primit avizele necesare ridicării lăcașului de cult, iar în 1992 s-au realizat săpăturile fundației.

Datorită lipsei de fonduri și a dimensiunilor mari ale bisericii lucrările au avansat într-un ritm lent. Astfel, în anul 1993 s-a pus fundamentul talpei bisericii, în 1995 s-a ajuns la cota zero, iar în 2002 s-a amenajat demisolul pentru a se putea săvârși aici sfintele slujbe, acesta fiind târnosit în ziua de 23 aprilie 2002 de către Preasfințitul Părinte Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Oradiei. Din acel moment s-a și început slujirea în demisolul bisericii, încât ambele parohii din oraș au avut propriul spațiu liturgic.

În 2004 s-a reușit acoperirea bisericii. În anul 2005 postul de preot paroh a fost încredințat Preacucernicului Părinte Dan Dregan, actualul Protopop al Jiboului, sub conducerea căruia s-au tencuit pereții în interior și în exterior, s-a vopsit acoperișul, s-a realizat pictura, s-au confecționat iconostasul și mobilierul, iar sfântul lăcaș a fost înzestrat cu toate cele necesare săvârșirii sfintelor slujbe.

În 7 mai 2013, în cea de-a treia zi de Sfintele Paști, a fost inaugurată slujirea în biserică, prin oficierea Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, înconjurat de un numeros sobor de preoți, în prezența unui mare număr de credincioși.

Pe parcursul lucrărilor de ridicare și finisare ale bisericii, care nu au fost lipsite de greutăți și ispite din partea vrăjmașului, s-a simțit din plin purtarea de grijă a lui Dumnezeu și s-a constatat hărnicia și râvna celor doi preoți, precum și dărnicia și jertfelnicia bunilor credincioși din Jibou.

Astăzi însă, cu prilejul târnosirii bisericii de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care este cea mai importantă zi din istoria acestui sfânt lăcaș, suntem conștienți că greutățile s-au încheiat, eforturile și jertfa au fost binecuvântate, iar ctitorii vor fi pomeniți la Sfântul Altar cât va dura biserica,

primind ca răsplată binefacerile lui Dumnezeu atât în această viață, cât și în veșnicie.

Catedrala, prin definiție, este biserica aflată în vecinătatea reședinței unui arhiepiscop, în care acesta oficiază sfintele slujbe de marile praznice, dar și cu prilejul celor mai importante evenimente din Eparhie. Dimensiunile unui lăcaș de cult, oricât de mari ar fi ele, nu îi conferă acestuia statutul de catedrală. Cu toate acestea, ținând cont de faptul că biserica în care ne aflăm este atât de mare și de frumoasă, dar mai ales pentru că a fost sfințită de către patriarhul României, consider că poate fi supranumită pe bună dreptate: „Catedrala văii Someșului”.

Biserica sfințită astăzi are două hramuri, după numele celor doi preoți care au ostenit la înălțarea ei. Acesta nu este un semn de mândrie, ci de iubire și respect al celor doi față de sfinții protectori ai căror nume le poartă de la botez. De vreme ce pe parcursul întregii vieți au simțit ajutorul sfinților ocrotitori, în semn de recunoștință le-au înălțat biserică sfântă. Pentru enoriașii bisericii acesta este un câștig, căci în loc de unul, au doi patroni spirituali.

Orice biserică nouă reprezintă jertfa și darul oamenilor pentru Dumnezeu. După sfințire însă, aceasta devine darul Preasfintei Treimi pentru oameni. Oamenii Îi oferă lui Dumnezeu materiale pământești, precum cărămidă, lemn, sticlă, metale etc, iar Dumnezeu îi răsplătește pe oameni cu daruri spirituale, cerești și netrecătoare, ca harul iertării păcatelor, al sfințirii sufletului și trupului și arvuna vieții veșnice.

Ca lăcaș sfânt construit, biserica nou sfințită reprezintă simbolic Biserica vie rugătoare sau comunitatea, adică Trupul tainic al Domnului Hristos plin de Duhul Sfânt, în care credincioșii sunt membre vii ale acestui Trup mistic.

La slujba de târnosire biserica este stropită cu apă sfințită și unsă cu Sfântul și Marele Mir, asemenea persoanelor umane,

care sunt afundate în apă sfințită la Taina Sfântului Botez și unse cu Sfântul și Marele Mir în Taina Mirungerii, pentru a avea o comuniune spirituală permanentă cu Persoanele Sfinte Treimi, dar și cu Maica Domnului și cu ceilalți sfinți din împărăția lui Dumnezeu.

Edificiul bisericii noi se sfințește mai întâi în exterior, pentru a delimita spațiul sacru de lumea profană. Cu acest prilej, în jurul bisericii se face o procesiune cu sfinte moaște de martiri sau mucenici, care au arătat că iubirea lor față de Domnul Hristos a fost mai tare decât teama de moarte.

Procesiunea din jurul bisericii se face în sens invers rotației soarelui sau acelor de ceasornic pentru a arăta că noi, creștinii, nu urmăm corpurile cerești, închinându-ne „*făpturii în locul Făcătorului*” (Romani 1,25), ci urmăm Domnului Hristos, care este „*Soarele dreptății*” (Maleahi 3,20).

În timpul slujbei oficiate în afara bisericii se citesc trei pericope evanghelice.

În prima Evanghelie Mântuitorul îi spune Sfântului Apostol Petru: „*Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui*” (Matei 16,18), arătând că Biserica este întemeiată pe credința că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, căci la întrebarea Mântuitorului adresată Sfinților Apostoli: „*Voi cine ziceți că sunt?*” (Matei 16,15), Sfântul Petru Îi mărturisise „*Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui Viu!*” (Matei 16,16). În încheierea pericopei evanghelice Mântuitorul îi adresează Sfântului Petru cuvintele: „*Orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri*” (Matei 16,19). Sfinții Părinți au rânduit citirea acestei Sfinte Evanghelii la slujba de târnosire pentru a arăta că biserica este locul în care se iartă păcatele pe pământ, înainte de a fi iertate și în ceruri.

În finalul celei de-a doua pericope evanghelice, care se citește în dreptul Sfântului Altar, Domnul Hristos spune: „*Fericiți*

sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc” (Luca 11,28), adică îl împlinesc în viața lor. Sfântul Apostol Pavel a scris și el în acest sens *„că nu cei ce aud legea sunt dreapți înaintea lui Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea, aceia se vor îndreptăți”* (Romani 2,13).

În cea de-a treia Evanghelie Mântuitorul afirmă: *„Eu sunt Păstorul cel bun și Îmi cunosc oile Mele și ele Mă cunosc pe Mine și viața Mea Mi-o pun pentru oi. Oile Mele ascultă de glasul Meu și Eu le cunosc pe ele, și ele vin după Mine. Și Eu le dau viață veșnică și ele în veac nu vor pieri și din mâna Mea nimeni nu le va răpi”* (Ioan 10,14-15 și 10,27-28). Din cuvintele Domnului Hristos înțelegem că rostul Bisericii în această lume este de a-i pregăti pe oameni pentru dobândirea vieții veșnice în împărăția lui Dumnezeu.

După sfințirea exteriorului bisericii arhiereul vine în fața ușilor acesteia, care sunt considerate de acum „porți ale cerului” și bătând cu crucea în ușă, rostește cuvintele: *„Ridicați, puteri, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul mării”*. Un preot din lăuntrul bisericii întreabă: *„Cine este Acesta, Împăratul mării?”*, iar arhiereul răspunde: *„Domnul cel tare și puternic, Domnul cel nebiruit, Domnul puterilor, Acesta este Împăratul mării”*. Acest dialog, preluat din cartea Psalmilor (Psalmul 23,7-10), reprezintă o profecie care a fost împlinită în momentul înălțării Domnului Hristos cu trupul la cer, când îngerii care Îl însoțeau pe Mântuitorul le cereau puterilor cerești să deschidă porțile raiului, iar aceia erau plini de uimire să vadă că Împăratului mării este Dumnezeu și om.

Arhiereul bate cu crucea în ușa bisericii pentru a i se deschide, după cum și Mântuitorul în urma morții cu trupul pe cruce ne-a deschis porțile raiului. Apostolul neamurilor scrie în acest sens că Domnul Hristos *„S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moarte de*

cruce! Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt, și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl” (Filipeni 2,8-11).

Înainte de a intra în biserică, arhiereul se roagă: „*Stăpâne Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce ai așezat în ceruri cetele și oștile îngerilor și ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie și intrarea sfinților îngeri care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta*”. Prin această rugăciune (care se rostește și la Sfânta Liturghie, la vohodul mic) se arată că oștile îngerești însoțesc arhiereul, preoții și credincioșii în momentul intrării în biserica nou sfințită, care de acum înainte simbolizează împărăția cerurilor.

După ce intră în biserică, arhiereul, preoții și credincioșii sunt înconjurați de sfinții reprezentați pe pereții acesteia. Trebuie cunoscut faptul că pictura murală a bisericii nu este o simplă podoabă, ci veșmântul ei liturgic. Biserica pictată reprezintă în același timp și cerul coborât la oameni, pentru ca ei să se înalțe prin rugăciune și fapte bune la viața cerească.

Sfântul Altar Îl reprezintă pe Iisus Hristos, Domnul Cel răstignit, mort, înviat și înălțat întru slavă. Sfânta Masă sau prestolul simbolizează deodată: masa de la cina cea de taină, mormântul în care a fost așezat trupul mort al Mântuitorului, precum și tronul slavei din împărăția cerurilor.

La slujba de târnosire a bisericii Sfânta Masă din Altar se spală cu apă, care închipuie botezul Domnului Hristos în apele Iordanului și începutul lucrării Sale mântuitoare. Stropirea Sfintei Mese cu apă de flori simbolizează spălarea picioarelor Mântuitorului cu lacrimi și cu mir de mult preț de către femeia cea păcătoasă (Luca 7,37-50), precum și ungerea capului și

picioarelor Domnului Hristos de către femeia din Betania, ca semn profetic al îngropării Sale (Matei 26,7-13).

Ungerea Sfintei Mese cu Sfântul și Marele Mir de la târnosire simbolizează ungerea trupului mort al Mântuitorului cu ulei de aloe și aromate de către Iosif din Arimatea și Nicodim înaintea punerii Sale în mormânt (Ioan 19,38-40).

La slujba de târnosire a bisericii, în cele patru colțuri ale Sfintei Mese se lipesc cu ceară icoanele celor patru Sfinți Evangheliști, arătându-se prin aceasta că Sfinții Apostoli sunt așezați pe Hristos, piatra cea din capul unghiului, precum și faptul că Mântuitorul este vestit în cele patru colțuri ale lumii. Aceste icoane simbolizează și faptul că de la Sfântul Altar se propovăduiește învățătura Domnului Hristos, așa cum a fost ea consemnată în Sfintele Evanghelii.

La hirotonia întru diacon, preot și arhiereu candidații înconjoară de trei ori Sfânta Masă și sărută cele patru colțuri ale acesteia, unde sunt icoanele celor patru Sfinți Evangheliști. După aceasta îngenunchează în colțul din dreapta al Sfintei Mese, în care se găsește icoana Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, ucenicul iubit al Mântuitorului, și își pun mâinile pe Sfânta Masă, rezemându-și capul peste ele, și aici se citesc rugăciunile de hirotonie de către arhiereul sau arhiereii care oficiază această Sfântă Taină.

Acoperământul alb cu care este îmbrăcată Sfânta Masă închipuie giulgiul cu care a fost înfășurat trupul Mântuitorului înainte de a fi așezat în mormânt, iar acoperământul de deasupra, care este mai frumos și mai strălucitor decât primul, reprezintă veșmântul de lumină și de slavă al Domnului Hristos Cel înviat, dar și strălucirea feței Acestuia de pe Muntele Tabor, precum și de la cea de-a doua Sa venire întru slavă, când va judeca viii și morții.

După slujba de târnosire a bisericii pe Sfânta Masă se așează Sfântul Antimis, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce. Icoana

de pe Sfântul Antimis reprezintă punerea în mormânt a trupului Mântuitorului. În partea de sus a Sfântului Antimis sunt cusute sfinte moaște de martiri, arătându-se prin aceasta că Biserica se întemeiază pe jertfa Domnului Hristos, dar crește și prin jertfa adăugată la ea, din puterea ei, a celor ce cred în Mântuitorul și dau mărturie pentru El cu prețul vieții lor (Apocalipsa 6,9).

Sfânta Evanghelie Îl reprezintă pe Domnul Hristos, în paginile acesteia fiind cuprinse viața, faptele și învățătura Lui cea mântuitoare.

Sfânta Cruce este simbol al răstignirii și învierii Domnului Hristos din morți, prin care s-a realizat mântuirea noastră.

După sfințirea Sfintei Mese Arhiereul iese din Sfântul Altar pe ușile împărătești și stând pe solee, cu fața spre credincioși, cu o lumânare aprinsă și cu Sfânta Cruce în ambele mâini, face semnul Sfintei Cruci asupra credincioșilor, rostind cuvintele: „Înțelepciune, drepti, lumina lui Hristos luminează tuturor”. Prin aceste cuvinte se arată că slujitorii Sfintelor Altare Îl propovăduiesc pe Mântuitorul, care a afirmat: „*Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina Vieții*” (Ioan 8,12).

Înainte de a face mențiuni despre lumina Domnului Hristos, care nu este altceva decât învățătura Sa cea mântuitoare, care luminează asemenea lumânării aprinse din mâinile arhiereului, acesta rostește „înțelepciune”, pentru a arăta că învățătura Mântuitorului cuprinde adevărata înțelepciune, după cum a spus Sfântul Apostol Pavel: „*Noi Îl propovăduim pe Hristos Cel răstignit: pentru iudei, piatră de poticnire; iar pentru păgâni, nebunie; dar pentru cei chemați, și iudei și elini: Hristos puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu. Pentru că nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decât oamenii, și slăbiciunea lui Dumnezeu mai puternică decât oamenii. Din El dar sunteți voi întru Hristos Iisus, Cel ce de la Dumnezeu S-a făcut pentru*

noi înțelepciune, dreptate, sfințire și răscumpărare” (I Corinteni 1,23-25 și 1,30).

După ce rostește „înțelepciune”, arhiereul adaugă: „drepti”, îndemnându-i prin aceasta pe credincioși să stea în picioare, deci cu luare aminte, atunci când ascultă învățătura Domnului Hristos.

După sfințirea Sfintei Mese se unge cu Sfântul și Marele Mir și se stropște cu apă sfințită toată biserica, pentru că de la Sfânta Masă, ca de la un izvor și ca de la un început de sfințenie, se sfințește toată biserica și întreaga comunitate, precum și Domnul Hristos a sfințit, prin întruparea Sa, toată firea noastră.

Înainte de a fi unși pereții bisericii cu Sfântul și Marele Mir și de a fi stropiți cu apă sfințită de către arhiereu, diaconul rostește: „Să luăm aminte!”, atrăgând prin aceasta atenția asupra importanței și solemnității momentului.

La slujba de târnosire a bisericii se citesc rugăciuni atât în exteriorul lăcașului de cult, cât și în interiorul acestuia, însă acestea nu se limitează doar la invocarea Duhului Sfânt pentru a coborî și sfinți biserica, ci cuprind o arie mult mai largă. Astfel, avem rugăciuni de laudă aduse lui Dumnezeu: *„Doamne, Dumnezeul nostru, văzând soarele acesta preastrălucit care înnoiește în fiecare zi făptura, Te slăvim pe Tine, Soarele adevăratei zile și lumina Ta cea neînserată”*.

Avem rugăciuni adresate lui Dumnezeu Tatăl și lui Dumnezeu Fiul prin care cerem ca Sfântul Duh să coboare asupra bisericii și asupra celor de față: *„Doamne, Dumnezeul nostru, Părintele Cuvântului, Domnului și Dumnezeului nostru, caută cu ochi milostivi spre noi păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, și trimite pe Preasfântul Tău Duh peste noi și peste moștenirea Ta”*. *„Ție ne rugăm Cuvinte și Fiule împreună veșnic cu Părintele Tău Cel fără de început, ca să trimiți și peste noi în ceasul acesta harul Preasfântului Tău Duh, și biserica aceasta, zidită acum spre*

slava și lauda Ta, să o înnoiești cu Duhul Tău cel Sfânt și să o întărești, păzind-o până la sfârșitul veacurilor. Ca în ea să îți aducem jertfele cele nesângeroase”.

În altă parte arhiereul se roagă pentru sfințirea bisericii, iertarea păcatelor, împlinirea rugăciunilor înălțate și răsplătirea nevoițelor în împărăția cerurilor: „*Însuți, Cel fără de moarte și mare dătătorule, Împărate, adu-Ți aminte de îndurările și de milele Tale, că din veac sunt, și nu Te scârbi de noi, cei întinați cu mulțimea păcatelor. Și nu strica așezământul Tău pentru necuviința noastră. Ci treci și acum cu vederea greșelile noastre și ne întărește și ne învrednicește a ne umple cu darul și cu pogorârea Sfântului și de viață făcătorului Tău Duh, să săvârșim fără de osândă sfințirea bisericii acesteia și a jertfelnicului din ea. Ca și în acestea totdeauna să binecuvântăm și să slăvim cu psalmi, cu laude și cu slujbe de taină, milostivirea Ta. Așa Stăpâne, Doamne Dumnezeuul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului, auzi-ne pe noi păcătoșii care ne rugăm Ție și trimite pe Preasfântul Tău Duh cel închinat și atotputernic și sfințește locașul acesta. Umple-l de lumina cea veșnică, alege-l locaș plăcut Ție, fă-l scaun slavei Tale, împodobește-l cu dumnezeieștile Tale daruri cele mai presus de lume, fă-l liman celor înviforați, lecuire patimilor, scăpare bolnavilor, gonire demonilor. Să fie ochii Tăi deschiși către el ziua și noaptea, și urechile Tale cu luare aminte la rugăciunile celor ce intră în el cu frica Ta și cu evlavie și cheamă preacinstul și de mare cuviință numele Tău. Și oricâte vor cere, Tu vei auzi în cer, sus, și vei face milă și milostiv vei fi lor. Păzește-l neclintit până la sfârșitul veacului, iar jertfelnicul din el, arată-l a fi Sfântă a Sfintelor, cu puterea și cu lucrarea Sfântului Tău Duh. Preamărește-l mai mult decât altarul celor din Legea Veche, încât dumnezeieștile slujbe ce se vor săvârși în el, să ajungă la sfântul, cel mai presus de ceruri, și tainicul Tău jertfelnic, și ne dă nouă darul umbririi Tale celei*

preacurate. Că nu ne punem nădejdea în lucrarea nevrednicilor noastre mâini, ci întru a Ta necuprinsă bunătate”. „Și închinându-ne Ție cu frică, să primim îndurările Tale și să fie bine plăcute bunătății Tale aceste rugăciuni pe care le aducem milostivirii Tale celei negrăite pentru noi și pentru poporul Tău”. „Iar celor care cu dumnezeiască dragoste, prin silința lor au făcut zidirea aceasta și sfințirea bisericii dăruiește-le iertarea păcatelor”. „Însuși Stăpâne, Cel ce ești dătătorul tuturor bunătăților, pentru rugăciunile Sfinților ale căror moaște ai binevoit să fie așezate în cinstit locașul acesta, învrednicește-ne ca fără de osândă să-Ți aducem în el jertfa cea fără de sânge. Și ne împlinește toate cererile către mântuire, și răsplătește și celor ce pentru sfânt numele Tău se nevoiesc aici, ca prin ei să faci minuni pentru mântuirea noastră”. „Doamne Dumnezeu nostru, Cel ce îți îndeplinești făgăduințele și îți înfăptuiești legămintele, Cel ce le-ai dăruit Sfinților Tăi Mucenici să se nevoiască cu nevoința cea bună, călătoria bunei credințe să o săvârșească și să păzească credința adevăratei mărturisiri, Însuși, Stăpâne Preasfinte, milostivește-Te pentru ale lor rugăciuni și ne dăruiește și nouă, nevrednicilor robilor Tăi, să avem parte și moștenire împreună cu ei, ca urmându-le pilda, să ne împărtășim și noi din bunătățile pe care Tu le-ai gătit la Tine pentru ei”.

În altă rugăciune se cere mijlocirea Maicii Domnului și a tuturor sfinților în împlinirea faptelor bune: *„Doamne, Dumnezeu nostru, pentru rugăciunile Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi, îndreptează lucrul mâinilor noastre, al nevrednicilor robilor Tăi, și ne învrednicește ca întru toate a-Ți bineplăcea Ție”.*

Foarte important este faptul că într-una din rugăciuni lăcașul de închinare este asociat cu trupul nostru: *„Însuși, Iubitorule de oameni, Stăpâne, caută și spre noi păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, cei ce săvârșim înnoirea preacinstitei Tale bisericii acesteia*

și fă-o adevărată închipuire a Preasfintei Tale Biserici, adică a trupului nostru, pe care prin prealăudatul Apostolul Tău Pavel l-ai învrednicit a se numi templu al lui Dumnezeu și mădular al trupului lui Hristos”.

În timpul slujbei de târnosire se cântă: „*Această casă Tatăl a zidit-o, această casă Fiul a întărit-o, această casă Duhul Sfânt a înnoit-o, a luminat și a sfințit sufletele noastre*”. Prin aceasta vedem că odată cu sfințirea bisericii are loc și sfințirea sufletelor noastre. Astfel, pe lângă sfințirea bisericii de zid se sfințesc și persoanele care participă la sfințirea ei și la sfintele slujbe săvârșite în aceasta.

Deși slujba de sfințire a unui lăcaș de cult se încheie prin ungerea pereților cu Sfântul și Marele Mir și stropirea acestora cu apă sfințită, săvârșirea primei Sfinte Liturghii pe masa Sfântului Altar pecetluiește definitiv târnosirea bisericii respective.

Cele mai prețioase edificii și lucruri materiale din această lume sunt bisericile și obiectele sfințite, care prin săvârșirea unei anumite slujbe și stropirea cu apă sfințită sunt scoase din uzul comun, devenind bunuri sacre. Dacă cineva le folosește în alt scop decât cel pentru care au fost consacrate le profanează sau le pângărește, readucându-le din sacru în profan. Cu toate acestea, oricât de sfântă ar fi o biserică, aceasta rămâne pe pământ, și nimeni dintre cei ajunși în împărăția lui Dumnezeu nu o ia cu el, de aceea preocuparea de căpetenie a oricărui creștin trebuie să fie trăirea personală, căci prin aceasta dobândește mântuirea, pe când bisericile de lemn sau de zid sunt doar mijloace prin care se câștigă raiul.

Din nefericire, unele biserici se degradează o dată cu trecerea vremii, din cauza stihiiilor acestei lumi, ori poate sunt ruinate sau complet demolate de vrăjmași în mod intenționat. Creștinii buni suferă enorm din această pricină, însă din această lecție dureroasă învață să nu se atașeze prea mult de bunurile

materiale, ci să-și sporească nevoințele trupului. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens: *„Vă îndemn, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să vă înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu; aceasta fiind închinarea voastră cea duhovnicească”* (Romani 12,1). Spre deosebire de lăcașul de închinare, care rămâne pe pământ, trupul omului, care este *„templu al Duhului Sfânt”* (I Corinteni 6,19), va învia și împreună cu sufletul va lua răsplătă veșnică de la Dumnezeu, în funcție de faptele săvârșite în viața pământească.

De câțiva ani am propus ca fiecare localitate din Episcopia Sălajului să își aleagă câte un sfânt protector, recomandând să se țină cont în acest sens și de hramul bisericii. După o perioadă îndelungată de reflecții și consultări, preoții și cele două consilii parohiale din Jibou au hotărât ca „Sfântul Prooroc Daniel” să fie ocrotitorul orașului. Cu prilejul târnosirii de astăzi proclamăm în mod solemn această hotărâre și expunem spre închinare icoana „Sfântului Prooroc Daniel - Ocrotitorul Jiboului”.

Îi mulțumesc în mod deosebit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru faptul că a binevoit să poposească astăzi în mijlocul credincioșilor din Jibou și să târnosească biserica cu hramurile „Sfântul Prooroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”. Aduc alese mulțumiri Preafericirii Sale și pentru odorul de mare preț, reprezentat de păticia din sfintele moaște ale Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina, marele făcător de minuni, pe care le-a adus spre închinare în această biserică.

Cuvânt de mulțumire aduc Preafericirii Sale și pentru crucile patriarhale acordate Preacucernicilor Părinți Dan Dregan și Gheorge Longodor de la această biserică. Repet ceea ce am afirmat și ieri cu prilejul târnosirii paraclisului „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial din Zalău, valoarea acestor cruci este mult sporită prin faptul că au fost oferite personal de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel celor doi preoți.

Prin gestul Preafericirii Sale crucea grea a Preacucernicului Părinte Gheorghe Longodor, primul ctitor al acestei biserici, parcă s-a mai ușurat.

Îi mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei care și-a lăsat tot ce avea în Eparhie, chiar reprogramând o sfințire, pentru a fi în aceste zile împreună cu noi.

Îi felicit pe cei doi preoți ai bisericii în care ne aflăm pentru întreaga activitate depusă în „ogorul Domnului”. Din moment ce lucrările la sfântul lăcaș s-au încheiat îi îndemn să-și sporească activitatea pastorală, lucrând cu mai multă râvnă la biserica cea din sufletele credincioșilor.

Le mulțumesc tuturor ctitorilor și binefăcătorilor care au contribuit, fiecare după puterea și bunăvoința sa, la ridicarea, înfrumusețarea și înzestrarea acestei sfinte biserici cu toate cele necesare săvârșirii sfintelor slujbe. Bunul Dumnezeu să vă răsplătească cu cele cerești în locul celor pământești și să își reverse asupra dumneavoastră darurile Sale cele îmbelșugate.

Le mulțumesc părinților împreună slujitori de astăzi, precum și credincioșilor care au luat parte la sfințirea bisericii și la Sfânta Liturghie, numărul lor mare datorându-se și prezenței Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în mijlocul nostru.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Amin

De la Eden la paradis: Traseul spiritual al omului¹

Omul a fost creat de Dumnezeu după chipul Său (Facere 1,27), el fiind veriga de legătură dintre lumea spirituală și cea materială, singura creatură din univers compusă din suflet spiritual și trup material. Dacă nu avea trup, omul era înger, dacă nu avea suflet, era animal. Dumnezeu l-a rânduit pe om stăpân peste întreaga creatură văzută, când le-a zis protopărinților în grădina din Eden: *„Creșteți și vă înmulțiți, umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate viețuitoarele ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul”* (Facere 1,28), de aceea, psalmistul I se adresează admirativ lui Dumnezeu: *„Ce este omul că-ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat. Pusu-l-ai peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui”* (Psalmul 8,4-6).

Prin păcatul strămoșesc însă omul a pierdut stăpânirea asupra lumii, ajungând chiar să fie robit de aceasta. Păcatul originar a atras după sine multe consecințe nefaste. Cea mai gravă dintre ele fiind moartea trupului, în urma căreia sufletele tuturor oamenilor erau trimise la osândă în iad.

Omul căzuse în păcat și pentru că singur nu se putea mântui, Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat la plinirea vremii și l-a mântuit obiectiv, eliberându-l din robia diavolului, a păcatului și a morții și împăcându-l cu Dumnezeu. În urma activității publice

¹ Conferință susținută în 20 septembrie 2011 la Neuendettelsau, Germania, în cadrul întâlnirii reprezentanților Episcopiei Sălajului cu cei ai fundației Diakonia din această localitate.

a Domnului Hristos și a morții Sale pe cruce, pe când trupul Îi zăcea în mormânt, sufletul Mântuitorului a coborât la iad, de unde a scos sufletele dreptilor Vechiului Testament, cu care a intrat în rai. După patruzeci de zile de la învierea Sa din morți, Domnul Hristos S-a înălțat cu trupul la cer, de unde a trimis în lume pe Duhul Sfânt, care ne călăuzește la tot adevărul (Ioan 16,13).

Prin activitatea Sa, Mântuitorul ne-a deschis calea spre împărăția lui Dumnezeu, iar prin învățătura Sa ne-a arătat ce trebuie să facem pentru a ajunge acolo.

Pentru că Dumnezeu ne iubește și *„vrea ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (I Timotei 2,4), Mântuitorul le-a poruncit Sfinților Apostoli: *„Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Marcu 16,15-16). Domnul Hristos însă a mai afirmat: *„Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri”* (Matei 7,21), de aceea realizarea mântuirii nu se face prin simpla credință în Sfânta Treime și prin primirea tainei Sfântului Botez, ci și prin împlinirea voii lui Dumnezeu exprimate în porunci.

Pentru a putea fi împrăștiată opera mântuitoare a Domnului Hristos de către fiecare creștin în parte sau pentru realizarea mântuirii subiective sunt necesare trei condiții: harul, credința și faptele bune.

Harul este o putere, o energie sau o lucrare care izvorăște din Dumnezeu, prin care Acesta acționează asupra omului și a lumii întregi. În urma păcatului protopărinților comuniunea sau legătura harică dintre Dumnezeu și om a fost mult slăbită, nu a fost însă total întreruptă, căci în acest caz omul s-ar fi îndreptat vertiginos către abisul inexistenței și ar fi dispărut pentru totdeauna. Natura creată *„este din neant și când cade în păcat tinde iarăși spre neant. Numai legătura cu Dumnezeu o menține*

și o promovează în viață”². În ascultare de Dumnezeu omul se întărește în existență și în iubire, se apropie tot mai mult de izvorul existenței și al iubirii. În neascultare de Dumnezeu însă, deci în păcat, se îndepărtează de Acesta și se îndreaptă spre nimic, spre neantul din care Dumnezeu l-a adus la existență, pentru că „omul este scos din nimic prin iubire”³. „Dumnezeu nu este pentru om un «principiu» exterior, de care omul atârână în mod exterior, ci în mod real și adevărat principiul și țelul lui ontologic”⁴. „Participarea la Dumnezeu este capitală pentru natura omului. Prezența sau lipsa ei garantează sau nu identitatea și calitatea ființei umane”⁵. „Omul își găsește identitatea în comuniunea de viață cu Ființa și Viața adevărată. El este o ființă centrată în Dumnezeu”⁶, care prin harul Său menține întreaga existență, de aceea Sfântul Petru vorbește despre „harul vieții” (I Petru 3,7), pentru că harul este energia lui Dumnezeu care menține viața.

În Vechiul Testament, comuniunea sau legătura harică dintre Dumnezeu și om era menținută numai atât cât omul să nu piară, dar acesta nu se putea mântui. Despre acest fapt a scris Sfântul Petru: „Mântuirea au căutat-o cu stăruință și au cercetat-o cu de-amănuntul proorociei, care au proorocit despre harul ce avea să vină la voi” (I Petru 1,10). După întruparea Fiului lui Dumnezeu însă, comuniunea dintre Dumnezeu și om a fost refăcută în mod deplin, pentru că „harul și adevărul au

² **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1978, Vol. I, p. 407.

³ **Preot Dr. Vasile Răducă**, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 213.

⁴ **Panayotis Nellas**, *Omul-animat îndumnezeit*, Editura DEISIS, Sibiu, 1994, p. 23.

⁵ **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *op. cit.*, p. 120.

⁶ **Ibidem**, p. 108.

venit prin Iisus Hristos și din plinătatea Lui noi toți am primit har peste har” (Ioan 1,16-17).

Harul lui Dumnezeu ne ajută să împlinim tot lucrul bun și fără el nu ne putem mântui, de aceea Sfântul Pavel a afirmat: *„Prin har sunteți mântuiți”* (Efeseni 2,5). În același timp însă, Dumnezeu nu îl mântuiește pe om numai prin harul Său, nesocotindu-i voința, pentru că în acest fel nu i-ar respecta libertatea cu care l-a înzestrat. În acest sens părintele Paulin Lecca a spus: *„Spre binele nostru Dumnezeu ne respectă libertatea și nu ne silește să urmăm calea binelui împotriva voinței noastre. Căci altminteri, omul s-ar simți în rai ca o fiară în cușcă, rânjind plin de ură împotriva celui ce l-a închis chiar spre binele lui. Și atunci împărăția iubirii s-ar transforma într-o împărăție a urii, ce ar izbucni în paradisul lui Dumnezeu”*⁷.

Din cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *„În har sunteți mântuiți, prin credință”* (Efeseni 2,8), constatăm că pe lângă har, în lucrarea mântuirii avem nevoie și de credință, pentru că *„fără credință nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu, căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că Se face răsplătitor celor care Îl caută”* (Evrei 11,6). Așadar, cu toate că *„Dumnezeu face primul pas în mântuirea omului, prin oferirea harului Său, El așteaptă ca omul la rândul lui să se pună în mișcare, mai întâi prin consimțământ, iar apoi printr-o conlucrare tot mai deplină, care se face prin credință și fapte bune”*⁸.

„Credința este adeziunea totală și liberă a spiritului omenesc la revelația dumnezeiască, păstrată în Biserică, adeziune izvorâtă din har și pe temeiul autorității lui Dumnezeu și a

⁷ **Paulin Lecca**, *Frumosul divin în opera lui Dostoievski*, Editura Discipol, București, 1998, p. 134.

⁸ **Pr. Lect. Dr. Iosif Aurel Ferent**, *Învățătura despre sfântul har privită interconfesional, implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Editura Bunavestire, Beiuș, 2001, p. 56.

*Bisericii Sale*⁹. Prin credință suntem convinși de anumite lucruri și realități pe care nu le putem cunoaște sau percepe în mod direct, prin rațiune, și acceptăm ca adevărate anumite descoperiri făcute nouă de către Dumnezeu, de aceea Sfântul Apostol Pavel spune despre credință că „*este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute*” (Evrei 11,1).

„*Credința este un simț spiritual ce intră în atingere cu lumea dumnezeiască și tainică, așa cum intră simțul văzului trupesc în atingere cu lucrurile văzute. Prin ea intră înțelesurile sau puterile dumnezeiești pline de taină în suflet, cum intră razele lucrurilor văzute prin ochii sensibili în ființa noastră*”¹⁰. „*Credința este poarta vieții veșnice, începutul relației noastre cu Dumnezeu și menținerea acestei relații*”¹¹.

Întrucât și necreștinii cred în diferite divinități, deși obiectul credinței lor este unul greșit, nefiind revelat de Dumnezeu, trebuie menționat faptul că „*înclinația spre credință este o parte din chipul umbrat al lui Dumnezeu rămas în om. Ea este comună tuturor oamenilor și stă la baza întregii strădanii de înălțare a lor prin cugetare, artă și faptă etică, încât am putea spune că este inima apriorică a tot ce face din om o ființă deosebită de animal. Ea nu poate fi smulsă din om decât deodată cu omenitatea lui, cu coborârea lui în animalitate, cu încetarea lui de-a mai privi în sus, spre largi*”

⁹ **Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevski, Prof. Dr. Constantin Pavel, Prof. Diac. Dr. Ioan Zăgrean:** *Teologia Morală Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, Vol. II, p. 23.

¹⁰ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Vol. X, București, 1981, p. 361, nota 440.

¹¹ **Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevski, Prof. Dr. Constantin Pavel, Prof. Diac. Dr. Ioan Zăgrean:** *op. cit.* p. 26.

orizonturi”¹². „Omul însă nu poate veni singur la credința în Iisus Hristos și nu și-o poate menține și înviora decât într-o legătură cu ceilalți oameni care cred, care au deja pe Hristos în ei și care vorbesc despre El. Credința se naște, se menține și se înviorază în om din credința altora, dintr-o relație cu Hristos prin alte persoane credincioase”¹³, de aceea Sfântul Apostol Pavel a afirmat că „credința vine din ceea ce se aude, iar ceea ce se aude vine prin cuvântul lui Hristos” (Romani 10,17).

Dacă harul lui Dumnezeu singur nu îl mântuiește pe om, nici simpla credință nu o poate face, după cum a afirmat Sfântul Iacob, „Ce folos, frații mei, dacă cineva zice că are credință, dar fapte nu are? Oare poate credința să-l mântuiască? Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana zilnică și cineva dintre voi le-ar zice: «Mergeți în pace, încălziți-vă și săturați-vă», dar fără să le dea cele trebuincioase trupului, care-ar fi folosul? Așa și credința: dacă nu are fapte, doar în ea însăși este moartă, căci din fapte este îndreptat omul și nu numai din credință” (Iacob 2,14-17 și 24).

Rodul întâlnirii și conlucrării dintre harul lui Dumnezeu și credința omului sunt faptele bune sau cele conforme cu voia lui Dumnezeu exprimată în porunci, pe care suntem datori să le împlinim dacă vrem să ne mântuim, pentru că așa cum a mărturisit Sfântul Apostol Pavel, noi suntem făptura lui Dumnezeu, „zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu mai dinainte le-a gătit, pentru ca noi să umblăm întru ele” (Efeseni 2,10).

Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris: „Să nu zici că simpla credință în Domnul nostru Iisus Hristos poate să te mântuiască.

¹² **Dumitru Stăniloae**, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Editura Omniscop, Craiova, 1993, p. 15.

¹³ **Idem**, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 89.

Aceasta este cu neputință de nu vei dobândi și iubirea față de El prin fapte, doar despre credința simplă s-a scris: «Și dracii cred și se cutremură»” (Iacob 2,19)”¹⁴.

Importanța capitală a faptelor bune în vederea realizării mântuirii o vedem prezentată la finalul Evangheliei după Matei, în care este înfățișată judecata de apoi, când Dumnezeu Judecătorul le va spune celor de-a stânga Sa: *„Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat. Atunci vor răspunde aceștia, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?». El însă le va răspunde, zicând: «Adevărat zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut». Și vor merge aceștia la osândă veșnică”* (Matei 25,41-45). Din cuvintele rostite de Dumnezeu Judecătorul constatăm că cei osândiți la pedeapsa veșnică nu au fost condamnați pentru săvârșirea anumitor păcate, ci au fost pedepsiți pentru faptele bune pe care erau datori să le săvârșească, dar nu le-au împlinit.

Traseul duhovnicesc pe care trebuie să îl parcurgă toți oamenii în decursul vieții lor pământești este să treacă de la chipul lui Dumnezeu, după care au fost creați, la realizarea asemănării cu El. Chipul lui Dumnezeu este un dat ontologic, primit de la Creator, pe care îl poartă toți oamenii, indiferent de credința sau starea lor morală. Asemănarea cu Dumnezeu este tot un dat de sus, care implică însă efortul nostru. *„A fost nevoie de o singură voință (cea dumnezeiască) pentru creare, dar este nevoie de*

¹⁴ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1993, vol. II, p. 66.

*două pentru îndumnezeire. O singură voință, pentru a aduce la existență chipul; dar două, pentru a face chipul asemănare*¹⁵. „*După chipul*» îl are orice om, căci Dumnezeu nu se căiește de darurile Sale, dar «*după asemănarea*» o au foarte puțini și numai cei virtuoși, sfinții și cei ce imită pe Dumnezeu în bunătate, pe cât este cu putință oamenilor¹⁶.

„*Prezența chipului îl face pe om să Îl caute fără încetare pe Dumnezeu, dar asemănarea, în afara lui Hristos, rămâne nelucrătoare, pentru că păcatul pervertește intenționalitatea sufletului și acesta va merge să caute absolutul în idoli, va ajunge să-și stingă setea în miraje, fără puterea de a se înălța la Dumnezeu*”¹⁷. „*Astfel conceptul de chip al lui Dumnezeu are o accepțiune general omenească, iar cel de asemănare una specific creștină. Gradul culminant al chipului lui Dumnezeu în om este geniul, care poate să fie sau nu creștin; gradul culminant al asemănării cu Dumnezeu este sfântul, care nu poate fi decât creștin*”¹⁸.

Dumnezeu le-a poruncit oamenilor încă din Vechiul Testament: „*Sfințiți-vă și veți fi sfinți; că Eu, Domnul Dumnezeu vostru, sunt sfânt*” (Levitic 11,44), iar Sfântul Apostol Petru îi îndeamnă pe toți creștinii: „*După Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții*” (I Petru 1,15).

Sfințenia este o însușire a lui Dumnezeu, după cum glăsuiesc îngerii în cer: „*Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot*”

¹⁵ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1978, Vol. I, p. 414.

¹⁶ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1994, Vol. IV, p. 214.

¹⁷ **Paul Evdokimov**, *Taina iubirii*, Editura Christiana, București, 1994, p. 78.

¹⁸ **Nichifor Crainic**, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994, p. 12.

(Isaia 6,3), „*Tu singur ești sfânt*” (Apocalipsă 15,4). Cu toate acestea, oamenii sunt chemați să se umple și ei de sfințenia lui Dumnezeu sau să participe la aceasta. Dumnezeu este sfânt în natura Lui, pe când oamenii ajung sfinți prin participare la sfințenia lui Dumnezeu. „*Sfințenia este un dar primit de cei ce merită. Sfințenia este numai descoperirea și realizarea acelei sfințiri, a acelei sfințenii, pe care fiecare dintre noi am primit-o în ziua botezului și în care suntem chemați să creștem. Noi însă nu am putea crește în ea, dacă nu am fi avut-o ca dar dumnezeiesc, ca prezență a lui Dumnezeu în noi prin Duhul Sfânt*”¹⁹, de aceea psalmistul a afirmat că „*minunat este Dumnezeu întru Sfinții Lui*” (Psalmul 67,36).

„*Viața creștină constă dintr-o colaborare neîntreruptă a omului, care se străduiește pentru a ajunge la sfințenie, cu Dumnezeu, care îl ajută prin har pentru a o dobândi. Limita de sus a puterilor omenești nu înseamnă totuși limita vieții mistice, căci în realitate, viața mistică propriu-zisă, adică viața în Dumnezeu, începe abia dincolo de limita puterilor omenești. Cu cât înaintăm mai sus pe scara desăvârșirii, cu atât contribuția puterilor omenești se diminuează din ce în ce mai mult până la dispariția aparentă, iar contribuția harului dumnezeiesc sporește în măsură mai mare până la covârșirea omului prin lumina cerească*”²⁰.

Țelul spiritual suprem spre care trebuie să tindă omul este îndumnezeirea. „*Omul este o creatură care a primit porunca să devină dumnezeu*”²¹, conform celor afirmate de Domnul

¹⁹ **Alexander Schmemmann**, *Euharistia taina Împărăției*, Editura Anastasia, București, p. 29.

²⁰ **Nichifor Crainic**, *Sfințenia-împlinirea umanului*, Trinitas, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 26.

²¹ **Părintele Galeriu**, *Jertfă și răscumpărare*, Editura Harisma, 1991, p. 150.

prin gura psalmistului: „*Eu am zis, dumnezei sunteți*” (Psalmul 81,6). „*Destinația omului este aceea de a deveni dumnezeu prin asemănare și prin participare*”²². Sfântul Simeon Noul Teolog a spus: „*Eu sunt om prin natură și dumnezeu prin har*”²³. Sfinții se fac „*dumnezei prin lucrarea cu voia, iar în împărăția cerurilor va fi Dumnezeu în mijlocul dumnezeilor; Cel prin fire Dumnezeu, în mijlocul celor prin lucrare*”²⁴. Prin îndumnezeire, „*omul devine tot mai asemenea cu Dumnezeu, fără să se identifice cu El. Omul va înainta în veci în «asemănarea» cu Dumnezeu, în unirea tot mai deplină cu El, dar niciodată nu va ajunge până la identificarea cu Dumnezeu*”²⁵, „*încât să fie el izvorul harului și al îndumnezeirii*”²⁶. „*Aceasta distinge asemănarea de identitate, ori calitatea de dumnezeu prin har, de Dumnezeu prin natură sau ființă*”²⁷. „*În starea de îndumnezeire din împărăția cerurilor nu mai sunt active puterile naturale ale omului, pentru că acolo lucrează numai harul lui Dumnezeu*”²⁸. Important de știut este faptul că „*îndumnezeirea nu este rezervată doar sufletului, ci ea vizează și trupul omului, așa cum a dovedit strălucirea trupească a Domnului Hristos pe Tabor*”²⁹.

²² **Nichifor Crainic**, *Sfințenia...*, p. 23.

²³ **Ibidem**

²⁴ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introduce-re și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1997, Vol. VI, p. 306.

²⁵ **Pr. Prof. Dr. Acad. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica și Mistica Ortodoxă*, Editura DEISIS, Alba Iulia, 1993, vol. II, Mistica, p. 197.

²⁶ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introduce-re și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1994, Vol. III, p. 475, nota 105.

²⁷ **Pr. Prof. Dr. Acad. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica și Mistica...* Vol. II, Mistica, p. 197.

²⁸ *Filocalia...*, Vol III, p. 474, nota 103.

²⁹ **Placide Deseille**, *Nostalgia Ortodoxiei*, Editura Anastasia, 1995, p. 152.

Vocația și destinația reală a omului¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit Serafim,
Domnule Rector Schonauer,
Distinse Oficialități,
Preacucernici Părinți,
iubiți invitați,**

Psalmistul David a afirmat, iar noi remarcăm cât de adevărate sunt cuvintele lui: *„Iată acum: cât este de bine și cât e de frumos, ca să fie frații împreună”* (Psalmul 132,1).

Ne simțim atât de bine ori de câte ori suntem împreună cu domnul Rector Schonauer și cu ceilalți reprezentanți ai fundației filantropice Diakonia, fie în Germania, fie în România, iar acest lucru ne oferă o mare satisfacție.

Din nefericire, de câțiva ani încoace întreaga omenire trăiește vremuri tulburi, de criză economică. Însă, de vreme ce nu ne aflăm în plin război mondial, pământul din lume nu s-a împușinat, producția agricolă nu a scăzut, fermele de animale produc în continuare carne la capacitate maximă, peștele din ape nu a dispărut, banii nu s-au evaporat, ne punem întrebarea: „Care sunt cauzele crizei?”.

Această stranie criză economică, dar nu financiară, care mocnește în zilele noastre este rezultatul crizei spirituale și morale, care de multă vreme biciuiește omenirea. Oamenii L-au uitat pe Dumnezeu, Căruia Îi ignoră voia. L-au uitat și pe om, adică pe semenul lor, care este chipul lui Dumnezeu.

¹ Cuvânt rostit în seara zilei de 20 septembrie 2011 la Bruckberg, Germania, în cadrul întâlnirii reprezentanților Episcopiei Sălajului cu cei ai fundației Diakonia din Neuendettelsau.

Au uitat și de întreaga creație, de lucrul cel bun al mâinilor lui Dumnezeu. S-au zăvorât în „sala oglinzilor” egoismului lor; își văd doar sinele propriu, cu pornirile și cerințele firii căzute în păcat. De aceea au devenit lacomi și autosuficienți; și-au pus toate speranțele în economie, știință și tehnologie. În tenebrele minții lor au cerșit o rază de lumină de la filosofie și diferite ideologii și se silesc să afle mângâiere și satisfacție în petreceri, sport, artă, ș.a. Însă, toate acestea sunt prea mici și prea puțin importante ca să umple golul din suflet, să dea sens existenței umane, să aducă lumină și viață.

Din cuvintele Domnului Hristos: „*Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă*” (Matei 6,33) constatăm că destinația și vocația reală a omului este dobândirea împărăției cerurilor, însă din aceeași afirmație înțelegem că Dumnezeu nu este absurd să ne priveze de bunurile îngăduite ale lumii în care ne-a așezat. Pentru a ne bucura de toate, Dumnezeu a rânduit o scară a valorilor, de care noi trebuie să ținem seamă în permanență, pentru a nu alerga după ținte greșite, pentru că așa cum a spus Sfântul Apostol Pavel: „*Noi nu avem aici, pe pământ, cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea care va să fie*” (Evrei 13,14).

Criza din zilele noastre este o stare de păcat, din care nu ne poate scoate redresarea economică. Este necesară o restaurare duhovnicească. Este nevoie de multă răbdare, de cumpătare ascetică, de spirit de jertfă, de cugetare la sensul crucii. Este nevoie de iubire, adică este nevoie de Iisus Hristos, Cel ce S-a întrupat, a pățimit, S-a răstignit pe Cruce și a înviat și Care este viu în veci. El, Cuvântul Cel mai înainte de veci al Tatălui, dă existenței rațiunea de a fi, dă sens vieții, desființează distanțele prin care păcatul ne îndepărtează și ne înstrăinează pe unii de alții, unește pe cele despărțite, dăruiește dreptate, desface legăturile morții și face ca iubirea dintre oameni să devină realitate. Așadar,

pe Hristos, Care este iubirea în carne și oase, trebuie să-L căutăm, să-L găsim și să-L urmăm.

Mântuitorul a afirmat: *„Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul Lor”* (Matei 18,20). Pornind de la aceste cuvinte, realizez că ne simțim bine în compania reprezentanților Diakonieiei pentru că ne adunăm în numele Domnului nostru Iisus Hristos.

Îi mulțumesc domnului Rector Schonauer, precum și colaboratorilor săi, pentru generoasa ospitalitate de pe întreg parcursul vizitei noastre în Germania, unde am văzut multe lucruri frumoase și am avut multe de învățat, dar în mod special îi mulțumesc pentru recepția din această seară.

Apropiere și colaborare între culte pe tărâm practic¹

**Preasfințite Părinte Episcop Sofian,
Domnule Rector Schoenauer,
Domnule Episcop, Distingse Oficialități,
Preacucernici Părinți, dragi invitați,**

Pentru întreaga Biserică Ortodoxă ziua de astăzi este specială, întrucât sărbătorim duminica ortodoxiei. În veacurile VIII și IX după Hristos în Imperiul Bizantin a fost declanșată lupta împotriva icoanelor sau iconoclasmul. La cel de-al VII-lea Sinod Ecumenic desfășurat la Niceea în anul 787 a fost restabilită venerarea icoanelor, care anunță prin culori și fac ceea ce Evanghelia proclamă prin cuvânt, ansamblul iconografic al unei biserici ortodoxe fiind practic o Evanghelie în imagini.

Importanța icoanei în Ortodoxie se vede din aceea că nu există rit liturgic fără icoană. Așa cum nu se poate săvârși Sfânta Liturghie fără rugăciuni, la fel nu se poate celebra fără icoane. Dacă în mod excepțional ea se săvârșește într-un alt loc decât în biserică, trebuie să existe cel puțin un antimis, pe care este zugrăvită înmormântarea Domnului, o icoană a Domnului Hristos și una a Maicii Domnului, spre care privesc credincioșii.

În timpul împărătesei Teodora a Bizanțului patriarhul ecumenic Metodie a convocat un sinod la Constantinopol, în martie 843. Sinodul a confirmat dogma venerării icoanelor formulată de sinodul VII ecumenic, a validat hotărârile celor șapte

¹ Cuvânt rostit în ziua de 4 martie 2012 la Neuendettelsau, Germania, în cadrul întâlnirii reprezentanților Episcopiei Sălajului cu cei ai fundației Diakonia din această localitate.

sinoade ecumenice și a stabilit ca în prima duminică a postului Sfintelor Paști să fie sărbătorit triumfului drepte credințe, încât la 11 martie 843 a fost celebrată pentru prima dată sărbătoarea restabilirii ortodoxiei, care se celebrează cu sfințenie în Biserica Ortodoxă până astăzi.

Eu trăiesc o experiență inedită astăzi, fiindcă pentru prima dată în viață mă aflu în afara spațiului ortodox în această zi de sărbătoare, de aceea profit de ocazie pentru a spune că în pofida faptului că în zilele noastre sunt mai multe culte, față de situația primului mileniu creștin, totuși *„Iisus Hristos este Același, ieri și azi și în veci”* (Evrei 13,8).

Din nefericire, denominațiunile creștine, în general, pun foarte mare accent pe învățăturile de credință care deosebesc cultele unul de celălalt, fără a ține cont de faptul că țelul nostru comun, al tuturor, este viața în Hristos, de vreme ce Mântuitorul Însuși a afirmat: *„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine”* (Ioan 14,6). Reprezentanții diferitelor culte se limitează de prea multe ori la argumente teoretice divergente sau chiar contradictorii, în detrimentul celor care ne sunt comune și încearcă prea puțin să caute o apropiere și colaborare pe tărâm practic, care ar fi benefică tuturor. În loc să ne unim forțele împotriva adversarilor din afara Bisericii, care ne sunt comuni tuturor, noi consumăm foarte multă energie polemizând între noi, în timp ce *„vrăjmașul nostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită”* (I Petru 5,8).

Pentru mine este un motiv de bucurie relația de prietenie și colaborare dintre reprezentanți ai Episcopiei Sălajului și membri ai fundației Diakonia din Neuendettelsau, cu care am avut întâlniri atât în România, cât și în Germania. Am organizat conferințe teologice comune pentru a ne cunoaște mai bine, am vizitat diverse spitale și azile din Germania, pentru a intra în contact direct cu modul de funcționare al acestor instituții, am beneficiat

de bunăvoința reprezentanților Diakoniei prin donațiile în bani și obiecte făcute Episcopiei noastre sau altor unități bisericești de pe cuprinsul Eparhiei, iar acum un grup de 18 persoane din România, în cea mai mare parte din Episcopia Sălajului, sunt găzduiți pentru o perioadă de 3 ani într-o casă pusă la dispoziție de Diakonia, pentru a urma un curs intensiv de limba germană și pentru a se specializa în servicii de asistență socială.

De când am avut contacte cu luteranii, dar mai ales de când cunosc lucrarea de excepție de la Diakonia din Neuendettelsau, începută de vizionarul Wilhelm Löhe și continuată în zilele noastre cu mult succes de carismaticul rector Hermann Schoenauer, pot spune că mi-am schimbat radical optica despre lumea reformată.

Un motiv de bucurie în plus îl reprezintă înființarea Institutului pentru Spiritualitate și Management Inovativ, creat din inițiativa Diakoniei din Neuendettelsau în colaborare cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității din Cluj Napoca, cu scopul extinderii cooperării dintre aceste instituții, prin care va spori practic colaborarea dintre Bisericele noastre.

Numirea în funcția de director al acestui Institut a Părintelui Lucian Boloș, care s-a născut în județul Sălaj din România, unde a fost și preot, pe care îl cunosc foarte bine și cu care am avut o colaborare excelentă, constituie o speranță și o garanție în plus a amplificării și întăririi relațiilor dintre Diakonia cu diferite instituții din România.

Trag nădejdea că activitatea acestui Institut va fi bogată și îndelungată, iar de roadele acesteia se vor folosi cât mai mulți.

„Vivat, crescat, floreat!”.

Vă mulțumesc.

Crucea silită¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit,
Preasfințite Părinte Episcop,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți, distinse cadre
didactice universitare, stimați invitați,**

Întrucât ne aflăm la inaugurarea unui centru de îngrijiri paliative, în cuvântul meu de astăzi voi vorbi despre boală. Mai exact, despre cauzele acesteia și cum putem scăpa de ea.

Boala nu este o simplă întâmplare în viața omului. Aceasta este în primul rând o consecință a păcatului strămoșesc.

În al doilea rând boala poate fi o urmare a păcatelor înaintașilor. În Vechiul Testament Dumnezeu i-a atras luarea aminte poporului ales prin Moise, zicând: *„Eu, Domnul, Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu gelos, care pedepsesc pe copii pentru vina părinților ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea și al patrulea neam”* (Ieșire 20,5). Din acest motiv Sfinții Apostoli L-au întrebat pe Domnul Hristos despre orbul din naștere: *„Învățătorule, cine a păcătuït, el, sau părinții lui, de s-a născut orb?”* (Ioan 9,2). Cert este că nevăzătorul nu putea păcătuï înaintea de a se naște, iar Mântuitorul le răspunde Sfinților Apostoli că *„nici părinții lui nu au păcătuït, ci pentru ca să se arate întru el lucrurile lui Dumnezeu”* (Ioan 9,3), în sensul că oferirea vederii unui om născut cu această infirmitate este o minune pe care numai Dumnezeu o poate săvârși, iar de vreme ce Mântuitorul l-a făcut pe acel om să vadă, prin aceasta și-a dovedit dumnezeirea.

¹ Cuvânt rostit în 9 noiembrie 2012 la centrul de îngrijiri paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, în cadrul simpozionului „Diaconie și Taumaturgie”.

În al treilea rând boala este o consecință a propriilor păcate. În acest sens, după ce l-a vindecat pe paralticul de la scăldătoarea Vitezda, Domnul Hristos i-a spus: *„Iată că te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău”* (Ioan 5,14).

De multe ori boala este urmarea abuzurilor de tot felul, a propriei noastre neglijențe, a unor erori sau accidente regretabile.

Domnul Hristos a spus: *„Cel care voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie”* (Marcu 8,34). Lepădarea de sine înseamnă părăsirea de către om a egoismului, a gândurilor rele, a dorințelor păcătoase și a tot ceea ce nu este conform cu voia lui Dumnezeu. Practic asumarea crucii personale și urmarea lui Hristos constau în ferirea de păcat și cultivarea virtuții, care ne garantează accesul în împărăția cerurilor, pentru că după cum a afirmat Sfântul evanghelist Ioan, *„lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac”* (I Ioan 2,17).

Unii oameni însă nu vor să se lepede de ei înșiși și să urmeze lui Hristos, de aceea Dumnezeu, *„care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (I Timotei 2,4), prin diverse întâmplări, încercări și suferințe, îi întoarce pe aceștia către El. Acestora Dumnezeu le dă o cruce, prin care îi face să renunțe la lume și să se apropie de El. În locul crucii de bunăvoie, Dumnezeu le trimite acestora crucea silită.

Încercările trimise de Dumnezeu acestor oameni nu le desființează libertatea, ci sunt niște semnale de alarmă care îi fac să își aducă aminte de Dumnezeu, de suflet și de datoriile față de suflet.

Prin aceste încercări se iartă păcatele neconștientizate și nemărturisite. Un părinte al Bisericii a afirmat că *„nouă, toate necazurile ne vin de la păcate, nu de la Dumnezeu. El numai le îngăduie și spală cu ele vinovățiile noastre. Oamenii*

însă tare greu pricep că îndreptarea prin necazuri dovedește nu părăsirea lui Dumnezeu, ci milostivirea Lui. Ba chiar prin aceea știm că Dumnezeu are grijă de noi, dacă vom avea necazuri”², „căci necazul nostru de acum, ușor și trecător, ne aduce nouă, mai presus de orice măsură, slavă veșnică covârșitoare” (II Corinteni 4,17).

Din acest motiv Biserica nu va putea accepta niciodată eutanasia, pentru că boala, oricât de gravă ar fi ea, este vreme de ispășire și pocăință.

Remediul pentru a nu ne îmbolnăvi este evitarea păcatelor, cumpătarea și o purtare de grijă permanentă.

Cei care sunt încercați de boală trebuie cu atât mai mult să se ferească de păcat, în special de cârtire, să se spovedească, să se roage și să urmeze tratamentele prescrise, pentru că mineralele, plantele și lipidele din care se fac medicamentele au fost lăsate de Dumnezeu în acest scop. În Vechiul Testament citim că atunci când Tobit, un om drept, și-a pierdut vederea, iar medicii nu l-au putut ajuta cu nimic, Dumnezeu l-a trimis pe îngerul Rafael, care l-a învățat pe fiul acestuia, Tobie, să prepare un leac din fiera unui pește, cu care și-a vindecat tatăl de orbire.

De asemenea, în spitale trebuie acordată o mai mare atenție sufletului pacientului. Să învățăm de la Domnul Hristos, care întâi ierta păcatele celor care apelau la El, adică le vindeca sufletul, abia apoi le oferea tămăduire trupului, cum a procedat cu slăbănogul din Capernaum, căruia i-a spus: „*«Fiule, iertate fie păcatele tale!»*. *Și erau acolo unii dintre cârturari, care ședeau și cugetau în inimile lor: «Pentru ce vorbește Acesta astfel? El blasfemiază. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?»*. *Și îndată cunoscând Iisus cu Duhul Său că așa cugetau ei în sinea lor, le-a zis: «De ce cugetați acestea în inimile*

² **Ieromonah Arsenie Boca**, *Cărarea Împărăției*, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, Arad, 1995, p. 55.

voastre? Ce este mai lesne, a-i zice slăbănogului: Iertate fie-ți păcatele, sau a-i zice: Ridică-te, ia-ți patul și umblă? Dar ca să știți că putere are Fiul Omului să ierte păcatele pe pământ, i-a zis slăbănogului: Ție-ți spun: Ridică-te, ia-ți patul și mergi la casa ta!». Și el de îndată s-a ridicat și, luându-și patul, a ieșit afară de față cu toți, încât toți erau uimiți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: «Asemenea lucruri niciodată n-am văzut»» (Marcu 2,5-12).

Mă bucur că Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu eforturi considerabile, a reușit să inaugureze centrul de îngrijiri paliative „Sfântul Nectarie”, chiar în ziua prăznuirii acestui Sfânt.

Prin această realizare Biserica a dovedit că pe lângă lucrarea de mântuire a sufletelor credincioșilor, care este esența misiunii ei, se îngrijește și de alte nevoi speciale ale păstoriților.

Cu această ocazie îl felicit pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei al Clujului și pe toți colaboratorii Înaltpreasfinției Sale implicați în acest proiect, având convingerea că Bunul Dumnezeu le va binecuvânta eforturile.

Vă mulțumesc.

**Omul ca și chip al lui Dumnezeu,
bază a dialogului ecumenic¹**

Înaltpreasfințiile Voastre, Domnule Rector,

Preacucernici Părinți, iubiți invitați,

Prima dată am ajuns la Diakonia Neuendettelsau din întâmplare. În primăvara anului 2008 am venit în Germania, la Regensburg, pentru susținerea tezei de doctorat a Părintelui Lucian Boloș, care este originar din județul Sălaj, iar la vremea aceea avea parohie acolo. Lucrarea de doctorat a fost alcătuită sub îndrumarea domnului profesor Hans Schwarz, cu care mă cunosc foarte bine.

Într-o după amiază am venit la Neuendettelsau, iar pentru că domnul rector Hermann Schoenauer lipsea, oficiile de gazdă le-a făcut domnul Mathias Hartmann. Am căzut de comun acord să stabilim relații între Episcopia Sălajului și Diakonia din Neuendettelsau.

După această dată delegații ale Diakoniei Neuendettelsau au venit de mai multe ori să ne viziteze în Sălaj, iar delegații ale noastre au venit la Neuendettelsau.

În cadrul acestor întâlniri au fost organizate două conferințe teologice comune la Neuendettelsau, au fost vizitate diverse biserici, spitale, școli, precum și așezăminte sociale.

În toamna anului 2012 „Armonia Porolissum”, corala preoților din Episcopia Sălajului și corul de fete „Sfânta

¹ Cuvânt rostit în ziua de 17 mai 2013 la Neuendettelsau, Germania, în cadrul consultației teologice „Înțelegerea omului ca și chip al lui Dumnezeu - bază a dialogului ecumenic”.

Parascheva” al catedralei episcopale din Zalău au venit la Neuendettelsau, iar timp de o săptămână au susținut concerte în diverse biserici din Neuendettelsau și împrejurimi.

În timpul vizitelor reprezentanților Diakonie din Neuendettelsau în Episcopia Sălajului s-a pus piatra de temelie pentru sediul Centrului Eparhial al Episcopiei, care este nouă, luând ființă abia în anul 2007. Au fost vizitate biserici și mănăstiri din Sălaj, locuri istorice și alte obiective.

În 18 octombrie 2012, când s-au împlinit 5 ani de la înființarea Episcopiei Sălajului, o delegație a fundației Diakonia, condusă de domnul rector Hermann Schoenauer, a luat parte la manifestările desfășurate în catedrala episcopală din Zalău cu acest prilej, fiindu-i oferită din partea noastră „Crucea sălăjană”, cea mai înaltă distincție a Episcopiei noastre. Cu aceeași ocazie a fost inaugurat parțial Centrul Eparhial al Episcopiei, clădire ridicată și finisată în doi ani.

De când a început colaborarea noastră, Diakonia din Neuendettelsau a donat către diverse unități ale Episcopiei Sălajului sume de bani, un camion, aparatură medicală, a organizat colecte de haine etc.

Datorită parteneriatului cu fundația Diakonia, un număr de 24 de tineri români sunt găzduiți într-o casă a Diakonie, unde învață în primul an limba germană, urmând să studieze asistența socială sau cursuri de educatori, obținând diplome recunoscute în întreaga Uniune Europeană.

Ca unul care nu am studiat teologia în Occidentul Europei, ci în România și în Grecia, aveam nevoie să cunosc nemijlocit învățătura Bisericii Luterane și cum este pusă în practică.

Am purtat discuții îndelungate, captivante și deosebit de sincere cu reprezentanții Diakonie, atât în Germania, cât și în România, încât ne cunoaștem mult mai bine, ne respectăm

reciproc, iar eu consider că m-am îmbogățit din punct de vedere spiritual și am câștigat niște prieteni de nădejde.

Mă bucur să iau parte la această consultație teologică, în care se dezbate subiectul: „Înțelegerea omului ca și chip al lui Dumnezeu - bază a dialogului ecumenic”.

Înainte de a-i crea pe Adam și Eva, „Dumnezeu a zis: *«Să facem om după chipul și asemănarea Noastră, ca să stăpânească peste peștii mării și peste păsările cerului și peste dobitoace și peste tot pământul și peste toate vietățile ce se târăsc pe pământ!»*. Și l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie i-a făcut. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: *«Creșteți și înmulțiți-vă și umpleți pământul și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate dobitoacele și peste tot pământul, peste toate vietățile ce se târăsc pe pământ!»*” (Facere 1,26-28).

De aici vedem că omul stăpânește asupra lumii văzute în baza chipului lui Dumnezeu cu care a fost înzestrat. Psalmistul David I se adresează admirativ în acest sens lui Dumnezeu: „*Ce este omul că-Ți amintești de el? Micșoratu-l-ai pe dânsul cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el. Pusu-l-ai pe dânsul peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui*” (Psalmul 8,4-6).

Pentru a putea stăpâni universul material, omul este dator să stea în ascultare de Dumnezeu. Întrucât protopărinții Adam și Eva au încălcat porunca lui Dumnezeu de a nu mânca din roadele pomului oprit, cunoaștem prea bine ce s-a întâmplat.

În limba latină omul este numit „homo”, termenul provenind de la pământ, humă, pentru că din acesta i-a fost alcătuit trupul. În limba greacă omul este numit „άνθρωπος” (anthropos), termen compus din cuvintele „άνω αθρείν” (ano athrein), care înseamnă „a privi în sus”. Vedem de aici că deși

omul este o creatură, luată din pământ, el privește spre înaltul cerului și tinde în sus, spre Dumnezeu. El o face aceasta datorită chipului lui Dumnezeu din el. Sfântul Apostol Pavel chiar a afirmat în acest sens: „*că noi nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie, căci cetatea noastră e de la început în ceruri*” (Evrei 13,14 și Filipeni 3,20).

Dacă vrea să tindă în sus, spre Dumnezeu, omul este dator să stea în ascultare de Acesta. În Vechiul Testament avem un episod în care oamenii au spus: „*Hai să ne clădim un oraș și un turn al cărui vârf să ajungă la cer, și să ne facem un nume, ca să nu mai fim împrăștiați pe fața întregului pământ! Și S-a pogorât Domnul să vadă cetatea și turnul pe care-l zideau fiii oamenilor. Și a zis Domnul: «Iată că ei sunt un singur popor și au toți o singură limbă; și acesta-i doar începutul a ceea ce vor face; de-acum nu se vor mai opri de la tot ceea ce și-au pus în gând să facă. Hai să ne pogorâm și să le amestecăm limbile, pentru ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul».* Și de acolo i-a împrăștiat Domnul pe fața întregului pământ și ei au încetat să mai zidească cetatea și turnul” (Facere 11,4-8).

În Noul Testament calea spre împărăția lui Dumnezeu ne-a fost deschisă de Domnul Hristos, care a afirmat: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine*” (Ioan 14,6).

Între persoanele Sfintei Treimi există o comuniune perfectă, de vreme ce Mântuitorul a spus: „*Eu și Tatăl Meu una suntem*” (Ioan 10,30), iar despre Sfântul Duh a afirmat: „*Acela Mă va slăvi, pentru că dintru al Meu va lua și vă va vesti. Toate câte le are Tatăl, ale Mele sunt; de aceea am zis că dintru al Meu va lua și vă va vesti*” (Ioan 16,14-15). În baza chipului lui Dumnezeu din el, omul este ființă dialogică, datorare să comunice cu semenii săi, însă trebuie să o facă în duhul lui Dumnezeu, ținând cont de îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „*vorbiți între voi în psalmi*

și-n laude și-n cântări duhovnicești, lăudând și cântând în inimile voastre Domnului” (Efeseni 5,19).

Omul care face abstracție de faptul că poartă în el chipul lui Dumnezeu și se comportă ca și cum el ar fi măsura tuturor lucrurilor dovedește că s-a îndepărtat de Cel ce l-a creat.

În încheiere adresez celor de față îndemnul Sfântului Pavel făcut colosenilor: *„Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi cu toată înțelepciunea. Cântați în inimile voastre lui Dumnezeu, mulțumindu-I în psalmi, în laude și-n cântări duhovnicești”* (Coloseni 3,16).

Vă mulțumesc.

**Realizarea solidarității în mediul
spiritual și fizic: obstacole și provocări,
o perspectivă ortodoxă¹**

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit Emmanuel,
Preacucernici Părinți,
stimați rabini, dragi invitați,**

Tema acestei sesiuni a întâlnirii noastre academice despre mediul spiritual și fizic este: „Realizarea solidarității: obstacole și provocări”. Având ca bază de pornire puncte de vedere diferite în această privință sunt convins că este extrem de dificil să ajungem la un consens teoretic și cu atât mai greu să realizăm o solidaritate pe tărm practic, însă trebuie să ne străduim în această privință.

De la bun început vreau să definesc termenul „solidaritate”, care înseamnă „înțelegerea sau coalizarea (unui grup sau a unei categorii de oameni) care produce ori este bazată pe interese, obiective și standarde comune. Aceasta se referă la legăturile dintr-o societate care îi fac pe oameni să gândească la fel”.

Îmi voi începe prelegerea cu primul act de solidaritate din istoria omenirii.

Cu toții știm că Dumnezeu a creat lumea în șase zile, *„iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le făcuse”* (Facere 2,2). În cea de-a șasea zi a creației *„Domnul Dumnezeu l-a luat pe omul pe care-l zidise și l-a pus în rai ca să-l lucreze și să-l păzească. Și Domnul Dumnezeu i-a dat lui Adam poruncă și i-a zis: «Din toți pomii raiului*

¹ Cuvânt rostit în ziua de 6 iunie 2013 la Tesalonic, Grecia, în cadrul celei de a opta întâlniri academice dintre ortodoxie și iudaism, cu tema „Mediul spiritual și fizic: să ne respectăm lumea, să ne respectăm unul pe celălalt”.

poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, cu moarte vei muri!». Șarpele însă era cel mai viclean dintre toate fiarele de pe pământ, pe care le făcuse Domnul Dumnezeu. Și a zis șarpele către femeie: «Dumnezeu, a zis el oare: Să nu mâncați roade din tot pomul care este în rai?».

Iar femeia a zis către șarpe: «Noi putem mânca din roada pomilor raiului, dar din roada pomului care este în mijlocul raiului, ne-a zis Dumnezeu: din el să nu mâncați și nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!». Atunci șarpele a zis către femeie: «Nu, nu veți muri; dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul».

Și femeia a văzut că pomul e bun de mâncat și că plăcut le este ochilor la vedere și că e de dorit spre câștigarea priceperii. Și a luat din roada lui și a mâncat; și i-a dat și bărbatului său, care era cu ea, și el a mâncat» (Facere 2,15-17 și 3,1-6).

De aici constatăm că diavolul și protopărinții noștri, Adam și Eva, au conlucrat, în solidaritate, pentru a fi săvârșit păcatul strămoșesc. Ca o consecință a păcatului, Dumnezeu i-a zis lui Adam: „«Pentru că ai ascultat de vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit: Să nu mănânci, blestemat va fi pământul din pricina ta. În dureri te vei hrăni din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi, și tu cu iarba câmpului te vei hrăni. Întru sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce!»» (Facere 3,17-19).

Din acest motiv Sfântul Apostol Pavel a scris în epistola către romani „*că făptura a fost supusă deșertăciunii – nu de voia ei, ci din pricina aceuia care a supus-o*” (Romani 8,20). Dacă aceste consecințe nu ar fi existat, noi cu siguranță nu am fi avut motive să ne întâlnim astăzi aici.

Solidaritatea însă nu se înfăptuiește numai la rău, ci și în scop bun. Domnul nostru Iisus Hristos a dorit și a luptat pentru unitatea și solidaritatea sfinților Săi ucenici și Apostoli, precum și a celor care cred în El. În acest sens, înainte de a fi arestat, condamnat la moarte și răstignit pe cruce, El S-a rugat lui Dumnezeu Tatăl în grădina Ghetsimani: *„Când eram cu ei în lume, Eu întru numele Tău îi păzeam pe cei pe care Mi i-ai dat; și i-am păzit și nici unul dintre ei n-a pierit, decât fiul pierzării, ca să se plinească Scriptura. Dar nu numai pentru ei Mă rog, ci și pentru cei ce prin cuvântul lor vor crede în Mine, pentru ca toți să fie una; așa cum Tu, Părinte, ești întru Mine și Eu întru Tine, tot astfel și ei să fie una întru Noi, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis. Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, Eu le-am dat-o lor, pentru ca ei să fie una, așa cum una suntem Noi. Eu întru ei și Tu întru Mine, pentru ca ei să fie desăvârșiți întru una; și să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și că i-ai iubit pe ei așa cum M-ai iubit pe Mine”* (Ioan 17,12 și 17,20-23). Când Sfinții Apostoli Iacov și Ioan i-au cerut Mântuitorului să stea unul de-a dreapta și altul de-a stânga Sa în împărăția lui Dumnezeu, iar ceilalți Apostoli s-au mâniat pe cei doi frați, Domnul Hristos le-a spus: *„Știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc. Nu tot așa va fi între voi, ci acela care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru; și acela care va vrea să fie întâiul între voi, să vă fie vouă slugă; precum nici Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți”* (Matei 20,21 și 20,25-28). Prin aceste cuvinte Mântuitorul și-a îndemnat ucenicii la unitate și slujire. De asemenea, El a mai spus: *„Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”* (Matei 18,20), iar de aici noi observăm valoarea unității, care este binecuvântată de Dumnezeu.

Mi-am început prelegerea cu aceste exempla pentru a înțelege marea importanță a solidarității.

În cele ce urmează voi enumera câteva obstacole împotriva realizării solidarității, fără a pretinde că lista este completă.

Originea acestor piedici o găsim în relația incorectă sau neadecvată a omului cu Dumnezeu, cu sine însuși, cu semenii, precum și cu mediul înconjurător. Uneori întâlnim doar unul dintre aceste patru motive, alteori cel puțin două ori chiar mai multe, care se află în trînsă legătură între ele. De asemenea, câteodată aceste piedici pot apărea din greșeală, pe când alteori ele se datorează răuvoinței umane.

Primul impediment în calea înfăptuirii solidarității este lipsa credinței. Din acest motiv noi citim în psalmi că „*cel nebun a zis în inima sa: «Nu este Dumnezeu!»*” (Psalmul 52,1). Pentru un om care nu acceptă că are un Tată în ceruri, este extrem de greu să îi socotească pe ceilalți semeni frați sau surori, în afară de propria familie.

Un alt obstacol este neînțelegerea ori interpretarea greșită a textelor sacre, care au creat în cadrul aceleiași religii mai multe grupări, care se luptă între ele din pricină că reprezentanții fiecărei părți pun mai mult accent pe diferențele care îi separă, decât pe punctele de vedere comune.

Altă piedică în calea apropierii dintre oameni este mândria, care duce la lipsa de respect față de semeni și credința acestora. Îmi voi ilustra afirmația cu două exemple renumite din istoria creștinismului, care nu necesită nici un comentariu, este vorba despre cruciade și uniatism.

Impunerea cu forță a unei religii străine, unui grup mai mic sau mai mare de oameni, reprezintă un impediment major în înfăptuirea solidarității.

Consumismul este un obstacol foarte important împotriva solidarității. Consumismul este tendința economică

și socială care încurajează achiziționarea de bunuri și servicii într-o cantitate tot mai mare. Consumismul este o forță a pieței de bunuri și servicii care afectează personalitatea omului și vatamă societatea.

Sărăcia este un impediment care aduce după sine altele, precum imposibilitatea de a urma cursurile unei școli, educația insuficientă ori chiar greșită.

Ignoranța și indiferentismul sunt alte două piedici periculoase în calea realizării solidarității.

De asemenea, invidia este un obstacol major. Voi prezenta în acest sens un exemplu clasic din Vechiul Testament. În cartea Facerii citim că patriarhul Iacob „îl iubea pe Iosif mai mult decât pe toți ceilalți fii ai săi, pentru că el era copilul bătrânețelor sale. Frații lui, văzând că tatăl lor îl iubea mai mult decât pe toți ceilalți fii ai săi, au fost cuprinși de ură și nu-i puteau vorbi cu prietenie. Iosif a visat un vis și l-a povestit fraților săi, zicându-le: «Ascultați visul pe care l-am visat: Se făcea că noi legam snopi în țarină; și iată că snopul meu s-a sculat și stătea drept, și iată că snopii voștri s-au strâns roată și i se închinau snopului meu». Iar frații săi i-au zis: «Nu cumva ai să domnești tu peste noi ca un rege și-ai să ne stăpânești ca un stăpân?». Și l-au urât încă și mai mult, din pricina visului lui și din pricina spuselor lui. Și el a mai visat un alt vis și l-a povestit tatălui său și fraților săi, zicând: «Iată, am visat și un alt vis: Soarele și luna și unsprezece stele mi se închinau mie». A povestit tatălui său și fraților săi, iar tatăl său l-a certat și i-a zis: «Ce înseamnă visul acesta pe care l-ai visat? Nu cumva eu și mama ta și frații tăi vom veni și ne vom închina ție până la pământ?». Iar frații lui îl invidiau, dar tatăl său pune la inimă cele spuse de Iosif” (Facere 37,3-11). În loc să îl iubească și să fie alături de Iosif, frații săi s-au solidarizat la rău și „l-au vândut cu douăzeci de arginți ismaeliților, care l-au dus pe Iosif în Egipt” (Facere 37,28).

Alte impedimente împotriva realizării solidarității sunt: individualismul sau egoismul, fanatismul, rasismul, lipsa de comunicare, neînțelegerea religiei ori a situației anumitor persoane sau grupuri de oameni, relațiile ostile dintre persoane sau popoare, industrializarea excesivă, epuizarea resurselor planetei.

Acestea sunt obstacolele care consider că împiedică înfăptuirea solidarității în mediul spiritual și fizic.

Cele mai importante provocări care îi pot apropia pe oameni constau tocmai în respingerea tuturor impedimentelor care îi separă, precum și efortul susținut în realizarea solidarității.

Primul lucru care trebuie făcut în acest scop este împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și evitarea de a cădea în cursele vrăjmașului.

Cuvântul „demon”, „δαίμονας” (demonas) în limba greacă, provine din verbul „δαίω” (deo), care înseamnă „a divide”, „a separa”, dar și „a arde”, „a fi în flăcări”. Diavolul este opusul lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este unire (Sfânta Treime este un Dumnezeu în trei persoane), iar diavolul este cel care încearcă să dezbine, să separe. În paginile Sfintei Scripturi citim că „Dumnezeu umbla prin rai, în răcoarea serii” (Facere 3,8), pe când demonul arde prin definiție, iar în iad, care este sălașul lui, „focul nu se stinge, fiind veșnic” (Marcu 9,48 și Matei 18,8).

După cum bine știm din cartea Facerii, Dumnezeu a creat lumea și viața. Referatul biblic afirmă că: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. Și a zis Dumnezeu: «Să mișune apele de ființe vii; și păsări să zboare peste pământ în largul tăriei cerului!». Și a fost așa. Apoi a zis Dumnezeu: «Să scoată pământul ființe vii după felul lor: dobitoace, târătoare și fiare sălbatice după felul lor». Și a fost așa. Și luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat asupra lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Facere 1,1; 1,20; 1,24 și 2,7). De asemenea, în cartea „Înțelepciunea lui Isus Sirah” citim că „Dumnezeu n-a

făcut moartea și nu se bucură de pieirea celor vii” (Isus Sirah 1,13). Moartea a intrat în lume datorită diavolului, iar Mântuitorul a spus că acesta „de la început a fost ucigător de oameni” (Ioan 8,44).

Pentru a fi în stare să înfăptuim solidaritatea în mediu spiritual și fizic noi trebuie să conștientizăm că lumea este un bun comun, iar noi toți avem responsabilități comune în legătură cu ea. De asemenea, avem nevoie de respect reciproc, mai mult dialog, să-i ajutăm pe cei aflați în nevoi, precum și moderație în ceea ce privește exploatarea resurselor planetei.

Îmi voi încheia expunerea cu îndemnul Sfântul Ioan Evanghelistul: *„Dacă cineva zice: Îl iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăște, mincinos este. Pentru că cel ce nu-și iubește fratele pe care-l vede, nu-L poate iubi pe Dumnezeu pe Care nu-L vede. Și această poruncă o avem de la El: Cel care-L iubește pe Dumnezeu, să-l iubească și pe fratele său” (I Ioan 4,20-21).*

Vă mulțumesc.

Preafericitul Părinte Arhiepiscop Hristodoulos al Atenei, un model de slujire¹

În zorii zilei de 28 ianuarie 2008, la ora 5 dimineața, a încetat să mai bată inima celui ce a fost Preafericitul Părinte Hristodoulos, Arhiepiscopul Atenei și a toată Grecia, una dintre cele mai populare personalități ale Greciei moderne și unul dintre cei mai influenți și dinamici lideri din istoria Bisericii acestei țări.

Preafericirea Sa, pe numele laic Christos² Paraskevaïdis, s-a născut în anul 1939 în orașul Xanthi din nordul Greciei. În anul 1962 a absolvit cursurile Facultății de Drept a Universității din Atena, iar în 1967 cursurile Facultății de Teologie din aceeași metropolă. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu o voce de excepție a studiat și la Conservatorul din Atena. De asemenea a obținut titlul academic de doctor în teologie al Facultății de Teologie din Atena, fiind Doctor Honoris Causa al Universităților din Iași și Craiova. A fost autor a numeroase cărți teologice, studii și articole, fiind un bun cunoscător al limbilor franceză, engleză, italiană și germană.

¹ Acest articol a fost publicat de autor în revista „Legea Românească” a Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, nr. 1/2008.

² Întrucât anumite persoane pot confunda prenumele de Christos, purtat de unii bărbați greci din zilele noastre, cu cel al Domnului nostru Iisus Hristos, facem precizarea că numele Mântuitorului în limba greacă se scrie „Χριστός” (Hristos), cu accentul pe ultima silabă, acesta însemnând „Cel uns” sau „Unul lui Dumnezeu”, pe când prenumele masculin grecesc se scrie „Χρίστος” (Hristos), cu accentul pe prima silabă, și se traduce în limba română prin „Cristian”. Tocmai pentru a nu se crea nici o confuzie în limba română, numele Mântuitorului este scris „Hristos”, iar prenumele bărbătesc grecesc „Christos”.

Simțind de tânăr chemarea lăuntrică de a-I sluji lui Dumnezeu, a îmbrățișat viața monahală, la tunderea în monahism primind numele de Hristodoulos (robul lui Hristos). În anul 1961 a fost hirotonit diacon, iar în 1965 preot pe seama bisericii din Palaio Faliro, o suburbie a Atenei. În 1967 a fost numit secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Greciei, funcție pe care a ocupat-o până în 1974, când a fost ales mitropolit de Dimitriados și Almirou. În anul 1998 a fost ales întâistătător al Bisericii Greciei, fiind cel mai tânăr arhiepiscop al Atenei și a toată Grecia din istoria acestei țări.

Preafericirea Sa a avut inițiativa creării unei prezențe dinamice bine organizate a Bisericii în societate. În acest sens a lansat noi proiecte sociale ale Bisericii, precum: asistarea celor dependenți de droguri, a imigranților, a mamelor singure, a femeilor abuzate, a victimelor traficului de carne vie, a familiilor sărace, precum și a celor cu mulți copii. A întemeiat fundația „Solidaritatea” a Bisericii Greciei, care oferă ajutoare țărilor din Orientul Mijlociu, Africa, Asia și Europa de Est.

A fost un militant fervent la Forurile Comunității Europene pentru păstrarea valorilor și identității creștine ale Europei. În acest sens, a înființat Reprezentanța Bisericii Greciei pe lângă Uniunea Europeană, la Bruxelles.

A întreținut strânse relații frățești cu toate Bisericile Ortodoxe surori, fie ca membru al delegațiilor, fie ca Întâistătător.

În timpul arhipăstoririi Preafericirii Sale, relațiile Bisericii Greciei cu Biserica Ortodoxă Română au fost dintre cele mai fructuoase, concretizându-se în vizite și mesaje de prietenie reciprocă.

Astfel, în perioada 20-23 mai 2000, Preafericitul Hristodoulos s-a aflat în România cu prilejul hramului catedralei patriarhale și a resfințirii catedralei mitropolitane din Iași, prilej cu care i s-a decernat titlul de Doctor Honoris Causa al Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași.

În intervalul 4-12 iunie 2003 Preafericirea Sa s-a aflat din nou în România, ca invitat al Bisericii Ortodoxe Române. Cu această ocazie a fost decorat cu ordinul Steaua României în grad de Mare Cruce și i s-a decernat titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova. În același an, în perioada 13-16 octombrie, Preafericitul Hristodulos a fost prezent din nou în România, de sărbătoarea Cuvioasei Parascheva (14 octombrie), când au fost aduse spre închinare la Iași moaștele Sfântului Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir.

În anul 2001 Preafericitul Hristodoulos a primit în Grecia vizita papei Ioan Paul al II-lea, iar în 2006 s-a întâlnit la Vatican cu papa Benedict al XVI-lea.

În iunie 2007 Preafericitul Hristodoulos a fost internat în spitalul Aretaeion din Atena, unde a fost diagnosticat cu cancer la lobul drept al ficatului și la colon. În luna august a fost transferat la spitalul Jackson Memorial din Miami, Statele Unite ale Americii, pentru a i se face un transplant de ficat. În 8 octombrie 2007 s-a constatat faptul că ficatul se găsea în metastază, iar transplantul nu mai putea fi efectuat. În 26 octombrie Preafericirea Sa a revenit la Atena, unde a urmat un tratament cu citostatice. În ultimele zile de viață Preafericitul Hristodulos s-a mutat în casa din cartiereul Psychiko al Atenei, unde și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu în dimineața zilei de 28 ianuarie 2008.

Trupul neînsuflăit i-a fost depus în paraclisul catedralei din Atena, fiind decretate de guvern patru zile de doliu național.

Funeraliile au avut loc în 31 ianuarie, la Catedrala arhiepiscopală din Atena, slujba fiind oficiată de către Patriarhul ecumenic Bartolomeu al Constantinopolului. La serviciul religios au participat toți membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe surori: Preafericitul Teodoros al II-lea, Patriarhul Alexandriei și a toată Africa, Preafericitul Teofilos al III-lea, Patriarhul Ierusalimului,

Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Hrisostomos al II-lea, Arhiepiscopul Bisericii Ortodoxe a Ciprului, Preafericitul Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei și a toată Albania, Preafericitul Hristofor, Arhiepiscop de Praga și Primat al Bisericii Ortodoxe din Ținuturile Cehiei și Slovaciei, Preafericitul Paul, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Etiopiene, precum și oficiali ai Statului și credincioși din toate ținuturile Eladei.

Cuvintele sunt neputincioase în a descrie personalitatea complexă a Preafericitului Hristodulos al Atenei și a toată Grecia, care a fost păstor, dascăl și părinte duhovnicesc. Cu prilejul mesajului de Crăciun 2007, adresat credincioșilor Eladei, acesta spunea cu optimism: „moartea este soarta comună a tuturor oamenilor și teama de moarte este contrabalansată de mângâierea oferită de credința creștină”.

L-am întâlnit pentru prima dată pe Preafericitul Părinte Hristodoulos la Canberra, Australia, în 1991, la cea de-a șaptea Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericii, pe când era mitropolit la Volos și de atunci am rămas apropiați. L-am vizitat în Grecia în 1992 și 1993, iar între anii 1993-1998 mi-a oferit o bursă de studii postuniversitare la Tesalonic. Ne-am revăzut de mai multe ori după aceea, atât în Grecia, cât și în România.

Dumnezeu să-i odihnească sufletul cu sfinții în împărăția Sa.

Înaltpreasfințitul Părinte Justinian nonagenar¹

Psalmistul David I se adresează admirativ lui Dumnezeu: *„Ce este omul, că-Ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat. Pusu-l-ai peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui”* (Psalmul 8,4-6). Adus în existență din nimic, la fel ca și restul creației, prin suflarea de viață primită de la Dumnezeu, omul devine preotul creației văzute, având o misiune foarte importantă în planul lui Dumnezeu cu lumea.

Sfântul Apostol Petru le spune tuturor creștinilor: *„Voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată”* (I Petru 2,9), arătând că toți membrii Bisericii sunt purtători ai preoției universale.

Dintre creștini, Dumnezeu îi alege pe unii să-I slujească prin preoția harică sau sacramentală.

Cei mai râvnitori creștini își închină întreaga viață lui Dumnezeu, devenind călugări sau monahi, iar cei mai buni dintre ei ajung să slujească la Sfântul Altar. Dintre aceștia, cei care se evidențiază în mod cu totul deosebit sunt chemați la înalta treaptă a arhieriei, despre care Sfântul Apostol Pavel a afirmat că *„nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, dacă nu este chemat de Dumnezeu, precum și Aaron”* (Evrei 5,4).

¹ Mesaj trimis Înaltpreasfințitului Părinte Justinian, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmăruului, în 28 mai 2011, cu prilejul împlinirii venerabilei vârste de 90 de ani și publicat în „Credință și viață în Hristos”, Anuarul Episcopiei Sălajului pe anul 2011.

Un astfel de om este Înaltpreasfințitul Părinte Justinian, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmăruului, care tocmai a împlinit venerabila vârstă de nouăzeci de ani, fiind dovada vie a celor spuse de înțeleptul Solomon, că *„frica de Dumnezeu lungește zilele omului, iar anii celor fără de lege sunt puțini”* (Pilde 10,27).

Dintre anii mulți cu care Bunul Dumnezeu l-a binecuvântat pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian, șaptezeci au fost dedicați slujirii lui Dumnezeu și oamenilor, de vreme ce în anul 1941 acesta intra ca frate de mănăstire în obștea mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia, din județul Maramureș.

La acest popas aniversar din viața Înaltpreasfinției Sale îi urăm să aibă parte de sănătate, putere de muncă, cât mai multe realizări în via Domnului, precum și spor duhovnicesc în lucrarea mântuirii.

„Întru mulți ani binecuvântați Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop!”.

Biserica și armata¹

„Deși Biserica Ortodoxă a condamnat întotdeauna războaiele de agresiune și jaf, ea a acceptat războaiele drepte, care duceau la înlăturarea unui jug străin și asupritor”², de aceea „în tot decursul istoriei Principatelor Române preoții s-au identificat întru totul cu aspirațiile neamului lor, de libertate și unitate națională”³.

În cele ce urmează vom prezenta foarte succint rolul Bisericii Ortodoxe Române în războaiele moderne purtate de armata română.

„Clerul român transilvănean, ca parte componentă a intelectualității, a avut un rol hotărâtor în formularea programului revoluționar național și social românesc, în organizarea mișcării, în lupta de apărare a revoluției din 1848 pe plan militar, în organizarea administrativă a Transilvaniei ca țară românească. Clerul și tinerii teologi au făcut legătura între «intelligență» și masele rurale, spre care au vehiculat lozincile revoluției și le-au antrenat în mișcarea revoluționară, dar au furnizat și cadre pentru organismele militare revoluționare și pentru noua administrație românească”⁴. În acest sens din oastea lui „Avram Iancu, deși

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în volumul „Sub drapelul Diviziei 11” publicat de domnul colonel Constantin Moșincat la Oradea, în anul 2006.

² **Mircea Păcurariu**, *Biserica Ortodoxă Română și războiul de independență*, articol publicat în: «Studii de istorie a Bisericii Ortodoxe Române», Editura Academiei Române, București, 2005, pp. 383-384.

³ **Idem**, *Preoți militari români în războiul pentru întregirea neamului*, publicat în: «Studii de istorie a Bisericii Ortodoxe Române», Editura Academiei Române, București, 2005, p. 433.

⁴ **Idem**, *Istoria Bisericii Românești din Transilvania, Banat. Crișana și Maramureș*, Cluj Napoca, 1992, p. 332.

formată din trupe neregulate, au făcut parte și numeroși slujitori ai Bisericii, vicetribuni, centurioni. La loc de frunte se situează preotul Simeon Balint din Roșia Montană, care a reputat mai multe biruințe la Iara și la Abrud. S-au mai remarcat în luptele de la Abrud preotul prefect Nicolae Vlăduț din Bogata de Mureș și preotul viceprefect Simeon Groza din Rovina, lângă Brad, Simeon Prodan din Măgina, Ioachim Băcilă din Alba Iulia, Ioan Gomboș din Vidra de Sus, Bucur din Galda, Ioan Fodoreanu din Cărpiniș și Nicoale Repede din Geoagiu”⁵. „Cea mai grea luptă pentru respingerea dușmanilor din Munții Zarandului a fost câștigată de luptătorii conduși de preoți, rămânând în amintirea tuturor ziua de 15 mai 1849, când s-au distins în luptă prefectul Nicolae Vlăduț și tribunii: Simion Groza, Ioan Fodorianu, Ioan Gomboș și alții”⁶. „Însuși Avram Iancu într-un raport asupra luptelor din Munții Apuseni, întocmit la Viena în 1850, avea cuvinte de aleasă apreciere față de acești preoți”⁷. Pentru implicarea activă a clerului transilvănean în conducerea luptei de emancipare națională, represaliile autorităților austro-ungare nu au întârziat, fiind extrem de dure, astfel: „peste o sută de preoți și protopopi au fost împușcați sau spânzurați”⁸, „sute dintre ei au fost jefuiți de bunurile lor sau alungați din parohii”⁹.

„În războiul de independență din 1877-1878 Biserica Ortodoxă Română a sprijinit toate acțiunile menite să asigure victoria armatelor ruse și române împotriva turcilor și, potrivit misiunii sale, ea a căutat să vină în sprijinul celor răniți pe câmpurile de luptă și al familiilor celor plecați, mai ales al celor

⁵ **Ibidem**, p. 337.

⁶ **Drd. N. Streza**, *Clerici români participanți la Revoluția din 1848*, articol publicat în revista «Mitropolia Ardealului» nr. 4-6, 1978, p. 218.

⁷ **Mircea Păcurariu**, *Istoria...*, p. 338.

⁸ **Drd. N. Streza**, *Art. Cit.*, p. 217.

⁹ **Mircea Păcurariu**, *Istoria...*, p. 338.

morți sau răniți”¹⁰. Pe lângă activitatea desfășurată de preoții militari pe câmpul de luptă, „armata română a fost ajutată și de numeroși călugări și călugărițe, care s-au pus în serviciul ei în calitate de infirmieri sau brancardieri. Dintre aceștia făceau parte doar la începutul războiului 20 de călugări de la Mănăstirea Cernica, 26 de la Mănăstirea Căldărușani, 25 de maici de la Mănăstirea Țigănești și altele 20 de la Mănăstirea Pasărea”¹¹.

„În cursul primului război mondial au fost mobilizați peste 250 de preoți ortodocși care au însoțit trupele noastre pe câmpurile de luptă, unii dintre ei jertfindu-și viața pentru libertatea și unitatea patriei. Din nefericire, câțiva preoți români din Transilvania, Banat și Bucovina au fost încorporați în armata austro-ungară și trimiși pe fronturile din Italia și Galiția. Câțiva preoți români din Basarabia au fost încorporați, ca preoți militari, pentru soldații români care luptau în armata rusă, cum a fost cazul tânărului preot Alexie Mateevici (1886-1917), care și-a pierdut viața răpus de tifosul exantematic”¹².

„Preoții militari au îndeplinit cu cinste o serie de slujbe, dar și alte îndatoriri, specifice misiunii lor pastoral militare: Sfânta Liturghie (atunci când era posibil, de regulă în bisericile unor parohii în care era staționată o unitate militară), sfințirea apei, cu stropirea ostașilor cu aghiasmă, Te Deum-uri, prohodirea celor căzuți la datorie, slujbe pentru cei bolnavi sau răniți, spovedania și împărtășirea ostașilor, predici la slujbele amintite sau la înmormântări, botezul unor soldați evrei, încurajarea permanentă a ostașilor, ajutor dat în infirmerii pentru îngrijirea celor răniți, cursuri de scris și citit, aritmetică, istorie și geografie pentru soldații neștiutori de carte (când era posibil), organizarea unor șezători culturale (cu recitări și

¹⁰ **Mircea Păcurariu**, *Biserica...*, p. 384.

¹¹ **Ibidem**, p. 387.

¹² **Mircea Păcurariu**, *Preoți militari români în războiul...*, p. 435.

coruri ostășești), grija față de copiii orfani din satele în care era staționată unitatea lor și multe altele”¹³.

„Preoții militari și-au făcut din plin datoria față de patrie și de ostașii lor, fiind unanim apreciați de comandanții armatei”¹⁴. De exemplu despre protosinghelul Iustin Șerbănescu care a luptat în primul război mondial se scria în Monitorul oficial nr. 96 din 1918: „A luat parte la toate luptele, mergând cu sfânta cruce în mână în fruntea luptătorilor regimentului. În ziua de 2 octombrie 1916, văzând că Regimentul Feldioara a pierdut în lupte aproape toți ofițerii și comandantul acestui corp și luptând ca un erou o zi și o noapte, a respins pe inamic până la muntele Susai, oprindu-l de a ocupa Azuga. În luptele de la muntele Dihamului, a condus un batalion de soldați, iar la 17 noiembrie 1916, fiind pentru a doua oară rănit pe muntele Sorica, în timpul unui atac al Azugăi, a refuzat evacuarea pentru a nu se despărți de vitejii regimentului”¹⁵.

„La îndemnul mitropolitului Pimen Georgescu al Moldovei s-au înscris voluntari în serviciile sanitare ale armatei române peste 200 de călugări și călugărițe, organizându-se astfel Misiunea Călugărilor Infirmieri. Toți și-au făcut din plin datoria, activând în diferite spitale; cei care erau hirotoniți preoți funcționau și în calitate de duhovnici în spitalele respective. Unii dintre ei s-au îmbolnăvit – mai ales de tifos exantematic – și au murit la datorie”¹⁶.

„Pentru faptele lor de arme, pentru modul exemplar cu care au îngrijit răniții, mulți dintre preoți au fost avansați în grad sau decorați cu ordinele: «Avântul Țării», «Serviciul Credincios», «Răsplata Muncii pentru Biserică», «Meritul Sanitar» și «Coroana României»”¹⁷.

¹³ **Ibidem.**

¹⁴ **Ibidem**, p. 436.

¹⁵ **Ibidem.**

¹⁶ **Ibidem**, p. 439.

¹⁷ **Ibidem.**

„În august 1921 a fost înființată Episcopia Armatei (Inspectoratul Clerului Militar), cu sediul în București, apoi la Alba Iulia. Aceasta a fost condusă de episcopii Iustinian Teculescu (1923-1924), dr. Ioan Stroia (1925-1937) și de dr. Partenie Ciopron (1937-1948)”¹⁸. „La 22 iunie 1941, sub îndrumarea episcopului general de brigadă Partenie Ciopron, efectivul clerului militar se prezenta astfel: un protopop colonel, Ioan Dăncilă, care era «subinspectorul clerului militar», 18 preoți de corp de armată, cu gradul de locotenent-colonel sau maior, și 88 de preoți de garnizoană, cu gradul de maior sau căpitan, deci un efectiv de 108 clerici. Acestora li se adăugau alți aproximativ 200 de preoți de parohie, mobilizați pentru perioade mai scurte de timp, asimilați tot cu gradul de căpitan. Cei mai în vârstă activau în diferite garnizoane din țară, cei mai tineri, însă, au însoțit trupele pe câmpurile de luptă”¹⁹.

„Colonelul A. Runceanu, șef de Stat Major la Corpul I Armată, într-o dare de seamă către Inspectoratul Clerului Militar, scria despre preoții militari aceste cuvinte: «Toți preoții unităților se găsesc în permanență în primele linii, unde, prin convorbiri cu ostașii, caută să le ridice moralul, să-i încurajeze, să le arate importanța luptei pe care o duc pentru neam și pentru cruce. Celor răniți le-au adresat cuvinte de mângâiere; celor șovăielnici le-au ridicat moralul. Au mărturisit și împărtășit ostașii; au oficiat serviciul divin și sfințirea apei și au aghiesmuit armamentul și adăposturile. Pe frontul de luptă i-au înmormântat cu tot fastul creștinesc cuvenit. S-a oficiat în fiecare duminică serviciul religios prin diferitele comune prin care au trecut sau se găsesc în prezent cantonate unitățile. Au fost botezați copii. Au fost

¹⁸ **Ibidem**, p. 442.

¹⁹ **Idem**, *Preoți militari români în al doilea război mondial*, publicat în: «Studii de istorie a Bisericii Ortodoxe Române», Editura Academiei Române, București, 2005, p. 445.

oficiate parastase pentru morții locuitorilor din diferite comune prin care au trecut»²⁰.

În august 1948 Episcopia Armatei a fost desființată, preoții militari au fost scoși din armată, iar unii dintre ei au fost aruncați în închisorile comuniste sub diverse acuzații.

După decembrie 1989 în armata română și-au făcut din nou simțită prezența benefică preoții militari, reînnodându-se prin aceasta firul unei îndelungate și trainice colaborări dintre Biserică și armată, cooperare firească de altfel, de vreme ce atât preoții, cât și militarii, cred și se închină Aceluiași Dumnezeu, slujesc intereselor aceluiași popor și apără aceeași țară iubită, cu convingerea că Dumnezeu le-a dăruit-o.

Salutăm cu bucurie apariția volumului domnului colonel Constantin Moșincat „Sub drapelul Diviziei 11”, elaborat cu multă competență, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la intrarea României în primul război mondial, în data de 14/15 august 1916, zi în care întreaga creștinătate sărbătorește adormirea Maicii Domnului.

Într-o lume postmodernă, ale cărei valori morale sunt tot mai mult puse sub semnul întrebării, ori chiar răsturnate, avem datoria de a ne păstra identitatea pe care am dobândit-o și cu care am dăinuit în vremuri vitrege pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu, dar greu încercat de istorie. Identitatea ne-o păstrăm prin menținerea și trăirea practică a credinței revelate de Dumnezeu, prin cunoașterea istoriei, având datoria de a ne cinsti înaintașii, care prin jertfele lor au făcut posibil ca noi să trăim astăzi în condițiile pe care le cunoaștem și pentru a nu permite ca greșelile trecutului să se repete vreodată în prezent sau în viitor.

Îl felicităm călduros pe autor, dorindu-i mult succes în continuare, în descifrarea și elucidarea tainelor trecutului poporului român.

²⁰ **Ibidem**, p. 449.

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri”¹

Întreaga operă de creație a lui Dumnezeu exprimă manifestarea iubirii, a înțelepciunii și a atotputerniciei Sale. Viața oricărei făpturi din acest univers, oricât de neînsemnată și de mărunță ar părea ea, este un dar al lui Dumnezeu. Viața omului însă este un adevărat privilegiu, întrucât acesta este conștiința stăpânitoare și transformatoare a lumii, în el se descoperă rostul lumii. Fără om, lumea ar fi lipsită de rost, de sens, de lumină. Existența ar fi lipsită de o latură esențială a ei sau de cea mai esențială. Fără om, lumea n-ar ști de ea însăși.

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu și a fost rânduit să stăpânească peste întreaga creatură văzută. Psalmistul I se confesează în acest sens admirativ lui Dumnezeu: *„Ce este omul că-Ți amintești de el? Micșoratu-l-ai pe dânsul cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el. Pusu-l-ai pe dânsul peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui”* (Psalmul 8,4-6).

Omul este ființa preferată a lui Dumnezeu, nu numai pentru că a fost creat după chipul Lui, întrucât și îngerii sunt creați după chipul lui Dumnezeu, ci pentru că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, *„căci nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat”* (Evrei 2,16).

Toți oamenii din lume, indiferent de credința lor, sunt după chipul lui Dumnezeu. Unii dintre oameni au acceptat învățătura mântuitoare a Domnului Hristos și prin botez au devenit mădulare ale trupului tainic al lui Hristos, care a afirmat: *„Eu sunt Calea,*

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în volumul „Figuri luminoase de ierarhi și preoți cărturari” publicat de Pr. Ioan Aurel Bolba la Editura EX PONTO, Constanța, 2006.

Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine” (Ioan 14,6). Dintre creștini unii se străduiesc să împlinească poruncile lui Dumnezeu, pe când alții sunt nepăsători, de aceea Mântuitorul a spus: „*Mulți sunt chemați, dar puțini aleși*” (Matei 22,14). Dintre credincioșii care Îl iubesc pe Dumnezeu, Acesta își alege slujitorii, pentru că „*nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, dacă nu este chemat de Dumnezeu, precum și Aaron*” (Evrei 5,4). Dintre slujitorii lui Dumnezeu unii se evidențiază prin calitățile cu care i-a înzestrat Dumnezeu, dar și prin râvna deosebită pe care o depun în împlinirea îndatoririlor pe care le au. Despre aceștia Mântuitorul a afirmat: „*Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema în împărăția cerurilor*” (Matei 5,19), iar Sfântul Apostol Pavel spune și el „*că cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El*” (I Cor. 2,9).

Părintele Ioan Aurel Bolba, născut „la brazda de vest a țării”, în județul Bihor, dar ajuns slujitor al sfântului altar în celălalt „capăt de țară”, la Mangalia, județul Constanța, ne prezintă în volumul de față date bio-bibliografice ale unor ierarhi și preoți români, pe care Preacucernicia Sa i-a cunoscut personal și pe care îi prețuiește, atât pentru calitățile cu care Dumnezeu i-a înzestrat, dar mai ales pentru activitatea acestora în „ogorul Domnului”, precum și pentru opera cărturărească.

Apreciem inițiativa părintelui Bolba de a face cunoscute cititorilor interesați „figurile luminoase” ale unor ierarhi și preoți cărturari români, pentru care îl felicităm călduros, nutrind în același timp speranța că exemplele prezentate în acest volum pot constitui pentru cititori modele demne de urmat, după cum ne-a îndemnat Sfântul Apostol Pavel: „*Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința*” (Evrei 13,7).

Anuarul Episcopiei Sălajului¹

La începutul Evangheliei a treia, Sfântul Luca îi scrie nobilului Teofil din Roma: *„Pentru că mulți au încercat să alcătuiască o istorisire a faptelor ce s-au adevărat printre noi, așa cum ni le-au predat cei care dintru început le-au văzut și au fost slujitori ai Cuvântului, tot astfel și eu, după ce pe toate le-am urmărit de la început cu de-amănuntul, m-am gândit că este bine să ți le scriu pe rând, preaputernice Teofile”* (Luca 1,1-3). Asemenea autorului inspirat, care intenționa să-i ofere informații cât mai corecte și complete patricianului roman, Sectorul Cultural al Episcopiei Sălajului, cea mai nouă Eparhie a Bisericii Ortodoxe Române din interiorul granițelor țării, a inițiat editarea Anuarului Episcopiei, publicație în care este oglindită fidel viața Eparhiei.

În paginile acestui Almanah bisericesc sunt prezentate: scurta istorie a Episcopiei Sălajului, Centrul Eparhial, Protopopiatele, Parohiile, Mănăstirile și Schiturile din județ, șematismele, cele mai importante activități și realizări din Eparhie, precum și un capitol cu articole tematice și recenzii ale unor cărți.

Nutrim speranța că publicația Episcopiei Sălajului va fi o bună sursă de informare pentru cititorii contemporani interesați, dar și un document prețios peste vremuri.

¹ Acest cuvânt înainte a fost publicat în primul număr al Anuarului Episcopiei Sălajului: „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2009.

Biserica și școala¹

Primele tipărituri din țara noastră, apărute în limbile slavonă și română (cu caractere chirilice sau latine), au fost cărțile bisericești, imprimate în toate cele trei provincii românești, motiv pentru care școala românească s-a format „în tinda Bisericii”, iar copiii au deprins tainele cititului din cărțile de cult, utilizate în vechime ca bucoavne sau abecedare.

Cronicarii și primii cărturari de la noi, ca de altminteri toți marii erudiți români, au fost oameni ai Bisericii, de aceea în țara noastră nu poate exista o separație între cult și cultură, între Biserică și școală. Predarea orei de religie în școală reprezintă un act pe deplin îndreptățit și datorită faptului că românul este prin ființa lui un om profund religios, care a fost dintotdeauna atașat de Biserică și de valorile ei.

Pornind de la cuvintele unui om înțelept, că „un popor valorează atât cât a înțeles din Evanghelia lui Hristos”, trebuie să fim conștienți că pentru a ajunge la „măsura noastră de popor creștin”, pe care ne-o va aprecia Dumnezeu Judecătorul, avem de depus eforturi considerabile. Românul are o fire bună, prin darurile primite de la Dumnezeu și prin faptul că poporul nostru s-a format în matca învățaturii Mântuitorului, propovăduită la noi încă din primul veac creștin. Acesta însă nu este meritul nostru, al celor de astăzi, ci al lui Dumnezeu și al înaintașilor noștri, de aceea Sfântul Apostol Pavel a afirmat: *„Aduceți-vă aminte de înaintașii voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și le urmați în*

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în revista „Din suflet pentru suflet” a profesorilor de religie și a elevilor din Episcopia Sălajului publicată la Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2009.

credință” (Evrei 13, 7). Așadar, fiecare generație dintr-un popor are datoria de a păstra și îmbogăți zestrea moștenită de la predecesori. Cu toate că românul este religios în ființa lui, nu trebuie să uităm afirmația Apostolului neamurilor: „*credința vine din ceea ce se aude*” (Romani 10,17), din care înțelegem rolul deosebit de important pe care îl au părinții, preotul, profesorul de religie și alți factori în formarea religios – morală a copiilor, care constituie generația de mâine.

Ora de religie este fundamentală în procesul de educare a copiilor, însă frecventarea acesteia nu suplinește participarea la sfintele slujbe ale Bisericii, cele două fiind complementare. De asemenea, cunoștințele teoretice dobândite de copii trebuie puse în practică, pentru că Domnul Hristos a spus: „*cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema în împărăția cerurilor*” (Matei 5,19).

Ne bucurăm de apariția revistei „Din suflet pentru suflet” a profesorilor de religie și a elevilor din Episcopia Sălajului, în speranța că va fi de un real folos atât celor ce vor publica în ea articole, cât și celor ce le vor citi.

„Rugați-vă neîncetat!”¹

Rugăciunea este convorbirea omului cu Dumnezeu, ea este izvorul ființei noastre și forma cea mai intimă a vieții noastre. Rugăciunea hrănește sufletul pentru că aduce puterea lui Dumnezeu în el, căci prin dialogul cu Dumnezeu i se comunică sufletului puterea și viața dumnezeiască. Dacă ar fi o simplă lucrare a omului, rugăciunea nu ar putea hrăni sufletul cu ceva ce nu este în el însuși. Rugăciunea se spune că este pâinea îngerilor. Ea a fost pâinea Maicii Domnului în Sfânta Sfintelor. De aceea sihaștrii pierduți în rugăciune uită zilele întregi să mănânce.

Dacă prin creație omul este negrăit mai prejos de Dumnezeu, prin rugăciune, Dumnezeu îl ridică la treapta partenerului de dialog egal cu sine.

Rugăciunea este o scară către Dumnezeu, pe care cel care o practică ar vrea să fie infinită, pentru că pe fiecare treaptă în urcușul către Dumnezeu, cel care se roagă descoperă bunătatea, iubirea și dulceața lui Dumnezeu în măsură tot mai mare și-L simte tot mai intens pe Dumnezeu.

Îngerii nu au glas material, ci cu mintea lor aduc doxologie neîncetată lui Dumnezeu. Aceasta este lucrarea lor și ei îi este închinată toată ființa lor. Rugăciunea curată unește omul întreg cu Dumnezeu și-l face să petreacă împreună cu îngerii, să guste dulceața bunătăților veșnice ale lui Dumnezeu, îi dă visterii de taine mari și, aprinzându-l de iubire, îl înduplecă să îndrăznească să-și pună sufletul pentru prietenii

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în Cartea de rugăciuni a Episcopiei Sălajului publicată la Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2010.

săi, ca unul ce s-a ridicat mai presus de hotarele puținătății trupești. Prin rugăciune curată, omul se face deopotrivă cu îngerii. Astfel, rugăciunea este o îndeletnicire comună îngerilor și oamenilor și în privința rugăciunii, nimic nu deosebește o fire de alta.

Să nu ne rugăm numai din buze. O astfel de rugăciune nu are valoare. Mântuitorul a spus în acest sens despre evrei: *„Poporul acesta Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine”* (Mat. 15,8). Dacă te rogi gândindu-te la altceva, Dumnezeu nu va asculta o astfel de rugăciune. Sfântul Ciprian spune: *„Cum poți pretinde ca Dumnezeu să ia aminte la rugăciunea voastră, dacă voi înșivă nu luați aminte la ea?”*.

Când ne rugăm, să o facem cu smerenie și încredere că vom primi de la Dumnezeu ceea ce cerem, dar să lăsăm în seama Lui împlinirea rugăciunii noastre, pentru că El știe mai bine decât noi ce ne este nouă de folos. Dacă dorim un anumit lucru, să zicem: „Doamne, dacă îmi este de folos, dă-mi-l. Dacă nu, să nu mi-l dai”. Să spunem: „Doamne, nu-mi da ceea ce cred eu că este bine pentru mine, ci dă-mi cea ce știi Tu că îmi este de folos. Nu-mi da după voia mea, ci facă-se voia Ta”. Mântuitorul ne-a învățat în rugăciunea „Tatăl nostru” să-I spunem lui Dumnezeu: „Facă-se voia Ta”, deci noi trebuie să ne abandonăm în voia Domnului. Mântuitorul așa a făcut în Ghetsimani, când I-a spus lui Dumnezeu Tatăl: *„Nu voia Mea, ci voia Ta să se facă”* (Luca 22,42).

Dacă nu primim ceea ce am cerut în rugăciune, înseamnă că nu ne este de folos. Scriptura spune despre aceasta: *„Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău”* (Iacob 4,3). Primim în schimb altceva, ce nu am cerut și nici nu ne-am gândit să cerem, dar constatăm că este cel mai bun lucru pentru noi. Dumnezeu cunoaște trebuințele noastre mai bine decât noi

înșine și ne dă ceea ce nici nu ne așteptam să primim. Acel lucru însă este cel mai util vieții noastre și folositor pentru mântuire. De aceea să ne abandonăm în voia lui Dumnezeu și în purtarea Lui de grijă atunci când ne rugăm.

Evagrie Ponticul ne sfătuiește: *„Nu te îndurera, dacă nu capeți îndată de la Dumnezeu ceea ce ceri. Căci vrea să-ți facă și mai mult bine, lăsându-te să stăruie către El în rugăciune. Fiindcă ce este mai presus decât a vorbi cu Dumnezeu și a fi răpit la împreună petrecerea cu El? Nu socoti că zăbovind mult timp în rugăciune nu ai dobândit nimic, căci iată ai și dobândit, căci ce bine este mai înalt decât acela de a te uni cu Dumnezeu și de a stăruie neîntrerupt în unirea cu El?”*.

Sfântul Iacov ne îndeamnă: *„Rugați-vă unul pentru altul”* (Iacob 5,16). Când ne rugăm pentru alții, suntem mai aproape de Dumnezeu decât atunci când ne rugăm pentru noi înșine. Rugăciunea pentru noi are o doză de egoism, pornește din interese personale. Rugăciunea pentru alții este generoasă, pornește din iubire, de aceea Dumnezeu ascultă această rugăciune și Îi place. Sunt unii care se roagă pentru ei înșiși, dar pentru alții nu se roagă. Aceștia argumentează că sunt păcătoși și Dumnezeu nu le ascultă rugăciunea. Dacă Dumnezeu nu ascultă rugăciunea pentru vrednicia ta, atunci cu siguranță o va asculta pentru dragostea ta, întrucât tu arăți iubire pentru persoana pomenită în rugăciune și Dumnezeu este iubire. Comuniunea Bisericii este ajutată în mod deosebit de rugăciunile unora pentru alții. Nimeni nu se mântuiește singur, nimeni nu face bucurie lui Dumnezeu dacă se prezintă Lui numai cu rugăciunile pentru sine. Dumnezeu ne vrea uniți întreolaltă, mai ales când vrem să ne prezentăm în fața Lui, dat fiind că El este Dumnezeul iubirii și vrea să ne adune pe toți în Sine. De aceea în această silință de a ne uni unii cu alții, arătată mai ales în rugăciune, El Însuși este lucrător. Numai în iubirea față de altul arătată prin rugăciune

ne desăvârșim fiecare, căci numai cerând rugăciunea altora ne smerim, eliberându-ne de mândrie, precum în rugăciunea pentru altul ne eliberăm de invidia care nu se bucură de binele altuia. De aceea, numai rugându-ne unii pentru alții, ne răspunde Dumnezeu cu împlinirea rugăciunilor noastre.

Cunoscând importanța și foloasele rugăciunii, să ne rugăm cât mai des, să stăruim cât mai mult în rugăciune, să înălțăm rugăciune curată lui Dumnezeu pentru noi și semenii noștri, așteptând cu răbdare răspuns la cererile noastre, pentru că Dumnezeu nu va pregeta să reverse binecuvântarea și darurile Sale cele îmbelșugate asupra noastră.

Societate și identitate¹

Apreciem inițiativa părintelui Silviu Boha, Inspector Eparhial al Episcopiei Sălajului, de a alcătui volumul de față, în paginile căruia trasează în linii generale trecutul județului Sălaj și prezintă cu lux de amănunte istoria comunei Hereclean (cu satele Hereclean, Badon, Bocșița, Dioșod, Guruslău și Panic). Cu toate că Preacucernicia Sa a văzut pentru prima dată lumina zilei în localitatea Hurez (sau Hurezu Mic) din județul Sălaj, unde a și copilărit, întrucât din vara anului 1994, deci de mai bine de 16 ani, este preot al Parohiei Hereclean, dintre care timp de 15 ani a avut ca filie și satul Panic, a ajuns să-și iubească credincioșii pe care îi păstorește, să-i prețuiască pe toți locuitorii comunei, indiferent de apartenența lor etnică sau confesională și să îndrăgească locul în care își desfășoară misiunea preotească până la a se identifica cu realizările, suferințele, nevoile și aspirațiile locuitorilor din Hereclean și a-și asuma trecutul acestei frumoase zone din Sălaj.

În timpul lecturării cărții: „Comuna Hereclean, societate și identitate” cititorul descoperă date, statistici, evenimente importante și întâmplări inedite din istoria acestei zone, care dovedesc faptul că autorul a depus o muncă serioasă și asiduă de documentare și cercetare în arhivele comunei și ale județului, dar a purtat și ample discuții cu vârstnicii comunei, în vederea aflării și scoaterii la lumină a faptelor din trecutul lor nemenționate în scris până acum, care au marcat pentru totdeauna viața comunei.

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în volumul „Comuna Hereclean. Societate și identitate” publicat de Pr. Silviu Boha la Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2010.

Cunoașterea trecutului este deosebit de importantă pentru că ne face pe noi, cei de astăzi, să-i prețuim pe înaintașii noștri, care în vremuri uneori deosebit de vitrege și-au păstrat credința, tradițiile și limba, adică identitatea poporului nostru, pe care au transmis-o generațiilor de după ei. Pornind de la această realitate, vom parafraza îndemnul Sfântului Apostol Pavel: *„Aduceți-vă aminte de înaintașii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința”* (Evrei 13,7).

Îl felicităm pe Preacucernicul Părinte Inspector Eparhial Silviu Boha pentru volumul de față, pe care îl recomandăm călduros iubitorilor de carte.

Cuvânt bun la „Gurile Dunării”¹

Ne bucurăm de faptul că revista „**Cuvânt Bun**” a Episcopiei Tulcii, una dintre Eparhiile nou înființate din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, a ajuns la numărul jubiliar 100.

Îi felicităm pe ostenitorii acestei reviste, în frunte cu Preasfințitul Părinte Dr. Visarion Bălțat, episcopul Tulcii, pentru frumoasa și bogata activitate desfășurată până acum și le dorim mult spor în misiunea de excepție pe care o au de îndeplinit în „ogorul Domnului”.

Cititorilor revistei le dorim să se împărtășească în continuare cu aceeași sete din **Cuvântul Bun** de la „Gurile Dunării”.

Vom încheia cuvântul nostru cu versurile memorabile ale poetului Alexandru Vlahuță:

Ca-n basme-i a cuvântului putere:
El lumi aieva-ți face din păreri,
Și chip etern din umbra care pierе,
Și iarăși azi din ziua cea de ieri.

El poate morții din mormânt să-i cheme;
Sub vraja lui atotputernic ești,
Străbați în orice loc și-n orice vreme,
Și mii de feluri de vieți trăiești.

Te-atinge doar, și tu o biată clipă
Ce tremură-ntre două veșnicii
Privești de sus a lumilor risipă,
Și toat-a lor zădărnicie-o știi.

¹ Acest cuvânt aniversar a apărut în revista „Cuvânt bun” publicată de Episcopia Tulcii, Tulcea, 2011.

Aprinde-n inimi ură sau iubire,
De moarte, de viață-i dătător,
Și neamuri poate-mpinge la pieire,
Cum poate-aduce mântuirea lor.

Voi, căror vi s-a dat solia sfântă
De preoți ai acestei mari puteri,
Voi, în al căror suflet se frământă
Întunecate valuri de dureri,

Și gânduri de-un întreg popor gândite,
Nu duceți minunatul vostru dar
Ofrandă mâinilor nelegiuite,
Ci, ca pe sfânta masă din altar,

A-mpărtășirii taină preacurată,
Așa cuvântul să vi-l pregătiți
Ca mii de inimi la un fel să bată,
Și miilor de veacuri să vorbiți.

Mănăstirea Strâmba, străveche vatră monahală¹

Ne bucurăm mult de inițiativa Preacuviosului Părinte Arhimandrit Grighentie Oțelea, starețul Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” de la Strâmba, județul Sălaj, de a alcătui o monografie a Mănăstirii în fruntea căreia se află de șaisprezece ani.

În paginile cărții Preacuvioșiei Sale găsim informații despre apariția, organizarea și importanța monahismului, fiind amintite cele mai luminoase chipuri de monahi de pe teritoriul țării noastre. Părintele stareț prezintă cu dovezi incontestabile vechimea creștinismului în arealul sălăjean, enumerând vetrele sihăstrești care au ființat în decursul timpului în această zonă, precum și cele care există în prezent. În acest fel aflăm că dintre Mănăstirile vechi ale Sălajului doar cele de la Strâmba și Bălan și-au reluat după 1990 activitatea întreruptă de vitregia vremurilor.

Din datele prezentate în carte luăm la cunoștință faptul că viața monahală la Mănăstirea de la Strâmba își are începuturile în veacul al XV-lea. Mai citim aici despre biserica de lemn a mănăstirii, care în secolul al XVIII-lea a fost împodobită cu o frumoasă pictură, despre renumita icoană făcătoare de minuni, precum și despre hramurile mănăstirii. Autorul evidențiază importanța Mănăstirii ca centru cultural, prezintă încercările prin care aceasta a trecut și enumeră monahii despre care s-au păstrat informații precise. În mod evident, cel mai renumit viețuitor al

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în volumul „Mănăstirea Strâmba, loc sfânt de îndreptare a sufletului” publicat de Arhimandrit Grighentie Oțelea la Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2012.

Mănăstirii a fost episcopul Pahomie, care după ce s-a retras din scaunul vlădicesc al Romanului, prin anii 1716-1717 a poposit o vreme la Strâmba. Pentru viața lui curată și încercările suferite, în anul 2007 episcopul Pahomie a fost trecut în rândul sfinților, având ca dată de prăznuire ziua de 14 aprilie.

În încheierea cărții ne este înfățișată redeschiderea Mănăstirii în anul 1993, dificultățile începutului, precum și activitatea de excepție a Părintelui Arhimandrit Grighentie, care de la numirea sa ca stareț a rectitorit străvechea vatră monahală de la Strâmba, aducând mănăstirea la strălucirea și renumele pe care le-a avut în trecut.

Îl felicităm călduros pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Grighentie pentru volumul de față, care este un document valoros despre viața monahală a Sălajului în general, iar a Sfintei Mănăstiri de la Strâmba în special.

Slujire și comuniune: cinci ani de activitate a Episcopiei Sălajului¹

Inspirat, psalmistul David Îi mărturisește lui Dumnezeu: *„Mai înainte de a se fi făcut munții și de a se fi plăsmuit pământul și lumea, din veșnicie până în veșnicie ești Tu. Întru început Tu, Doamne, pământul l-ai întemeiat, și cerurile sunt lucrul mâinilor Tale; ele vor pieri, dar Tu rămâi și toate ca o haină se vor învechi; ca pe un veșmânt îl vei împături și se va schimba, dar Tu același ești și anii Tăi nu se vor sfârși. O mie de ani în ochii Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri care a trecut și cât o strajă în noapte”* (Psalmul 89,2 și 89,4; Psalmul 101,25-27). Întrucât Biserica este o instituție divino-umană, iar Mântuitorul le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului”* (Matei 28,18-20), iar cu alt prilej le-a atras luarea aminte: *„Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”* (Matei 24,35), în cadrul sfintelor slujbe preoții repetă mereu formula: *„acum și pururea și în vecii vecilor”*, arătând că activitatea Bisericii se desfășoară de la întemeierea ei până la sfârșitul veacurilor, iar cei aleși se vor bucura pururea de roadele acesteia, atât în această viață, cât și în împărăția lui Dumnezeu.

În pofida acestui fapt, la împlinirea a doar cinci ani de ființare efectivă a Episcopiei Sălajului (13 aprilie 2008 - 14 aprilie

¹ Acest cuvânt înainte a apărut în volumul „Episcopia Sălajului, 5 ani de activitate (2008 - 2013)” publicat de Pr. Gabriel - Viorel Gârdan la Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2013.

2013), s-a considerat util ca activitatea desfășurată în această perioadă în Eparhia noastră să fie consemnată într-un volum.

Conform afirmației psalmistului: *„Zilele omului sunt șaptezeci de ani, iar de vor fi în putere, optzeci de ani; iar ce este mai mult decât aceștia, osteneală și durere”* (Psalmul 89,10-11), cinci ani reprezintă o perioadă scurtă chiar pentru viața unui om. Cu toate acestea, argumentul care a dus la apariția acestei cărți a fost acela că activitatea desfășurată în Episcopia Sălajului, într-un timp atât de scurt, a fost una deosebit de bogată pe toate planurile și demnă de menționat în scris, pentru a nu se așterne asupra ei colbul necunoașterii și al uitării.

Este bine cunoscut faptul că viața bisericească în arealul sălăjean nu a început în urmă cu cinci ani, însă abia de atunci clerul și credincioșii din Sălaj se bucură de privilegiul de a avea propriul lor episcop, fără a mai aparține de vreun scaun vlădicesc situat în zonele învecinate, cum era în trecut.

Activitatea oricărei instituții se bazează pe munca în echipă. Biserica nu poate face excepție de la acest principiu, de vreme ce Domnul Hristos a spus: *„că unde sunt doi sau trei adunați întru numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor”* (Matei 18,20). Sfântul Apostol Pavel spune că în Biserică *„Sunt felurimi de daruri duhovnicești dar e Același Duh; și sunt felurimi de slujiri, dar e Același Domn; și felurimi de lucrări sunt, dar Același Dumnezeu este Cel care pe toate în toți le lucrează. Și arătarea Duhului i se dă fiecăruia spre folosul tuturor. Unuia i se dă prin Duhul cuvânt de înțelepciune; iar altuia, cuvânt de cunoaștere, potrivit Aceluiași Duh; și unuia într-Același Duh i se dă credință; iar altuia, darurile vindecărilor, într-Același Duh; unuia, faceri de minuni; iar altuia, profeție; unuia, deosebirea duhurilor; iar altuia, felurimea limbilor; iar altuia, tălmăcirea limbilor. Și pe toate acestea Unul și Același Duh le lucrează, fiecăruia în parte împărțindu-i după cum vrea El. Că după cum trupul este*

unul și are multe mădulare, dar toate mădularele trupului, deși multe, sunt un trup, așa-i și cu Hristos. Pentru că noi toți într-un Duh ne-am botezat, pentru ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un Duh ne-am adăpat. Că nici trupul nu este un singur mădular, ci multe. Dacă piciorul ar zice: Pentru că nu sunt mână, eu nu sunt din trup, asta nu înseamnă că el nu e din trup; și dacă urechea ar zice: Pentru că nu sunt ochi, eu nu sunt din trup, asta nu înseamnă că ea nu e din trup. Și dacă întregul trup ar fi ochi, unde-ar fi auzul? Și dacă ar fi pe de-a-ntregul auz, unde-ar fi mirosul? Dar așa cum e, Dumnezeu a pus mădularele în trup, pe fiecare din ele, așa cum a vrut El. Dacă ele toate ar fi un singur mădular, unde-ar fi trupul? Dar așa cum e, sunt multe mădulare, dar un singur trup. Și nu poate ochiul să-i zică mâinii: N-am nevoie de tine; sau, tot așa, capul să le zică picioarelor: N-am nevoie de voi! Dimpotrivă, cu mult mai mult: mădularele trupului socotite a fi mai slabe, ele sunt mai trebuincioase; și pe cele ce ni se par că sunt mai de necinste ale trupului, pe acelea cu mai multă cinstire le încingem, și cele necuviincioase ale noastre au parte de mai multă cuviință, de care cele cuviincioase ale noastre nu au nevoie. Dar Dumnezeu a întocmit astfel trupul, dând mai multă cinstire celui căruia îi lipsește, ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădularele să se îngrijească deopotrivă unele de altele. Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă cu el; și dacă un mădular este slăvit, toate mădularele se bucură cu el. Iar voi sunteți trupul lui Hristos, și mădulare fiecare în parte” (I Corinteni 12,4-27).

Îi suntem recunoscători Bunului Dumnezeu pentru toate binefacerile revărsate asupra episcopului, preoților, monahilor și credincioșilor Episcopiei Sălajului în acești cinci ani.

Aducem alese mulțumiri membrilor Permanenței Consiliului Eparhial al Episcopiei Sălajului, colaboratorilor de la Centrul Eparhial, Preacucernicilor Părinți Protopopi, Preacuvioșilor

Părinți Stareți, Preacuvioaselor Maici Starețe, Preacucernicilor și Preacuvioșilor Părinți din întreaga Eparhie pentru implicarea în multiplele activități desfășurate în Episcopia noastră spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea oamenilor. Cu siguranță că aceste eforturi vor fi răsplătite și pe pământ și în cer, de vreme ce Mântuitorul a spus că: „*Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema în împărăția cerurilor*” (Matei 5,19).

Cuvânt de mulțumire adresăm tuturor credincioșilor care au contribuit la bunul mers al vieții bisericești din Episcopia noastră, având convingerea că Bunul Dumnezeu îi va răsplăti atât în această viață, cât și în cea veșnică.

Îl felicităm călduros pe Preacucernicul Părinte Gabriel Viorel Gârdan, Consilierul Cultural al Episcopiei Sălajului, care a dedicat mult timp cercetării arhivelor și bibliotecilor pentru a scoate la lumină cât mai multe informații despre viața bisericească de pe meleagurile sălăjene, din cele mai vechi timpuri, până în zilele noastre, iar în final a prezentat realizările Episcopiei Sălajului în cei cinci ani de existență.

Cuprins

Cuvânt înainte	5
„De poftește cineva Episcopie, bun lucru dorește”	9
Libertate și responsabilitate	14
„Nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta”	17
Priorități ale slujirii chiriarhale	19
Instituții eclesiastice: semnificații terminologice și considerații istorice	23
Postul, poruncă dumnezeiască și rânduială bisericească.....	31
„Sfântul Ierarh Nicolae”.....	38
Biserica Ortodoxă Română: Istorie și actualitate, realizări și provocări	47
Icoane făcătoare de minuni	56
Chipul îngeresc	62
Lucrarea Sfintei Treimi - relația lui Dumnezeu cu lumea	67
Maica Domnului - protectoarea Zalăului	78
Pilda fiului risipitor	86
Joia patimilor: Răutatea zilei	93
Vinerea patimilor: Biruit-au necredincioșii	104
Împreună cu Domnul Hristos în această viață și în veșnicie....	119
Reprezentanți de seamă ai Bisericii Ortodoxe Române - corifei ai culturii	129
Harul Sfântului Duh, începătorul desăvârșirii	146
Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul	156
Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul	165
Episcopia Sălajului: primele roade	176
Pilda talanților	185
Te Deum laudamus	192
Luca și Cleopa pe drumul Emausului	198

Înălțarea Domnului cu trupul la cer	210
Adormirea Maicii Domnului	218
„Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului!”	245
„Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale!”	253
„Mireasa” lui Hristos	268
De la Eden la paradis: Traseul spiritual al omului	283
Vocația și destinația reală a omului	293
Apropiere și colaborare între culte pe tărâm practic	296
Crucea silită	299
Omul ca și chip al lui Dumnezeu, bază a dialogului ecumenic	303
Realizarea solidarității în mediul spiritual și fizic: obstacole și provocări, o perspectivă ortodoxă	308
Preafericitul Părinte Arhiepiscop Hristodoulos al Atenei, un model de slujire	315
Înaltpreasfințitul Părinte Justinian nonagenar	319
Biserica și armata	321
„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri”	327
Anuarul Episcopiei Sălajului	329
Biserica și școala	330
„Rugați-vă neîncetat!”	332
Societate și identitate	336
Cuvânt bun la „Gurile Dunării”	338
Mănăstirea Strâmba, străveche vatră monahală	340
Slujire și comuniune: cinci ani de activitate a Episcopiei Sălajului	342
Cuprins	346

